

Vatra veche

4

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul IX, nr. 4 (100) aprilie 2017 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
 VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

12 pentru 2009

• O revistă nouă – Vatra veche

• 12 pentru 2010

Vatra veche - 100

SUMAR

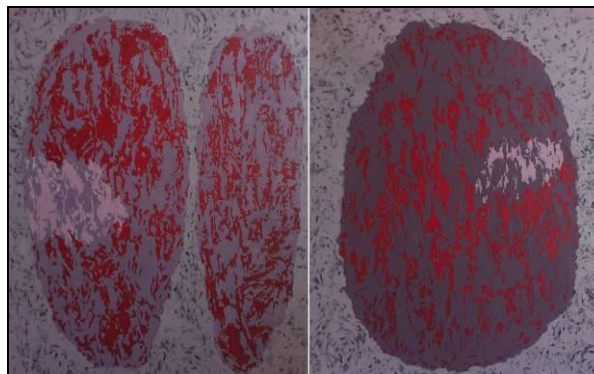
Vatra veche 100, de Nicolae Băciut/3
Presă literară - File de dicționar. *Vatra veche*/4
Vatra veche. Revistă „one man show”. Interviu cu Nicolae Băciut, de Radu Costea/7
Vatra veche – un incubator de talente, de Ana Blandiana/9
La mulți ani, *Vatra veche*, de Luminița Cornea/9
Reconfortantul 100, de Rodica Lăzărescu/10
Felicitări pentru performanță, de Cornel Ungureanu/10
Tânăra și revigoranta revistă *Vatra veche*, de Veronica Pavel Lerner/10
Dăruire, de Titus Suci/11
Un fapt extraordinar, de Dărie Ducan/11
Ținută academică, de Dumitru Ichim/11
Vatra veche, un dar, de Melania Cuc/11
Cea mai bună apariție „editorială” a anului 2009, de Răzvan Ducan/12
Gânduri la aniversare, de Adalbert Gyuris/12
O revistă de care avem nevoie, de Mircea M. Pop/13
Aventura a reușit!, de Ilie Șandru/13
Suntem pe calea Lui, în drum spre Înviere, de Maria Daniela și Francisc Lörinczi/13
Perseverență dublată de o muncă polifonică, de Alexandru Jurcan/13
Vatra veche la ceas aniversar, de Elisabeta Boțan/13
Revistă cu două jubileuri, de Vasile Larco/14
La mulți ani, de Viorica Șutu/14
Vatra veche – cititori de top, de Nicolae Dobrovici Bacalbașa/14
„Dăruind vei dobândi”, de Gabriella Costescu/14
Aniversară, de Doina Cherecheș/14
Opinii. Sirenele globalizării, de Silvia Urdea/15
Poeme de Adrian Botez/17
Poeme de Dumitru Velea/18
Vatra veche dialog cu George Astaloș, de Titus Suci/19
Vatra veche dialog cu George Filip, de Dărie Ducan/22
Eminescu – ideea europeană și unitatea culturii universale, de Florian Copcea/24
Măhnirile lui Caragiale, de Dumitru Hurubă/27
Scandalul în teatrul lui Caragiale, de Nicolae Băciut/28
Mihai Sin. Încheiere explicativă, de Dumitru Hurubă/30
Puncte de vedere. Genneraționismul și drama inadecvării, de Dărie Ducan/31
Atracția cărării, de Mărioara Novac/33
Poeme de Dumitru Ichim/33
Vitrina. În împărăție (Alexandru Surdu), de A.I. Brumar/34
Dinu Flămând în germană, de Mircea M. Pop/35
Cronica literară - cartea de poezie. Despre farmecul sonetului (Marian Malciu), de Olga Luncașu Trifan/36
În prelungirea lui Voiculescu (Dumitru Ichim), de Daniela Șontică/37
Anevoiosul urcuș dinspre lume (Dumitru Brăneanu), de Valeria Manta Tăicuțu/38
Actuala poezie montrealză (George Filip), de Mihaela Donciulescu/39
Poezia ca mod de exprimare (Lavinia Munteanu), de Mircea M. Pop/39
„Pe sub fereastră” poetei Maria Cunțan, de Florin Costinescu/40
Cronica literară – cartea de proză. „Veniți, privighetoarea cântă...(Al. Florin Țene), de Antonia Bodea/41
Titu Damian și „Muscelenii”, de Diana Dobriță Bîlea/42
Avem un pământ ca o pită caldă (Gligor Hașa), de Constantin Stancu/43
Un roman despre azilanți (Zoltán Böszörményi), de Mircea M. Pop/45
Ironie și plurivalență (Ion Dincă), de Aureliu Gociu/46
La nunta povestirii (Ioan Popa), de Lörinczi Francisc-Mihai/47
Cronica literară – document. Ciulini de spini... (George L. Nimigeanu), de Maria Toacă/48
Iurie Colesnic... în culisele istoriei, de Luminița Cornea/50
Ex libris (Ion Brad), de Marin Iancu/51
Preot deșteptării noastre (Ioan Rațiu), de Valentin Marica/53
Pelerinajul (Decebal Alexandru Seul), de Ion Afloriei/54
Luminile școlii (Ion Afloriei), de Decebal Alexandru Seul/54
Eseu. Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/55
Poeme de Gheorghe Cutieru/56
Starea prozei. Străinul din grădină, de Doina Cherecheș/57
Poeme de Iuliu Ionaș/59
Poem de Ion Iancu Vale/59
Altă carte cu prieteni. Amintiri cu Fănuș Neagu, de Nicolae Băciut/60
Documentele continuității. Națiunea în stare de veghe (Mihail Diaconescu), de Aurel V. David/61
Florian Medrea, un apărător al Marii Uniri, de Alexandra Medrea/62
Transilvania, starea noastră de veghe..., de Ioan-Aurel Pop/63
Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/64
Preot dr. Gheorghe Nicolae Șincan – 65, de Nicolae Băciut/65
Încercare despre sublim. Dialog cu Mihail Diaconescu, de Sabin George Săndulescu/66
Aiureală cu epitețe, de Dumitru Hurubă/67
Floarea albă de cires, de Angela Burtcea/68
Oameni pe care i-am cunoscut: Adelaida Mateescu, de Veronica Pavel Lerner/69
Gândurile unui imigrant român, de Pompilia Burcă/70
Blocnotes, de Elisabeta Boțan/71
Poeme de Viorica Șutu, Dumitru D. Silitră, Viorica Lazăr/72
Poeme de Ovidiu Stan, Lidia Grosu/73
Picătură de Vatră veche. De la lumina stelei, la lumina ființei, de Traian Dinorel-D. Stănculescu/74
Biblioteca Babel. Emily Dickinson, de Carmen Scarlet/75
Anabelle Aguilar Brealey (Venezuela). Traducere de Flavia Cosma/76
Ocean întors. Mărgelele copilăriei, de Simina Lazăr/77
Curier/78
De la un clasic citire: Nicolae Ghițescu/82
Lumea lui Larco, de Vasile Larco/82
Plastica. Adrian Pal. Jocul, iubirea și înțelepciunea, de Tania Nicolescu/83
Adrian Pal. „Culorile au învins în lupta cu secunde”, interviu de Tania Nicolescu/84
Luminița Mihailicenco, de Adalbert Gyuris/86
Literatură și film. Aniversarea și telegrama, de Alexandru Jurcan/86
Afăș cultural/87

„Uniune”

„Noiembrie”

„Oval Stories”

Număr ilustrat cu lucrări de Luminița Mihailicenco

VATRA VECHĂ 100

Nici nu visam ca revista **Vatra veche**, apărută mai degrabă dintr-o amărăciune decât din nu știu ce entuziasm literar, să reușească să ocupe atât de repede un loc în față în presa culturală românească, atât ca proiect original, inedit, cât mai ales prin asumarea unui program, a unei direcții care i-au conturat distincție, pregnantă.

Revista **Vatra veche** este operă de autor, e, așa cum numim astfel de demersuri, un fel de „one man show”, fiind pusă în operă exclusiv de inițiatorul său, care s-a „angajat” să facă... totul: să adune materiale, să conceapă sumarele, să tehnoredacteze, să facă corectura, să tipărească revista, să o difuzeze și în format electronic (la peste 15.000 de adrese) și în format tipărit, celor care au solicitat-o, unii devenind abonați statornici.

Totul în regie proprie. Când am solicitat o dată finanțare, prin sistemul susținut de (acum) Ministerul Culturii și Identității Naționale (pe atunci condus de Kelemen Hunor), am aflat (pe surse), că n-a contat decât un singur criteriu, cel al ministrului: la Târgu-Mureș finanțăm numai „cealaltă” revistă, **Vatra**.

Nu mi-am propus, de la bun început, ca prin **Vatra veche** să iau locul celeilalte **Vetre**, de care eram atașat mai mult decât alți „vetriști”, prin cele două decenii (1983-2003) în care i-am fost redactor, angajat de regretatul Romulus Guga în chiar anul/luna morții sale. Am spus de la început că e loc pentru toată lumea, rămânând „în cărți” cine rezistă. Nu m-am comparat cu **Vatra** niciodată, mereu cu în jur de o duzină de angajați și cu subvenții, în ultimii ani, de circa trei miliarde vechi, așa cum se menționează pe siteurile oficiale.

Sigur, mi-aș fi dorit și eu un sprijin și material și uman, pentru că, trebuie să recunosc, nu doar că nu e deloc ușor ceea ce fac eu, dar îmi și confiscă o bună parte din timpul meu. Am spus mereu: nu mă plâng însă și nici nu mă laud, constat o realitate și nimic mai mult. Restul au judecat cititorii, prin miile de aprecieri ale cititorilor găzduite în paginile revistei număr de număr (nu din nu știu ce

orgolii!), cititorul rămânând, până la urmă, instanța supremă pentru orice demers editorial. Am publicat păreri trimise la redacție, fără intervenții, tocmai pentru a-mi argumenta și mie eforturile, pentru a-mi susține elanurile, sentimentul că ceea ce fac nu e în zadar, că am cititorii revistei, că am colaboratori din toată lumea.

Poate că și aceasta e o notă a revistei: a rămas deschisă tuturor, neaplecând urechea la tentațiile zilei, la mode, la jocuri literare de culise, la aranjamente de gașcă literară. Spunea cineva, la Zalău, la Zilele „Caietele silvane”, apropo de cum ține fiecare revistă literară din România de o gașcă (cu tot ce are bun și rău în el conceptul), că o revistă face excepție, **Vatra veche**. Dar, mi s-a replicat că, în România, nu doar cel puțin doi constituie o gașcă, ci chiar și... unul!

Nu am încurajat dispute înverșunate, am agreeat mai degrabă calmul valorilor, polemicile cordiale, dar nici n-am cenzurat niciodată pe nimeni, chiar dacă, adesea, eram în dezacord cu opiniile exprimate.

Vatra veche și-a văzut de drumul ei, cu bune și rele, cu colaboratori de top, dar și cu iluștri anonimi, cu texte de substanță, dar și cu lucruri mai firave care, uneori, ar fi putut să lipsească. Am încurajat însă, astfel, și autori „în formare”, mulți chiar debutanți.

Cârcotașii, dacă vor dori, vor putea să arate cu degetul, rateuri publicistice. Le vor găsi, nu doar la **Vatra veche**, ci în toată presa culturală. Mi le asum, nu sunt decât singur vinovat de ele. De lucrurile bune sunt însă „vinovați” mai mulți, cei care, până la urmă, într-o mișcare continuă, s-au constituit într-un colectiv redacțional, care, de la distanță, au întreținut focul **Vetrei vechi**.

Astfel, în nici zece ani de la apariție, am publicat 100 (una sută) de numere curente, lună de lună, la care se adaugă câteva „Suplimente”, numere dedicate unora pe care i-am înscris între afinitățile mele electiv: N. Steinhardt, Nichita Stănescu, Romulus Guga, Ana Blandiana, Lazăr Lădăriu, Valentin Marica, numărul real al aparițiilor revistei fiind astfel mai mare.

Pe frontispiciul revistei este însă acum cifra 100. Aș fi ipocrit dacă nu aș recunoaște că sunt mândru de ceea ce înseamnă cele o sută de numere, că prin apariția revistei **Vatra veche**, publicistica culturală românească a câștigat, nu a pierdut.

Oricine (eu însumi) poate constata că era loc de mai bine. Dar nu-mi pot reproșa a fi fost vreodată de rea credință. Am primit – am în portofoliu peste 50.000 pagini – foarte multe colaborări, fiind adesea pus în situații delicate, schimbând sumare în ultima clipă, pentru ca revista să fie mereu în actualitate, amânând materiale, ori ignorând, fără ostentație, materiale permise la redacție.

N-am fost niciodată în criză de materiale (bune), ba dimpotrivă. N-am încercat de fiecare dată să dau coerență, ritm, diversitate fiecărui număr.

Am păstrat multe din rubricile **Vetrei „mele”**, cea din anii în care i-am slujit, dar am și înnoit adesea rubricatura.

Am stat de(o)parte de zgomotul și furia vieții literare românești, nu m-am poziționat undeva, în speranța unor deșarte, trecătoare, aprecieri.

Vatra veche încearcă să fie ea însăși, după chipul și asemănarea unui om îndrăgostit de presa literară, trecut prin experiența **Echinoului** clujean legendar, a multor publicații literare pe care le-a mai editat sau sprijinit, una chiar în SUA!

O sută e nu doar o cifră, ci și o stare de spirit. Mă bucur să fi fost artizanul ei, să fi avut mereu oameni care să-mi stea aproape, să mă susțină, să mă încurajeze. Sunt prea mulți pentru a-i înșurui, ca elogiu și grațitudine.

Sper să putem merge, împreună cât mai mult. Pentru că, vorba cuiva, mai e mult până departe.

NICOLAE BĂCIUȚ

REVISTA „VATRA VECHĂ”

Vatra veche este inițiativă privată, apare din martie 2009, ca lunar de cultură, editat de Asociația „Nicolae Băciuț” pentru descoperirea, susținerea și promovarea valorilor cultural-artistice și profesionale, președinte Sergiu Paul Băciuț.

Ea apare atât tipărită pe hârtie, cât și în format electronic, fiind difuzată, după informațiile editorilor, la peste 15500 adrese electronice.

Ideea apariției acestei reviste este a lui Nicolae Băciuț, tot mai nemulțumit de felul în care revista *Vatra*, seria 1971, gestiona fenomenul cultural mureșean, marginalizat, minimalizat, pe de o parte, confiscat pe de altă parte de grupul care gravita în interiorul și în jurul revistei.

A fost reacția firească a acumulării în timp a nemulțumirilor, a frustrărilor, a dezamăgirii pentru felul în care revista s-a îndepărtat de programul ei, de spiritul care a impus-o în conștiința publică, devenind o revistă în bună măsură străină de spațiul cultural pe care trebuia să-l illustreze.

Revista *Vatra*, susțin inițiatorii seriei „vechi noi”, a început să ignore autorii locali, pe criterii neliterare, cel mult de falsă ideologie literară, promovând spiritul de grup, gașcă literară. Judecata prin omisiune a devenit formula cel mai intens utilizată de direcția critică a revistei.

Revista *Vatra veche* apare ca o reacție la schimbarea de atitudine a revistei *Vatra* după anii 90, reluând rubricile cu care s-a impus revista *Vatra* sub direcția lui Romulus Guga (1971 – 1983).

Sub semnătura REDACȚIA, „Noua Vatra veche” e justificată apariția noii publicații: „Această nouă „Vatră veche” apare din dorința celor care, trăind în acest spațiu de cultură și civilizație, doresc să se regăsească în paginile unei publicații așa cum s-au regăsit aproape două decenii.

Și cum acest lucru n-a mai fost posibil, din rațiuni pe care nu merită să le analizăm, acum și aici, am dat curs dorinței celor care au sentimentul că „Vatra” lui Romulus Guga le-a fost confiscată.

Vatra veche 1/2009

Le-o restituim. Restul depinde de ei, de noi, care credem că provincia literară nu e o sintagmă stigmatizabilă”.

Textul are ca autor pe Nicolae Băciuț, cel care a grupat în jurul său un număr de scriitori, din țară și străinătate, redactori și corespondenți, care se constituie în prima echipă redacțională: *Redactor-șef fondator seria nouă*, ROMULUS GUGA, *Director de onoare* MIHAI SIN, *Redacția Nicolae BĂCIUȚ*, redactor-șef, *Redactori*: Mariana Cristescu, Răzvan Ducan, Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Valentin Marica, Cristian Stamatoiu, *Corespondenți* : Bianca Osnaga, Melania Cuc, Darie Ducan, Cleopatra Loruțiu, Ioan Matei, Claudia Șatravca (Chișinău), Daniel Renon (Germania), Gabriela Mocănașu (Paris), Ligia Grindeanu (SUA), Dwight Luchian-Patton (SUA).

Redacția va suferi modificări, astfel că la numărul 2 (14)/2010, componența redacției este: Nicolae BĂCIUȚ, redactor-șef, Director de onoare MIHAI SIN, Redactor-șef adjunct VALENTIN MARICA, *Redactori*: Eugen Axinte, Sorina Bloj, Mariana Cristescu, Răzvan Ducan, Eugen Evu, Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Cristian Stamatoiu, *Corespondenți*: Bianca Osnaga, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Cleopatra Loruțiu, Ioan Matei, Victor Știr, Claudia Șatravca, Rogac Raia (Chișinău), Andrei Fischhof (Israel), Ionela van Rees-Zota (Germania), Gabriela Mocănașu

Vatra veche 100/2017

(Paris), Dwight Luchian-Patton (SUA).

Colectivul redacțional a atras noi nume, iar la altele s-a renunțat, din cauza unei implicări nerelevante.

În aprilie 2012, caseta redacțională avea următorul conținut:

Directori de onoare: MIHAI SIN, ADAM PUSLOJIC, Redactor-șef NICOLAE BĂCIUȚ, Redactor-șef adjunct VALENTIN MARICA, *Redactori*: Cezarina Adamescu, Eugen Axinte, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Răzvan Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Loruțiu, Bianca Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Liliana Moldovan, Marcel Naste, Cristian Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe Șincan, Victor Știr; *Corespondenți* : Raluca Andreea Chiper (Spania), Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischhof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Ionela van Rees-Zota (Germania), Dwight Luchian-Patton (SUA), Raia Rogac (Chișinău), Adriana Yamane (Japonia).

În 2016, echipa redacțională este alcătuită din: Directori de onoare: Acad. ADAM PUSLOJIC, MIHAI BANDAC, Acad. MIHAI CIMPOI →

Redactor-șef NICOLAE BĂCIUȚ,
Redactor-șef adjunct VALENTIN
MARICA,

Redactori: Cezarina Adamescu,
Sorina Bloj, A.I. Brumar, Mariana
Chețan, Geo Constantinescu,
Luminița Cornea, Mariana Cristescu,
Melania Cuc, Iulian Dămăcuș,
Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-
Baia, Vasile Gribinca, Marin Iancu,
Alexandru Jurcan, Mioara Kozak,
Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica
Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu,
Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei,
Menuț Maximilian, Miruna Ioana
Miron, Liliana Moldovan, Cristian
Stamatoiu, Gheorghe Nicolae Șincan,
Flavia Topan, Gabriela Vasiliu,
Corespondenți: Elisabeta Boțan
(Spania), Mirela Corina Chindea
(Italia), Flavia Cosma (Canada),
Darie Ducan, (Paris), Andrei Fischhof
(Israel), Dorina Brândușa Landén
(Suedia), Gabriela Mocănașu
(Franța), Dwight Luchian-Patton
(SUA), Mircea M. Pop (Germania),
Raia Rogac (Chișinău), Claudia
Șatravca (Chișinău), M.N. Rusu
(New York), Ognean Stamboliev
(Bulgaria)

La numărul 100, configurația
redacțională era:

Directori de onoare
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC
Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:
Cezarina Adamescu, Mihaela
Aionesei, Diana Dobrița Bîlea,
Sorina Bloj, A.I. Brumar, Mariana
Chețan, Geo Constantinescu,
Luminița Cornea, Mariana Cristescu,
Melania Cuc, Iulian Dămăcuș,
Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-
Baia, Marin Iancu, Alexandru Jurcan,
Vasile Larco, Lazăr Lădariu, Rodica
Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu,
Mihaela Malea Stroe, Valentin
Marica, Titus Suci, Flavia Topan,
Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan
(Spania), Flavia Cosma (Canada),
Darie Ducan, (Paris), George Filip
(Canada), Andrei Fischhof (Israel),
Dorina Brândușa Landén (Suedia),
Veronica Pavel Lerner (Canada),
Gabriela Mocănașu (Franța),

**Dalila Özbay (Turcia), Mircea M.
Pop (Germania), Claudia Șatravca
(Chișinău), M. N. Rusu (New York),
Ognean Stamboliev (Bulgaria)**

„La 75 de ani de la apariția
ultimului număr al „Vetrei” de la
București, a apărut pe plaiurile
mureșene, animată de intenții
asemănătoare, o nouă „Vatră”, se
spune în *Vatra veche*. Ea nu are în
fruntea ei scriitori de importanța lui
Slavici, Caragiale și Coșbuc, dar a
adunat în jurul său o întreagă pleiadă
de scriitori tineri - poeți, prozatori,
publiciști, istorici, oameni de artă -
ale căror nume circulă de câțiva ani
prin paginile celor mai de seamă
publicații literare și politice
românești, unii dintre ei, prin
volumele publicate, ajungând chiar și
la o evidentă notorietate.

Suplimente *Vatra veche*:
**N. Steinhardt, Romulus Guga,
Lazăr Lădariu, Valentin Marica,
Nichita Stănescu, Ana Blandiana.**

Ceea ce au mărturisit până acum
prin publicațiile din alte orașe vor
mărturisi de acum înainte prin propria
lor revistă, „Vatra” veche, ca și marii
ei ctitori, fiindu-le un imbold și o
călăuză. Unei echipe noi, mult
promițătoare prin tinerețea și prin
talentele ei, i se adaugă însă și un
program nou care, fără a nesocoti
valoroasele tradiții ale „Vetrei” de
odinioară, se inspiră din năzuințele și
imperativele zilei de astăzi, din largile
perspective ale viitorului, întocmai
așa cum Slavici, Caragiale și Coșbuc

s-au inspirat din imperiativele zilei de
atunci”¹.

Dacă *Vatra* din 1894 avea în
redacție nume de notorietate literară,
Vatra din 1971 avea o echipă tânără,
în plină dorință de afirmare. *Vatra
veche* recuperează nume
marginalizate de *Vatra* seria C.
Moraru, V. Podoabă, între care Mihai
Sin, Nicolae Băciuț, Lazăr Lădariu și
Valentin Marica, Cristian Stamatoiu,
Răzvan Ducan, Mariana Cristescu,
Darie Ducan... dar atrage și nume noi,
din generații diferite și atât din țară
cât și din străinătate.

Vatra veche a crescut, treptat, de
la 24 pagini la 88 pagini, coperti
policromie, de la varianta „capsat”,
tip caiet, la formula broșat, tip carte.

Formatul ales a fost A4, din
rațiuni legate de manipularea și
arhivarea revistei.

Vatra veche a urmat, în linii
mari, rubricatura seriei Romulus
Guga a revistei *Vatra*, cu o mai mare
libertate de schimbare, cu o dinamică
variabilă a ponderei tematice, de la un
număr la altul. Grafica a urmat
constrângerile formatului, dar s-a
impus prima pagină, care reproduce o
lucrare de artă a unui autor, care
semnează ilustrația unui număr
întreg.

În primul număr, semnează texte
Nicolae Băciuț („Modelul N.
Steinhardt”, *Vatra* dialog cu N.
Steinhardt, Biserica de piatră
„Înălțarea Domnului”, în colaborare
cu N. G. Șincan), Lazăr Lădariu,
(poeme), Darie Ducan („Orbul
îndrăgostit”, teatru), Mioara Kozak
(„Nici cer în preajmă...” și mai mult
decât toamnă, evocare Romulus
Guga), Maria Borzan, Roxana Maria
Borzan („Calendarul creștin ortodox
în iconografie”), Răzvan Ducan
(„Strigături de pe Târnava Mică”),
Iurii Dombrovskii („Custodele
antichităților”, proză), Melania Cuc
(„Graal”, proză), alte nume, care vor
constitui nucleul de bază al
colaboratorilor revistei.

Cuprinsul ultimelor numere este
incomparabil mai substanțial decât
primele, iar aria colaboratorilor se
focalizează pe trei centre: Târgu-
Mureș, Brașov (pe fondul suspendării
apariției revistei *Astra*) și Chișinău,
dar colaboratori sunt din Australia →

¹De la „*Vatra*” veche la noua „*Vatra
veche*”, în *Vatra veche*, nr. 1, martie
2009, p.18

până-n Canada, în principal români stabiliți de-a lungul timpului în străinătate, exilați politic, înainte de 1989, și economic, după 1990.

Interesul cititorilor pentru revista *Vatra veche* a fost în continuă creștere. Rubrica *Curier* a înregistrat număr de număr, ca un feed back, mesaje ale cititorilor².

²Te felicit din tot sufletul și *Vatra veche* este surpriza și evenimentul anului. (**VICTOR ȘTIR**); DOMNULE BĂCIUȚ, Nimic nu-i nou sub soare! *Vatra DVS.* e și veche prin rădăcină, dar și nouă prin ceea ce rodește. Este ca și femeia ieșită din coasta barbatului și totuși, vi se aseamnă.

Ideea e chiar curajoasă, nebună de frumoasă în aceste momente de criză de toate felurile. Mă simt onorată că mă țineți aproape. O seară bună și voi reveni cu gânduri de la Bruxelles...(MELANIA CUC); Urez revistei viață lungă și succese pe măsura aspirațiilor! (**ION HOBANA**); **Dragă Tizule**, Mulțam pentru frumosul dar pascal (două numere de *Vatră...Veche* de toată admirația și de tot harul), urări prietenești de victorii în tranșeele verbului, solidaritate întru cuvânt și bune doriri într-ale vieții! (**NICOLAE ROTARU**); Nicolae BĂCIUȚ, Ești nebun! Nebun de legat, dar frumos! Pe lângă o **Dilema veche** acuma mai avem și o **VATRA VECHÉ**! După Luceafărul avem LUCEAFĂRUL de dimineață! Oricum, felicitări și spor în proiectul tău revuistic. Din inimă îți țin pumnii! Succes! (Cu prețuire, **Echim Vancea**); Dragă domnule Nicolae Băciuț, Doresc să vă mulțumesc mult pentru **Vatra veche** pe care am primit-o (nu este vorba doar de numărul 9). Meritați toate felicitările pentru reușită și pentru gândul de a reînvia o revistă care a fost pentru mulți oameni un reper în cultura românească. Aveți o misiune dificilă, pe care v-a dat-o talentul și înaltașii, dar îndrăznesc să cred că o să izbândeți. În aceste zile, ani, decenii de suferință a culturii românești, orice gest de normalitate contează. Cu atât mai mult, când este făcut într-un mediu cu totul anormal, după cât se vede și se înțelege din întâmplările din ultima vreme. Nu disperați și nu sperați, doar mergeți înainte pe drumul cel bun pe care l-ați întrezărit.

Revista a beneficiat de recenzii și prezentări în diverse publicații: *Răsunetul*, *Mesagerul de Bistrița*, *Cuvântul liber*, fiind, totodată, inclusă în site-urile unor publicații mai vechi - www.cartesiarte.ro, administrat de Corneliu Leu, pe blogurile unor colaboratori, pe siteurile unor instituții, între care Universitatea „Lucian Blaga”, din Sibiu, etc.

Politica editorială a revistei este una a deschiderii spre întregul orizont cultural și literar mureșean, național și din diverse locuri de pe mapamond, în intenția declarată de a promova nu doar valori românești, ci și traduceri din marea literatură a lumii.

Revista acordă atenție nu doar valorilor consacrate, ci și tinerilor în curs de afirmare, dornici de manifestare publică.

Revista a editat și suplimente ale unor manifestări culturale ale elevilor, a acordat premii la diverse manifestări și concursuri literare.

O caldă strângere de mână și un gând bun pentru Dvs. și o urare de succes colaboratorilor Dvs. (**EUGEN URICARU**); Vă mulțumim pentru trimiterea revistei și vă dorim mult succes. (**ANA BLANDIANA** și **ROMULUS RUSAN**); Dragă domnule Nicolae Băciuț, Vă mulțumesc pentru amabilitatea de a-mi transmite revista Domniei Voastre prin poșta electronică. Lectura ei este, de fiecare dată, o reală plăcere. O publicație bine alcatuită, interesantă, cu un profil distinct. Felicitări și ani lungi de apariție! (Cu prețuire, **HORIA BĂDESCU**).

STIMATE DOMNULE NICOLAE BĂCIUȚ, Vă mulțumesc și vă felicit pentru minunata revistă de cultură pe care ați avut amabilitatea să mi-o trimiteți. Este un autentic și valoros act de cultură în vremuri nu tocmai favorabile culturii de calitate. Sper să vă pot trimite în curând un material.

Cu stimă și respect,

Florin Contrea;

Stimate domnule NICOLAE BĂCIUȚ - Vă mulțumesc mult pentru trimiterea revistei dvs., **Vatra veche** online - un adevărat regal cultural! Felicitări!

Cu, mereu, aceeași prețuire și caldă prietenie,

Adrian Botez

*

Apariția revistei „Vatra veche” are printre motive și această abdicare de la asumarea valorilor naționale și a tradiției, a istoriei naționale ca program editorial. Ca să nu mai vorbim de politica de marginalizare sau ignorare a realității culturale din zonă, în diversitatea și complexitatea ei, prin abile abordări... europeniste.

Programul revistei „Vatra veche” a fost exprimat succint în primul număr³, în care au fost reluate fragmentar atât „Vorba de acasă” din „Vatra”, seria 1894, cât și din textul lui Vasile Netea din „Vatra”, seria 1971, „De la *Vatra veche* la *Vatra nouă*”, ca un argument fără echivoc al continuării programului revistei „Vatra” din 1971 și, prin aceasta, a programului „Vetrei” lui Slavici, Caragiale și Coșbuc.

Vatra veche și-a extins aria de cuprindere a recuperării valorilor care țin de „sentimentul românesc al ființei”, având colaboratori din Australia până în SUA.

E această politică a revistei în intenția declarată de a nu lăsa să se piardă valori ale culturii naționale, constrânse mai ales din rațiuni materiale să se risipească în largul lumii. Cum integrarea în cultura țărilor gazdă nu e foarte ușoară, am pus la dispoziție număr de număr pagini unor autori care continuă să se regăsească în cultura română, care continuă să scrie în limba română, ori care își afirmă identitatea națională cu mândrie.

Aceasta, într-o valorizare a unor autori din întreg spațiul românesc, nedispusi să se înregistreze unor grupări ori să slujească unor vremelnici idoli de carton, și care se simt confortabil înafara constrângerilor de gașcă literară, ori de provincie literară.

³ „Această nouă „Vatră veche” apare din dorința celor care, trăind în acest spațiu de cultură și civilizație, doresc să se regăsească în paginile unei publicații în care s-au regăsit aproape două decenii. Și cum acest lucru n-a mai fost posibil, din rațiuni pe care nu merită să le analizăm, acum și aici, am dat curs dorinței celor care au sentimentul că „Vatra” lui Romulus Guga le-a fost confiscată. Le-o restituim. Restul depinde de ei, de noi, care credem că provincia literară nu e o sintagmă stigmatizabilă”.

VATRA VECHÉ - REVISTĂ „ONE MAN SHOW”

Vatra veche, la Târgul Internațional de Carte, Frankfurt, 2012

-Stimate domnule Nicolae Băciuț, pentru început, lămuriți-ne, rogu-vă: de ce și cât de veche e „Vatra veche”?

- „Vatra veche” e... nouă. Ea s-a născut în 2009, dintr-o amărăciune personală, generată de ceea ce ar fi fost de așteptat să fie revista „Vatra” la Târgu-Mureș și ceea ce este. Eu am lucrat la revista „Vatra” din 1983 până în 2003, o sumă de ani pe care puțini o pot egala, dar doar până în 1990 am simțit că revista își respectă programul pe care și l-a asumat în 1971, la fondarea seriei noi, cu Romulus Guga redactor-șef. Mă număr printre cei care au lucrat cel mai mult la această revistă, i-am întrecut pe toți cei care au fondat-o, ca timp.

Constatând însă că revista nu mai ilustrează cultura mureșeană decât într-un segment al ei, reprezentat de un grup restrâns și exclusivist de autori, fiind ignorați zeci de autori de carte târgumureșeni, despre care nu s-a scris niciun rând, de aproape două decenii, nici ca la „mica publicitate”: „A apărut volumul, semnat de...”, între aceștia numărându-se până și unul dintre fondatorii ei, Mihai Sin, iar evenimentele unor instituții de cultură importante – Teatrul Național, Teatrul „Ariel”, Filarmonica, Muzeul Județean, Biblioteca Județeană ș.a. fiind tratate cu dezinteres, am simțit nevoia să fac ceva pentru cei marginalizați de noua direcție a revistei.

De-aceea, am fondat, în 2009 revista „Vatra veche”, serie veche... nouă, într-o încercare de a cuprinde între copertile sale un orizont cultural mai mare, în care contribuția locală să aibă altă vizibilitate, integrată în cultura națională.

Nu m-am revoltat, nu am adunat semnături de protestatari nemulțumiți de schimbarea de macaz a revistei „Vatra”, ci am realizat o altă „Vatră”, ...veche, care să fie atât cât e cu puțință, continuatoarea seriei Romulus Guga, preluând rubrici ale revistei, antrenând colaboratori vechi, dar și nume noi, nu doar din Târgu-Mureș, ci din lumea largă!

Se pare că proiectul a găsit suficient ecou, iar revista a crescut în câteva luni, de la 20 la 88 de pagini, oprindu-mă aici, pentru că nu e ușor să suporti din propriile buzunare costurile de editare ale unei publicații cu un număr foarte mare de pagini, deși în portofoliu s-au

adunat câteva mii de pagini, care așteaptă să intre în „Vatra veche”.

În timp ce cealaltă revistă primește bani de la buget, are angajați, îi sunt asigurate cheltuielile de editare, „Vatra veche” se face printr-un voluntariat total și pe cheltuială personală, pentru că revista nu se difuzează doar la peste 15.000 de adrese de email, dar se și tipărește pe hârtie.

În cinci ani de la apariție, revista are adunate 60 de numere și două suplimente, la Centenarul nașterii lui N. Steinhardt și la marcarea a 30 de ani de la moartea lui Romulus Guga!

E un raft de bibliotecă, greu de trecut cu vederea, o mărturie despre un timp... încrâncenat, din care, cândva, sper, se vor cerne valorile.

-Și încă o nedumerire: care este criteriul după care v-ați oprit la sau ați mers până la (depinde din ce parte privești!) 88 de pagini pentru fiecare număr?

-Cifra își are simbolistica ei, dincolo de constrângerile economice. Pentru mine, cifra 88 reprezintă înainte de toate numărul celulei în care N. Steinhardt a fost întemnițat la Gherla, alături de alți buni creștini, celulă în care, după cum se mărturisește în „Jurnalul fericirii”, se oficia, pe ascuns, într-un ecumenism pilduitor, Liturghia, într-o atmosferă "mai încărcată de Duh decât cele mai fastuoase ceremonii din cele mai mărețe catedrale ale lumii".

De-aceea „Vatra veche” adună, într-un ecumenism... cultural, fără restricții și fără prejudecăți, autori care cred în salvarea prin credință și cultură.

-Păstrându-ne în domeniul cifrelor – câți cititori estimați că aveți?

- E greu de estimat! Mai ales acum, când parcă nu se prea înghesuie lumea la citit. M-aș bucura să avem măcar cititori buni, pentru ca truda noastră să nu fie zadarnică.

Am creat o rubrică, „Curier”, în care publicăm corespondența cu colaboratorii și cititorii noștri. Sunt suficiente temeuri să credem că cititorii noștri sunt mai buni decât cititorii altor reviste!

-În peisajul presei literare românești, unde plasați „Vatra veche”, ce aduce ea nou, ce-i este propriu și o face inconfundabilă?

- În primul rând e nouă ideea de a nu da cu piciorul la ceea ce e vechi, dar nu și uzat. Am preluat ceea ce a însemnat modul de implicare al revistei „Vatra”, seria Romulus Guga, în viața culturală. Am optat pentru un mod interactiv de colaborare cu receptorii noștri, venind în orizontul lor de așteptare, verificat prin corespondența cu ei, prin întâlnirile cu ei.

În plus, ce este... nou, oarecum și în contra obiceiurilor vechi, e că nu cultivăm spiritul de gașcă, revista fiind deschisă tuturor celor care doresc să ni se alăture, fără deosebire de... orientare ideologică (literară, de partid...). Cine acceptă această regulă a... jocului acceptă că e loc pentru toată lumea, că singurul lucru care contează, până la urmă, e valoarea. În cinci ani de apariție, am înregistrat doar două „mofturi”. Un autor, nul numim, ca să nu se rușineze, a cerut să fie scos din revistă, unde îi publicasem un interviu, pentru că, în același număr, era publicat și un poet pe care l îl acuza de mari păcate. Am retipărit acel număr într-o variantă →

RADU COSTEA

modificată, fără pomenitul interviu. Sigur, peste timp, autorul nostru și-a pus cenușă în cap, recunoscându-și nu doar gestul, ci și eroarea, autorul despre care era vorba neavând invocatele păcate! Un alt autor mi-a trimis o scrisoare patetică, cerând să scoatem din caseta redacțională pe Adam Puslojic, acuzându-l de câte-n lume și stele. Sigur, era dreptul lui să judece, dar și dreptul nostru de a nu fi de acord cu el și de a nu-i mai trimite nici măcar revista, prin email. Nimeni nu mai poate fi obligat să citească o revistă. Dacă vrea să ne citească, trebuie să ne accepte așa cum suntem, cu bune și rele.

Totodată, am deschis paginile revistei pentru autori din largul lumii, din Canada până-n Australia. Fără prejudecăți și fără resentimente.

Am fost, rămânem generoși cu cei tineri și nici nu trântim ușa în nas cuiva din considerente de vârstă, nimeni nu devine indezirabil doar pentru că... a îmbătrânit.

Fiecare număr e și o... expoziție virtuală. Fiecare număr e ilustrat cu lucrări de artă ale unui autor, cu o prezentare, iar când se poate și cu câte un interviu.

N-au lipsit din niciun număr traduceri din literatura universală. N-am renunțat la „Documentele continuității”, rubrică celebră în „Vatra” lui Guga.

Am pus un mare accent și pe temele religioase, o deschidere care a adus un spor de interes pentru „Vatra veche”. Încercăm, număr de număr, să fim noi și... vechi în același timp!

- Și, că veni vorba de presa literară, ce are ea bun și ce are mai puțin bun? Dar, mai ales, ce viitor are ea?

- Presa literară s-a colorat intens. Pe lângă vechi publicații, au apărut multe noi. Peste tot în țară. Ce nu au înțeles unele dintre cele... vechi e că nu se poate trăi la nesfârșit din gloria de altădată, că piața presei culturale s-a schimbat, e plină de dinamism, și că o publicație nu rămâne la nesfârșit... mare, fiindcă ea a fost cândva... mare. Apoi, e păguboasă și căderea în localismul creator, în excesele localiste, care provincializează, care nu văd pădurea de copaci. Dar nu poate fi ignorată amprenta locală.

Păcatul presei literare mai vine și din lene, din comoditate, din dispreț/lipsă de respect față de cititori. Vine și din incapacitatea de adaptare la schimbările din viața de zi cu zi. Schimbări care ar putea fi, la un moment dat, necruțătoare, când cei... vechi, învățați cu publicațiile tipărite pe hârtie nu vor mai fi, când variantele electronice vor pune stăpânire pe noile generații de cititori, când, inevitabil, publicațiile literare nu vor mai putea fi, nici în formă, nici în conținut, ceea ce au fost ieri. Nici măcar ceea ce sunt azi. Ritmul schimbărilor e aiuritor, încât e greu de anticipat ce se va întâmpla cu publicațiile literare într-un orizont de timp prea îndepărtat de noi.

-Sunteți factotum aici, la „Vatra veche” – ce vă dă această putere de a apărea cu punctualitate, lună de lună, fără sprijin financiar?

- Nu e ușor să tipărești pe cont propriu o publicație. Nici să o realizezi aproape de unul singur! Fiindcă eu fac sumarele, eu aleg ilustrațiile, eu procesez fotografiile, eu tehnoredectez, eu corectez, secondat, când se poate, de Rodica Lăzărescu, tot un spirit voluntar și devotat. Eu difuzez revista. Dar ce tonifiant e să știi că nu-ți dictează nimeni pe cine și ce să publici, fiindcă te finanțează.

Vatra veche 1/ 2017

Vatra veche 2/2017

Vatra veche 3/2017

Vatra veche 4/2017

Sigur, nu poate fi acceptabil ca „Vatra veche” să apară pe cheltuiala mea, dar să fie în grafic, lună de lună, în timp ce surata din Târgu-Mureș să apară din bani publici, cu mulți angajați, cu cheltuielile asigurate, confort care le dă și lejeritatea de a apărea cu întârzieri ca la CFR! Parcă ar fi loc de puțină democrație și de împărțirea echitabilă a susținerii. Un fost ministru al culturii, atunci când am solicitat și eu finanțare pentru „Vatra veche” a decis, cu de la sine putere, să fie finanțată doar „Vatra”. Fără să facă o analiză a ceea ce sunt cele două publicații, nu ce a fost cealaltă, cândva.

-În luna octombrie, numărul 10 al revistei a apărut dublat de o... surpriză. Vorbiți-ne despre acest supliment!

- Numărul zece oferă o surpriză care nu e o noutate. Am publicat și anul trecut un supliment dedicat Centenarului N. Steinhardt. Acum am dedicat un supliment lui Romulus Guga, de la a cărui moarte s-au împlinit 30 de ani. A fost o datorie morală a mea, pentru memoria lui Romulus Guga, de sub mantaua căruia, se spune, au ieșit mulți dintre scriitorii mureșeni de azi.

Dincolo de gestul omagial, am simțit că e necesară o recuperare și readucere în actualitate a unui scriitor pe care eu îl consider important prin opera lui de autor – poezie, proză, dramaturgie – dar și prin acest edificiu care se cheamă revista „Vatra” și care, pe vremea lui Guga, ajunsese una dintre cele mai importante publicații literare din țară.

Dacă voi avea sănătate și timp, voi mai avea în calcul și alte... suplimente.

24 octombrie 2013

(Din volumul Nicolae Băciuț, *Sens giratoriu*, Ed. Nico, 2013, pp 28-33)

VATRA VECHĂ 100

UN INCUBATOR DE TINERE TALENTE

Nu-mi amintesc – dacă cumva am știut vreodată – motivele care au dus la apariția revistei „Vatra veche”, adică la existența a două vetre literare la Târgu-Mureș. Important este însă că această dublare nu a viciat, ci a îmbogățit peisajul literar. VATRA rămâne în continuare probabil cea

mai serioasă revistă literară românească, iar „Vatra veche”, ajunsă acum la numărul 100, răspândită cu precădere *on line*, deci adresându-se unui public oarecum diferit, este un adevărat incubator de tinere talente din toată țara.

De altfel, de Nicolae Băciuț, cel care este nu numai redactorul ei șef, ci și sufletul și artizanul integral al revistei, m-am apropiat nu în Tg. Mureș, ci într-o școală din Brăila, unde a construit un cenaclu pentru elevi și a sprijinit-o, cu un entuziasm debordant și cu un profesionalism eficient, pe Gabriela Vasiliu, profesoara de limba română care a reușit să imagineze și să realizeze un festival și concurs național de poezie pentru elevi, ajuns la a șasea ediție cu mii de participanți din școlile țării și din școlile românești de pe pământurile locuite de români în afara granițelor. Faptul că acest adevărat eveniment cultural îmi poartă numele mă intimidă, mă jenează și mă împiedică să îmi exprim întreaga admirație. Am ținut să-l amintesc pentru că sunt convinsă că, fără sprijinul revistei „Vatra veche” și fără

publicarea în revistă a talentelor descoperite acolo, elanul spre poezie și literatură al adolescenților s-ar fi diminuat poate cu timpul.

Ceea ce m-a frapat de când am început să urmăresc revista „Vatra veche” este felul în care reușește să îmbine această deschidere spre viitorul literar probabil cu un adevărat cult al trecutului literar sigur. Într-o vreme în care cititul clasicilor sau al scriitorilor trecuți de Stix a devenit o îndeletnicire în curs de dispariție, „Vatra veche” este printre puținele publicații care își amintește aniversările și închină numere speciale nu numai lui Eminescu, ci și lui Coșbuc, lui Nicolae Labiș, lui Nichita Stănescu, lui Ioan Alexandru. Amestecul de nume din cărțile de școală cu nume de care n-am auzit niciodată pentru că sunt publicate pentru prima oară dă revistei un aspect viu și de largă deschidere spre orizonturile de timp.

La mulți ani și la multe sute de numere!

ANA BLANDIANA

La mulți ani, Vatra veche!

O sută de numere! Mult? Puțin? Pentru o revistă ce apare din grija, în principal, a unui singur om este foarte mult. Din suflet și cu deosebită bucurie, îl felicităm pe redactorul-șef, scriitorul Nicolae Băciuț, pe toți colaboratorii domniei sale, pe toți cei ce au contribuit la dănuirea revistei *Vatra veche* în cultura românească contemporană. Mult și deplin succes în continuare!

Astăzi, când, pe meleagurile românești, cultura este pusă la grea încercare, considerăm că publicațiile culturale periodice au meritul deosebit de a evidenția și de a promova identitatea noastră românească.

Revista *Vatra veche* ce se află în anul IX de apariție, cu 100 de numere; există lună de lună și continuă să se manifeste plener, prin truda redactorului-șef și a membrilor colectivului de redacție, nemotivați financiar. *Vatra veche* există, mai ales, prin cititorii săi.

Chiar atunci când nu va mai apărea, ea nu „va muri”, așa cum dascălii nu mor niciodată, deoarece ei trăiesc prin sutele de învățăcei cărora le-a dăruit zilnic, oră de oră, fărâme de suflet. Toți cei ce muncesc cu sârg la nașterea fiecărui număr al revistei și-au dăruit sufletul spre bucuria cititorilor.

Scrișul este artă, este candoare și răsfăț intelectual, este înălțare a minții și cizelare a gândirii, dar, probabil, cel mai important este de a găsi calea spre de a ajunge la sufletul cititorilor. Revista *Vatra veche* a ajuns la sufletul cititorilor, prin varietatea temelor și a rubricilor, prin conținut, prin prezentarea grafică extraordinară de atrăgătoare etc. Aprecieri în mod deosebit faptul că în fiecare număr sunt elogiabile personalități ale literelor românești, prin interviuri, ceea ce constituie o importantă faptă de respect pentru cultura contemporană. Să nu uităm că, respectându-ne valorile, ne respectăm pe noi. Încheiem cu mărturisirea-îndemn a Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului: „**Dumnezeu**

Nicolae Băciuț și Luminița Cornea, la Casa Memorială „Romulus Ciofleac”, de la Araci, județul Covasna

să semene în mințile noastre lumină, ca să nu mai rătăcim în lumea aceasta a păcatului, care ne înconjoară de-o parte și de alta a vieții noastre.”

La mai multe și valoroase numere! La mulți și rodnici ani, domnule Nicolae Băciuț!

Prof. dr. LUMINIȚA CORNEA

RECONFORTANTUL 100

Într-o vreme a demolărilor, a dezbinării, a urii, de 8 ani, de 100 de numere, de 8800 de pagini, revista *Vatra veche* edifică, unește, iubește, dăruiește. Dar, mai ales, rezistă! Și nu oriunde, ci chiar în „vatra” Țării, în inima României Mari. Fără zgomot, fără hashtag, fără lozinci. Cu tenacitate, cu multă muncă, dar, mai ales, cu multă dragoste – pentru Cuvânt, pentru Literatură, pentru Artă, pentru Credință. Adică pentru semenii! Cum altfel îți poți dedica 25 de ore din cele 24 ale unei zile și Facerii (așa, cu sens biblic) unei reviste!? Cum altfel poți ridica „scară la Rai”, pe ale cărei „trepte” să-i așezi pe Steinhardt, pe Nichita, pe Coșbuc...

Poate că are dreptate Nicolae Băciuț când îmi declară, într-un interviu, că este „din alt veac, unul care n-a mai putut să se întâmple, unul în afară de timp și loc”.

A omagia acest rotund și încurajator și reconfortant 100 înseamnă a-l omagia pe cel al cărui crez este atât de simplu exprimat, dar atât de profund: „Eu fac ceea ce fac și pentru a fi de folos neamului meu, limbii mele, acestui spațiu de credință și cultură”.

O sută de numere de apariție neîntreruptă e o performanță, cu atât mai mult dacă e vorba de o publicație culturală.

Număr după număr, *Vatra veche* și-a creat o personalitate a ei, distinctă în „corul” publicisticii românești contemporane, crescând valoric precum voinicul din poveste, bazându-se pe dăruirea și tenacitatea făuritorului ei, hrănindu-se din talentul colaboratorilor, rezistând atacurilor, fie că veneau de la confrăți, fie de la o ministreasă degrabă trecătoare...

La ceas aniversar, la „ceasul” elogierii celor 8 ani de apariție, 100 de numere și 8800 de pagini, urăm *Vetrei vechi* să se tot învechească, să-și continue credința în valoare și... să mai vorbim bucuroși la nr. 1000.

La mulți ani, soră de peste munți, îți spune de pe gura de rai a ținutului vrâncean, din orașul Unirii celei mici, *Pro Saeculum!*

RODICA LĂZĂRESCU

FELICITĂRI PENTRU PERFORMANȚĂ

Felul în care revista dvs. păstrează amintirea lui Romulus Guga și a lui Mihai Sin, personalități înalte ale acestei geografii literare, felul în care ne amintește de cei mari ai scrisului nostru, de la N.Steinhardt la Nichita Stănescu, de ei și de cei înscriși într-o dinamică fericită a culturii de azi, ne face să felicităm conducerea revistei pentru performanță, în acest moment aniversar. La mulți ani!!

CORNEL UNGUREANU

Tânăra și revigoranta revistă "Vatra veche"

"Călătorului îi șade bine cu drumul", se spune. *Vatra veche* este de aproape zece ani însoțitorul nostru, lună de lună.

Și dacă poetul Nicolae Băciuț, sufletul revistei, a fost zămislit cu talentul poeziei, nu e mai puțin adevărat că Dumnezeu l-a înzestrat și cu harul de a se dăruii trup și suflet unei reviste de o remarcabilă calitate literară și artistică.

Fiind colaboratoare, primesc lunar prin email noul număr al revistei. Mărturisesc că, deși e vorba de un mesaj electronic, am senzația că în el vibrează bucuria, generozitatea și mândria cu care expeditorul îl trimite spre lume.

O sută de artiști plastici s-au perindat până acum în ilustrațiile din fiecare număr, încântându-mi ochii. Alte sute de autori și-au expus articolele sau și-au prezentat opiniile în corespondența afișată cu grijă la finele fiecărui număr. Poeții mi-au alinat dorul de țară, antrenarea elevilor în viața literară mi-a stârnit admirația, iar fotografiile mi-au oferit informații despre evenimentele culturale din țară.

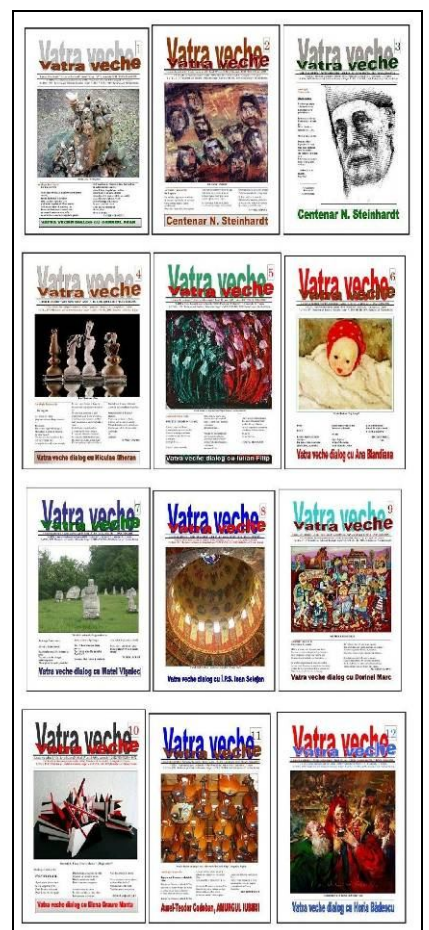
Cărțile sunt mărturii în timp ale autorilor și Nicolae Băciuț este, de aceea, un entuziast promotor cărților. Dar, precum drumețul însetat poposește lângă fiecare izvor, noi, în viața de zi cu zi, ne hrănim cultural din veșnic tânăra și revigoranta revistă *Vatra veche*.

Felicitări și mulțumiri neobositului editor, colectivului de redacție și colaboratorilor!

VERONICA PAVEL LERNER
Toronto - Canada

12 pentru 2011

12 pentru 2012

DĂRUIRE!

Altfel spus – APTITUDINE!
TALENT!
HAR!
CONȘTIINȚĂ!

Într-un singur cuvânt: **DĂRUIRE!**

Nicolae Băciuț, pentru prestigiul revistei **felicități**, pentru conținut **mulțumiri!**

Cu toată afecțiunea, cu cele mai sincere urări de bine,

TITUS SUCIU

Un fapt extraordinar...

Revista *Vatra veche* împlinește 100 de numere. E, ca să spun așa, un fapt extraordinar care bucură firescul. Revista și-a câștigat un public al ei și nu ezită să pună valorile naționale acolo unde le e locul, lucru pe care, din păcate, nu multe reviste de cultură îl (mai) fac. Sau nu cele foarte vizibile, în orice caz. Având câteva mii de cititori la activ, revista are încă unde crește. Plus suplimentele, deopotrivă gest și document. Sper ca în viitoarea sută de numere să colaborăm cu ce e mai important: critica literară.

DARIE DUCAN

ȚINUTĂ ACADEMICĂ

În peisajul culturii românești revista VATRA VECHE s-a impus demult prin ținuta academică a publicației, fiecare număr fiind un adevărat florilegiu literar caracterizat prin diversitatea condeiilor din țară și străinătate. Un merit deosebit se datorește talentatului poet și neobosit ostentor în răspândirea autenticului duh românesc, domnului Nicolae Băciuț, organizator al unor reușite festivaluri de poezie românească.

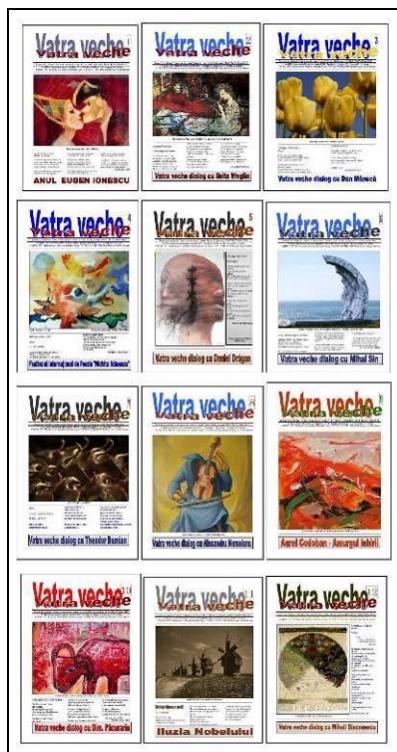
Este o deosebită onoare pentru mine ca, la împlinirea celor 100 de numere ale publicației VATRA VECHE, să pot aduce modestul meu omagiu unei reviste care demult este înscrisă în istoria literaturii române prin selectarea și promovarea celor mai talentați poeți și scriitori în această perioadă... de "tranziție"!

Felicități revistei VATRA VECHE cu ocazia acestui deosebit eveniment și o îmbrățișare de peste ocean poetului meu preferat și frate de condei - Nicolae Băciuț!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario, Canada

12 pentru 2013

12 pentru 2014

Vatra veche, un dar...

Când Dumnezeu vrea să ne facă daruri, doar împlinște vise cum este cel din care s-a născut *Vatra veche* a lui Nicolae Băciuț

Vatra veche, un loc cât să-l atingi cu spiritul, un spațiu cultural bine gândit și în care, scriitorul Nicolae Băciuț oficiază în numele Literaturii contemporane. Puțin dintre creatorii autentici dețin și gena generozității

adevărate, puțini dintre scriitori își abnădonează propriile proiecte, își rup din timpul de odihnă al nopților, și trudes pentru ca alți confracți de ai lor să fie promovați în țară și în lumea largă. Da, spun lumea-largă, pentru că revista *Vatra veche* este un vector cultural de cea mai bună calitate, colaboratorii săi, dar mai ales cititorii de limbă română de pretutindeni bucurându-se în egală măsură de respirație lirică autentică și nu doar. Nume cu sonoritate confirmată deja în istoria literară, dar și debutanți cu certă vocație, curajoși și timizi, oameni ce slujesc în numele Literarei scrise se reunesc în paginile revistei *Vatra veche*. Cu semnături importante pentru critica literară actuală, cu ilustrații ce vin să pună față în față puterea imaginii și cea a scrisului pe hârtie, revista gândită și realizată de Nicolae Băciuț este mai mult decât un exercițiu de devotament față de misia cu care domnia sa a fost trimis pe pământ. *Vatra veche* este un document de solidaritate între cei ce scriu, pictează; trăiesc constituind laolaltă o galaxie a minunii că putem exista frumos într-o lume mercantilă și gălăgioasă.

Ma simt onorată să particip din când în când, cu ceea ce scriu sau pictez, la acest festival al Binelui și al Frumosului, publicând în paginile revistei *Vatra veche*, lansând un soi de mesaje ce vor descifrate, dacă nu azi, poate mâine...Timpul, ca timpul, trece peste noi, oameni și idei, care, dacă rămân nescrie, vor deveni dor o pulbere. *Vatra veche* ne-a oferit șansa de-a ne cunoaște mai bine în această confreerie a iubitorilor de Cuvânt. Ne regăsim în paginile sale ca într-o frumoasă cafea literară al cărui patron de spirit și muncă asiduă este poetul, managerul cultural, scriitorul Nicolae Băciuț.

Vatra veche este aproape o stare de spirit, o simți, o aștepti, și nu te dezamăgește niciodată. Mereu cu surprize culturale plăcute, cu ștaif editorial de duminică, revista *Vatra veche* este un dar pe care, îl merităm ori ba, Nicolae Băciuț ni-l face lună de lună, an de an...

Felicități, domnule Nicolae Băciuț! Pentru mine nu este doar un fel de convenție socială să vă felicit, să vă mulțumesc, este un gest de prietenie și de respect pe care vi-l datorez de când vă cunosc.

În semn de omagiu, voi presa între paginile Revistei, 101 petale din florile de vișin abia înflorit. La mulți ani, *Vatră veche!*

MELANIA CUC

Cea mai bună apariție "editorială" a anului 2009

Răspunzând la un chestionar privind anul editorial 2009, scriam în "Cuvântul liber" din 2 februarie 2010 articolul cu titlul **Paradoxal, cea mai bună apariție "editorială" a anului 2009 este pentru mine... revista "Vatra veche"**! Redau un fragment din ceea ce spuneam și credeam atunci: "...pentru mine, paradoxal, cea mai bună apariție „editorială” a anului 2009 esterevista „Vatra veche” , în pofida unor cărți de excepție semnate de seniori precum Lazăr Lădăriu și Valentin Marica, dar și, postmortem, de Serafim Duicu, prin grija soției sale, sau cărți - fiindcă sunt mai multe - de Nicolae Băciuț, dar și alte cărți de poezie, proză, teatru, cercetare literară, cărți științifice și didactice, semnate de scriitori și cercetători valoroși.

Această revistă mureșeană, sută la sută „marca” Nicolae Băciuț, „lunar care a început cu 16 pagini, ca numărul 12 să ajungă la 88 pagini și foarte multe materiale în așteptare, cu colaboratori locali, dar și din întreaga lume”, e, după mine revista-carte, care dincolo din spiritul valorificator a reînviat speranța că spațiul mureșean are din nou o revistă culturală, cu adevărat al său, în care trudiții cu condeiul se pot din nou manifesta, revista fiind mai mult decât generoasă, în deschidere, mureșenilor, și nu numai lor, singurul criteriu de selecție fiind valoarea.

Nu știu de ce, și îl rog pe Nicolae Băciuț să mă ierte de îndrăzneală (de îndrăzneală apreciativă), dar am intima senzația că a reînviat „Vatra” lui Romulus Guga de dinaintea morții acestuia! Spiritul lui Romulus Guga, al celui ce-și doarme somnul de veci, din 1983, la Răstolița, se simte în revista lui Nicolae Băciuț (și spun revista lui Nicolae Băciuț, fără nicio reținere) desigur, întregită de/cu personalitatea sa, într-un tot adus la dinamica și interesul prezentului timp. Totul, din dorința de a face ca spațiului mureșean să i se dea ce merită, cunoaștere, iar scriitorilor mureșeni valoroși, recunoaștere.

Și local și național, „dar mereu cu fața spre universalitate”, Nicolae Băciuț a realizat prin „Vatra veche” o revistă mai nouă, mai dinamică, mai consistentă și mai valoroasă decât „Vatra”... și nu-mi vine în

mintea decât cuvântul Nouă! (Ce paradox: „Vatra veche” a lui Băciuț e mai nouă și mai proaspătă decât actuala „Vatra”... veche, (veche e fără ghilimele) care, la rândul ei e mai nouă, în timp, dar mai veche (de data aceasta o spun depreciativ) ca substanță și conținut, față de „Vatra” veche a lui.... Guga!)

Da, ea este cea mai mare și valoroasă realizare scriitoricească, fiindcă valorifică un spațiu cultural nevalorificat îndeajuns....”.

Se pare că părerea mea laudativă a acelui început s-a dovedit și una intuitivă, "Vatra veche" devenind la ora actuală, la o sută de numere distanță, o revistă matură, diversificată în ceea ce privește genurile literare ce se regăsesc în ea, care valorifică spațiul românesc mureșean și transilvănean, dar și spațiul național și diaspora românească de pe întreg mapamondul, atât în ceea ce privește temele abordate și colaboratorii, cât și în ceea ce privește aria sa de răspândire. Sub „faldurile”, ei se regăsesc atât scriitorii români mureșeni cât și scriitorii români de primă linie, din țară și străinătate. Și nu numai scriitorii români, ci și scriitorii care aparțin altor culturi. Și nu se rezumă doar la valorificare, revista promovând cu suficient curaj noul, chiar avangarda unor orizonturi

literare. Ideea, care s-a dovedit de bun augur, ca fiecare număr să fie ilustrat cu imaginile lucrărilor unui artist vizual (pictor, sculptor, grafician, fotograf, etc.) dă revistei o estetică și un farmec aparte. De altfel, revista poartă în întregime amprenta personalității lui Nicolae Băciuț, a științei și simțului său cultural și artistic, dar și a travaliului uluitor pe care acesta îl face, de unul singur. (Ca exemplu, dau luna martie 2017, când acesta e realizat, pe lângă numărul curent din luna respectivă și două suplimente, unul închinat lui Nichita Stănescu și altul poetei Ana Blandiana. Și fiecare număr are 88 de pg. format A4!!!!). Nu am cuvinte pentru munca de Sisif la care s-a înhamat Nicolae Băciuț, așa cum nu am cuvinte pentru obiectivitatea și imparțialitatea sa, atunci când e vorba de valoare și adevăr, așa cum nu am cuvinte pentru generozitatea sa, fapt tonic pentru scriitori, descătușătoare de resorturi nebănuite. Nicolae Băciuț e un promotor literar (și prin asta cultural) aproape în sens anatomic al cuvântului. Nicolae Băciuț este un ambasador al României în România și în afara ei. Este un "agent de influență" de "24 de carate" în ceea ce înseamnă consistența literară și bunul gust. Și aceasta (și) prin "Vatra veche", copilul lui de suflet!

La Mulți Ani, *Vatra veche!* Felicitări, dragă prietene, Nicolae Băciuț, pentru dulcea povară a celor 100 de numere! Și la cât mai multe numere, la fel de consistente și frumoase!

RĂZVAN DUCAN

Gânduri la aniversare

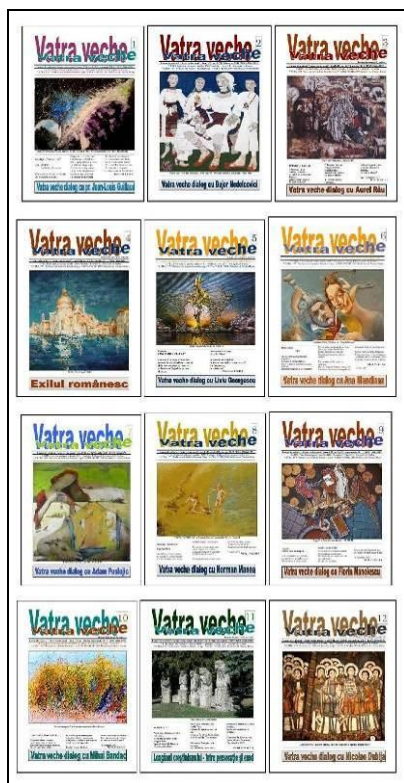
Am colaborat de câteva ori cu prestigioasa revistă „Vatra veche” iar domnul Nicolae Băciuț a avut încredere de fiecare dată în scrierile mele. Umila mea participare a devenit de bun augur pentru mine și sper că pentru cititorii revistei la fel.

La ceas aniversar doresc revistei viață lungă și domnului Băciuț putere să continue promovarea culturii !

Mă gânesc cu respect la toți care slujesc în cadrul redacției, îi felicit pe toți cei care au fost publicați și personal mulțumesc doamnelor Nicolae Băciuț pentru efortul care îl depune pentru bunăstarea unei reviste de prestigiu din țara noastră.

La mulți ani „Vatra veche” și să rămâii mereu tânără !

ADALBERT GYURIS

15 pentru 2015

O revistă de care avem nevoie

De necrezut, dar adevărat. Numărul 100! Înseamnă că acest „lunar de cultură“ apare de opt ani și patru luni, lună de lună, cu regularitate cronometrică. Și asta datorită neobositului om de cultură care este Nicolae Băciuț. Pe care l-am cunoscut personal în urmă cu câțiva ani la Târgul Internațional de Carte de la Frankfurt, unde ne-a ținut o frumoasă prelegere despre Nicolae Steinhardt.

La revistă începusem să colaborez cu puțin timp mai înainte, și de atunci mi-am continuat, cu intermitențe, ce-i drept, până azi colaborarea.

Revista e completă și complexă. Se deschide, de regulă, cu un interviu luat unei personalități culturale, conține cronici și recenzii de cărți, multă poezie și proză, traduceri, reproduceri după grafică și sculptură.

Din revistă am aflat lucruri noi și interesante despre Eminescu, Nichita Stănescu, Nicolae Steinhardt, Lucian Blaga, Romulus Guga și alții.

Interesantă e și rubrica „Curier”, unde „De la „Vatra” veche la noua „Vatra veche”” colaboratorii și cititorii își spun părerea. Să recunoaștem, este singura revistă care oferă acest drept democratic...

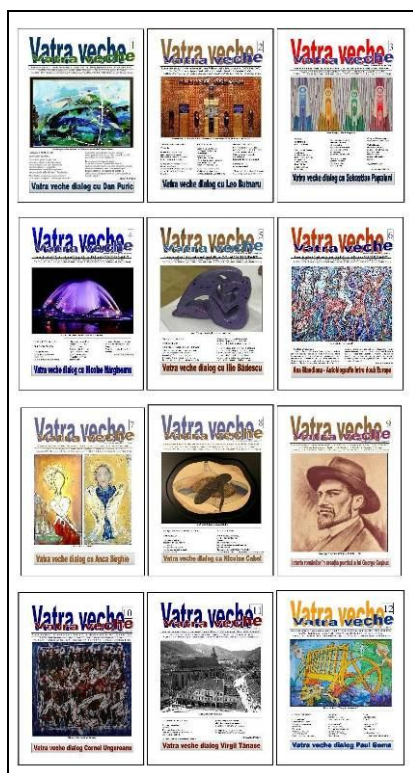
În concluzie, o revistă cu care ne-am obișnuit, pe care o așteptăm lună de lună, de care avem nevoie, și căreia îi urăm mulți, mulți ani înainte!

MIRCEA M. POP
Heidelberg

Aventura a reușit!

Numai Nicolae Băciuț putea să aibă un asemenea curaj să pornească într-o astfel de aventură pentru a edita singur și pe cont propriu o revistă - VATRA VECHE! Și, uite, aventura a reușit! Revista a ajuns, în cel de al 9-lea an, la nr.100! Pentru a reuși o astfel de izbândă trebuie să ai, pe lângă curajul de a porni la un drum greu, pasiunea menținută permanent de aceea flacăra lăutrică ce arde mereu, nestinsă, pentru credința nestrămutată în cuvântul scris, în puterea acestuia de a înfrumuseța viața, fiindcă sufletul omului va fi mereu dornic de lumină. Iar lumina cuvântului scris e ca un izvor ne secat. Fiindcă, vorba lui Goga, scriitorul este „un semănător de credințe și un semănător de biruință”! Și tot înainte până la nr.1000!

ILIE ȘANDRU

12 pentru 2016

Suntem pe Calea Lui în drum spre Înviere!

Avem deosebita bucurie de a fi alături de Dv. la ceas aniversar: 100 de numere, 100 de buchete frumoase de flori ale gândurilor ce ne coboară în inimă dulcea „gustare” a literaturii române contemporane.

Ne onorează să colaborăm încă de la început și sperăm să vă rămânem fideli, nu doar în calitate de autori, ci și în calitate de cititori, deoarece în paginile revistei ne regăsim preocupări comune, plăcerea de a lectura interviuri valoroase, poezie contemporană autentică, eseuri și recenzii care ne țin la curent cu valorile literar-culturale actuale și ne bucură ochii însetați de nou, de frumusețe.

Vă suntem și ne suntem lumină de gând și dor de cuvinte ce înnobilează ființa, eternizând-o.

Vă felicităm și vă dorim la ...mai multe! Cel Preabun să ne însoțească în drumul nostru spre împlinire literară și desăvârșire a scrisului. La moment aniversar, LA MULȚI ANI!

Din Sibiu, Cetatea lui Hermann, cuvinte despre Înviere și Dragoste,

MARIA DANIELA
și FRANCISC LORINCZI

Perseverență dublată de o muncă polifonică

La primul număr al revistei, câți ar fi garantat perseverența dublată de o muncă polifonică? Spunea Camus : „Numesc adevăr ceea ce continuă”. Iată așadar treptele adevărului, în spirale de trudă magică. Mă bucur că am contribuit puțin, cu rubrica mea, la osatura curajoasă a revistei. Am un caiet vechi, în care culeg citate. În 1981, Ana Blandiana scria în *România literară* (nr.11) : „printre incendii și războaie, printre măceluri și cutremure, cei ce scriau au continuat, fără încetare și împotriva tuturor argumentelor, să scrie”. La această sărbătoare a spiritului, i-aș aminti laboriosului Nicolae Băciuț ce a afirmat în 1984 : „A fi în poezie înseamnă a fi în țipăt, dar a fi în țipăt e ca și cum ți-ai sărbători gândul în cea mai tandră șoaptă”. La mulți ani și o continuitate fascinantă!

ALEXANDRU JURCAN

„Vatra veche” la ceas aniversar

Iată o revistă culturală românească lunară care sărbătorește 9 ani de publicare, fără întreruperi, cu 100 de numere publicate, care, prin diversitatea temelor abordate, îmbogățește sufletul cititorilor săi, o revistă în care cultura, cu diferetele ei fațete, se reflectă în întregime.

O revistă pe ale cărei pagini se așterne luminoasă literatura clasică pentru a-și da mâna cu scriitorii actuali de toate vârstele de pe întinsul întregii lumi, literatură românească, dar și traduceri din diverse limbi. Aș dori să-l felicit pe domnul Nicolae Băciuț, redactorul-șef al revistei, pentru dăruirea ce îl caracterizează și pentru munca depusă, dar și pe colaboratorii săi care fac ca această revistă să fie o prezență marcantă în peisajul publicistic românesc.

Vatra veche, la mulți ani și la mulți cititori!

ELISABETA BOȚAN

*

Lucian Blaga scria cutremurat în *La cumpăna apelor*: „Bolnav e omul, bolnavă piatra/ Se stinge omul, se sfarmă vatra”.

Fie ca această „Vatră” care a împlinit 100 de numere să nu se sfarme niciodată și să încălzească de-a pururi sufletele românilor.

VICTORIA MILESCU

REVISTĂ CU DOUĂ JUBILEURI „Vatra veche” 100

Sunt colaborator de câțiva ani al revistei *Vatra veche* Târgu-Mureș, nu „m-am lăsat la vatră”, publicând creații literare satirico-umoristice: epigrame, rondeluri, sonete, pantumuri, fabule, dar și poezii lirice sau cronici de carte.

Este o revistă literară de ținută, foarte interesantă, acoperă multe domenii culturale, având un neobosit redactor-șef, pe apreciatul *Nicolae Băciuț*, care: „Chiar de sunt sub soare nori./ *Vatra veche* o-ncălzește./ Iar pe colaboratori/ Cu căldură îi primește!” Aceștia, colaboratorii: „Scriu, având la pană spor./ *Vatra* e întreținută./ De-a ajuns să fie-n zbor/ Cea cu numărul o sută!”

Nu știu câți cititori are revista, dar cred că de la foarte mulți în sus, primind-o, fie pe spinarea electronilor, fie pe suport de hârtie, cititori care au un crez: „De necazuri nu le pasă./ *Viața-i* floare la ureche./ Dacă au mereu pe masă/ Câte-o nouă... *Vatra veche.*”

Colaboratorii se întrec în a publica materiale interesante, căroră, alături de toți realizatorii revistei, aș dori să le spun acum, când s-a publicat și revista cu numărul 100:

Chiar dacă pare munca grea,
Să-naintați ca spre-o redută,
Și să nu stați, chiar de-ați vedea
Că puneți mia peste sută!

La mulți ani revistei,
redactorului-șef, *Nicolae Băciuț*,
colaboratorilor și cititorilor!

VASILE LARCO

LA MULTI ANI, revistă frumoasă!
La multi ani, dragi colaboratori ai revistei, dati- mi voie să suflu și eu în cele O SUTA de lumânările aprinse în onoarea ei și a atâtor suplimente excelent realizate. Sănătate și putere sa duceți mai departe această revistă minunată, rafinată și surprinzătoare, domnule Băciuț. Știu câtă muncă și energie depuneți ca noi, cititorii ei, să fim mulțumiți. Bucurați-ne în continuare cu multe alte sute de reviste (pe care eu le numesc cadoul lunii).

VIORICA ȘUTU

VATRA VECHÉ - CITITORI DE TOP

Stimate Domnule Băciuț,

Prin intermediul consilierii mele, dna Florina Zaharia, am descoperit cu surpriză revista Dvs., *Vatra veche*.

Din păcate, în România, revistele literare au soarta fetelor frumoase din provincie: nu are cine să le admire.

Din fericire, spațiul digital oferă o ieșire la marea cea mare. Ne întâlnim în neantul spațiului electronic. Pentru cei din generația mea este încă un spațiu străin, eu trăind carnalitatea hârtiei și inefabilul întâlnirilor personale. Țin să vă încredințez cartea fratelui meu geamăn, o carte despre medicină și trădarea intelectualului de către epocă, care nu este scrisă din futilitate, oportunitate, ci din necesitatea vocalizei celui înșelat de nisipurile mișcătoare ale vremii și tras în adâncuri, care simte nevoia să-și strige nedreptatea și deziluzia. Este o frescă absolut veridică a lumii universitare medicale trăită din interior.

Cu deosebită considerație și felicitându-vă pentru rezistența culturală cu o revistă care este asemenea unei mănăstiri după căderea Imperiului barbar.
Al Dvs.

**NICOLAE DOBROVICI
BACALBAȘA,**

Președintele Consiliului Județean
Galați

„Dăruind, vei dobândi”

Persoanele dedicate culturii, dăruiesc necondiționat o trăire aparte, transmit o energie de care mulți au nevoie. Să muncești în acest sens te motivează să realizezi cele mai bune materiale care sunt cuprinse într-o revistă. Fiind vorba aici de revista *Vatra veche*, consider că e una dintre publicațiile cele mai prestigioase care

se ocupă de teme legate de artă, cultură, valori spirituale.

Valorizând acest efort alături de o echipă redacțională, cu repere clare oglindite în cultură, trănicia și viața lungă a revistei, nu se rezumă la speranță doar, ci la certitudinea că evoluția ei calitativă va atrage cititori cât mai mulți.

Calendarul evenimentelor culturale, limbajul, comunicarea cu cititorul, toate acestea devin repere pentru cei care, într-o lume care aleargă de mult după himere materiale și pierdere în necunoștință, se bucură de asimilarea unor valori sacre ale cunoștințelor literar-culturale.

Omul care trăiește cu adevărat după principiile valorilor spirituale, se va apleca mereu cu sufletul la cele sacre, fără să aștepte nimic la schimb și crede cu putere că, comunicarea culturală prin intermediul revistei, este ”piatra de căpătâi” evolutivă a creșterii în cunoștințele transmise prin lecturarea revistei.

Nicolae Băciuț demonstrează clar că munca pentru această revistă este o necesitate și nu o corvoadă, este satisfacția că răspândirea ei cere tot mai multă nevoie de extensia ei în cât mi multe numere.

Felicitările sunt necesare, dar cuvintele totuși sărace pentru o valoare așa de mare.

GABRIELLA COSTESCU

ANIVERSARĂ

De la o sută la o mie,
Vatra veche să apară,
virtual sau pe hârtie
în colecție cât mai rară...

Din sevele de primăvară
renască proză, poezie,
căci dragostea de neam și țară
e-n primul rând o datorie...

La fel slujit-a într-ale sale
Slavici, Coșbuc, Caragiale,
pe *Vatra-n* care vreascuri
trosnesc și peste veacuri...

Națiune tare zămislească
această vatră strămoșească,
simțirii românești, făclie,
acum și pururea să-i fie!

DOINA CHERECHEȘ,
10-IV-2017, Alexandria

Sirenele globalizării

Să ne amintim câte eforturi a depus România să intre în Uniunea Europeană, crezând că, după barbaria sovietică, cel mai bine e să se întoarcă în lumea popoarelor civilizate, de unde ne-a venit mai întotdeauna lumina. Deși Mihail Sadoveanu, acel mare scriitor, dar mic om, a dorit să ne convingă că lumina vine de la Răsărit, noi am învățat din târșelile istoriei că de la Răsărit au venit mereu amenințări cu anexarea de teritorii românești, ultimatumuri privind cedarea de teritorii românești, alianțe ruso-ungurești tot pentru smulgerea de scump pământ românesc, nerecunoașterea statutului de beligerant țării noastre și, în consecință, impunerea timp de douăzeci de ani a nemiloasei exploatare sovietice a bogățiilor noastre. Eu am văzut în copilăria mea cum își ștergeau bunicii lacrimile grele, în zilele în care predau oneroasele cote către stat, furându-li-se munca și fiind lăsați doar cu minimul necesar. Vorba cronicarului, acestea au fost scrise în inima mea. De la 1812 până astăzi, nimic bun nu li s-a întâmplat românilor, venind dinspre stepele rusești. Și atunci, poți înțelege icnetele de bucurie ale românilor, când au fost reprimiți în marea familie a celor douăzeci și șapte de țări ale Uniunii Europene. Fiind noi o insulă latină într-o mare slavă, am absorbit ca un burete ideile iscodite în spațiul occidental european. Și rușii au luat aminte la spiritul vestic european, dar cu mare cârtire - vezi criticile dure ale lui Lev Tolstoi sau Dostoievski la adresa europenismului care, simțeau ei, nu li se potrivea. Pe când noi, din contră, l-am aplaudat acest europenism. Eugen Lovinescu, ilustrul nostru teoretician al modernismului, ne învăța că prin *stimulare* ajungem la *stimulare*. Influența orientală, fanariotismul, balcanismul nu ne-au folosit în sensul aspirațiilor noastre mai înalte de dezvoltare.

Itată-ne deci în punctul de reînțoarcere la spațiul nostru de elecție, cel occidental, cu mari speranțe și așteptări. Dacă am fi stat cu cartea pe genunchi să studiem istoricul creării Uniunii Europene, am fi astăzi mai puțin deziluzionați și confuzionați, dar noi, firi emoționale, am dat buzna cu mare încredere la frații din Vestul Europei, în loc să avem o doză de

scepticism, un fel de prudență afectuoasă pentru că, am aflat din cartea lui Nicolae Baciuc despre *răstignirea* României la Yalta, cum Churchill ne-a vândut 90% sovieticilor, neștiind cum să-l curteze mai slinos pe Visarionovici Stalin pentru ca el, Churchill, să salveze ce se mai putea din imperiul britanic. Am fost întotdeauna singuri, fie că a fost vorba de Hitler și cedarea Ardealului de Nord-Vest sau de Stalin, când cu ocuparea prin somație a Basarabiei. De ce ne-am făcut mari iluzii și i-am crezut pe cuvânt pe civilizații europeni acum, când trebuie să cotizăm la uniunea lor?

Să vedem înainte de toate cine a militat cu decenii în urmă pentru centralizarea Europei. Altiero Spinelli (1907-1986) a fost principalul arhitect al *Tratatului de la Maastricht*, semnat în 7 februarie 1992. Cine a fost Spinelli? A fost un comunist de-o viață, se spune în Wikipedia. Ideile leniniste și cele staliniste i-au fost aproape de inimă. S-a mai descotorisit de stalinism după 1937, văzând ce grozăvii se petreceau în gulagul comunist, dar nu s-a lepădat niciodată de obsesiile sale internaționaliste. Alți tovarăși, care i-au stat aproape ideologic și faptic au fost Ernesto Rossi, tovarăș de închisoare, Enrico Giussani, Luigi Einaudi. Spinelli, care a reprezentat în parlamentul italian partidul comunist, a fost gânditorul care a definit substanța și funcționarea Uniunii Europene de astăzi. În 1941, în închisoare pe insula Ventotene a elaborat faimosul manifest *Pentru o Europă liberă și unită*. Spinelli a fost figura centrală a luptei pentru federalizarea Europei. Luigi Einaudi, una din mințile influente asupra lui Spinelli, a scris în *Corriere della Sera* articole care combăteau suveranitatea națională și criticau *Liga Națiunilor* (fondată în 28 iunie 1919) pentru că ar fi

permis prezervarea suveranității naționale. *Manifestul pentru o Europă liberă și unită*, produs de Spinelli și grupul său, a devenit după război baza ideologică pentru federalizarea Europei. Revoluția europeană, care să conducă la federalizare, trebuie să fie în concepția lui Spinelli și conmișionilor lui, socialistă. Obsesia lui era să se termine odată cu statele naționale ale Europei, sperând că masele distruse după al Doilea Război Mondial se vor lăsa îndrumate de ei, internaționaliști. Toate funcțiile statelor trebuiau centralizate: taxarea, armata, poșta, telecomunicațiile, transporturile, chiar și politica externă. Statelor să li se lase doar o foarte limitată autonomie. Cine să aplice un asemenea plan de anvergură și complexitate totuși? Răspunsul: comisia europeană, alias Consiliul Europei astăzi, unde membrii nu sunt aleși, ci numiți, iar de imensitatea salariilor lor se ocupă tot ei înșiși. Dictatura în toată regula! Unde este democrația deci? Ne întoarcem din nou la un ambițios plan al unor inși dornici de putere, pe care s-o exercite nu doar la nivel național, ci planetar. Nu vi se pare acest proiect un coșmar? Totuși distinsul istoric, Profesorul Adrian Niculescu a numit proiectul Spinelli *"cel mai frumos din istoria omenirii"*, la emisiunea din 13 martie 2017 a *Jocurilor de putere*, Realitatea TV. Noi parcă l-am mai trăit când a fost impus cu baionetele Armatei Roșii.

Visul lui Spinelli transpus în realitate ne duce cu gândul imediat la internaționala comunistă, la controlul de la Moscova, de la Varșovia (CAER) a fostelor state comuniste. Ce este Uniunea Europeană ne vom întreba simplu ca un țaran de la noi, dacă nu aceeași Mărie cu altă pălărie? Ba, aș zice că Uniunea Europeană aspiră la un control chiar mai stringent decât Moscova pe vremea țarilor de la Kremlin. De bine, de rău Ceaușescu a făcut între frontierele țărișoarei noastre un fel de comunism naționalist, amestecat cu acel exagerat cult al personalității. Dar l-a făcut! Și a încercat, în limitele priceperii lui, să dezvolte industria românească, agricultura, exporturile, politica noastră externă. Este adevărat: noi n-am avut dreptul să vorbim ce vrem, ci numai pe acela de a munci. A fost tiranie, dar s-a și construit pe rupele. Fondurile au fost pe deplin justificate →

SILVIA URDEA

prin ceea ce s-a făcut de-a lungul și de-a latul țării. S-a adeverit profeția lui Nicu Ceaușescu cum că trădătorii tatălui său, care s-au înscăunat la Cotroceni, nu vor dovedi nici măcar să zugrăvească ceea ce s-a ridicat înaintea lor.

Să reflectăm asupra situației de azi a României la aproape trei decenii de capitalism. Agricultură, industrie, flota, armata, păduri întregi, toate s-au topit, dar vinovații nu sunt căutați, nimeni nu plătește pentru jaful odios care s-a produs în țara noastră, de parcă am fi cu toții loviți de o anestezie a minții și a simțului justițiar. Tot ce s-a construit în timpul dictaturii comuniste a reprezentat munca întregului popor și această avuție a fost prădată. Cine va răspunde de această crimă de proporții? Dacă, la moartea lui Nicolae Ceaușescu, România nu mai avea datorii externe, dimpotrivă acordase două miliarde de dolari credite în diferite state ale lumii, astăzi a ajuns, ruinată fiind, să aibă o datorie de 90 miliarde de euro. 90% din economia românească aparține unor multinaționale, care extrag profituri colosale, fiind extinse planetar. Inginer Ovidiu M. Curea amintește pe cele mai cunoscute dintre ele: AcelorMittal, Coca Cola, Orange, Carrefour, Renault, OMV, Deloitte, Ernst & Young. (Ing. Ovidiu M. Curea, *Donald Trump și Noua Ordine Mondială*, Art-Emis, nr. 20, 12 martie 2017). Cât de bine o duc românii angajați la multinaționale o aflăm de la economiști români de a căror probitate nu ne îndoim. Mircea Coșea și Ilie Șerbănescu au subliniat în repetate rânduri regresul economiei noastre la stadiul feudal, practicând exportul de materie primă și importul de bunuri de consum toxice din ograda nucleului bogat al Uniunii Europene. În România "nu este de fapt capitalism, ci un colonialism odios", afirmă Ilie Șerbănescu (*Emblematica jigăraie*, Jurnal.ro, 31 martie 2015). Nu există vreo altă țară din Europa unde muncii să-i revină doar 31% din PIB și capitalului 55%, pe când în Germania muncii îi revine 60% din PIB. Această disparitate între ceea ce ia munca în comparație cu capitalul este specifică doar "periferiilor coloniale". România este unica țară din UE unde partea muncii preluată din PIB s-a prăbușit în anii apartenenței la UE de la 40% la numai 31%. "Explicația este una singură: în România au fost

impuse extern măsuri care nu numai că n-au combătut, dar au și stimulat producerea de efecte de către ofensiva capitalului pe seama muncii", (Ilie Șerbănescu, *Deposdarea economică și extraeconomică a României*, Cotidianul.ro, 4 ianuarie, 2017), adică pe seama salariilor mici. În fața acestei discrepanțe enorme, ce credeți că face FMI, agentul mării finanțe? Se concentrează în cel mai pur spirit colonialist pe apărarea capitalului străin și menținerea la nivel cât mai scăzut a salariilor mici în România. Să recapitulăm: 90% din economia românească este deținută de multinaționale, iar acestea îi plătesc pe români cu cele mai mici salarii din UE, luând în schimb cu ele profituri fabuloase, transferate în țările de origine. Deci, după o dictatură comunistă de cincizeci de ani, acum ni se arată la față chipul capitalismului odios și alienant în acțiune. Ilie Șerbănescu conchide: "Nu există o împărțeață din PIB mai colonialistă și mai defavorabilă salariilor ca în România" (*idem, ibidem*).

Dr. Călin Georgescu la care ne-am referit de multe ori în alte articole, deoarece are o viziune limpede despre drama României, despre viitorul omenirii și despre cum ar trebui să evolueze țara noastră, ca să iasă din fundătura în care a fost cu bună știință împinsă de către factori de decizie externi în perfectă colaborare cu elita politică de la București, rapace și trădătoare, arată că una din marile probleme ale românilor este deconectarea de la realitate. Poporul român este ținut în ignoranță, mințit și aburit cu "amăgirile prosperității aduse de străini", cu paradisul consumatorist și "promisiunile deșarte ale democrației globale". Evident, cei care ne-au înrobit au tot interesul să ne țină în ignoranță. Coaliția clasei politice din România cu cei care au subjugat-o economic, politic, cultural (vezi

Luminița Mihailenco, "Martie"

atacul la identitatea națională, valorile autentice ale culturii noastre etc.) este atât de detestabilă, încât l-a făcut pe academicianul Florin Constantiniu să declare în ultimul său interviu că "oamenii politici au acționat ca niște vandali, distrugând și jefuind totul. Mongolii, ungurii, turcii, nemții, rușii nu au făcut românilor atâta rău cât au făcut politicienii postdecembriști în două decenii". Este devastator să citești că această minte strălucită nu și dorea decât să scape cât mai curând "din această lume de hoție, ticăloșie și nevolnicie, care este România de astăzi". (Cotidianul, 4 ianuarie 2011, interviu acordat lui Ion Popescu-Longin). A murit cu amărăciunea în suflet.

Unii comentatori opinează că am fi prinși în acest laț inextricabil al caracatiței multinaționalelor, din care greu vom mai scăpa, datorită faptului că money talks și guvernul mondial din umbră, pe care acestea îl compun, fac și desfăc totul pe planeta noastră. Noi credem că ceea ce este la un moment dat un eșec de proporții se poate transforma, prin jocul dialecticii, în șansă. Numai astfel mai putem judeca spre a nădăjdui că nu suntem pierduți ca națiune. Tot făcutul are și desfăcutul lui. Doctorul Călin Georgescu, la care mă întorc mereu, observă că, datorită supralicitării resurselor planetei, s-a ajuns în acel punct mort, de unde nu va mai fi creștere economică reală, "ci doar contracție." Concluzia, care mi se pare în ordinea firii, este că "dacă menținem modelul actual, favorabil creșterii, care presupune o lăcomie tot mai mare și tot mai mulți bani ai corporațiilor care corup politicile guvernamentale și instituționale, efectul net al contracției va împinge civilizația spre penurie și mai mult ca sigur va produce dezordini sociale" (Dr. Călin Georgescu, *Cumpăna României*, Logos, 2014, p. 13). Din această cauză, economiile se vor restructura pe baze locale și regionale, încercând să răspundă nevoilor cu ceea ce au la îndemână, să producă mai mult cu mai puțin, să părăsească masificarea existentă la ora actuală, ceea ce, pentru Dr. Călin Georgescu și pentru noi, înseamnă că lumea se va reorganiza la o scară mai umană în comunități organice, care vor valorifica resursele locale. Atotputernicia globalismului

corporațiilor multinaționale se va anemia datorită reducerii dramatice a resurselor planetei. Aceasta va fi șansa României de a-și dezvolta gospodăriile rurale mici și mijlocii, care vor produce hrană organică pentru cei ce n-o vor avea. Cu excelența sol pe care îl posedăm, cu experiența oamenilor care, dacă sunt tratați cu demnitate, sunt cei mai destoinici lucrători, o vom putea scoate la capăt din mlaștina în care am fost conduși. Nu zice oare președintele american Donald Trump că luptă să dreneze mlaștina din Washington a politicianilor, care au promis mult alegătorilor, dar au făcut atât de puțin? În alt fel avem și noi în România mlaștina noastră, care va trebui asanată. Doamne Ajută. Numai când vom ieși la liman prin noi înșine ne vom cuceri un spațiu al nostru sub soare. În timpul dictaturii, noi am avut, de bine, de rău, acest spațiu și am fost ruinați pentru că unii sau alții ne-au invidiat pentru locul pe care ni-l cucerisem. Personal, n-am făcut parte dintre aplaudacii comunismului, dar să dăm Cezarului ce-i al Cezarului. Se feresc pe la toate televiziunile românești să pomenească numele lui Ceaușescu, ca să nu se recunoască adevărul că România înainte de 1989 era o țară care se dezvolta, folosind banii întregului popor, bani care nu erau subtilizați de guvernanți corupți, cum s-a petrecut de trei decenii încoace, pe când azi este o țară secătuită de politici colonialiste. Se aude la București la domnii Iliescu, Petre Roman, Adrian Năstase, Emil Constantinescu, Traian Băsescu, Liviu Dragnea și alții, ejusdem farinae, care au împins poporul român pe drumul unui capitalism al cleptocrației? Pe hoție nu se poate construi nimic viabil. Și ceea ce este mai trist: s-a destrămat țesătura care ținea împreună poporul român. Acum, patru milioane de români slugăresc la capitalul străin din Occident și America, iar restul slugăresc la capitalul străin al multinaționalelor care au penetrat România.

Așa că, dragi frați români, nu mai așteptați nimic de la sirenele globaliste, ci desprindeți-vă de vraja lor precum miticul Ulisse, care și-a găsit fericirea prin întoarcerea la liman.

CRIST-CERTITUDINI

ciorile vin și-n munții de zăpadă
topesc păduri și crapă stânci în sfadă
ciorile-orbesc lumina Crinului Divin
stoluri funebre seacă-n graaluri vin

păstorul munților – Crist – Marele
Artist
ridică fața: totu-i așa trist...
...să înălțăm din rădăcini de inimi altă
lume
bicisnic croncănit din piscuri fie
spume

să fie vară iar – pe cerurile-albastre
lumina-n clipă nască-și alte astre
suntem mai buni – cântă privighetori

nu mai plodesc în slăvi nici ciori –
nici nori
...puterea nu stă-n zei – credințe –
servitudini
ci arde-nalt în **Cristul-Certitudini!**

ÎNCREDEREA-I OTRAVĂ TICĂLOASĂ

încrederea-i otravă ticăloasă
orbește cel ce-o lasă-a-i fi stăpână
pe drum drept – deodat' calea-i
clisoasă
și luneci: te-aștepta moartea bătrână...

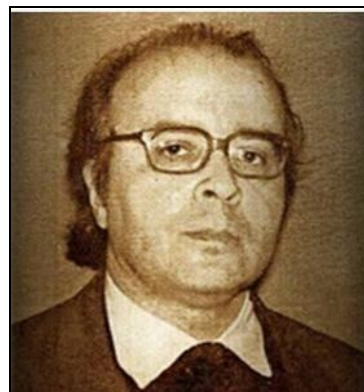
hulubii cânt' – se-mperechează –
zboară –
tușișu-aprinde pușca de vânare:
îngeri se prăbușesc – așa - -ntr-o
doară
ochii s-au stins în zgura de sub zare...

...să fii stăpân – s-ucizi – să te ucizi?
sau să fii bun – încrezător în stele?
toți filosofii lumii-s agurizi

nimeni nu știe-a osebi-ntre rele...
...trăiește-ți viața – printre ramuri
'nalte:
când vei muri – nu-ți pară rău –
încalte!

RĂZVRĂTIRE ÎN GENUNCHI

o șleahță de tirani celești făcură
lumea asta:
făcură stele și lumini – noroi și
omul... – basta!
n-aveau cum întreba: ”**centrează...tot
ei dau cu capul**”...
aflară făcăturii legi... - ...frumos mai e
Casapul!

firește – Legea-i pentru pulberi – nu
pentru-„**Ncoronatul**”
lumina ce-a venit spre noi – la El nu
se întoarce...
iar de ne plângem – are slugi: „**nu-i
El... – ...e 'Ncornoratul**”!
...nimic din ce s-a scris în Lege – de-
un univers încoace

nu-i sfânt și nu-i frumos – nici bun –
golanilor din ceruri:
batjocoresc tot ce-au făcut – rād de-
mplinirea Legii
ei sunt „**de sus**” – noi plângem jos:
târâm în bezne fieruri...

...noi ne-ntrebați – noi umiliți:
cârtirea e-n solfegii...
...dar ei – pe noi – nu știu de ce – cu
silă – ne-au dat firii:
îi oglindim – de jos în sus – pe
Monștrii Nemuririi!

PROPUNERE

plicticoasă lume – plicticoasă marea
cât de plicticoasă e prostia-n oameni
de atâta lene – putrezit-a zarea
cu cel din oglindă nu te mai asameni

limba se destramă – vom fi cimpanzei
se împute pâinea – fug din ceruri zei
s-a impus pe scenă omul urlător
nu e rost în pietre – duhurile mor

s-au uscat și munții – ochii în găvane
asfințesc de veacuri – imagini tirane
sting în noi icoana nădejzii credinței:

suntem cavalerii zgurii neputinței...
...devastată-Ți este – Doamne - -orice
Zidire:
frânge din vecie nouă lume – fire...!

ADRIAN BOTEZ

Ca o făptură preistorică

Pânza ce înfășoară un om este nesfârșită.
trece peste cele trei ferestre,
din dreapta și din stânga lăcașului,
ca respirația unui nor înainte de a se
aprinde.

Țesătura firelor ei formează alfabetul
ultim.
Cu el se scrie fraza aceasta înaintea
gropii comune
în care omul este aruncat
de cei care calcă prin noapte.

Animalul, când se recunoaște în
oasele găsite,
își schimbă calea, chiar dacă apa și
verdele pădurii
îi ațâță simțurile pustiite.

Numai omul, indiferent la pânza de
deasupra,
trece de la un mal la altul,
ca o făptură preistorică.

Cine, între cele trei ferestre
se oprește, ascultă cântecul de-afară.
Lumina iese dinăuntru
prin pânza de in. Îi luminează fața
și marginea vasului căzut alături.

Din vasul preaplin se-adapă moartea.

Există

Există o vreme când apele mărilor
se ridică spre cer și îngheață
în valuri de piatră.

Există o vreme când aripile păsărilor
îngheață în aer
și se prefac în piatră.

Există o vreme când cuvintele
oamenilor
îngheață pe limbă,
rostogolindu-se din gură ca piatră.

Există o vreme când trena vântului
întinsă de pe spatele său de aramă
îngheață și se sfarmă în piatră.

Există o vreme când pietrele
se înfășoară în pânză
și doar una își lasă

tiparul pe firele de in,
precum fluturele paradisului
pe firele toarse din propria-i
substanță.

- Tu ai simțit pânza pe față

*mai rece decât gheața
cerului de piatră.*

În somn

Fețele oamenilor acoperite
sub pânza subțire de in.

Niciun ochi nu trece
printre firele îngălbenite,
fără să se închidă o dată
și să se deschidă de două ori.

Niciun cuvânt nu se-aude
prin rosturile pânzei de in,
fără ca gura să se deschidă o dată
și să se închidă de două ori.

Sub pânza subțire de in
fețele oamenilor adastă, în somn.

Sângele sufletului

Râni deschise sub bumbii de plumb ai
biciului
și sângele țâșnind ca apa din stânca
despicată de nuia;
pietrele urcușului pleșuv însemnate
cu sânge;
de pe lemnul stâlpului se prelinge
sânge cu suflet
în orbitele craniului de la picioare; de
pe firul sulitei
pe mâinile înconștiente ale sutașului –
sânge cu suflet.

Ce grabă a morții înaintea
Sărbătoririi!

Trupul căzut prin violență nu se
spală,
se înfășoară într-o pânză subțire, cu
mirodenii multe.
În sânge înoată sufletul ca un copil
înainte de naștere.

Cu rănilor lui, pânza a rămas pe pragul
mormântului.
Dungi roșii prin piatră, prin noapte,
prin cer.

Respiră prin pânză!

Pânza în jurul omului
ca o orbită a ochiului,
în jurul sufletului
ca o placentă a Domnului.

Cine-i cunoaște rădăcina
intră sub piatră cu tulpina
și umple grădina
de in cu lumina.

Pe pânza ieșită din pământ
scrie cuvânt după cuvânt
mâna din vânt
aprinsă din mormânt.

Ce strânse sunt rosturile,
ce-apropiate, nodurile,
când firul cu focurile
ne coase gurile!

Henri Martin, citind

În Biblioteca Capitulară din Toledo
ochii lui Henri
Martin rătăcesc peste literele
neregulate și tot mai
șterse de pe vechile file ale cărților;
umbra mâinii, ce
le-a scris, se vede în flacăra lumânării
– ochii lui o
urmăresc cum alunecă până la
cuvintele: „*recentiaque
in linteaminibus defunctis et
resurgentis vestigis cernit*”.

Prin umbra lui, un alt Henri
Martin citește.

Întreg și jumătate

Piatra se rupe în două –
printre părțile ei trece pânza de in

– *ia forma întregului* –

ce de departe se vede,
ce de-aproape se pierde.

Mâinile-au pus mirodenii pe pânză
în noaptea de vineri

– *omul dormea, pe jumătate* –

și ochii-au rărit-o, într-o clipă,
în noaptea de duminică.

DUMITRU VELEA

Vatra veche dialog

George Astaloș

„Nu-mi amintesc să fi vrut să o scriu carte pe care să n-o fi scris....”

(III) Inedit

Titus Suci: *Dragă George, voisem să formulez altă întrebare, dar cuvintele tale m-au tulburat într-atât, încâ, într-un fel ori altul, vom rămâne pe mai departe în starea de visare, de nostalgie, pe care ai creat-o cu atâta căldură sufletească. George... invită-ne în fantasmale tale. În intimitatea ta creatoare. Dezvăluie-ne condiția creatorului de o anumită structură sufletească, de o anumită conformație afectivă, care a ales să trăiască, să-și desăvârșească opera în alt perimetru decât cel al copilăriei, al tinereții.*

George Astaloș: ... Înainte de structura sufletească, de vocația intimă, de harul cu care l-a binecuvântat bunul Dumnezeu, mi se pare că e important să precizăm condiția lui socială, politică, familială... Mă rog, vă rog să includeți în termenul *condiție* tot ceea ce e determinant în starea sa din momentele în care a făcut alegerea... **Condițiile** mele... dar o să vorbesc și despre alții... au fost ale unui scriitor care, din când în când, avea dreptul să facă un împrumut. I se acorda un împrumut ca să trăiască, să mai ardă un pic, să-și plătească telefonul, să-și achite chiria, micile cheltuieli diurne... și să bea, când și când, câte o bere. Buuun... Deci aveam posibilitatea să fac față acestor minime cheltuieli. Vorbeam, mai devreme, despre mândria individului care poate să aranjeze bine lucrurile. Sigur, sunt inși care nu se jenează să ia bani fără să... să ridice măcar o scamă. *Ura!*... semnezi o hârtie, un formular, fie la *Fondul Literar* ori la o întreprindere

oarecare, cel care gestionează acele formulare zicându-și în gând... *gata, ți-am dat banii, lasă-ne în pace...* Deci se poate și astfel, parazitismul acesta nefiind chiar rar întâlnit.

Dar se poate întâmpla și altfel. Să ai mândria, dreptul de a zice... eu îmi plătesc chiria, telefonul... mă rog, îmi achit toate datoriile... **prin ceea ce produc!** Ca un tâmplar, oțelar, turnător... nu zâmbiți, nu mă gândeam la *ăia*... care au îndejuns de mulți bani dar...

Revenim deci la oamenii care produc ceva, pe ce produc iau salariu, din acesta plăindu-și toate cheltuielile... Da, numai că în cazul ăsta nu putem vorbi de... afectivitate, de sensibilitate scriitoricească... Te înscrii în alt perimetru. În alt idiom.

Or acolo nimeni nu îți dă un împrumut, nimeni nu-ți semnează... *Da, cât vrei...3.000... 5.000...* Cu aceste cuvinte – explicația venind imediat – voi pune față în față doi termeni: **valoare... angajament.** Pentru demersul necesar – *privire peste gard*, la vecini.

Câteva amănunte, pe care nu e sigur că le știe toată lumea. Voi vorbi despre unii din scriitorii iugoslavi, staliști de obediență, care, după ruperea lui Tito de Kremlin, au fugit spre România.

Acolo, după terminarea războiului și alegerea *neghinei*, că știți cum sunt sârbii, scriitorii care au colaborat cu comuniștii au devenit *oi negre*. Ca să scape de *tunsoare*, și la sârbi *operația* asta când începe se și sfârșește, că se folosesc... *biluțele* alea, de plumb, ce nu priesc nimănu, pe inși cu trecutul respectiv i-a cam apucat *dorul de drumeții*. Pe cai și... *diii murgule, dii, și nu te-opri, că ăștia m-or căsăpi...* Ei bine, pe unul dintre aceștia... *Rocinante* l-a adus până aici, în România. Și cum în București gloaba și-a dat sufletul, *călărețul* a rămas la noi. Știți despre cine vorbesc? Despre Dimitrie Rachici. Nu a fost singurul care a ajuns la noi, dar ca și ceilalți, a cerut azil politic. L-a obținut și, vezi dragă Titus, din păcate aici am eu însumi un amănunt pierdut oarecum în... ceață. Cum spuneam, Dimitrie a primit azil politic, numai că el își ispășea statutul de... *azilant*, la aceeași crâșmă ca și mine... Ajunși aici, vă dezvălui altă nedumerire. Dimitrie a devenit poet român, poet bun, și ceea ce nu mi-e foarte clar dar poate aduci tu, voi, lumina necesară, e

că nu știu dacă asta s-a datorat talentului său ori faptului că ne vedeam zilnic la crâșmă... Bun, să lăsăm gluma la o parte. Adică adevărul e că Dimitrie a scris cărți cu adevărat de valoare... E normal că el a avut o problemă, dar din fericire pentru el și-a rezolvat-o și repede și bine. Problema a fost... *cum lucrezi în limba în care vii.* Dar cum spuneam, Dimitrie a rezolvat-o și repede și bine...

Rămânând la problema scriitorilor iugoslavi staliști, e de spus că relațiile cu ei nu au fost foarte cordiale. Dimitrie nu, măcar așa cred eu, dar alții... și-au plătit dreptul de a rămâne în România cu... *monede speciale.* Picepeți ce vreau să zic. Și noi ne feream, ne cam feream de ei, pentru că nu țineam să fim... subiect pentru câte o *epistolă* adresată știți bine cui... Mă gândesc acum că nu e deloc rău să fac o paralelă între scriitorii iugoslavi staliști și marii noștri creatori stabiliți în Occident. Niciun cetățean francez, niciun scriitor francez nu a avut ce spune, în sensul vizat mai sus despre, bunăoară Cioran... Ionescu... Lupașcu... Eliade... Mircea Eliade, se știe acest amănunt, a scris de altfel doar în românește, ceilalți în franceză... Problema ce se pune pentru un scriitor a cărui limbă maternă este alta decât cea din țara în care a ajuns, este **credibilitatea**. Adică cum să-l cred eu, român, pe iugoslavul care vorbea românește, dar cu accent, că e mai bun poet decât mine. Nebunia mea mă împiedica să accept că așa ceva e posibil. Buuun. Cioran însă... Ei bine, Cioran a probat că se poate... Ionescu a stabilit că e posibil... Lupașcu, Ștefan Lupașcu, în franceză Stepahne Lupasco, marele nostru filosof, a fixat de altfel această *ipotetică posibilitate* în **certitudine** la cel mai înalt nivel... Și n-o spun eu așa, pentru că a fost român... marele nostru gânditor stingându-se nu de mult, acum doi ani, în 1988... Deci n-o spun eu din, cum se zice, *patriotism*, au spus-o unii din cei mai mari gânditori străini care i-au descoperit filosofia, ceea ce *sună* altfel, nu-i așa?... Acum câteva minute aminteați o sintagmă formulată de Marin Preda: *când un scriitor ajunge la Paris, caută alți scriitori.*

Titus Suci: *Era o parafrază.*

George Astaloș: Parafrază? →

TITUS SUCIU

Titus Suciu: *Formulara dănsului este: un țaran dacă vine la Paris, tot țaran caută.*

George Astaloș: A, de-aia m-o fi căutat când a venit... Glumesc. Nu știam... Da, când a venit m-a sunat, ne-am văzut. Ultima dată și prima. Cred că nu mai fusese până atunci la Paris... Oricum, căutând-mă pe mine, nu mi s-a părut că ar fi căutat alți scriitori români... Cauți pe cine cunoști, un prieten din copilărie, o rudă, pe cineva cu care ai o corespondență ceva mai lungă... Dar să zicem că într-adevăr cauți un scriitor... De fapt cauți altceva. Cauți un mediu, o... *placentă* în care te simți bine. Cauți un... *gust* anume, cu care ești obișnuit, *mirosul* acela bine impregnat în ființa ta... poate năzbâțiile de odinioară...

Titus Suciu: *Cauți ceea ce ai lăsat acasă.*

George Astaloș: Da, ceea ce ai lăsat acasă... Adică o... *continuitate*. Numai că dacă vii, să zicem de la Timișoara la București... de la Cluj la București... de la Iași la București, prima dată te *izbești* de o ostilitate perfectă. Ieșanul, clujeanul sau timișoreanul *dau* prima dată de o groază de înăia care se uită la tine ca la un ieșean... clujean... timișorean... Întreabă-l bunăoară pe Cezar Ivănescu, pe Dan Laurențiu... întreabă-i pe toți băiețiiăștia simpatici, care sunt prietenii mei, veniți din Iași, din Cluj... de pe nu mai știu unde, cum a fost la început ca clujean... *parașutat* în București... Întreabă-i, după care nu cred că mai e nevoie de vreo explicație pentru situația în care ajungi din București în Paris...

Cu toate astea... A, aici aș plasa un *amendament*. În pofida faptului că vorbim de o dictatură, terorism de stat ce a transformat granițele țării în... *zidul chinezesc* al României, era mai simplu să ajungi de la București la Paris, să te instalezi la Paris, decât să ajungi din Timișoara la București, să obții apoi buletin de București!... Da, treabă paradoxală, nebunească... Aș zice dantescă. *Cercuri* ca în Purgatoriu, *trecere* ca din Purgatoriu în Paradis... Sau invers... Adică băiatul acela tânăr, care a terminat facultatea la Iași, care are talent și vrea să se ducă la București... se lovește, ca să luăm un termen din *recuzita* lui Repan, de o cortină. De o cortină de refuzuri, de nu-uri, de... nu e posibil. Ei bine, ce se întâmplă atunci,

bineînțeles dacă vorbim de persoane... mă rog, e clar ce vreau să zic în continuare...

Atunci începe *jocul de seducții* pentru că trebuie să intri cumva-cumva în *dispozitivul inamic*... Deci subiectul este vast. Foarte vast. Și extrem de dificil... Este îngrozitor de dificil să devii din scriitor român, scriitor francez sau german... Mai mulți scriitori români sunt în Germania decât în Franța, pentru că etnia germană în România era enormă și unii dintre ei au avut facilități...

Germania Federală își apăra reprezentanții etniei altfel decât alte țări, și scriitorii respectivi au ieșit din România fără mari probleme, după care s-au integrat în societatea germană cu ușurință... Eu cunosc câțiva din acești inși care au ajuns în Germania. Ei bine, cu toate că sunt nemți, cu toate că au încercat să formeze ceea ce voia Germania să formeze, o perdea de apărare trimițându-și nemții spre Volga între imperiul prusac și imperiul țarist...

Pentru că asta e chestia, de aia nemții sunt în România, de aia nemții sunt în Rusia, în Rusia fiind în realitate foarte mulți nemți... de acolo revenind acasă, în *in der Heimat*, în ținuturile străbunilor lor, numai în ultimii doi ani câteva sute de mii de etnici germani... Deci, dragul meu, ceea ce încercăm să facem noi e un joc atât de complicat, încât oprindu-ne la nivelul dificultăților, aș zice că suntem chiar în inima întâmplării!

Titus Suciu: *Frumos spus. Recunosc că nu am ajuns la*

semnificația ei profundă, dar replica mi se pare de-a dreptul genială. Bun. Hai acum să marșăm pe un gând intim, mai intim decât cele de până acum. George, îți propun să... seduci, să cochetezi cu următoarea iedee: modul în care se scrie o carte poate porni de la o replică auzită întâmplător pe stradă, de la o discuție aparent banală cu cineva, de la o imagine oferită de un asfințit ori răsărit de soare... tot așa după cum, uneori și se revelează finalul și începi să construiești cartea pentru acest final. Concret, te întreb dacă te obsedează o astfel de stare din timpul când erai, încă, în țară, în răspuns referă-te însă și la altceva: dacă există vreo carte pe care regreti că nu ai scris-o, dar pe care sperii că, o dată și o dată, o vei scrie.

George Astaloș: Aristotel se referă, în celebra sa lucrare **Poetica**, la **purgația sentimentelor**. La **purgație**, la **catharsisul sentimentelor**...

Cartea... *obsesie*, pe care aș fi vrut s-o scriu, nu e scrisă. Cum trebuie privită aceasta situație? Prin... **luneta Timp**. Procedând astfel, realizăm faptul că timpul *acționează* asemenea unui *laxativ*. Iar *ruperea* acestuia, dublată de timp, este un *laxativ* de-a dreptul fabulos... Cărțile pe care am vrut să le scriu cândva... rolurile pe care vei fi vrut tu, Sandule, să le joci cu ani în urmă... Ei bine, eu nu le-am scris, tu n-ai jucat rolurile acelea. Or de ceva timp cum ne gândim la ele, ce ne întrebăm?... Eu: de ce să le fi scris din moment ce X, Y, le-a scris atât de bine?... Tu: de ce să fi jucat rolurile alea când, iată, tinerii aceștia, aceia, le interpretează de-a dreptul magistral?...

Al. Repan: Dacă vrei să duci analiza asta la esențe, trebuie să încerci să precizezi diferența dintre **regret și părere de rău**.

George Astaloș: Ai dreptate. Dintre cele două sintagme prima este **mai dură**. Mai profundă. A doua... oarecum mai senină... Sigur, amintindu-ți de rolul acela, interpretat acum de un tânăr, te încearcă oarecari păreri de rău. Dacă n-ai fi văzut spectacolul respectiv, nu-ți amintea nici de rol, nici de supărarea de atunci. Care e de fapt reacția ta? O oarecare... **nedumerire**. Stai și te întrebi, dar atenție, fără să te gândești la răspuns. Stai și te întrebi, îți pui așa, în treacăt, întrebarea: **de ce am vrut eu să joc rolul ăsta?...** →

Și cu asta, în clipa următoare întrebarea s-a stins, răspunsul nici nu ți-l dai, nu mai are nicio semnificație. Ei bine, știți de ce aceasta e situația? Pentru că laxativul și-a făcut efectul. Timpul e... laxativ. Timpul elimină. Deci *purgația sentimentelor* la Aristotel este această eliminare, catharsis, în care ne purificăm starea afectivă, emoțională, relațională... Freud, de pildă, utilizează această formulă pentru a aduce, a induce în conștiința individului idei, amintiri refulate, prin metoda psihanalizei. Care, atenție, **prin aducerea lor în conștiință, se vor oculta**. Refularea îți *dă* dureri fizice, dezechilibru mintal, în acest mod însă se ocultează și devii normal. Intri în activitatea firească a oricărui om care lucrează, câștigă, mănâncă, bea, iubește...

Dar cărțile pe care aș fi vrut, cine știe când, să le scriu... Dragii mei, nu știu, asta e purul adevăr, nu știu dacă am vrut cândva să scriu o anumită carte și nu am scris-o... Știu în schimb că erau zile, luni... în care voiam să scriu ceva, dar acel ceva era de fapt... **starea de căutare!** Poezia, teatrul, într-un anume registru al lor, nu conferă autorului un... hai să-i spunem chiar așa, un **statut social** ci, mai degrabă... o **ipostază metafizică**.

Deci, vorbind de totalitarism, este nepotrivit să spun că aș fi vrut să scriu o carte despre țărani... apropo de țărani lui Marin Preda. Sau o carte despre mineri.

Probabil că acum există în România mulți scriitori care vor să scrie despre oamenii simpli, muncitori, țărani, mineri...

Nicolae Iliescu?: Sperăm să nu existe mineri care vor să scrie cărți...

George Astaloș: Nu fi prăpăstios. Mie, și sunt cât se poate de sincer, mi-ar plăcea să existe niște mineri care să-și scrie memoriile. Cum ar fi, de exemplu, o carte cu titlul... *Memoriile minerului din Petroșani*...

Titus Suciu: *Bănuiesc că e vorba de o condiție – să nu fie lozincarde.*

George Astaloș: Firește. Vorbim deci despre memorii, or memoriile au doza lor de inedit, de atmosferă, de trăiri...

Revenind la întrebarea ta... Asta este, nu-mi amintesc să fi vrut să o scriu carte pe care să n-o fi scris...

Până la urmă totul se rezumă la **intenție... travaliu și rezultat**. Suntem scriitori și, cum gândesc eu, cred că gândiți și voi. Vreau să scriu o carte, o scriu. Pe parcurs, dar mai ales la final, pot constata că e bună... slabă... interesantă... anostă... de ținută... vulgară... Cred că acum e bine să aducem în discuție termenii... **scriere; publicare**. Sau altfel spus – **conștiința scriitorului**. Înainte de a trimite manuscrisul unei editurii, e bine să *intri* în pielea cititorului, **ideal** în a criticului literar. Una peste alta, scriitorul care are pagini, manuscrise, pe care nu le-a prezentat vreunei edituri sau care a vrut să scrie o anumită carte dar n-a scris-o, are tot respectul meu. În primul caz e vorba de cenzura proprie, ce e bine să funcționeze, în al doilea de temere, nesiguranță, lipsa anvergurii necesare scrierii acelei cărți. Dar dacă între timp aceste neajunsuri au fost eliminate... cartea pe care voise s-o scrie în urmă cu 30, 40 de ani, atunci nefinisată din varii motive dar acum simțindu-se în stare să abordeze subiectul respectiv, se așează la birou și o scrie...

A, încă o observație. Am auzit de multe ori formularea:... *da, e vorba de niște poeme, dar sunt scrise mai demult*... Ca și cum, dacă au fost scrise cu ceva timp în urmă, nu putem folosi cuvântul **valoare**. Greșit. Cum adică mai demult? Păi *Ghilgameș* a fost scrisă acum o mie și ceva de ani, cu toate astea e operă fundamentală a culturii mondiale. După mine nu există mai vechi... mai nou... actual... mai de demult... Există sau nu încercătura emoțională, ideatică, replica surprinzătoare, descrierea fascinantă... Acel ceva ce face ca o pagină anume, o carte, să exercite o seducție continuă, perpetuă...

Cărțile pe care aș fi dorit să le scriu dar nu le-am scris din comoditate, datorită companiilor mele pentru că minunații mei prieteni îmi...

tocau orele, ce-i drept fără ca eu să mă împotrivesc în vreun fel, dimpotrivă... pentru că alcoolul își are și el partea lui în creație, și în sens pozitiv, reține acest amănunt, dar și în sens negativ... pentru că femeia intervine și ea cu pretențiile, înțelegerea ori nepăsarea ei în ceea ce ar putea ajunge pe pagină...

Sunt situații în care îți spui cu luciditate... *n-am scris cartea aia... nici aia*... toate astea poate, ori desigur, și pentru că în scris nu există... *disciplina* ca la, bunăoară pentru că Sandu e cu noi, la actor.

Actorul nu are încotro, e distribuit într-o piesă și trebuie să învețe, să își construiască rolul...

Că bea, că iubește, că trece prin momente dificile din varii motive, el trebuie să apară pe scenă, să interpreteze rolul ales ori încredințat.

Pe când scriitorul zice... *lasă, o să mă așez la birou mai târziu, acum am chef să beau un pahar de vin cu prietenii mei, iar când o să mă trezesc din*...

Sau... *stai, o să mă așez la birou mai târziu, pentru că doamna... tânăra aceea m-a cam băgat în boale*...

Deci, în scris nu ești ținut în *hățuri* de un termen, de o anumită oră, ca actorul... *Booon*...

Dar dacă în tine există, totuși, o *flacăra*, un *univers valabil ca discurs*, chiar dacă nu te încumeți zece... douăzeci de ani, să ataci **filonul** ce te-a obsadat în tot acest timp... poți începe *exploatarea* atunci, după anii aceia pierduți... pierduți ori necesari **înnobilării materialului din filon**, iar poezia ori proza aia poate deveni una din cele mai frumoase reușite ale tale...

Ei, și cum eu cam sar de la una la alta, parcă abia acum aducându-mi aminte că ești timișorean, te rog să pui într-un colț al sufletului tău un salut cordial pentru bunul, admirabilul meu prieten Șerban Foarță, tu înțelegând, desigur, că vocabula cu adevărat potrivită este... *complice*.

Booon jour. Bon jour amice Șerban, și pentru că eu beau un pahar cu vin în compania unui concitadin de-al tău, fie că ești acasă, la crăsmă ori la cine știe ce manifestare internațională, dă și tu peste cap o cupă cu licoare bahică dumnezeiască...

Vatra veche dialog

George Filip

„Eu n-am fost niciodată un boem”

(II)

-De ce nu ai rămas la Paris?

-Ba am rămas... exact trei ani fără trei luni. N-am apucat să iau cetățenia franceză, fiindcă aia se dădea la cinci ani de ședere pe teritoriu. Ședere... am zis, dar eu n-am stat nici-o clipă.

-Nu prea te grăbeai să pleci...

-Darie, adică *doctore*, că așa-ți voi zice d-aici încolo, Parisul m-a adoptat urgent! Cred că iubea țaranul... sau golanul tupeist din mine. Auzisem că de sfintele sărbători francezii și franțuzoaicele se sărută pe stradă etc. Am plecat și eu de nebun... mie-mi venea a săruta! Am ajuns prin casa unei găști de români hoțomani, pe la periferie. Mi-au oferit grațiile niște putori de muieri, iar flăcăii vroiau să-mi „păstreze” în schimb portofelul. Am dat și am luat mulți pumni, până am nimerit într-un taxi. Știam strada, dar nu știam cartierul, așa că m-a plimbat nineacă ăla vreo două ceasuri până am nimerit căsuța mea. În noaptea de Anul-Nou, n-am mai plecat după pupici prin oraș. În apartamentul vecin s-au strâns o droaie de studente, pe capul unui student negru – SILLA. Au dat buzna și m-au târât alături. Îmi plăcea. Am dat bani pentru mult vin roșu. Fetele mă îmbiau să fumez țigărele cu drog. Eu le explicam că drogul cel mai bun pentru mine, înaintea fireștilor trânte, era vinul roșu plus sfânta brânză franțuzească. Ne înțelegeam în limba gimnastică, plus tepeul me cel firesc.

-Bune...bune franțuzoaicele?

-*Doctore*, dar să uit aspectele mai haoase și să-ți spun și d-ale bune. Cineva... nici acum nu știu precis cine?, îmi netezea urmele pe care apucam să calc. În casa lui nea Cici, am cunoscut o sumedenie de oameni grei. Nu cioflingari ca Radu și Tudorică, niște găozari care se dădeau legionari și scriau pe garduri chestii nasoale despre Ceaușescu, și anume *Nicu cizmaru* etc.

Vax. Am început să frecventez regulat biserica de pe Jean de Bauvais, din Cartierul latin, nu departe de statuia lui Eminescu. S-a îndrăgostit de subsemnatul cea mai frumoasă femeie din Paris, care era exact românceuța Carmen S. O invidia și prințesa Caragea! L-am cunoscut bine pe bătrânul preot Va-sile B. Un fost adevărat legionar. L-am cunoscut la locuința sa pe Dl. Nicolae Penescu, fostul ministru și testamentarul politic adevărat al marelui MANIU. Avea și o fată, dentistă, la care “n-a ținut...” Le-am cunoscut pe surorile Maria și Elena Brătianu. Pe Eugen Ionesco doar l-am văzut, dar n-am stat cu el la taclale. Nu-ți înșirui, *doctore*, numele a sute de români cu care am avut de-a face, că nu te interesează. Îți voi înșirui însă micimari isprăvi de-ale mele. Din fața bisericii am pornit în câteva rânduri cu echipaje de 20-30 de români să strigăm prin fața Ambasadei Americane slogane pentru eliberarea din pușcărie a preotului Calciu. Devenisem lider... vezi bine!

La Paris, tocmai se concretizau ultimele coordonate ale Consiliului Românilor din Exil, la care se întruneau mai mulți lideri din Europa. Printre ei eram și eu. Discuțiile erau uneori prea înflăcărâte, obicei românesc: toți eram care de care mai deștepți. Un tip... provocator, m-a înjurat de mama Floarea. Martor în viață îmi e poetul muscelean Ion Dumitru-VERLAG, de la München. Am vrut să-l împușc pe agresor, dar mi-a smuls pistolul din mână pașnicul nea CICI. Pe la întâlnirile noastre nu i-am văzut absolut niciodată pe Monica Lovinescu și pe Virgil Ierunca. Cum dracu’ luptau ei împotriva comunismului... nu-mi dau seama. Îmi spusese mie câte ceva despre ei acel omniprezent Faust Brădescu...

-Ce anume te-a mânat spre Montrealul canadian?

-Intrigile și bârfele românilor din Paris. Nimeni nu credea nimic despre nimeni. Comuniștii forfoteau printre noi și ne învrăjbeau. Grație „nu știu cui”, am fost angajat ca *main d'oeuvre* la o echipă de constructori, proprietatea unui oare-care *Me. Marlain*, doctor în construcții și-n teologie. M-am evidențiat urgent în echipa de portugheji și Dl. Merlen mi-a dat în folosință o garsonieră. Da. o garsonieră... mie, pe Stalingrad nr. 7. Pe malul Senei! Mi-am mobilat casa urgent, cu lucruri de calitate adunate de pe stradă, că la Paris se aruncau de toate, la recomandarea arhitecților de decor ai bogătaşilor. După alte câteva

zile, patronul Merlen mi-a explicat prin limba gimnastică utilizată între noi că-mi oferă și un automobil. Știa că am carnet de șofer dar nu știa că era foarte fals. Îmi era frică să primesc automobilul. Mă temeam că va trebui să muncesc cu el și nu cunoșteam Parisul... bașca faptul că documentul meu era fals. Îl convinsesem pe patron că eram poet, arătându-i volumașele publicate în România, una dintre cărțile având poza mea pe copertă. Munceam foarte lejer și patronul se lăuda cu *poetul* care eram. Mă invita mereu, în timpul lucrului, pe la mici baruri. El, foarte elegant, cu sacoul pe umeri, comanda mici pâhărele cu *pernod*. O băutură care putea... a plojniță. Așa că el servea d’alea d’ale lor, iar eu beam vodcă. De vineri seara până luni dimineața eram liber. Îmbrăcat ultra elegant, mă duceam cu mașina la biserica românilor din Cartierul latin. Români, că toți aveau automobile, se nghesuiau să-și parcheze vehiculele cât mai la vedere, chiar în altar, dacă ar fi putut. Mă duceam la slujbă însoțit adesea de frumoasa Carmen, dar râpeam frecvent și inimile altor românceuțe, dornice de logodne pripite.

Românașii erau cu ochii pe mine și mă suspectau de toate cele. Îi acostam pe români veniți în excursie și pe unii reușeam să-i duc prin oraș, sau chiar la renumitul palat de la Versailles, pe alții - ba. Aceia din categoria BA se temeau, crezând ori că sunt de la Ambasada Română, ori sunt vreun legionar care îi bagă în bucluc. Dar aveam și unii abonați, chiar familiști.

-Ce-ai mai gătit domn’ Filip?

-Ca acasă, madam... Cutare.

Auzi Mișule, poetul ne invită la ciolan cu fasole. Are și țiuică românească, vin, bere. De fapt madamele se autoinvitau... dar nu-mi rămâneau ele datoare, nu vă temeți. Așa l-am cunoscut și pe renumitul Haiduc. Cel care cică fusese trimis la Paris să-l termine pe dizidentul Paul Goma. Haiducul acesta mi-a jurat că nu era nimic adevărat. Omul era un agent comercial.

Defectase la Paris și securiștii de printre noi căutau să-l descrediteze. Fiindcă totul era posibil în *orașul lumină*. Teroriștii de tot soiul acționau și ei. Zilnic explodau bombe prin baruri sau alte biserici. Se trimiteau după unii ca de-alde mine scrisori explozive. Personal am primit la cutia poștală un colet suspect. Prudent, nu l-am desfăcut și am alertat poliția. Artificierii au deschis, râzând, coletul în fața mea și a altor câțiva români, din „întâmplare” probabil pe-acolo. →

D.D.

Surpriza: în plicul dolofan primisem un almanah de Crăciun, expediat mie de către Episcopul Bihorului, din România! Păi să nu te creștești, fratele meu? Și culmea...pe a doua pagină, era chipul *iubitului meu Ceaușescu!* În duminica următoare, românașii de la sfânta biserică știau că poetul a fost depistat de poliția franceză că face... spionaj!

-Surprinzător poetule, incredibil. Chiar cu chestii d-astea se ocupau românii noștri?

-Da, frate Darie. Și nu-mi cădea bine de loc.

Și pot să-ți spun milioane de chestii d'astea haioase. Ascultă însă o istorioară mai acătării. Într-o seară, ne-am aciuiat mai mulți români mai „luptători” la o cârciumioară a unor jugoslavi.

Se vorbea românește. Un chitarist și chioșc ne cânta printre mese. Știa românește. După friptanele barosane și după vinul roșu și tare ne-am pus de-am tras niște cântecele mai de foc și jele. Un bătaș cu renume, fost boxer în țară – Petre Șontorogu – despre care se zvonise că are crimă la activ, mi-a zis la ureche zâmbind:

„Poetule, de ce-i îndemni la cântecele legionare?”

Ce-ți cacă mă mintea aia de găligan?, i-am replicat cu curaj. Ești nebun?

Dimineața m-am trezit la un spital, cu capul bandajat și mare cât un dovleac turcesc. Ajuns acasă, le-am spus unor așa ziși prieteni că-l voi împușca pe renumitul zdrăhon de huligan. Nu știu cum se face dar nu l-am mai întâlnit niciodată pe frumușelul de nemernic provocator.

-Păi, măi omule!...

-Și după astfel de tărășenii repetate, ce m-am gândit. Dacă tot mi-au scos vorbe că sunt plin de parale, casă, mașină și că fac parada modei la Paris, m-am gândit la o înscenare derutantă, că doar nici eu nu sunt născut poimăine. Plete aveam, că doar eram și poet. Mi-am cumpărat de la „toale vechi” o pălărie enormă, niște nădrași verzi care-mi crăpau pe buci, niște pantofi de pânză cu tălpile groase și cu toc înalt, o cămașă fistichie, și-n duminica următoare m-am dus la biserică, să mă rog și eu la Doamne-Doamnele românilor din exil. Urgent s-a aflat în comunitate că „poetul a înnebunit!”

Mai vrei să-ți mai spun, *doctore?*

-Desigur. Nu mi-ai spus care este adevăratul motiv pentru care ai părăsit minunatul Paris?

-Minunatul tău Paris începuse să pută rău, Darie.

La propriu și la figurat. La propriu, din cauza unei greve generale a salubrității pariziene, gunoaiele zăceau cât munții pe toate străzile și orașul lumina puțea! De asemeni, prin metrouni gunoaiele erau mai înalte decât călătorii. Peste tot mirosea a revoluție și a comunism. Președintele Valery Giscard Destain era sortit să abandoneze.

Au venit alegerile. Franța dorea să se restabilizeze. Candidatul de stânga, socialistul Mitterand, s-a întâlnit cu un comunist moscovit la Varșovia.

În coasta lui s-a dus și președintele partidului comunist - George Marche. Acolo au bătut palma, comuniștii franczi s-au aliat cu socialiștii lui Mitterand, s-au făcut alegerile și Destaine a pierdut. După rezultat, președintele pierdant a apărut la televizor și atât atât a zis:

„La revedere, Franța...pe curând”.

Printre cei care l-au regretat am fost și eu.

Mitteran, ca nou președinte, apărea frecvent la televizor. Lângă el, ca scabia, îmbrăcat cu salopete albastre de muncitor, comunistul Marche!, Gigi, cum îi ziceam eu. Până într-o zi, când Mitterand i-a zis pe ecran cam așa:

„Ascultă, măi camarade... alegerile le-am câștigat EU, nu NOI!”

Pricepuși, Darie? Politica și politicienii... curve! Neica Gigi a luat-o peste zotcă. Astea toate m-au determinat să trec oceanul, să nu mă ajungă fiara comunistă din urmă – sireacul de mine. Pricepuși?!

-Ți-a fost vreodată mai dor de Paris decât de Tuzla ta natală?

-Nu.

-Ai confundat aceste doruri, măcar o clipă?

-Jamais!

-Unde se termină, după tine, poezia franceză?

-Nicăieri. Tinere, nu uita că în Franța sunt vreo 260 de sortimente de brânză. Ei bine, dacă ei nu uită brânzăritul tradițional, cum crezi c-ar uita acest popor să facă revoluții și să scrie poezie?!

-Și unde începe, tot după tine, poezia din Quebec?

-Adevărata poezie a Quebecului a început cu Emil Neligan. Acest poet este la ei un fel de Eminescu, la noi. De unde o fi aflat el despre Principatele Române... nu știu!, dar știu că Neligan a dedicat un poem Unirii Principatelor.

-Care dintre poeziile franczi îți plac?

-...Iaca... faci cu mine extemporal? Nu-ți răspund, fiindcă ar trebuie să scriu un pomelnic mai lung decât cartea de telefon de la... Tuzla.

-Dacă te-ai întoarce pentru o zi la Paris, unde ai merge mai întâi și ce ai face?

-M-aș duce pe malul Senei, pe Stalingrad Nr. 7, unde am locuit într-o mansardă. Aș culege ștevie, ca pe vremuri, aș trânti o ciorbă și aș bea vin popular, roșu, ca turburelul de pe la noi...

-Ce ai bea. O cafea sau o bere?

-Astea sunt parafăstăcuri de falsă boemie, Darie. Ori eu n-am fost niciodată un boem. Totuși, aș intra într-o minunată braserie pariziană și aș comanda o carafă cu vin roșu, cum mai spusei.

-Depășind nițel Parisul, prin prezența ta în el, cum îi crezi Quebecului un mit asemănător, care să te câștige?

-Oamenii Quebecului seamănă leit la ospitalitate și la suflet cu românii de odinioară.

Dacă unuia, pe stradă, îi ceri să gusti din înghețata lui, respectivul ți-o oferă pe toată.

Iar femeile... muică!!!... seamănă cu sibiențele noastre și sunt dragăstoase... mamă, mamă!

- Dacă ar trebui să părăsești Montrealul, unde te-ai duce?

- La cimitir, poete. Mi-am cumpărat în cimitirul de pe muntele Mont Royal două locuri duble. Pentru mine și Maria mea. Mari... le zic prietenilor invidioși, c-o să ies seara la o partidă de table, la un vinișor, la taclele cu muierile care m-or regreta.

-Mulțumesc.

-Cu plăcere. Și după ce-ți iei doctoratul la Paris pune mâna de te însoară, cu o româncă, băiete, dacă îți dorești o familie pricopsită.

Eminescu: ideea europeană și unitatea culturii universale

Eminescu concepe cultura europeană ca o unitate bazată pe valori comune și pe autori reprezentativi, „canonici”, care ilustrează *universalitatea* ei. Această noțiune e frecventă în însemnările manuscrise studențești, în care el, luându-și notițe de la profesorii care predau în Universitatea de la Viena și Universitatea de la Berlin, căuta să-și explice ce înseamnă cultura, care este statutul ei ontologic, ce semnificație are în întreaga sferă a cunoașterii.

Poetul a fost în mod consecvent de părere că podoaba cea mai nobilă a unui popor este arta sa, cel mai nobil simț al omului fiind cel estetic. Un privilegiu al culturii este acela de a fi apt de a se bucura de această podoabă și de a gusta frumosul pe toate căile. *Cel mai frumos din toate câte sunt frumoase este sufletul frumos*. Formulând această concluzie hegeliană, poetul vorbește apoi de *universalitatea* culturii, care trebuie să pornească în mod organic de la știință: „Niciun fel de materie nu e cugetabilă, care să nu poată constitui un element al culturii, fiindcă ea nu urmărește un scop obiectiv, de aceea nu are niciun teren anumit pe care să-l umple. Și nu numai că ea nu-i mărginită la un singur teren, ci *universalitatea* e chiar semn distinctiv al culturii, cel puțin fiecare al ei se măsoară după măsura universalității, în care ea se mișcă [1, p. 47].

Se conturează, în aceste însemnări manuscrise, adunate sub genericul *Fragmentarium*, un mod de înțelegere specific eminescian al culturii europene ca o configurare de terenuri diverse, de cercuri interactive maiorești sau de Unu Multiplu nicasian.

Omul este, pe întinsul continental al acestor terenuri, „un inel în lanțul cel mare al tendințelor și aspirațiilor omenesci”, iar prin mijlocirea culturii generale „el capătă privirea mare în totalul și generalitatea întregului” (*Mss.2258/182*).

Admițând că o asemenea universalitate se manifestă prin grade simple și foarte schimbăcioase, prin culturi mari ori mai puțin multilaterale, Omul cult trebuie să-l cunoască, astfel, pe Shakespeare sau pe Humboldt, după cum e obligat să cunoască cine a descoperit America.

„Totalul și generalitatea întregului” pot fi mai bine cunoscute dacă ne închipuim un cerc imens, cu o dispunere de cercuri concentrice din care fiecare cerc s-ar arăta nu ca un cerc simplu, ci ca un cerc de cercuri. Centrul s-ar cădea să fie „interesul general uman la ele”.

Poetul își reprezintă acest cerc cu toate părțile care se influențează reciproc și a se ține una de alta pentru a forma un întreg în felul în care pământul cu toate pădurile de aer ce-l înconjoară constituie o unitate.

Atunci când cineva simte bătaia inimii polone și simte sufletul național îmbălsămat de poezie și înduioșat de muzică și afirmă că Polonia e pe moarte, acesta trebuie taxat drept nebun. În schimb, în baza literaturii române a constata progresul înseamnă a face o metaforă ironică.

Un astfel de *progres* se obține în temeiul transmiterii de energie intelectuală de la un popor la altul, de la unul îmbătrânit la unul tânăr: „Progresul omenirii consistă în aceea că popoare noi, tinere, își apropiază rezultatele intelectuale ale celor îmbătrânite, ca o provizie gata și câștigată deja, care pentru civilizațiunea lor ulterioară e numai *punctul de plecare*. Energia cheltuită și prefăcută în rezultate intelectuale a poporului bătrân și murind, se transmite celui tânăr. În infinitul timpului cele tinere o duc mai departe, adaugă la suma moștenită, energia lor pe care o cheltuiesc istoricește, asemenea în formă de cultură, și se sting la rândul lor. Progresul națiunilor e limitat, progresul omenirii infinit. Cu toate aceste progresul n-ar fi posibil, cum mișcarea n-ar fi posibilă când temperatura ar fi una și vedem în aceste deosebire între încultură și cultură, între tinerețe și bătrânețe eternă” [1, p. 52-53].

Poetul crede pe bună dreptate că o cultură – națională, europeană, universală – se poate construi numai pe valori care reprezintă epocile de împlinire a popoarelor și nu pe acele în care nu se atestă valori considerabile: „Nu este de trebuință de a cunoaște multe din istoria unui popor, în vreme în care a trăit animalic, timpuri orbi. Sunt încercări deșarte, de a rechema cunoștința oarbă a popoarelor, din vreme, în care aceasta nu avea nicio valoare. A reproduce scheme, coaje vechi, este sărăcie, poezia adevărată e nemijlocită. *Pons e sinorum*. Găsim cu toate acestea un cuprins adânc. Metal curat fără de lamură. Heine. Lyrică. Shakespeare în contextul timpului. Ne va mișca numai ceea ce e în genere umană. Sceneria este

romantică. Cuprinsul: pasiunea, mișcările vieții sunt în Shakespeare – Byron. Înălțarea superstițiunii. Trebuie ca poetul să fie servitorul credințelor poporului? Goethe (*Faust*, P. II). Originalitate și originalitate. Naturalitate potențată și veridică” [1, p. 92-93].

Luând în discuție problema dreptului, poetul consemnează că numai din spiritul omenesc ca esență eternă a vieții se poate abstrage dreptul vecinic care este singurul adevărat: *dreptul rațiunii* sau al *naturei*. Prin rațiune el înțelegând „rezultatul și productul unei experiențe și a unui culturi de mii de ani” (*Die Verdichtung des Denkens in der Geschichte. Das Leben der Ideen in mss.2257/21 v.*).

Concepând Europa ca pe un *organism*, Eminescu concepe și cultura europeană ca pe un Tot unitar, bazat pe însăși *universalitatea* culturii, demonstrat și de faptul că oricare ființă umană conține în sine un fond sufletesc caracteristic omenirii întregi. Comentând o reprezentare teatrală după un rezumat al pieselor lui Henry Murger denumit *Orfelinele*, poetul reflectează anume asupra „tainei construcției sistemului nervos omenesc de a reproduce în mii de oameni simțămintele, ce se petrec *într-adevăr* în unul singur” [2, p. 192]. Este apreciată cu deosebire identificarea actorilor cu rolurile, ce „au produs în public un efect pe care fiziologul îl privește ca pe o adevărată minune a naturii omenesci”, succesul piesei fiind determinat de trăirea „simțământului adevărat”, și nu de afectare.

Unitatea culturii europene e demonstrată și prin existența unei categorii tipologice de scriitori populari, care sunt *epici* și pe care îi au toate popoarele, ei formând un șir impunător – de la Homer până la Fritz Reuter. Articolul *Comedia franceză și comedia rusească* trece în revistă această categorie, care demonstrează unitatea de fond a literaturii europene și universale:

„Gogol e după unii cel mai original, după alții cel mai bun autor rusesc. Lucrul stă însă astfel: el s-a înrădăcinat în minte viața reală a poporului rusesc; tipurile sale sunt copiate de pe natură, sunt oameni aieva, precum îi găsești în târgușoarele pierdute în mijlocul stepelor căzăcești. Toate popoarele au asemenea scriitori, deși nu toți au compus câte-o piesă de teatru. La germani, Fritz Reuter, la americani Bret Harte, la unguri Petöfy, la români, pentru țăranul din Moldova Creangă, pentru crișani Slavici, pentru spiritul și viața târgoveților întrucâtva Anton Pann. Scrierilor unor asemenea sunt greu, adesea cu neputință, de tradus, de aceea va fi ușor de-a vedea că localizarea piesei de cătră avocatul din București d. P. Grădișteanu, făcută după o traducere, căci numitul domn nu știe rusește, nu va avea o valoare tocmai însemnată” [2, p. 197].→

FLORIAN COPCEA

În arta dramatică se conturează o unitate în mod pregnant, deosebite, fie în antichitate, fie în epoca Renașterii sau în epoca contemporană lui Eminescu, se face simțită o preocupare constantă de a înfățișa *caracterele omenești* care sunt *aceleași* și ceea ce se întâmplă în *inima omenească*, la care vibrează deîndată publicul, inclusiv cel românesc. Obiectivele estetice și morale comune se întrevăd îndeosebi în momentele cruciale de dezvoltare ale celor două genuri ale artei dramatice, – unul „înalt” și altul „de rând”: *drama de caractere* și *drama de intrigă*. Cel dintâi arată, după precizările tipologice ale lui Eminescu, caracterele în toată curățenia și consecvența lor, al doilea le presupune ca fiind cunoscute, prezentând conflictele ca fiind născute din planuri paralele, cu caracter intelectual, din părți opuse:

„În cel de întâi gen, conflictul trebuie să se nască cu necesitate, ca între două puteri elementare aduse în contact, precum urmează cu necesitate exploziunea dacă arunci o scânteie într-o magazie de praf. Aduse odată în contact, caracterele se dezvoltă repede și energic, privitorul rămâne uimit, nu de ceea ce se întâmplă, căci aceasta o poate ghici mai totdeauna, ci de espresia curată, străvezie a caracterelor omenești, cari-n viața comună se ascund sub masca convențiilor sociale. Astfel, în tragediile lui Sofocle știm de mai înainte ce are să se întâmple, dar caracterele sunt cristalizate și ne uimesc prin teribila lor consecvență, până sunt înfrânte prin ele înșile, urieși ce cad sfărâmați sub propria lor greutate. Drama de intrigă consistă nu atât în conflictul a două caractere, ci în acela a două planuri opuse. Aicea publicul privește cu mult mai mare interes desfășurarea, căci el poate ghici ce se petrece în inima unui om, nu însă ce se petrece în capul lui. În acest al doilea gen, spaniolii și francezii au ajuns foarte departe; cel dintâi e reprezentat din veac în veac de câteva genii izolate, în vechime de tragicii greci, în vremea nouă de Molière și Shakespeare, și în cazuri izolate în câteva alte scrieri, concepute în acele momente fericite, în cari, după spusa unui scriitor, fiecare om e un geniu” [2, p. 204-205].

În această caracterizare tipologică eminesciană se întrevăde clar modul de a prezenta areale culturale ca niște „cercuri concentrice”, ca niște „terenuri” adiacente care se suprapun până la urmă într-un unic spațiu cultural european, reprezentat de Sofocle și ceilalți tragici greci, de dramaturgii spanioli și francezi, iar în vremea nouă de Molière și Shakespeare.

O configurare oricât de sumară a acestui spațiu cultural/ intercultural/ multicultural va include în chip *holistic*, adică sub semnul *unității*:

– antichitatea greacă și latină cu un impact considerabil asupra poeziei și mitopo(i)eticii sale, reprezentată de

Homer, Ovidiu, Horațiu, Propertiu, Sofocle, Eschil;

– Renașterea cu cel mai strălucit reprezentant „divinul brit” Shakespeare, figurând în multe manuscrise din *Fragmentarium*, în poezia „*Cărțile*”, în diferite articole publicistice și cronici dramatice; Eminescu vorbea, în analiza dramelor lui Bolintineanu că acestea ar fi putut călca mai cu succes terenul shakespearean „al abstracției absolute”; al unității pline de simbolism și profunditate care domnește în opera acestui geniu puternic;

– literatura germană, cunoscută de el în original și în profunzime prin cei mai importanți scriitori: Schiller, Goethe, Lessing, Herder, Novalis, Heine, J. P. Richter, mai modestul Lenau, din care traduce, Geibel, Cerri, Hebbel;

– literatura engleză, din cadrul căreia, înafară de Shakespeare, îi cunoaște pe Byron, Joung, Shelley, Defoe, Marlowe;

– literatura franceză, pe care o cunoaște de asemenea fundamental prin reprezentanții clasicismului și romantismului: Molière, Racine, Corneille, Hugo, Volney, Gautier, Lamartine, Musset, Dumas, Vigny în articolele publicistice sunt citați Pascal, Rousseau, Montesquieu, Voltaire, D'Alembert;

– literatura italiană, din care a lecturat *Decameronul* lui Boccaccio, *Orlando furioso* de Ariosto și *Gerusalemme liberata* de Tasso, *La locandiera* de Goldoni, *I pitocchi fortunati* de Gozzi;

– literatura spaniolă, cu care a luat contact prin Cervantes și *Cid*, citat în *Dicționarul de rime*.

– literatura rusă, cunoscută prin traduceri și dramatizările lui Gogol;

Din cunoașterea acestor literaturi și areale culturale, toate trecute prin „pământul proaspăt al propriului suflet”, a rezultat o modelare a concepției despre lume (de la genază, trecând prin momentele-cheie ale evoluției, până la stingere – „de la mărire la cădere”, ca în *Memento mori*) și o mitopo(i)etică complexă pusă sub semnul organicismului și înțelegând elemente diferite ale imaginarului clasi-

cist, romantic, baroc și simbolist.

În acest sens, academicianul Mihai Cimpoi vorbea despre o încădrare absolută în direcția organicismului filosofic și liric, căci Eminescu concepe Europa (ca și lumea, cosmosul, societatea, statul) ca pe un *organism*, valorificând – pe temeiul culturii asociate *științei și rațiunii* și un *Organon*, ca instrumentar al gândirii (în sensul logicii analitice, hermeneuticii sau interpretării, epistemologiei și topiceii sau modelului de dialogare și sofismelor aristotelice).

Eminescu distingea în evoluția gândirii europene o reorientare a popoarelor noi spre cultura antică, prin îndepărtarea de anumite practici religioase ce-l proslăveau pe Dumnezeuul puterii fizice, al războiului: „Clerul a dezbătut popoarele nouă ale Europei din mrejele unor credințe și obiceiuri în care puterea fizică jucă cel întâi rol, căci dovedit este că atât zeul suprem al germanilor ca și cel al celților și slavilor au fost un Dumnezeu al războiului, al sângiurilor, un Dumnezeu al puterii brute. Îmblânzirea treptată a lumii nouă este un netăgăduit merit al religiei creștine, afară de aceea că a mai fost păstrătorul culturii antice” [3, p. 179].

Verva polemică a publicistului Eminescu se îndreaptă asupra proceselor de descompunere a culturii europene, declanșate în Rusia și în alte țări. Rusia în special devenea un teatru al unei serii întregi de fapte întunecoase: îndreptarea de pistoale contra împăratului și a șefilor administrației de gubernie, în care sunt angajați ploșoții, sergenții de poliție și chiar persoane din societatea înaltă; fierberea înfundată a mișcării revoluționare care duce la popularea Siberiei cu adepții noilor idei; urmărirea oricăror idei mai libere, exercitarea de presiuni mari asupra corpului didactic și a studenților, tinereții universitar. Atentatul asupra împăratului care a avut loc la 3 aprilie 1879, oricât de regretabil ar fi, e un simptom al unor cauze cu mult mai întinse și mai generale. Faptul nu are un caracter privat de răzbunare individuală, ci „e precursul unei mișcări de descompunere sociale al cărei obiect e colosala împărăție slava”, având repercursiuni și asupra culturii: „Dar nu numai la Rusia e mărginită acea descompunere. Peste tot credințele vechi mor, un materialism brutal le ia locul, cultura secolului mână-n mână cu sărăcia claselor lucrătoare amenință toată clădirea măreață a civilizației creștine. Stilul elegant al arhitecturii Renașterii, cel măreț gotic cedează stilului monoton al cazarmelor de închiriat, Shakespeare și Molière cedează bufonăriilor și dramelor de incest și adulteriu, cancanul și Offenbach alungă pe Beethoven și pe Mozart, – e o epocă în care ideile mari asfințesc, în care zeii mor. Pe lângă aceasta se adaugă o generală corupție economică [3, p. 664]. →

Luminița Mihailenco, Adalbert Gyuris

Eminescu vorbește, prin urmare, despre o epocă de descompunere și relativizare nietzscheană a valorilor comune europene.

Intrând în astfel de faze de criză, cultura națională sau cea europeană trebuie să-și ia măsuri strategice de protejare, de conservare și de asigurare a continuității, dezvoltării în felul în care procedează dinastiile monarhiste. Presa vieneză este criticată pentru că este „ceva fără rădăcini” și nu reflectă spiritul rasei germane și nici al celorlalte naționalități. Poetul-publicist vede în dezvoltarea științelor natura, cauza „iubirii pentru orice accent natural, fie-n arte, fie-n literatură”. Cu cât drumul de fier, adică civilizația nivelează și reduce la o egală platitudine omenirea, cu atât se revigorează tendința de a păstra comorile grămădite de un popor: „În realitate orice lucru temeinic și sănătos se face numai pe baza unei naționalități certe, a unei limbi certe”. Modelul invocat, în acest context al dezbaterii problemei, este bineînțeles Grecia:

„Grecia veche n-ar fi ajuns nicicând la dezvoltarea ei cea mare dacă limba ei nu s-ar fi dezvoltat cu toate nuanțele dictate de natură și împrejurări și dacă această dezvoltare a limbii nu era paralelă cu dezvoltarea a chiar spiritului elin” [3, p. 1268].

Comentând o hotărâre a Senatului francez privind legalizarea concurenței libere în cadrul învățământului, gazetarul de la *Timpul* apreciază ca fiind just gestul lui Laboulaye, Renan și Taine, discipoli ai lui Tocqueville, fiindcă ei, acești bărbați, se opuneau acțiunilor de centralizare și uniformizare atât de caracteristic spiritului latin al Franței:

„Ei prevăd că rezultatul acesteia ar fi o sterilitate a spiritului francez care va face ca Franța să rămână înapoi în filozofie, teologie, filologie și lingvistică. Prin concurența instrucțiunii libere ei speră a scoate „Universitatea”, care în filozofie s-a oprit la Victor Cousin și pentru care un Schopenhauer și un Spencer n-au existat, care nu știe despre David Strauss sau Rein sau Griger. Poate să fie calculul și greșit: în Germania și Austria, unde școlile superioare, naționalitățile, sisteme filozofice și teologice își fac concurenți, nu s-ar putea întrebuița argumentul. Pentru Franța însă poate avea valoare” [3, p. 1154].

Culturile naționale nu se închid monadic în cercurile lor, având totuși o direcțiune de dezvoltare, bazată pe realități naționale certe (spirit, limbă, tradiție sub formă de „comori” ale trecutului).

Unirea prin cultură i se pare poetului-publicist mai importantă decât unirea politică, fiindcă nici grecii vechi, nici italienii, nici germanii n-au fost uniți politicește: „Cu toate acestea, tocmai atunci au fost mai însemnați prin spiritul

și activitatea lor. Deasupra despărțirii politice se nascuse o unitate în literatură, în limbă, în obiceiuri, cu atât mai sfântă cu cât nu avem a face cu meschinele rivalități politice” [3, p. 1154].

Comunicarea între culturi, punerea lor sub semnul Unității nu se face în temeiul unui criteriu politic, ci a unui de natură intelectuală, etnică, lingvistică, fapt care-l determină pe Eminescu să afirme tranșant:

„Nici nemții, nici sclavii, nici maghiarii nu exercită ca și caracter național, ca limbă, ca stări de lucruri vro atracție asupra noastră, și simpatiile noastre naționale sunt foarte departe în apusul Europei între națiile romanice sau romano-germanice de acolo.

Luminița Mihailenco, „Undeva”

Cauzele acestor simpatii depărtate nu sunt numai politice, ci de natură foarte diversă, sunt etnice, intelectuale” [4, p. 799].

Unitatea se bizuie nu doar pe asemenea „tipare” și asemănări organice, ci și pe deosebirile care dau specificitatea, personalitatea unei naționalități. Totul se așează într-o ecuație *sui generis* individualitate/ universalitate. Apare în articolul [„Foile noastre oficioase”] chiar un portret fenomenologic al spiritului românesc și al limbii române:

„Natura analitică a limbii, deci și a spiritului nostru, deosebită de cea germană, ungurească, slavă; o inteligență mai puțin abstractă dar mai limpede; un bun simț, falsificat poate în parte, dar înnăscut rasei române, o elasticitate mai mare a puterii musculare și a celei intelectuale; Iată note care disting în mod esențial rasa română de cele ce-o înconjoară. Dacă mai ținem seamă de unitatea aproape absolută a limbii vorbite de români precum și de unitatea datinelor, amândouă preexistente formațiunii statelor române chiar, am arătat aproape în totalitate cauzele ce se opune în mod constant deznaționalizării românilor” [4, p. 799].

Publicistica eminesciană, evaluată în integritatea ei, denotă o preocupare constantă de a dezbate problemele sociale,

economice, politice, culturale în contextul realităților europene.

În acest sens, D. Vatamaniuc releva faptul:

– că toate Caietele lui Eminescu arată că interesul poetului pentru literatura europeană și cea universală în totalitatea ei „este cu mult mai mare decât traducerea făcută de el” [5, p. 8];

– că gazetarul a avut „o deschidere spre presa străină, îndeosebi germană” [6, p. 7];

– că proiectul de reformă a învățământului trebuia făcut, după cum se sugerează în unele articole în spirit european [7, p. 10];

– că este învederată o pledoarie pentru o zonă „neutrală” a Europei, din care să facă parte țările din Balcani [8, p. 9];

– că reformarea magistraturii trebuie făcută tot în spiritul practicilor existente în țările europene [9, p. 10];

– că natura statului și a organismelor sale se cade dedusă ținând cont de sociologie, care reprezintă „toate cunoștințele omenești” [10, p. 8].

Referința la „ideea europeană” există și în corespondență [XI, p. 8-14]. Articolele din *Timpul* prezintă o sinteză a concepțiilor lui Eminescu, inclusiv a celei privind Europa ca „organism” [11, p. 16].

Note:

1. Eminescu Mihai. *Fragmentarium*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1981. 814 p.
2. Eminescu Mihai. *Articole și traduceri*, vol. I, ed. de Aureliu Rusu. București: Minerva, 1974. 600 p.
3. Eminescu Mihai. *Opere, Publicistică, IV*, colecția Opere fundamentale., București: Minerva, 2000. 1864 p.
4. Eminescu Mihai. *Opere, Publicistică, V*, colecția Opere fundamentale. București: Minerva, 2000. 1924 p.
5. Eminescu Mihai. *Opere, Vol. IX*, ed. D. Vatamaniuc. București: Editura Academiei Române, 2011. 1216 p.
6. Eminescu Mihai. *Opere, Vol. X*, ed. D. Vatamaniuc. București: Editura Academiei Române, 2011. 1480 p.
7. Eminescu Mihai. *Opere, Vol. VII*, ed. D. Vatamaniuc. București: Editura Academiei Române, 2011. 992 p.
8. Eminescu Mihai. *Opere, Vol. VI*, ed. D. Vatamaniuc. București: Editura Academiei Române, 2011. 968 p.
9. Eminescu Mihai. *Opere, Vol. VIII*, ed. D. Vatamaniuc. București: Editura Academiei Române, 2011. 1016 p.
10. Eminescu Mihai. *Opere, Vol. IV*, ed. D. Vatamaniuc. București: Editura Academiei Române, 2011. 1360 p.
11. Eminescu Mihai. *Opere, Vol. V*, ed. D. Vatamaniuc. București: Editura Academiei Române, 2011. 1192 p.

MĂHNIRILE LUI CARAGIALE

(I)

Contrar multor așteptări, Caragiale – cel puțin în timpul vieții – nu a fost un scriitor de continuu succes între contemporanii și colegii săi de breaslă, ba chiar mai puțin agreat de o societate care, se recunoștea, deseori cu neplăcere, în multe dintre personajele create de marele autor. Scrierile sale au constituit evadări dintr-o lume literară dominată la sfârșitul de secol nouăsprezece, ca gen literar, de o dramaturgie aflată încă pe la începuturile sale, precum și de câteva nume, mai mult sau mai puțin importante în structura social-culturală și literară a epocii. Dovadă că, până la urmă, creațiile acestora au rămas menționate mai apoi doar de istoria literară. Amintindu-ne că principalele piese de teatru semnate de Caragiale au ieșit în lume între anii 1879-1890, respectiv: premiera comediei *O noapte furtunoasă* are loc în data de 18 ianuarie 1879, la Teatrul Național din București. Spectacolul s-a bucurat de un succes deosebit și totul părea în regulă, doar că, fapt oarecum bizar, ieșit pe scenă după primul act pentru a primi aplauze, Caragiale a fost fluierat și huiduit consistent de câteva grupuri organizate în acest scop. Incidentul a fost mărturisit de însuși Caragiale cu tristețe și cu o explicație perfect plauzibilă: „*Se răspândise vestea că piesa lovea în instituția Gărzii Cetățenești. Iar la a doua reprezentație, din 21 februarie, am fost iar fluierat, huiduit și amenințat, de o droaie de patrioți din Garda Civică, cu bătaia în piața Teatrului.*”

Niște tineri ofițeri m-au scăpat de furia lor.” Până la urmă, conducerea Teatrului a fost determinată de proteste să scoată piesa din program, fiindcă lovea în mica burghezie și care s-a simțit profund jignită și umilită. Se înțelege că întâmplarea a fost trăită de autor la cea mai înaltă cotă tensională producându-i revoltă și o mâhnire profundă, cu atât mai mult că el deja era conștient de valoarea creației sale.

Istoria s-a repetat, cât de cât pe alte coordonate, dar la fel de neplăcut pentru Caragiale, când comedia *D'ale Carnavalului* a fost fluierată consistent (în 1885), cu toată „intervenția” de a salva situația, a lui Titu Maiorescu, care a publicat în revista „*Convorbiri literare*” un studiu intitulat *Comediile domnului Caragiale* (1885), încheiat prin fraza: „*Comediile d-lui Caragiale, după părerea noastră, sunt plante adevărate, fie tufiș, fie fire de iarbă, și dacă au viața lor organică, vor avea și puterea de a trăi.*”

Deci, cu acest studiu, Maiorescu a încercat și reușit într-o oarecare măsură reabilitarea dramaturgului, inclusiv sau mai ales suflutește, în fața denigratorilor și negativiștilor, „ajutat” fiind și de C. D.-Gherea care a publicat câțiva ani mai târziu (în 1890), pentru prima dată, un studiu-exegeză analitică a dramaturgiei lui I. L. Caragiale, studii care, după cum avea să se vadă ceva mai târziu, respectivele răni deschise nu s-au vindecat niciodată...

...Însă, necazurile marelui nostru dramaturg, nu se opresc, ci constituie doar începutul, fiindcă douăzeci de ani mai târziu, la 19 mai 1909, Pompiliu Eliade, pe atunci directorul Teatrului Național, îl înștiințează pe Caragiale, fără menajamente, că „*Piesele dumitale nu mai sunt așa bine primite și nu aduc câștig cât s-ar crede direcțiunii și autorului. Să le retragem Teatrului. Trebuie să se mai odihnească un an-doi bieteles capodopere (...)*”.

În consecință, revoltat și jignit, Caragiale găsește de cuviință să-și retragă de la Teatrul Național bucureștean toate creațiile sale de dramaturgie. Nu este deloc greu să ne imaginăm marea mâhnire și dezamăgire care i-a invadat sufletul... De fapt, ce i se reproșa în mod constant și cu vehemență și perseverență lui Caragiale? Înainte de alte... păcate,

că mai toate scrierile sale, indiferent de genul abordat, erau nu doar lipsite de patriotism, ci și de-a dreptul antipatriotice, fără să se țină seama că prin geniul său, realizase debutul în lumea literelor și a artelor în literatura română a unui realism de tip nou. El a fost cel care „*a fundat satira română modernă și a pus un excepțional jalon național pe drumul marii comedii a lumii.*” (V. Silvestru)

Dintre toate-acestea, noua situație apărută, precum și deteriorarea completă a relației cu Teatrul bucureștean, l-a afectat extrem de mult contribuind la ideea tot mai clar conturată privind exilarea la Berlin...

Păstrându-ne în același cadru al discuției, obligatoriu trebuie subliniat amănuntul extrem de important că Omul Caragiale, după cum aflăm din spusele și... scrisele contemporanilor săi, paradoxal, nu a fost un personaj „permanent” vesel...

Deși binecunoscut drept un cozeur desăvârșit, perfect întreținător al unei conversații, nu de puține ori dincolo de această aparență, cunoscută, agreată și verva sa inimitabilă, se afla Omul Caragiale, nu o dată camuflându-și amărăciunea și deziluziile provocate de receptarea operei sale.

„*Voi, spunea el la un moment dat unor prieteni (Vlahuță, de exemplu...), toți, sunteți totuna. Nimeni nu ține la mine (...). Țineți la mine, fiindcă vă distrez cu glumele și poveștile mele. Ia, sunt și eu acolo ca un biet străin, pripășit între voi, care vă face să râdeți și să vă înveseliți.*” (Paul Bujor, în *Amintiri de A. Vlahuță și I. L. Caragiale*, București, 1938). De remarcat aici și constatarea lui Al. Vlahuță, unul dintre prietenii lui apropiați: „*Un om foarte trist. E multă durere sub glumele lui.*”

Adevărul este că, poate și prea sau normal de conștient de valoarea lui, mai toată viața a trăit drame, și sufletești și materiale.

Astfel, dorind să candideze pentru un post de deputat, i s-a replicat doleanța printr-un refuz deloc... delicat, că lumea nu avea încredere în el. Acest refuz l-a îndurerat foarte mult pe Caragiale care, la Berlin, i s-a plâns lui Dimitrie Gusti „*că în țara lui n-a putut să străbată nici măcar în parlament ca deputat, necum să ocupe un loc de conducere politică.*”

DUMITRU HURUBĂ

SCANDALUL ÎN TEATRUL LUI CARAGIALE

(II)

Dacă ar face orice să-l antreneze într-un scandal pe Cațavencu, ale căror consecințe să le întoarcă în favoarea ei, propriul scandal legat de viața Zoei trebuie oprit cu orice preț. Pentru că oprirea lui ar asigura confort pentru cei prinși în angrenajul scandalului: Tipătescu, Trahanache. Zoe ar fi dispusă să sacrifice și „idealuri” politice (“Să sprijinim candidatura lui Cațavencu!”) pentru a opri scandalul, pe care, oricum, ea l-a declanșat. Ba chiar preferă scandalului moartea: **“M-ai adus la moarte - pentru că (hotărâtă) mă omor înainte de izbucnirea scandalului, astăzi, acum, aici! (s.n., N.B.)- M-ai adus la moarte, și mă poți scăpa, și mă lași să mor... (plânge.)**

În dimensiunea sa conjugală, scandalul este legat în primul rând de adulter. Relația lui Tipătescu cu Zoe, a lui Chiriac cu Veta sunt cele care au un potențial permanent al scandalului public.

Dacă relația Zoei ar putea compromite viitorul politic al lui Tipătescu, ca și „onoarea de familist” a lui Zaharia Trahanache, relația Vetei cu Chiriac e una fără miză mare. Jupân Dumitrache e mai modest, are doar un „ambiț”: „Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist”.

Triunghiurile conjugale au în componența lor, dincolo de cuplul conjugal, oameni „de încredere”, Tipătescu și Chiriac sunt dincolo de orice suspiciune pentru cei încorporați.

„Dar nevastă-mea nu-i de-alea”, susține încrezător Jupân Dumitrache, iar Jupân Dumitrache e și mai vehement, neavând nici cea mai mică îndoială în privința scrisorii Zoei către Tipătescu: „Firește că nu se poate; dar ți-ai fi închipuit așa mișelie...”, fiind sigur de fidelitatea / moralitatea soției lui.

Evitarea scandalului e menită să apere „onoarea de familist”, onoare vulnerabilă la orice scandal.

Scandalul scoate în relief nu doar slăbiciuni, ci și incapacități, e și scop și mijloc. E un instrument, e o formă de diversiune, care ține de o strategie a protecției personale. Scandalul e

însă și răzbunare, iar Mița Baston e în stare să-și răzbune „infidelitatea” amantului, tot cu un scandal. Deși scandalul nu e scop în sine.

Scandalul, prin polarizare factologică, devine sursă a comicului de moravuri, situație, caracter, dar și de limbaj.

Scandalul ilustrează mentalitățile veacului. Nu există criterii etice, morale în raporturile dintre personaje, pentru că ele ilustrează o „soțietate fără prințipuri”, și cu atât mai mult lipsește dimensiunea metafizică, chiar dacă Zoe îl invocă pe Dumnezeu, odată scăpată de spectrul amenințărilor lui Cațavencu: „Nu ți-a ajutat Dumnezeu pentru că ești rău; și pentru că eu voi să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună, ca și până acuma”⁴, iar despre Veta aflăm doar că se gătește ca să meargă la biserică.

Prinși în angrenajul scandalurilor pe care le provoacă sau le-ar putea declanșa, voluntar s-au involuntar, Zoe, Veta, Zița, Tipătescu, Cațavencu, Chiriac sunt și ridicoli și odioși. Dincolo de aparența puterii pe care o dețin unii sau ascendentului pe care îl au alții, eroii lui Caragiale sunt slabi, chiar dacă-și știu interesele mai mult decât ideologiile, atunci când e vorba de politică, chiar dacă pun mai presus protejarea amantului decât salvarea familiei, atunci când e vorba de relațiile de cuplu.

Scandalul stă și între umilință și orgoliu, între aspirație și ratare. Cațavencu își pierde uzul rațiunii în clipa în care are în mână „scrisoarea”, cea care i-ar putea satisface și ambițiile și orgoliile sale, dar devine umil când acest resort dispare. Zoe e în stare de orice umilință numai să evite scandalul, dar se trezesc în ea toate orgoliile și trufia atunci când își recapătă supremația, ascendentul asupra lui Cațavencu: „Scoală-te, ești bărbat, nu ți-e rușine...”⁵. „Nu tremura! Pe parola mea de onoare, ești scăpat!”⁶

Niciun scandal, în comediiile lui Caragiale, nu-și consumă însă finalul. Zoe își salvează reputația, Tipătescu nu-și pierde nici poziția socială, nici amanta, Veta și-l păstrează pe Chiriac, care, mai mult,

Un „selfie”, la bustul lui Caragiale din Ploiești (30 martie 2017)

își sporește încrederea, iar Jupân Dumitrache îl face „partener” în afaceri. Disperarea se termină în extaz, într-un fel de „pupat Piața edependenți”, în „îmbrățișare generală, precedată de iertare și împăcare”⁷. Nu e, totuși, o iertare creștinească, ci una de circumstanță, forțată. Nu știu dacă finalul *Scrisorii pierdute*, în care „toată lumea se sărută”, ne îndreptățește să credem că suntem în fața unei împăcări adevărate, creștinești, câtă vreme aproape nimic din comportamentul personajelor nu semnaleză porniri religioase. Potențial, astfel de personaje, lipsite de orice scrupule, ar fi în stare să transforme din nou Paradisul în Infern, dacă situația le-ar deveni, învinșilor, din nou favorabilă. Pentru că scandalurile plutesc în aer, ca o amenințare continuă, creează crize, situații limită. Scandalurile sunt proiecții și mai puțin fapte. Ele sunt mai mult invocate, dar, finalmente, evitate. Niște scandaluri „ratate”. Dacă „scandalurile” s-ar fi concretizat, ele ar fi deschis alt drum finalurilor comediilor caragieliene sau chiar ar fi fost create alte texte.

Nu cred că ipoteza de lectură lansată de N. Steinhardt (*Secretul „Scrisorii pierdute”*)⁸ se poate susține, nimic din comportamentul personajelor din *O scrisoare pierdută* neputând să îndreptățească remușcare, vină, spovedanie. →

NICOLAE BĂCIUȚ

⁷ Vartic, Ion, *Clanul Caragiale*, Editura Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 2002, p. 175.

⁸ Preluată de Ion Vartic în *Clanul Caragiale*, p. 177 – 178.

⁴ Caragiale, I.L., op. cit. p. 174

⁵ Idem.

⁶ Ibidem.

Sărutându-se (sărutul lui Iuda!?) și așezându-se la aceeași masă nu înseamnă o bruscă metamorfozare a răului în bine. Parafrazând, sub răsul lor se ascunde disprețul, ura, poate chiar încolțește sămburele răzbu-nării.

„Scandalul” se încheie și în *D’ale carnavalului*, ca și în *O scrisoare pierdută*, cu „împăcarea părților”:

PAMPON: Frate, a fost o încurcătură, înțelege.

CRĂCĂNEL: Da, o încurcătură...

NAE (*ieșind de după paravan*): Se înțelege c-a fost o încurcătură, cum se-ntâmplă totdeauna în carnaval... Ei! d-ale carnavalului! Să-mi dați voie, coconițelor, să vă isplac eu încurcătura pe larg la masă”.

Iertarea nu poate fi, nici de această dată, decât una ipocrită, cu explicații mai degrabă formale, acceptate mult prea ușor, cu seninătate și falsă naivitate, de către cei „traduși”.

Totul e o „farsă”, „farsa finală a împăcării, topos frecvent în textele lui Caragiale și totodată una din cele mai profunde observații morale ale întregii sale literatură”⁹. „Ordinea se restabilește bând și mâncând”, „într-o voioasă împăcare colectivă”¹⁰. O voioșie de suprafață, fără relief moral. O adevărată demagogie a scandalului.

Scandalul e evitat și în situații minore, cum ar fi „istoria cu un spițer”, de la frizeria lui Nae Girimea (din *D’ale carnavalului*): „N-a vrut d. Nae, spune Iordache, să facă scandal, măcar că era de un procuror ceva. D. Nae, știi, mai galant, i-a luat biletul și vreo cinci franci câți i-avea în buzunar, i-a făcut un moral bun, din porc și din măgar nu l-a mai scos, i-a tras vreo două palme și l-a dat pe ușa afară...”¹¹.

Personajele lui Caragiale ar putea fi absolvite de orice vină, pentru că ele n-au „cunoștință de ridicolul și amoralitatea lor”, „sunt sincere și patetice în tot ce spun și fac”¹². Dacă nu le-ar fi evidente scopurile, le-am putea considera și inocente, ele însele victime ale unui timp istoric,

ale unei proaste rânduirii sociale și politice. Prea repede și prea ușor se risipește vrajba, ca gestul să poată fi considerat sincer, autentic. Suspiciunea și neîncrederea reciprocă a personajelor induc, la lectură, suspiciune în ceea ce privește sinceritatea împăcării. Dar se poate acorda și prezumția de... nevinovăție acestor tipuri comportamentale. Deși „nimic nu s-a schimbat din structura personajilor, după ce au trecut prin atâtea peripeții”, iar „după ce situațiile s-au încurcat și s-au descurcat, după ce bănuielile s-au risipit și îngrijorările au ațipit, toți reintră în natura lor restabilită”¹³.

Să fie și scandalul un „moft”, cu al său sac fără fund, definit de Caragiale¹⁴: „O, Moft! Tu ești pecete și deviza vremii noastre. Silabă vastă cu nețărmit cuprins, în tine încap așa de comod nenumărate înțelesuri: bucurii și necazuri, merit și infamie, vină și pățanie, drept, datorie, sentimente, interese, convingeri, ciură, lingoare, diferită, sibaritism, vițuri distrugătoare, suferință, mizerie, talent și imbecilitate, eclipse de lună și de minte, trecut, prezent, viitor – toate, toate cu un singur cuvânt le numim noi românii moderni, scurt: MOFT”.

Oricum, moftangii lui Caragiale „nu «fac» istorie (chiar dacă fac «rivoluții»), doar o populează, vitaliști, zgomotoși și superficiali”¹⁵.

Limbajul „scandalurilor” din piesele lui Caragiale fac corp comun cu întregul limbajului. Nu e exces de vocative, nu se înjură. Tonul e de fiecare dată însă amenințător, e o sabie a lui Damocles deasupra cape-

Luminița Mihailenco, „Fidelitate”

⁹ Zăciu, Mircea; Papahagi, Marian; și Sasu, Aurel, *DICȚIONARUL SCRITORILOR ROMÂNI (A - C)*, București, Editura Fundației Culturale Române 1995

¹⁰ Iorgulescu, Mircea, *Ceara și sigiliul*, Editura Cartea Românească, București, 1982.

¹¹ Caragiale, I.L., *Opere*, p. 184.

¹² Vartic, Ion, *Clanul Caragiale*, p. 175 – 176.

¹³ Constantinescu, Pompiliu, op. cit. p.42

¹⁴ *Moftul român*, I, nr.1, 24 ianuarie 1893.

¹⁵ Gogea, Vasile, *Oftalmoftologia sau ochelarii lui Nenea Iancu*, Editura Grinta, 2002, p. 18.

telor ale căror vinovății s-ar amplifica prin materializarea scandalurilor invocate.

Indiferent de statutul social și de nivelul de educație, vorbirea personajelor prinse în labirintul scandalurilor e una „stricată”, abundă în termeni stâlciți, folosiți impropriu. Uneori limbajul pare codificat, e doar aluziv.

Personajele se caracterizează prin propriile lor fapte, prin limbaj, prin nume, de către celelalte personaje. Dar ele se deosebesc și se definesc și prin modul în care își asumă „scandalul”, din interior sau dinafara lui. Pristanda e voluntarul interesat, gata să asculte orice i s-ar cere, Trahanache se angajează în apărarea onoarei sale de familist, a reputației Joițicăi, pentru care are un adevărat cult, Tipătescu e adus în pragul disperării, stare de care e cuprinsă în primul rând Zoe, care se manifestă când patetic, când lacrimogen, când condescendent, cu autoritarism, adaptându-se foarte repede la orice situație, făcând-o cu naturalețe, fără nicio urmă de scrupule. Veta e stăpână pe sine, pentru că Jupân Dumitrache, la fel ca Trahanache, are deplină încredere în ea, Mița Baston e vehementă, înflăcărată, dar se stinge la fel de repede.

Personajele lui Caragiale sunt guralive dar, paradoxal, nu sunt scandalagii.

Tema scandalului în opera lui Caragiale îl face pe regizorul Cornel Todea să pună în scenă (în noiembrie 2001, la Teatrul „Ion Creangă” din București) un spectacol „nonconformist și provocator”¹⁶, după opera lui Ion Luca Caragiale, chiar sub semnul scandalului: „Voi scandal cu orice preț!”:

„NAE: Vrei scandal cu orice preț?”

MIȚA: Da, (*ridicându-se*) vreau scandal, da... pentru că m-ai uitat pe mine, le-ai uitat pe toate: ai uitat că sunt fiică din popor și sunt violentă; ai uitat că sunt republicană, că-n vinele mele curge sângele martirilor de la 11 Februarie; (*formidabilă*) ai uitat că sunt ploieșteancă — da, ploieșteancă! — Năică, și am să-ți torn o revoluție, da' o revoluție... să mă pomenești!...”¹⁷

¹⁶ teatrulioncreanga.ro, pagină pe Internet.

¹⁷ Caragiale, I.L., *Opere*, I, p. 200-201.

MIHAI SIN

unul dintre marii scriitori români
ai sfârșitului de secol XX

(VI)

ÎNCHIEIERE EXPLICATIVĂ

...Vrem-nu vrem să recunoaștem, realitatea este că, pe măsură ce înaintăm în timp, generațiile care ne urmează, în majoritatea lor, sunt tot mai puțin interesate de tradiții, de valori culturale și, în general, de trecut.

După '89, ca să luăm un punct de reper concret, în literatură s-a produs o schimbare de macaz care a deviat aproape întreaga garnitură literară pe o linie ale cărei traverse-scriitori, fie sunt înlocuite cu altele, fie înlăturate ca netrebuincioase. Acarii, mulți angajați ai firmei *Reconsiderarea*, la departamentul *Iconoclaștii*, deja specializați în manevrări spre și pe linia moartă, se puseseră pe treabă vânjos. Astfel, ne-am pomenit că scriitori importanți de după 1944 și până în 1989 au devenit indezirabili, deoarece creația lor se petrecuse mai ales în vremea comunistă.

Valoarea operelor nici nu mai era luată în considerare!

În acest context, situația lui Mihai Sin a fost diferită: în 1985 i s-a refuzat premiul Uniunii Scriitorilor pentru romanul *Schimbarea la față*, pe motiv de conținut anticomunist, după 1989, pentru romanul *Quo vadis, Domine?* (2 vol., 1993-1996), a fost acuzat pentru încercarea de reabilitare a fostei Securități.

Nimic mai paradoxal, după părerea mea, de-aceea, nici nu găsesc o explicație cât de cât logică a

situației. Tot așa cum – tot nu pricep din ce motive – s-a lansat știrea conform căreia opera lui Mihai Sin nu ar fi fost comentată și analizată de critica literară la timpul potrivit, prin aceasta inducându-se ideea că ea ar fi fost lipsită de valoare. Pentru ca și cei care se îndoiesc sau ar fi partizanii acestei imense prostii, am anexat prezentului material o parte a referințelor critice semnate de către unii dintre cei mai importanți critici literari ai vremii. Astfel: **Ștefan Borbély**, **Anton Cosma**, **Valeriu Cristea**, **Gabriel Dimisianu**, **Constantin Hârlav**, **Mircea Iorgulescu**, **Dan C. Mihăilescu**, **Ion Negoïtescu**, **Radu Petrescu**, **Lucian Raicu**, **Eugen Simion**, **Ion Simuț**, **Alex. Ștefănescu**, **Laurențiu Ulici**...

Mai departe: considerând că Mihai Sin a fost unul dintre cei mai importanți scriitori-prozatori ai sfârșitului de secol XX, am crezut de cuviință, în virtutea unor sentimente de prietenie și respect pe care le-am nutrit față de el, dar și pentru a (re)aminti rostul și rolul său în proza și literatura postbelică, să scriu o micromonografie Mihai Sin. Sigur că nu este exhaustivă, sigur că datele și evenimentele care au avut loc de-a lungul vieții sale cuprinse în acest material sunt incomplete, însă (doar) pe acestea le-am avut la îndemână. Poate la un nou text, revăzut și adăugit cu informații suplimentare, micromonografia va arăta altfel...

Eu am exploatat în ea doar materia primă pe care am avut-o la dispoziție.

Cu toată considerația, pentru MIHAI SIN și în memoria sa. (D.H.)

P. S. Autografe de la Mihai Sin pentru mine:

Pe romanul *Quo vadis, Domine: Domnului Dumitru Hurubă, cu veche și neștrămutată prietenie.*

Mihai Sin
Târgu-Mureș,
Decembrie, 2009;

Pe volumul *Marea miză: Domnului Dumitru Hurubă, „după douăzeci de ani” (dar nu de Dumas), ci ani duri, românești, cu bucuria revederii,*

Mihai Sin
Târgu-Mureș,
Decembrie 2009.

DUMITRU HURUBĂ

DESPRE OPERA LUI MIHAI SIN, AU SCRIS, ÎNTRE ALȚII:

Dana Dumitriu, despre „*Așteptând în liniște*”, în revista *Argeș* nr. 5/1973; **Laurențiu Ulici**, în *Prima verba*, vol. I, p. 199-202; **Sorin Titel**, în *Pasiunea*, p. 153-155; **Dinu Flămând**, despre „*Bate și ți se va deschide*”, în revista *Ramuri*, nr. 10/1978; **Radu Petrescu**, despre „*Bate și ți se va deschide*”, în *Viața Românească*, nr. 12/ 1978; **Mircea Iorgulescu**, în „*Scriitori tineri contemporani*”, Editura Eminescu, Buc., 1978, p. 246-248; **Constantin Hârlav**, despre „*Terasa*”, în revista *Steaua* nr. 9/1979; **Cornel Moraru**, în vol. *Semnele realului. Secționări critice convergente*, Ed. Eminescu, Buc. 1982, p. 154-159 și 253-260; **Valeriu Cristea**, în vol. *Modestie și orgoliu*, p. 206-211; **Alex. Ștefănescu**, în vol. *Prim-plan (35 de profiluri de scriitori români contemporani)*, Ed. Eminescu, 1987, p. 302-308; **Anton Cosma**, în vol. *Romanul românesc contemporan*, I, Ed. Eminescu, Buc. 1988, p. 157-162; **Eugen Simion**, în vol. *Scriitori români de azi, IV*, Editura Cartea Rom., Buc., 1989, p. 436-465; **Lucian Raicu**, *Proba realului*, în *România literară* nr.16/1990; **Ion Vlad**, *În universul nuvelei*, în *Steaua* nr.4/1990; **Virgil Podoabă**, *Al treilea timp*, în *Familia* nr. 5/1990; **Al. Cistelecan**, *Proza și conștiința*, în *Familia* nr. 6/1991; **Gabriel Dimisianu**, *Romanul antitotalitar*, în *România literară* nr. 44/1991; **Irina Petraș**, *A fi în mers*, în revista *Transilvania* nr. 6/1992; **Romulus Diaconescu**, „*Schimbarea la față*”, în revista *Ramuri* nr. 4/1993; **Tania Radu**, *Din lumea paralelă*, în *LAI* nr. 4/1994; **Alex. Ștefănescu**, *Quo vadis, Mihai Sin?*, în *România literară* nr. 11/1994, și *Un diavol mult prea simpatic*, în *România literară* nr. 12/1994; **Ștefan Borbély**, *Călimara cu otravă*, în revista *Apostrof*, nr. 5-7/1994; **Caius Dobrescu**, *Pro Sin*, în *România literară*, nr. 45-46/1994; **Dan C. Mihăilescu**, *În absența bubulilor*, în *România literară*, nr. 45-46/1994; **Ioana Pârvolescu**, *Obsesiile noastre*, în *România literară* nr. 45-46/1994; **Ion Negoïtescu**, *Scriitori contemporani*, 1994, p. 383-386; **Ion Simuț**, *Incurșiuni în literatura actuală*, Oradea, Editura Cogito, 1994, p. 298-301; **Alex. Ștefănescu**, *Un roman propagandistic*, în *România literară* nr. 31/1996 și în *Istoria literaturii române contemporane (1941-2000)*, Buc. Ed. *Mașina de scris*, 2005, p. 973-978; **Ion Simuț**, *Proza marilor mize*, în revista *Familia* nr. 5/2004; (**Mihai Sin**, interviu, „*Formula AS*”, 2005, 665; **Mihai Sin**, *Criticul manelist*, 2005, 34); **Nicolae Băciuț**, *Mihai Sin, ierarhiile liniștii (interviuri)*, Târgu-Mureș, 2006.

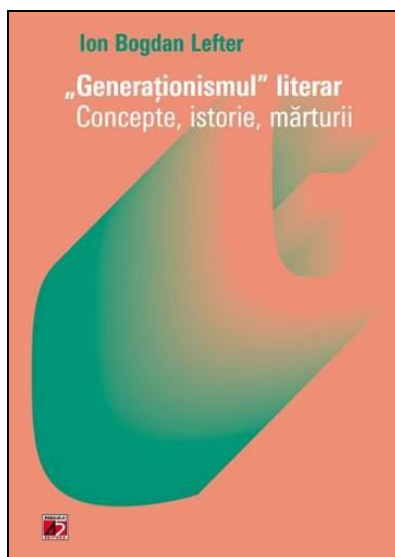
Precum și: **Marian Victor Buciu**, **Bianca Burța Cernat**, **Paul Cernat** ș. a.

D.H.

Puncte de vedere

Generaționismul și drama inadecvării

Generaționismul a fost și este una dintre cele mai dificil gestionabile iluzii livrești (sau cu aderență livrescă) de care se bucură literaturile. Uneori se întâmplă ca diagnosticul să fie, în bună măsură, un autodiagnostic, cumulul de funcții – în cazul criticului – virând spre cazuistică mai mult decât spre critică sau teorie literară. Un exemplu e cartea lui Ion Bogdan Lefter „Generaționismul” literar *Concepte, istorie, mărturii* (Paralela 45, Pitești, 2016). Cartea e o reeditare a primei părți a unui studiu - de sertar, pentru multă vreme - asupra poeziei postmoderne, publicat acum mai bine de zece ani, *Flashback 1985* (2005). Ce atrage atenția asupra acestei părți autonomizate e autobiografismul subdiacent în care caracterul istoric relevant îl deține nu studiul în sine, ci aderența la prefață: depretextarea, publicarea lui separată, pune în lumină tocmai încercarea de a acorda caracter istoric unor texte de *fast-food* generaționist. Cartea e, practic, o ratare de sincronizare suprapusă unui gest de bibliofilie validat drept criteriu de apartenență la un tot unitar. Autorul nu consideră necesar să anunțe în titlu faptul că studiul e unul specializat, nu generalist, ridicând așteptările cititorului până în momentul lecturii, când se poate constata a fi un lejer (bine, deși inegal documentat) *clin d'oeil* menit să susțină un partizanat asupra generației sale (ponderea tratării generației 80 e, procentual, foarte mare, fără ca nimic să o anunțe sau justifice) printr-un *preambulum* decapitat, întrucât această carte și continuarea ei, *Începuturile poeziei postmoderne (1977-1985) – românești*, iarăși, nu se precizează! - au, spune autorul, *coperți gemene* (pp.7-8). Iată argumentul invocat! Sentimentul istoric nu se ridică, din păcate, dintr-o cazuistică personalistă și, mai grav, naivă. Când coperta e programatic menită să aibă o bătaie mai lungă decât precizia unui titlu (care se presupune că va fi citat de către alți autori), reținerea cititorului e întemeiată, actul cvasi-teoretic autonomizant devenind pretextul unui partizanat de atenție, el însuși inabil gestionat (inegalitatea dintre părțile I și II, până spre III și IV fiind stridentă, dincolo de natura deliberat distinctă). Metodologia fiind (și ea) deficitară (prin amestecarea instrumentelor critice și para-critice), autorului îi rămâne să scoată ca stafidele din cozonac cuvântul *generație*, indiferent

de natura textului și de relevanța lui în discuție. Nu poate exista paritate de relevanță între același cuvânt aflat într-un jurnal sau scrisoare intimă (afirmații spuse în treacăt) și o tratare programatică (într-un manifest sau text teoretic care își propune asta): lipsește această diferențiere absolut necesară. Ghilimelele din titlu sunt insuficiente pentru a o sugera. De pildă „epoleții generației mele/ cine-ar îndrăzni să îi jignească” (pg. 181) sunt versuri ale poetei Ana Blandiana din volumul *Persoana întâia plural* (1964) și, prin urmare, beneficiază de această convenție: nu pot fi *crezute*. O importantă întrebare pe care o provoacă un asemenea demers, însă, e dacă ideea de generație are un deficit de stabilitate, de așezare conceptuală sau doar această carte e o imposibilă simbioză în care partizanatul de intenție parazitează obiectivitatea și istorismul. (Nu cumva toți generaționiștii s-au avut în vedere numai pe ei?) Din când în când, autorul simte nevoia unei scriituri ușurate, cu puncte de suspensie care nu au ce căuta într-un discurs teoretic/critic. Inclusiv ca mărturii, testimonii etc. textele suportă cu jenă astfel de galeșe exprimări complice, dincolo de care caracterul miscenaleu e semnul atât al imposibilității distincției, cât și al lipsei puterii de renunțare, de triere a materialului: neadecvarea spiritului critic domnește peste tot, mai degrabă decât 80-ism-ul critic. Lucrarea în cauză nu are niciun argument real să apară separată de analiza critică alături de care formează un tot (să zicem) unitar. Detașarea pretextului de text nu întârște tendințele teoretice, ba chiar din contră, în îndepărtarea de cazuistică, le face expositive, școlărești, le reduce la exemplul puștii care apare în actul întâi și nu trage niciodată, ori la absurdul unor scheme din cuțite și păhară (pg.

183), autorul neomițând să tragă cu ochiul încă o dată că, după schemă, urmează un semn de exclamare. Inclusiv ca sinteză asupra ideii generaționismului, autorul face eroarea de a nu sistematiza îndeajuns nu numai cine spune, ci și unde spune, iar când citarea e fidelă și ca relevanță, în cadrul citării apare spiritul critic lax, valorizând, un lucru pe care, în marcarea citatului, nu îl face nici măcar *wikipedia*. Sublinierile ne aparțin:

-În ce măsură vă preocupă structura romanelor dvs.?

-Pînă mi se face rău. (dintr-un interviu cu marele John Barth, tr. rom., în *Ateneu*, an 21, nr. 10 (179), octombrie 1984, p.14) (pg.190)

Nemaiivorbind despre faptul că, în unele locuri (pp.131-132), apar mai multe citate ample, consecutive, de care autorul nu se folosește în niciun fel. Caracterul istoric și al relevanței e superficial, ajungându-se până la cârlige care să lege bucățile lipsite de omogenitate ale cărții. Problema e că aceste cârlige sunt nu doar inclasabile, ci in calificabile ca exprimare intelectuală: *...S-ar putea spune și că în poezia de după obsedanta perioadă postbelică s-a cam bla-bla-blagianizat excesiv!*... (pg.140)

Punctuația, stilul oral, lipsa de logică (sublinierile îmi aparțin) sau excesul de familiaritate cenaclieră sfârșesc prin a decredibiliza lucrarea, lipsind-o de orice urmă de acuratețe a stilului. Excesul de nume, unele însoțite de prenume, altele nu (după bunul plac), dar cu tratare minimă și uneori preluând (edulcorat) sintagme și stereotipii despre poeții numiți în treacăt - 60-iști, pe filiera sintezelor lui Nicolae Manolescu, de exemplu (pp.109-110) -, de o erudiție ce vrea să fie o contrapondere mimată și pasageră, produce fondul partizanatului critic: autorul nu răstoarnă ordinea termenilor anteriori, cum ne anunță (pp. 98, 153), ci doar devine sever declarativ, pretinzând o generație de texte.

Văd – prin urmare – generațiile literare drept generații de texte înainte de a fi generații de scriitori! Paradox doar aparent, căci în sens invers, de la text la creator, drumul poate fi reparcurs fără pierderi. Nu exclud din ecuația definirii unei generații nici un element discutat mai înainte. Răstorn – doar-ordinea lor. [...] Nu transcendența, ci imanența textuală a unei generații trebuie, cred, să primeze. (pg. 98)

În fond, ca tratare, tocmai acest fapt îl omite, caracterul improvizat dizolvând mai orice capăt de idee →

DARIE DUCAN

pertinentă (în partea a III-a citând numeroase versuri fără valoare, iar când tratează totuși versuri valoroase, în cartea soră - din care a relegate prima parte - mizează aproape exclusiv pe *establishment*-ul 80-ist ca fiind post-modern). Practic, pe măsură ce lectura cărții avansează, relevanța memorialis-tică a prefetei rămâne singurul merit al lucrării. Mai degrabă pentru a identifica o criză critică a generației sale decât un merit: *La început, totul părea să meargă bine. "Manuscrisul" a fost citit în editură (redactor: Doina Uricariu), am făcut unele finisaje utile, am acceptat să elimin referirile la câțiva autori căzuți în dizgrație (exilați) și așteptam să aflu când ar urma să apară. În schimb, mi s-a comunicat că... "nu mai e în «plan»"!* (pg. 11)

Autorul ne arată compromisurile politice pe care le-ar fi făcut ca să apară cartea. Hélas, ea neapărând când ar fi fost, poate, utilă.

Pe această lungime a raporturilor de tragedian impropriu și disponibil, autorul dovedește o grație care nu mai e a criticii, împlinind tocmai funcția aristotelică a poeziei.

Ce ar fi putut fi e proiecția asupra deranjantei lipse de unitate a lucrării și singura încercare de a mai salva ceva dintr-un act de critică ratat.

Meritul expozitiv asupra *cestiunii* generaționismului e, iarăși, printre foarte puținele. E, însă, un merit al cercetătorului, nicidecum al criticului, cu toate că obiectivitatea poate fi des suspicionată de o reliefare a extremelor. Identificarea unor anonimi (în perspectiva istorică) din perioada interbelică nu e suficientă pentru a ține fondul extremelor stângii și drepte. Spiritul critic cedează în fața zelului de cercetător.

Și mai păgubos e sociologismul mimat printr-un exces amatoricesc (desigur, vizând, sub un titlu general, grandilocvent - câtă vreme nu e însoțit de un subtitlu lămuritor asupra perioadei - propria generație): *...Și distribuția geografică a generației: Mariana Codruț, Antonesei, Danilov și Vasiliu sînt din Iași, Liviu Ioan Stoiciu e din Focșani, Vișniec din Rădăuți, Elena Ștefoi din zona Sucevei, Bucur, Suciu și Morar sînt din Arad sau din împrejurimi, Chioaru e din Sibiu, Marta Petreu și Mureșan sînt din zona Clujului, Zanca din Sighișoara, Mușina din*

Brașov, Romoșan de lângă Orăștief...] În perioada studiilor, ei au fost grupați (cu excepția lui Stoiciu, Romoșan și Suciu) pe centre universitare: Iași, Cluj, București, doar Morar absolvind la Timișoara. (pg.187)

Informațiile prețioase de acest tip umplu nepermis de multe pagini. Important foarte e detaliul absolvirii lui Morar la Timișoara, mai ales că autorul nu l-a pomenit în cele 180 de pagini anterioare decât în înșuruii anodine. Corect politic fiind, cu supra de măsură, discrepanța dintre cele pretinse și cele demonstrate începe să se facă simțită atunci când autorul teoretizează *establishment*-ul 80-ist și, imitând eflorescențele criticii de tip impresionist a lui G. Călinescu, etichetează poeții cu formulări care îi reduc, oricând interșanjabile fără nicio problemă, fapt superfluu care, inconștient, îi plasează în contradicție cu generozitatea ponderii tratării, evidențiind mai degrabă modernismul, nu postmodernismul.

Să nu uităm că G. Călinescu utilizase genul acesta de etichete (*romantici macabri și exotici*, de pildă -, cel puțin erau romantici!) nu pentru prima linie de poeți, ci pentru cel puțin a doua. Ion Bogdan Lefter scrie: *O direcție - deci - a volubililor prozaizanți, alta a conceptualilor cristalini și cea de-a treia a orgolioșilor moraliști. Le ilustrează Mircea Cărtărescu, Alexandru Mușina, Liviu Ioan Stoiciu, Romulus Bucur, Magdalena Ghica, Florin Iaru, Traian T. Coșovei, Dumitru Chioaru, Mariana Codruț, Denisa Comănescu, Andrei Zanca - pe prima; Călin Vlasie, Liviu Antonesei, Marta Petreu, Ion Stratan, Bogdan Ghiu, Eugen Suciu și I.B. Lefter - pe a doua; Petru Romoșan, Nichita Danilov, Matei Vișniec, Mariana Marin, Ion Mureșan, Elena Ștefoi, Ioan Morar, Lucian Vasiliu - pe a treia.* (pg. 180)

Ar părea, prin urmare, că 80-ismului (nu postmodernismului, așa spune) îi lipsește o primă direcție: cea fundamentală.

Cel puțin asta ar sugera categorizarea destul de riscantă, instabilă teoretic și insuficient precizată. Niciun cuvânt despre literatura de după anii 80 (chiar dacă am depăși lipsa totală de rigoare a titlului și am accepta convenția rezumării la postmoderniști), cu toate că și promoțiile următoare (dacă e să utilizăm terminologia potrivită a lui Laurentiu Ulici) se încadrează tot postmodernismului (nu și 80-ismului). Cu atât mai mult, titlul e încă o dată prea larg, nerestrictiv, emfatic. Cum

despărțirea în două a unei cărți cere o punere în lumină a măcar uneia dintre ele, această carte e exemplul cel mai elocvent al dramei ineducării și al unui cumul de funcții (inclusiv de practică editorială, prin false argumente comercial-cromatice) care anulează mare parte din relevanța critică și din obiectivitate.

Obiectivitatea, unde încearcă să fie, rămâne în cadrul generației proprii, nu mai mult, cu toate că e, prin etichetele neinspirate folosite mai sus, deraiată în execuția sumară chiar a autorilor preferați.

Și atunci s-ar impune o întrebare: unde e partizanatul critic? El există ca pondere, dar se împiedică pe drum și mai mult e o dorință decât o reușită în tratare.

Când direcțiile sunt teoretizate cu adjectivele alături, ele țin mai degrabă de o umoare poetică decât de o teoretizare abilă.

Când acestea apăreau, totuși, la G. Călinescu, apăreau din prudența unui bemol, erau subdiviziuni ale unei familii. Nu cred că Ion Bogdan Lefter pune toate ouăle în același coș din prudență, ci din inabilitate și superficialitate. Cred că numai în *Istoria literaturii române de azi pe mâine* (2001) a lui Marian Popa se pot întâlni atâtea confuzii de relevanță, lejerități de limbaj și absurdități de funambul. Desigur, toute proportion gardée.

Să ne întoarcem, până una-alta, la problematica esențială a lucrării. Ce sunt generațiile literare decât nevoi de suprastructură (asumate fie de ele deliberat, fie de către un critic cu autoritate, prin proiecție)?

O formă de a se identifica și/sau autonomiza, dar și o formă de autodivinație, nevoia de a trece din conștient în coerent. La fel ca ideea de *națiune*, tratată de sociologi fie etnic (să zicem România), fie politic (să zicem Franța), generația își are - prin înlesnire biologică - apropierea de un numitor comun, având toate șansele să devină și literară (profesională, mai precis) - pe când, politic vorbind, generația ar fi tocmai o încălecare de vârste, uzurparea criteriului etimologic: precum *natio*, nașterea (în cadrul), și *gene*-ratio suportă ambele tipuri: fără una biologică nu se poate naște organic o generație, chiar dacă ea se edulcorează pe parcurs, complicitar, adică ulterior. Baza unei generații e, totuși, organică (adică de proximitate biologică), de tip Herder, mai degrabă decât de tip Marx. Poate că această cale i-ar fi fost mai utilă autorului pentru a justifica ghilimelele folosite în titlu.

Atracția cărării

(II)

O particularitate a prozei contemporane este pulverizarea narativă, atomizarea, fațetarea mozaicată în segmente aparent autonome, cu un liant invizibil, care-l pun pe lector în ipostaza de a refăce, interpreta și completa montura auctorială. Se naște un soi de complicitate convențională, pentru că naratorul cedează din statusul omniscient, dar ghidează recepțarea, în mod discret, prin mărci semantice și indicatoare culturale. Este proza scurtă doar o scriitură la modă, cu o formulă garantată de succes, în ritmul alert al zilelor nerădătoare, un favor făcut publicului de metrou, de tren ori de avion, pentru o lectură între două admirări de priveliști? Capcana prozei scurte e, însă, mult mai subtilă; este ca pictura în straturi pe un bob de orez, care necesită trudă continuă, de creare și de receptare, iar cartea Mariane Gorczyca⁵ nu face decât să confirme această butadă.

Volumul are, încă din titlu, un element inedit, "să iau cuvintele cu mine", un conjunctiv ca parte din lista de plecare într-o călătorie pe o mare interioară și într-o junglă urbană dublată geologic de mituri și de inserții culturale. Compoziția, dispusă pe șapte capitole, numite după zilele săptămânii, reinterpretează mitul biblic al Genezei, din perspectiva unui artist, creator de joc secund. Astfel, se dezvăluie, într-un fel, modul prin care se țese ficțiunea.

Fiecare zi devine o etapă în alchimia creației, o insulă în care personaje cu statut de Ulise, mai ales cele numite Pi-Pit-Peter, adică piatră, călătorească, aiurea sau spre casă, într-o lume încă nesecătuită de poveste, dar care se poate stinge în tăcere și în neputință.

Rutele simbolice identifică sacrul camuflat în profan; astfel, Parisul oferă "o arhivă de oameni decupați și reținuți împreună cu câte o replică sau două", parcă din subtile mansarde cu vedere spre viață. Fiordurile nordice aduc atmosfera tainică de târguială neobișnuită, de întrebări strașnice, întrebări hering, focă sau rechin, care te înșălcău și mușcau din tine.

Din aceste întrebări, se țes plasele artistului, dilemele-suport pentru ficțiune. Islanda, ca nouă

oprire, naște povestași "care alungă întunericul și frigul" și transmit o boală stranie, "întrebarita, sindromul celor care citesc". Deși aparțin unor lumi din ce în ce mai scindate, artistul și publicul se reunesc, simbolic, în cartea Mariane Gorczyca, la un târg de carte din Suedia sau într-o bibliotecă italiană, sub același semn al întrebării care pescuiește spiritele, le ispitește și le spune povestea lor fără sfârșit. În spațiul miraculos al călătoriei în care invită Mariana Gorczyca, perfecțiunea nu există; sunt, însă, fragmentări, ezitări, tatonări, provocări, asocieri inedite, de tipul "Vissi d'arte" (celebra arie pucciniană, amprentată de glas de românce și teorema holografică a densității electronice ori povestea migranților intelectuali și a Europei oripilate de conaționali noștri. Nu scapă de lentila atentă a artistului politicul, insidios și delirant, precum obsedanta și obsesiva Rusie, dar nici imaginea unei prese mercantile, docile, oferind acum doar hrana care se cumpără... Naratorul principal al cărții nu numai că dezvăluie cum transcende clipa reală, intensă, în propria poveste de pe computer ori de pe Facebook, dar își recunoaște vocația duală: este scriitorul îmbătat de aromele tari ale cuvântului întemeietor de poveste, trăitor printre parabole.

MARIOARA NOVAC

¹ Petraș, Irina, *Oglinda și drumul. Prozatori contemporani*, Ed. Cartea Românească, 2016;

² Gorczyca, Mariana, *Să iau cuvintele cu mine. 7 povești, 7 zile, 7 locuri*, Editura Tracus Arte, București, 2016.

PSALM LA PICIORUL CRUCII

Din frumusețea pură, cristalului nuntire,
E gândul lui și formă ca dragostei
lăuta?

Sau doar se împrumută din dorul de
zidire

Cum setea ei și-o soarbe din chipul apei
ciuta?

Înseamnă că-nainte de-nfripatul firii,
Tu m-ai purtat alături, veac după veac
de-a rândul;

În neiscata clipă, fior al oglinzii,
Contemporan cu Tine n-a fost de-a
pururi gândul?

Și nemitarnic mării mi-ești vameș ca
nisipul...

Nu jertfa sângeroasă, vrei cântecul ei -
jarul!

Aceasta n-o fi cheia ca-i zis că mi-ai dat
chipul?

Tu-n loc să judeci lumea pe umăr pui
ștergarul!

Cum Te doresc din toate! De ce îmi
spui: Alege!

Nu-i gândul Tău pe cruce, ci
Răstignitu-i rege!

PSALMUL PESCUIRII APOFATICE

Să mergi fără picioare e-n șarpe-
nțelepciune,

Dar fără de aripă mult mai înalt e
zborul!

Neputincios mi-e gândul, chiar tors cu
patru strune,

Osârdie vrea duhul, rubinei bând
ulciorul.

Mereu, ca-ndrăgostitul simt că-mi devii
suflarea.

Cu inima Te cuget, ca focul din
cenușă,

Doar lacrima și-oceanul au gust ca
depărtarea.

Trecut-a vânt prin ramuri, nu-i nimeni
azi la ușă!

Nici lutului măsura, nici cerul nu Ți-e
tindă,

Cum te-ar gândi ceairul sau chiombul
cu cuvântul,

Din dogma ciocârliei de n-am făcut
oglină,

Te pierdem tot în toate, chiar gol Ți-e și
mormântul!

Dar Te aud din spate, străluminându-mi
fîrea:

Zvârliți spre-adâncuri mreaja, nu știți
unde-i Iubirea?

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

ÎN ÎMPĂRĂȚIE

Deodată cu lucrarea sa de o viață, mai bine spus deodată cu săvârșirea acesteia, *un sistem filosofic pentadic* – o ontologie și epistemologie, ca să zic așa, în cinci timpi -, venerabilul logician și scriitor Alexandru Surdu își îngăduie memorabile răgazuri eseistice; idei adică în comunicare beletristică, filosoful fiind aci, după pilda trăiristă în domeniu, ispitit de rememorarea lor în ambalaj literar, mai precis de chipul acestora în scriitura expresivă. (De amintit fiind în această ordine **Vocații filosofice românești**, 2003, **Comentarii la rostirea românească**, 2009, **Șcheii Brașovului**, 2010, **Izvoare de filosofie românească**, 2010, **A sufletului românesc cinstire**, 2011, **Pietre de poticnire**, 2014 și, recent, în 2016, **La porțile Împărăției**. A mai scris și despre **Dragobete**, un eros național, cu origini, se zice, dacice, trădat însă, nu mă înșel, de denotația slavă).

Vestirea impozantului proiect filosofic va fi fost făcută, dacă nu mai devreme, în **Pentamorfoza artei** (Editura Academiei Române, 1993), e, vreau să zic, inițiată aici tranziția, printr-o hermeneutică aplicată artelor, de la antica și eterna, în același timp, dialectică binară la dialectica pentadică. Tematica dialecticilor în mai multe dimensiuni se învederează de la Heraklit și pythagoreici, la care se găsesc aspecte din aproape toate viitoarele înșărcinări ale gândirii, la Aristotel și Tomaso d'Aquino (tetradă), la Hegel (triada), la Platon elemente pentadice, din nou tetradă la Kant și la C.Noica etc., trecerea lor în revistă, detaliată, o regăsim în mai toate scrierile în caz ale academicianului Alexandru Surdu.

În **Pentamorfoza artei** el își propune numai, cum spune, o corecție: a găsi în domeniul artelor unele structuri netriadice, admitând în final, odată cu inițiatorii antici, că „nu există dialectici mai complexe decât cea pentadică”, dialectica pentadică fiind astfel *dialectica maximală*.

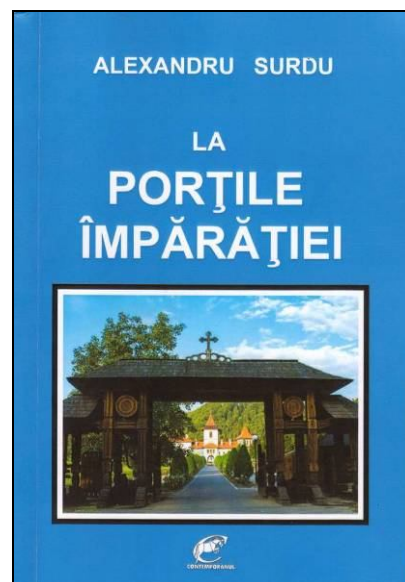
Își întărește aserția prin observarea, „simplă și firească” a legăturii între *cinci* și viața omului: pentada corespunde desfășurării acesteia pe cele cinci vârste; trupește omul are

cinci extremități încadrabile într-un pentagon; relațiile sale cu realitatea exterioară e efectuată prin cinci simțuri etc. Ar mai exista, așa-zicând, și un argument numerologic: „Matematicienii antici au făcut multe speculații în legătură cu numerele, până la zece inclusiv, dar, așa cum observase deja Hegel, numai cele referitoare la primele cinci aveau o acoperire reală și o semnificație extramatematică evidentă. În genere, numerele mai mari de cinci erau considerate ca multiple ale celor inferioare, sau ca rezultând din suma acestora”.

În volumul 1 al sistemului categorial filosofic, consacrat *problemei transcendenței* (“Sistemele filosofice categoriale, scrie acum gânditorul român, trebuie să aibă firește un început, dar acesta nu este Începutul lumii. Și, utilizând o terminologie de tip hegelian, după care începutul ar trebui să coincidă cu sfârșitul, categoria de pe urmă a filosofiei este Transcendența, adică tocmai *cea ce trece dincolo de celelalte categorii*”), Alexandru Surdu, după câteva considerații preliminare (privilegiile și neajunsurile filosofiilor sistematice), va propune (nu înainte de a lăuda, cu principiile Cantemir, Logica) definiția tare a filosofiei pentadice: este *“Teoria trecerii de la Subsistență și Existență, prin intermediul Ființei și al Realității, la Existența Reală”*.

Odată înfăptuită, impunătoarea lucrare a lui Alexandru Surdu se va așeza așadar, deodată cu **Devenirea întru ființă** a lui Constantin Noica, în linia deschisă în marea gândire românească de sistemul mirabil al lui Lucian Blaga.

În **La porțile Împărăției**, îndeobște în eseurile finale (vezi **Vișeu de Sus. La sediul cavalerilor marmațieni și La porțile Împărăției**), autorul, dezlegat parcă din severitatea, de asprimea productului logicii (Logica ar desface, consideră el aidoma lui Cantemir, porțile ferecate ale Filosofiei) e purtat de aripa entuziașă, deja, cum spuneam, de un îndemn liric. E invitat în ținutul tainic și voievodal al Maramureșului (țara mea natală, ca să zic așa, acolo la Rozavlea, Șieu, Botiza și Dragomirești, în Surduc, la Vișeu de Sus apoi, îmi mai hălăduiesc adică neamurile), omul e, iată, încântat, e atins în inimă și

istoriile, mirifice, pe care i le va oferi locul sunt iute prelucrate emoționant, tulburător, deja adesea patetic. Dar oare nu e, mai presus de toate, aci și melancolia? E atinsă adică totdeodată și e făcută să vibreze, în tonalități pătrunzătoare, struna națională, coarda patriotică e bine întinsă.

Iată așadar un poem în proză: „...Și tot văd aceste imagini, fie în vis, fie când le povestesc, pe fundalul heraldic maramureșean al porților împărătești și al bisericii de lemn. Să fie oare și aceasta icoana de sfârșit a vieții și a trecerii spre celălalt tărâm?.../Citind aceste povestiri, eu am mereu în minte porțile împărătești maramureșene, căci nici n-am mai văzut și n-am mai auzit de altele mai falnice. Și-n depărtare „văd albind” biserica cu turla ei pierdută-n nori, de unde ni se arată și lumina sfântă”.

Lucian Blaga spre tainele sufletului românesc, ca și **Lucian Blaga despre noul eon sau noua eră (New Age)** nu sunt, cum am crede, un elogiu al celui mai însemnat autor de sistem categorial filosofic din România (“filosof de formula unu”), dar sunt în același timp o analiză, laconică și din unghiuri inedite, a gândirii blagiene. Îi lipsește Logica, apreciază în caz gânditorul: nu e însă un reproș, Blaga, sub înrurirea esteticului, făcând parte din linia filosofică a unor Schopenhauer și Nietzsche (cu observația, totuși, că aceștia nu au fost creatori de sistem): “S-ar putea considera, spune Alexandru Surdu, că spre deosebire de sistemele filosofice disciplina →

A.I.BRUMARU

din care aceasta nu poate să lipsească, cele categoriale, de influență estetizantă, de exemplu, ca la Schopenhauer sau la Nietzsche, nu mai au nici un capitol de logică.” La Lucian Blaga în schimb “predomină considerațiunile științifice și despre științe, aproape din toate domeniile și din toate timpurile”. Nu va fi însă defel un scientific, Lucian Blaga împingând va să zică metafizica până dincolo de *taofizică*, de pildă (în cazul lui metafizica fiind aidoma beznei în care „tragem cu săgețile aprinse”). În această ordine, Alexandru Surdu scrie: „Blaga însă merge mai departe decât taofizicienii (vezi Fritjof Capra, **The Tao of Physics**, n.n.) și are viziunea, pe linia acceptării dogmatismului, de reîntoarcere la un nou Ev Mediu în care să se renunțe și la știință”.

Precum Mircea Eliade (într-o prefață la ceea ce ar fi fost traducerea în franceză, inițiată de Constantin Noica, a operei gânditorului din Lancrăm), Alexandru Surdu consideră că, la fel precum Kant, care a dat categoriile conștientului, Blaga a oferit filosofiei lumii categoriile inconștientului.

La Lucian Blaga Alexandru Surdu găsește apoi că structura categorială a matricei stilistice e *pentadică*: orizontul spațial; orizontul temporal; accentele axiologice; anabasicul și catabasicul; năzuința formativă.

Despre paradigma *românismului*, o dimensiune tare a filosofiei bligiene, Alexandru Surdu apreciază că la marele filosof român e un „patrimoniu stilistic”, corespunzător unei vii matrice stilistice, având adică „oscilații în jurul celor cinci tipuri de factori, care determină apariția unor „mobilități statice”, cum le spunem noi, după care putem recunoaște ca fiind românească orice manifestare artistică./.../dar și folclorică, mitologică, religioasă sau filosofică”. *Românismul*, continuă comentariul lui Alexandru Surdu, este o „exigență a inconștientului căreia i se supun, în primul rând, creațiile populare, dar și cele culte, indiferent de influențele exterioare exercitate prin educație sau prin imitația altor matrici stilistice.

Într-un fel sau altul „românismul” se face vădit, răzbate prin personanță, ca un fel de „viziune despre lume” a românului.

Dinu Flămând în germană

„După primele două plachete (Apeiron, 1971 și Poezii, 1974) DINU FLĂMÂND (n.1947), face figură de expresionist în descendență blagiană” consideră Laurențiu Ulici („Literatura română contemporană”, Editura Eminescu, București, 1995, p.86), iar un alt critic scrie: „...un poet manierist și unul dintre protagoniștii așa-numitei „promoții ’70” din literatura noastră” – Marian Papahagi (în „Dicționarul scriitorilor români D-L”, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1998, p.279).

Echinoxistul Dinu Flămând, deopotrivă poet, traducător și eseist, este prezent în traducere germană cu volumul **Schatten und Klippen / Umbre și faleze**, la editura KLAK din Berlin, în traducerea lui Edith Kondradt, născută în 1955 la Sighișoara, din 1977 în Germania, traducătoarea unor volume de versuri de Rodica Drăghinescu și Aura Christi și al unuia de proză aparținând lui Lucian Dan Teodorovici. Cartea apare tot de Savina Tarsitano ilustrată, precum volumul inițial apărut la Ed. Brumar din Timișoara, în 2010.

Ideal ar fi fost o ediție bilingvă, în care să se oglindească în fața lectorului cunoscător al ambelor limbi, deopotrivă originalul cât și traducerea. Cum însă în cazul cărții de față nu este așa, am profitat de faptul că am găsit în internet varianta românească a primelor șase poeme din „Umbre”, spre a face o mică paralelă între original și traducere.

Versurile „iar eu încep să miros / a piatră plânsă...” sunt traduse „*ich fange an / nach tränennassen Stein zu riechen*” (p.5), ceea ce înseamnă „eu încep să miros / a piatră udată de lacrimi”, imagine poetică prin excelență.

Versurile „*umbre // devenite frig al trecutului*” sunt frumos traduse „*die Schatten // als kalte Schauer des Vergangenen*” (p.8), ceea ce înseamnă „umbre / ca fior (de frig) al trecutului”.

Versul „*oaia rămasă-n ploaie*” e tradus „*eines in Regen vergessenen Schafs*” (p.9), „o oaie uitată în ploaie”.

Versurile „*iar de crescut din suflet îți mai crește / doar spaima // frica vitală*” sunt traduse „*und aus deine Seele wächst / nur noch das Grauen / Angst der Kreatur*” (p.9), ceea ce înseamnă „iar din sufletul tău crește / doar numai fiorii / fricii ființei”.

Versul „*timpul se îndesa în tine*” e poetic tradus „*deine Zeit fängt gerade an zu knospen*” (p.10), adică „timpul tău tocmai începu să îmbobocească”.

Cartea însumează profunde meditații existențiale. Deși cei dragi ne-

au părăsit (în cazul de față mama), ei „*ne trimit umbrele lor*”.

Este amintită „*die schöne Müllerin*” – aluzie la ciclul de lieduri al lui Franz Schubert, e evocată Anna Karenina. Și totuși „*rămâne amintirea un ghimpe în carne*”.

Ciclul „Lui Ulysse” însumează cinci poeme (tot fără titlu) și oferă deschidere spre posibile interpretări ale mitului. Nici aici nimic de prisos, se spune doar esențialul, pe ici pe colo presărat fiind discursul liric cu o metaforă sau comparație insolită.

Poetul se mișcă cu dezinvoltură în mitologia greacă, apelând adesea la adresarea directă.

Celălalt ciclu, “Faleze”, este dominat de imagini vizuale, oferă un univers mediteranean populat de cactee, cedri, pini, portocali și păpădie, cu pescăruși, vrăbii, fluturi.

Frumos spus “*timpul /ruginește în mine // la marginea umbrei*” (p.67).

O poezie bogată în semnificații, cu un final plin de talc: “*marea vorbește, ca să tacă // cerul tace, ca să vorbească // omul moare încet, / în vreme ce cu amândouă tace și vorbește*” (p.79).

Ultimul amplu poem, “Grădina tropicală”, este dedicat mamei. Aici este vorba și despre mangrovi și cocotieri, aflăm că se scotea sucul din cireșe precum “*din feciorelnica zmeură la noi*” (p.84), că se pregătea același fel de mâncare din făina de mălai “*pe care și țărani din Transilvania îl mănâncă seara*” (p.85), ba la un moment dat i se pare că “*miroase iarăși a sat transilvan*” (p. 86).

Se pare că nu au fost incluse “Cele trei poeme braziliene”, în schimb sub titlul “Poezia, această enigmatic condensare” apare un amplu și interesant interviu (pp.93-112) al Rodicăi Drăghinescu pe care aceasta i-l ia lui Dinu Flămând pentru nr. 10 al revistei “Levure littéraire” (*Drojdia literară*), tradus în germană de editorul cărții, Jörg Becken.

Interviul, apărut inițial în franceză, ar merita tradus și publicat în țară.

Dacă ne-am obișnuit ca traducerile din limba română să fie finanțate de Institutul Cultural Român, de data aceasta o excepție: cartea apare cu sprijinul financiar pentru traducere și tipărire al Reginei Waldeck din SUA.

Se cuvine amintit că volumul de versuri “Umbre și faleze” a apărut în 2016, în traducere în limba spaniolă în Mexic, iar anul acesta în portugheză, cu o prefață semnată de António Lobo Antunes.

MIRCEA M. POP

Cronica literară - cartea de poezie **DESPRE FARMECUL SONETULUI**

Fără teama de a greși, pot spune că sonetul este un gen de poezie la care poetul trebuie să scrie cu „mâinile legate”, dată fiind forma fixă de creație a acestuia, dar și structura sa aproape inflexibilă. Poetul nu are decât posibilitatea de a folosi cât mai puține cuvinte – repetarea acestora în cele 14 versuri fiind interzisă, fapt ce conduce la folosirea bogățiilor lingvistice. Drept urmare, autorul este permanent în căutarea acelor cuvinte bogate în înțelesuri cât mai profunde, care să exprime foarte mult și, în acest fel, să ofere cititorului cât mai multe tablouri imaginare.

Spre deosebire de alte poezii, sonetul are o regulă (pe lângă cele referitoare la rimă și numărul versurilor) peste care nu este permis a se trece: ritmul iambic. Aceste reguli stricte, în mod paradoxal, la prima vedere, stabilesc o relație deosebit de interesantă între sonetul literar și muzică. În acest sens, George Călinescu definea sonetul ca fiind „o compunere muzicală”, iar Rainer Maria Rilke, autorul *Sonetelor către Orfeu*, definea muzica drept o „metaforă a simțurilor”. Poate că tocmai de aceea și strâns legat de structura sa greoaie, aproape inflexibilă, sonetul se naște și se afirmă prin suplețe și farmec. Grație acestor calități el își adjudecă titlul de rege al poeziei.

Atras de caracteristicile generale și particulare ale poeziilor cu formă fixă de creație, domnul **Marian Malciu** a încercat și a reușit să-ți exprime sentimentele în mai multe specii fixe ale poeziei lirice, fiind obișnuit, sub aspect profesional, cu reguli stabile și obligatorii cuprinse în dispoziții, regulamente și legi. În acest sens, amintesc cititorilor că a publicat în revista „Confluente Literare” pantumuri („Iarnă la munte”, „Pantum Luceafărului”), rondeluri („Toamnei”, „Adio, toamnă”, „Rondelul ispitei”, „Cerșind amor”) și sonete („Sonet Luceafărului”, „Așteptăm”, „Îți amintești”, „Destin”).

În lucrarea de față am ales, nu întâmplător, să vă prezint cel mai recent sonet publicat în paginile revistei amintite: „Metamorfoză”.

E o poezie deosebită din mai multe puncte de vedere, autorul reușind să ofere cititorilor săi o gamă largă de i-

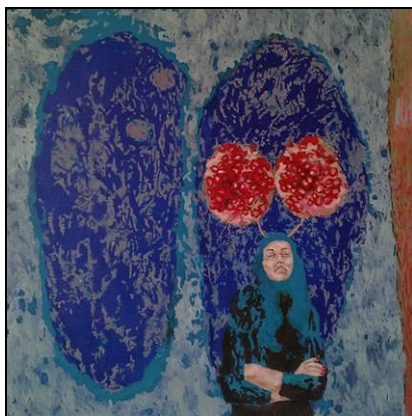
magini bogate în lumină și muzică. Eul liric ne reliefează starea iubirii împărtășite, a iubirii fără reguli și interdicții, pură precum puritatea „fulgului de nea” ori a unui „râu, ce curge sub un deal” sau a unui „ghiocei”, zugrăvită prin senzații și situații comune sufletului oricărei ființe umane.

În acest context, lectorul are ocazia să trăiască emoții intense în timp ce vizualizează, cu ochii minții, tabloul iubirii cu inocența și uimirea specifice sentimentului.

Marian Malciu a ales, aici, să folosească tehnica sonetului alexandrin (de concepție franceză), care recomandă compoziția din 14 versuri împărțite în patru strofe: două catrene și două terține, fiecărui vers aparținându-i un număr de 12 silabe. Catrenele sunt concepute după schema abba/ abba (rimă îmbrățișată), iar terținele după schema aleasă de către domina sa: cdd/dcc.

În primul catren, printr-o feerică imagine, ce ne trimite cu gândul la pastel, descoperim o reușită comparație a celor doi protagoniști, el cu un fulg de nea: „Eu - fulg de nea, firav, în zbor rătăcitor./ Între pământ și cer dorind să dănțuiesc,” și a iubitei cu un râu (apa unui râu): „Tu – râu, curgând sub deal, cu unde ce-ți sclipec/ De mari dorinți ori, poate, doru-ți arzător”.

Trecerea la cel de al doilea catren conturează imaginea cuplului care-și pune întrebări, își face planuri, bucurându-se de o existență comună, în care-și găsesc locul și lucruri, dar și preocupări mărunte. În fapt, este vorba de o viziune idilică, cu ușoare accente ludice asupra Erosului, în care se exprimă nevoia îndrăgostitului de a conferi plenitudine sentimentelor

Luminița Mihailenco, „Femeie îngândurată”

sale: „Ne întrebăm ce gânduri vin, ne copleșesc/ Și-n nopți târzii visăm, sub cerul sclipitor,/ Să ne-nsoțim în joc și-n trai pe viitor,” dar care sunt menite să aducă fericirea: „Și-n ochii tăi, în trup, să mă înzăpezesc.”

În prima terțină, poetul inițializează un dialog între cei doi îndrăgostiți, decodând sentimente și emoții, dezvoltând un Eros cald, calm, dar și realist prin exprimarea dorinței: „- O, da, doresc iubirea ta să-mpărtășesc,” în raport cu, în același timp, manifestarea îngrijorării iubitei și teama acesteia, întărită prin utilizarea conjuncției „dar”: „Dar te topești în clipa-n care mă iubești/ Și-ai să regreți că viața ta îmi dăruiești...”

Ultima terțină conturează semnificația titlului. Prin metamorfozarea fulgului, transformat într-un strop de apă sub flacăra iubirii, poetul își asigură iubita că, doar ea, prin sentimentul de dragoste transmis, al iubirii ce o revărsă asupra lui, îi poate crea o nouă dinamică a lumii, scoțându-l din propria condiție: „- Sunt doar un strop, dar numai tu mă înflorești / Sub soare cald, ducându-mă pe câmp să cresc”, după care, cu ultimul vers, concludiv, dar care redă plener puterea dragostei și efectul acesteia asupra celui îndrăgostit – oferindu-i o nouă viață și puritate; „Prin ghiocei, să mă înalț, să mă albesc...”

E interesantă ideea metamorfozării din fulg în ghiocei și, cu siguranță, nu întâmplătoare. Conform mitologiei, întâia floare apărută pe pământ, floare întâlnită în momentul în care Adam și Eva au fost alungați din Rai, pământul fiind stăpânit de iarnă, a fost ghioceul. Eva, văzând floarea, a început să plângă, amintindu-și de grădina Edenului. Lui Dumnezeu, făcându-i-se milă, a transformat câțiva fulgi de zăpadă în ghiocei.

Altă legendă spune că un înger care a văzut-o pe Eva întristată de →

OLGUȚA LUNCAȘU TRIFAN

faptul că, de când venise pe pământ, un văzuse nicio floare și își tot amintea de frumusețea și bogăția florală din grădina Raiului, a prins un fulg în palmă, a suflat peste el și l-a Transformat în ghiocel, pe care l-a dăruit Evei.

Așa a apărut ghiocelul ca prima floare de pe pământ și anume ceea care, cel puțin la noi, este cunoscută ca vestitor al primăverii, anotimp în care întreaga natură se „trezește” la viață după ce „moartea” a adormit-o în anotimpul anterior, adică în iarnă.

Descoperim în aceste versuri elementele vitale ale existenței macrocosmice și, firește, ale perpetuării vieții pe pământ, autorul îmbinând tabloul „pictat” prin cuvinte cu acțiunea propriu-zisă a personajelor, redată prin alte cuvinte, în dialog: „Între pământ și cer, dorind să dănuiesc”.

Aici ne amintim, sigur, că Dumnezeu a făcut cerul și pământul, între acestea fiind atmosfera, aerul ce permite dansul fulgului de nea, iar acest fulg este apă, apa din atmosferă, precum și „râu curgând sub deal” este apă, apa de pe pământ fără de care viața nu ar fi posibilă.

Apă nu ar fi suficientă dacă nu ar fi lumina și căldura de la soare, fapt despre care autorul ne convinge cât se poate de simplu și frumos: „- Sunt doar un strop, dar numai tu mă înflorești/ Sub soare cald, ducându-mă pe câmp să cresc”.

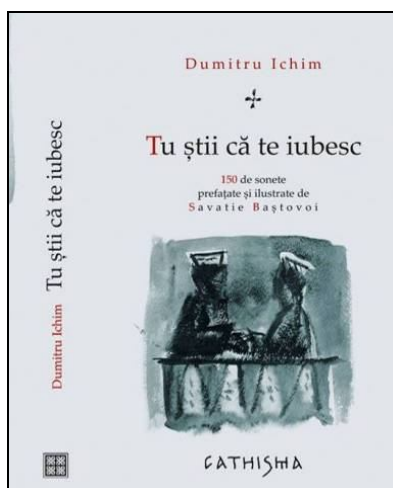
Cuvântul „soare” ne spune de la sine că avem foc, lumină și căldură, iar cuvântul „câmp” exprimă suficient de direct și clar existența pământului.

Cu alte cuvinte, sunt convinsă că poetul Marian Malciu a dorit să ne amintească importanța iubirii: fără iubire nu ar exista viață dincolo de moarte, aceasta fiind doar „adormirea” trupurilor, a învelișurilor textile ori de altă nuanță, în iarnă și reînvierea tuturor formelor de viață în primăvară...

Iubirea este acel dar primit de la Dumnezeu (odată cu cel mai prețios dar, viața), prin care se asigură viața veșnică, iar „metamorfoza” înfățișată de către domnia sa este convingătoare și se cere a fi citită de către oricare iubitor de poezie.

Felicit autorul pentru idee și pentru eul liric, poezia fiind, poate, singura ce are puterea de a immortaliza iubirea, de a păstra amintirea și a exprima, neîncorsetat, sentimentul pur.

ÎN PRELUNGIREA LUI VOICULESCU

Dacă la debutul în volum din 1970 (*De unde începe omul*) Dumitru Ichim scria o poezie pe care criticii o vedeau adăpându-se din izvoarele liricii existențialiste, blagiene, după 1975, poetul s-a retras sub umbrela atotcuprinzătoare a sacralului. De altfel, era și firesc după studiile de teologie, importantă și hotărâtoare pentru devenirea ulterioară fiindu-i întâlnirea cu marele teolog Dumitru Stăniloae. Plecarea la studii suplimentare în străinătate se transformă în exil pentru Dumitru Ichim (și familia sa), care în 1974 e hirotonit preot la parohia românească din Kitchener, Ontario (Canada). Cărțile poetului preot depășesc de mult numărul copiilor săi (șase). Pe lângă lucrarea pastorală, îndeplinește printre românii din regiunea amintită și o misiune culturală și de păstrare a tradițiilor, fiind ajutat ani mulți de soția sa, poeta Florica Bațu Ichim.

Despre volumul de poezie intitulat *Tu știi că te iubesc*, apărut în 2016 la Editura Cathisma, se poate spune că încununează perfect strădania poetului de a turna aurul în forma prețioasă a sonetului. După ce o vreme a încercat esența tare a haiku-ului, a poeziei cu vers liber de inspirație religioasă, dar și pe teme diverse, în plină eră a poeziei cu formă „exagerat de liberă”, Dumitru Ichim ne propune clasicul sonet în bună tradiție shakespeareană. Coboară pe linie românească din Vasile Voiculescu, și nu ascunde acest lucru, ba chiar continuă numerotarea sonetelor de acolo de unde le-a lăsat Voiculescu în a sa „traducere imaginată...”. Și dacă e Shakespeare, și e Voiculescu, atunci e vorba de iubire. Iubire față de ea/ femeia, definitiv închisă în vers și între copertele cărții acesteia, spre a nu mai muri niciodată, chiar dacă în realitate iubita soție a plecat dincolo, răpusă de cancer, e iubire de El, Dumnezeu, Căruia îi

răspunde ca Apostolul Petru odinioară: „Doamne, Tu știi că Te iubesc...”. Când un Iov certându-se cu durerea, când un orb care caută lumina aceea deplină din care nu mai răsare întunericul, când jucăuș și cu preocupare de bijutier spre a face mereu cea mai scilpitoare podoabă iubirii, dar mai ales un veșnic mire cântându-i miresei sale despre frumusețile netrecătoare.

Uimitoare e împospătată dorința de a înnoi jurământul în alte și alte forme ale zicerii, de a face cunoscută plinătatea inimii. "Filosofala piatră? S-o caute nebunii! Eu când te am în brațe zvârl pân' la cer lăstunii!"

Cele 150 de poeme sunt tot atâtea imnuri ale iubirii veșnice, inepeizabile, arătând o credincioșie la care un Argezi n-a avut acces, dăruindu-ne mai ales zbciumul și căutarea.

Dacă astăzi sonetul pare învechit, ne contrazice imediat facebookul, unde autorul e într-o comunicare efervescentă cu mulți tineri și unde se manifestă sute de admiratori ai scrierilor sale. Părintele Ichim, născut în 1944, este mai tânăr decât mulți, prin dorința de a transmite creațiile sale, de a împărtăși cu toți un vers, un gând, o bucurie. Chiar dacă uneori mesajul poetic este exprimat ermetic, întortochiat, încât este necesar să reiei citirea poeziei pentru a prinde exact firul, emoția rămâne clară, intactă, atinge cititorul.

Cartea ca obiect e și ea o bijuterie, fiind cartonată, în cuprins având lucrări de grafică realizate de editorul poet Savatie Baștovoii, care și prefațează volumul. „O carte în care nunta atinge culmile ei cosmice, unde dragostea dintre mire și mireasă se amestecă cu taina zidirii și a mântuirii lumii, iar vinul care se toarnă la această nuntă e vinul cel din urmă, preschimbat în taină pe care cititorul este chemat să-l bea asemenea nunului din Cana”, se spune în prefață. De altfel, cum să nu te duci cu gândul la taine și minuni, citind un vers ca acesta, de o frumusețe ce te lasă mut: „Aprinde,-n loc de lampă, vecin cu pâinea, vinul”?

Și nu doar cum iubește omul ne arată harnicul sonetist, ci și cum e iubirea Domnului, ilustrând în același timp Geneza în patru versuri: „Când Cel-Înalt iubește e pururi în răsfrângeri;/ Argilă ia în palmă și-o subție-n oglindă./ Nu cerul din țărână e templul pentru îngeri./ Ideile căzură, ne-având ce să cuprindă”.

Așadar, o carte de readucere a sonetului în rolul principal și o invitație de a medita la tema iubirii adevărate, netrecătoare.

DANIELA ȘONTICĂ

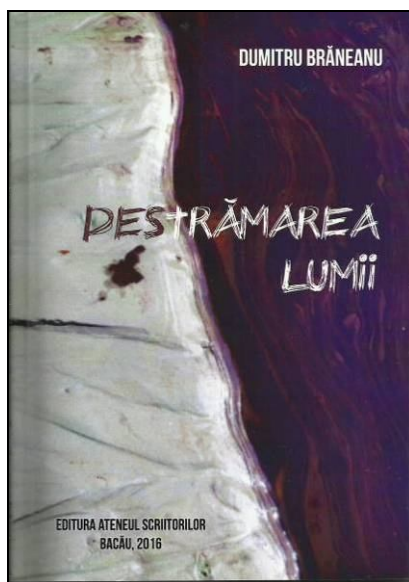
Anevoiosul urcus dinspre lume

Din prefață – un rezumat lucid și amar-ironic al *Genezei* – aflăm motivele care au dus la „destrămarea lumii”: „noaptea minții”, nașterea umanității din crimă și incest, precum și urmarea căii lui Lucifer; odată cu păcatul protopărinților, am moștenit, din nefericire pentru noi, și gustul alegerilor greșite, al trecerii cu prea mare ușurință doar peste suprafața lucrurilor, trăind bezmetic „sub crivățul împătimirii”. Un moto, selectat din predicile părintelui Dumitru Stăniloae, exact la păcatul „împătimirii” se referă: „Împătimirea atrage după ea spre exterior toate puterile noastre sufletești. Ea e cleiul care ne leagă de suprafața lumii exterioare!”.

Sonetul care deschide volumul („Azi mă întorc din patimi”) este nu atât o artă poetică, cât, mai degrabă, un act de căință: rătăcitorul prin patimi, păcătosul „pribeag sub plaiuri întristate” ajunge să prețuiască „temnița cuvântului”, replierea în sine și în scris, dincolo de deșertăciunea/pustiul lumii în care toate se mistuie și se închid odată cu „ochii nopților bătrâne”.

Acest nou volum al lui Dumitru Brăneanu face vorbire, chiar din titlu, despre „destrămarea lumii”, dar și despre salvarea prin credință și recunoașterea greșelilor.

Poemele, în majoritate de factură religioasă, trădează lupta poetului cu sine și cu ispitele lumii, pentru redobândirea iertării divine și a seninătății interioare, ideal greu de atins atunci când lutul din tine tânjește încă după plăceri deșarte și refuză singurătatea rugăciunii. „Singurătatea loc al disperării/ Se agață întristată ca o rouă./ De nu mă-nvinge dorul depărtării/ Iubirea am s-o schimb pe-o zdreanță nouă” („Îngene-nunchez în fața ta, Doamne!”). Prin credință, spune poetul, poți vindeca „mușcătura din cuvinte”, iar prin contemplație, poți îndepărta de la tine paharul suferințelor: „Când te privesc se clatină adâncul./ Înveșmântat în lacrima de ploaie/ Bătrânul gând, însufletind cuvântul/ Mă scoate din capcane și noroaie” („Când te privesc”).

Cele două cicluri ale volumului – „Sub crivățul împătimirii” și „Sub cerească aripă” - înfățișează un metaforic drum al Golgotei poetice: pentru a se bucura de iertarea divină, poetul trebuie să pătimească mai întâi, să rupă bucăți din el, să treacă prin chinuri, spaimă și întuneric, pentru ca abia apoi, purificat prin suferință, să-și poată ridica privirea spre Părintele ceresc, ca să scrie curat și sincer despre lucrurile veșnice, pentru a deveni din „rană”, „strigăt de lumină”. Despre acest drum lung de la penitență la iertare și înviere spirituală dă socoteală ultimul sonet, surprinzător așezat în pagină, dar emoționant prin conținut: Pe țărături pline de așteptări solare (din paradis)/ Hristoase curmă-mi iadul și-l luminează (acum și-n viață)/ Fiu risipitor, dorul tău fierbinte (coborât din vis)/ Vreau vameș smerit să-ți fiu (de dimineată)” („Sonet final”).

Poetul – mărturisitor crede că orice căutător al luminii trebuie să fie, în primul rând, un răzvrătit care învață, sub amenințarea morții, să spere, să viseze și să treacă peste „fluviul de îndoială”: „Thanatos mă închide-n amintire/ Cu sufletul plin de vrajă și urzeală./ Trăirea-mi un fluviu de îndoială/ De n-aș spera, aș fi o risipire” („Învăț”).

Și dacă sonetele se circum-scriu, tematic, într-un univers sortit morții, tonul psalmic le salvează și le înalță: „Chiar dacă-n rugi îmi este ascunzișul? Înaintez prin lumini și tăcere/ Ce plin mister ascunde-n el frunzișul/ Când doar livada cerului mă cere!/(...) Când am să-mbrac și

haina tristei toamne/ Cu mine-amână secerișul, Doamne!” („Amână secerișul, Doamne!”).

Sonetele din al doilea ciclu al volumului, puse sub semn eminescian („Când însuși glasul gândurilor tace/ Mă-ngână cântul unei dulci evlavii/ Atunci Te chem: chemarea asculta-vei?! Din neguri reci plutind te vei desface”), nu abordează teme noi, doar tonalitatea pare puțin schimbată: de la revoltă/ neliniștită căutare/ recunoaștere speriată a propriilor greșeli care atrag după sine damnarea, poetul pare a fi găsit, prin rugăciune și contemplație, un mod de a se împăca definitiv cu ceea ce i s-a dat: „Sunt vistierul multelor păcate./ de când eram pojarul tău fierbinte/ Și-n mine creștea un dor de libertate:// Te caut de o viață iluzie divină./ Sunt orbul ce merge tot înainte” („Te caut de o viață”).

Când fiu risipitor („Sclav patimii, dar sunt al tău, Părinte./ Fiu risipitor...dorul Tău fierbinte”), când fariseu devenit vameș („Decât fariseu trufaș și cusurgiu./ Vreau vameș smerit rugăciunii să-i fiu!”), „orb”, „peregrin”, „ostatic osândit” etc., poetul caută, în pildele și adevărurile biblice, repere pentru regăsirea drumului drept: „Ca pe Lazăr, hristoase mă-nviază/ Prieten să-ți fiu în lumea Ta de vis./ Curată precum roua din paradis/ Haina sufletului o luminează” („Osana îți cânt”).

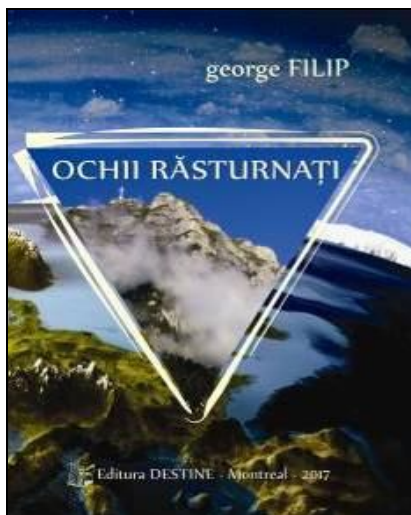
Dumitru Brăneanu scrie cu sinceritate poezie religioasă, sonetele sale fiind departe de platitudinile versificate de la care cititorul este obligat să-și întoarcă privirea, atunci când răsfoiește publicații editate de tot felul de poeți-preoți-profeti de ultimă generație sau de generație mai veche, dar în travestiul suspect al credinței mimate.

Neliniștea și căutarea lui sunt reale, iar faptul că, după feroarea dintâi, când sonetele izbucnesc dintr-un preaplin de credință și se scriu parcă singure, urmează prelucrarea (uneori în contrapunct) și cizelarea cu răbdarea aceea de bijutier necesară dulcelui stil clasic, nu reprezintă un minus, ci un plus valoric.

VALERIA MANTA TĂICUȚU

*Dumitru Brăneanu.
Destrămarea lumii, Ed. Ateneul Scriitorilor, 2016

ACTUALA POEZIA MONTREALĂ

La Editura DESTINE din Montreal a văzut lumina tiparului trilogia în versuri *Oameni ai pământului*. În cele trei cupe cu esență de poezie pură poetul george FILIP a pus spre memoria timpului preocupările sale majore referitoare la existența micuței noastre planete.

De fapt, cele trei volume sunt o replică îndreptățită la volumul *Pământ al oamenilor*, al lui Exupery, care afirmă că oamenii sunt ai pământului, noi fiind doar musafirii trecători prin aceste nemărginiri de Divinitate...

Volumul III e intitulat sugestiv *Ochii răsturnați, prăbușirea în sus*.

Dacă am considera ultimul volum al trilogiei, *Ochii răsturnați*, ca pe un punct culminant împotmolit într-un deznodământ tragic, am greși.

Și spun așa fiindcă poetul George FILIP nu-i permite nici măcar universalității să distrugă micuța noastră insulă materială intergalactică, numită Pământ, chiar de către noi, oamenii, locatarii ei temporari. Versurile oferite sunt subtile, dur de reale, acuzatoare și... împăciuitoare. Și el, îngăduit temporar în jilțul Divin, poetul își ia mereu rolul în serios. El L-a rugat adesea, chiar cu anticipație, ca la caz de ananghie, să-i lase locul fratelui EMINESCU. Dar n-a fost să fie așa...

Așa că poetul George FILIP a mai adăugat o a opta zi la facerea lumii – dar nu a sfârșitului ei tragic, ci dinpotrivă: a unei renașteri mai prospere. Prin micro-reportajele poetice lumea planetei noastre renaște... pantha rei.

Scrutând prin ochiul Divin, poetul observă din toate ungherele con-

științei lui și descoperă pe harta universului țara numită – România dorurilor, cu înaltul ei simbol de veșnicie – Crucea de pe Caraiman. La împlinirea acestui punct de vedere au dereticat, la ordinea gândurilor scripta manent – Maria-Sa Filip și la concepția grafică și coloristică a copertilor, neântecuta Gabriella Țiplea.

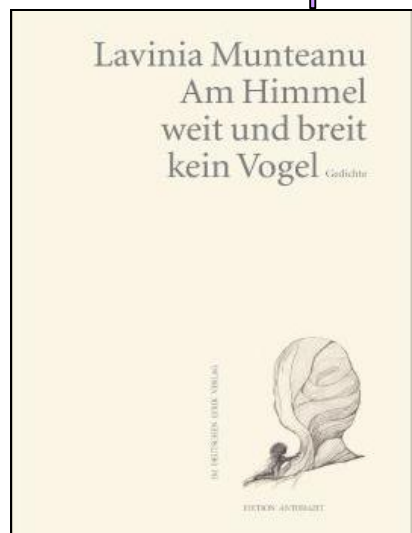
Citind versurile, personal, simt că mă prăbușesc în sus. Ca-n titlu. Ca vinovată care mă autodemasc numind aceste versuri de dulce farniente, vă sfătuiesc să citiți volumul. Mai ales noaptea, la umbra unei sfinte lumânări.

Ca critic de artă care mă aflu... bașca faptul că sunt femeie, am un reproș la adresa maestrului: prin anapodismul voit și ordinea tematică a versurilor, poetul își autorezervă dreptul exclusiv la unicat și originalitate.

Și ca încheiere cu discernământul convenit: este poetul George Filip un bard al apocalipsei? Ei bine...NU!

MIHAELA DONCIULESCU,
Toronto.

Poezia ca mod de exprimare

Născută în 1981 în România, Lavinia Munteanu studiază arhitectura la Universitatea din Stuttgart și din 2010 este membră a asociației de artă din landul Baden-Württemberg.

Cu scrisul se ocupă încă din copilărie. Ea a debutat recent cu un volum de versuri sugestiv intitulat *Im Himmel weit und breit kein Vogel*, ceea ce înseamnă *Pe cer în lung și în lat nicio pasăre*, carte apărută în regie proprie la editura Karin Fischer din Aachen, în seria "edition anthrazit im detuschen lyrik verlag".

Apărut în 2017, volumașul însu-mează 35 de poezii, divizate după cum urmează: "Eu" (17 poezii), "Tu" (9 poezii) și "Noi" (9 poezii).

Cartea este dedicată fiicei poetei și are drept motto un citat semnificativ din Octavio Paz din "Flacăra dublă – dragoste și erotică".

În primul ciclu, scrie despre modul cum pot fi depășite teama, tristețea și confuzia. În altă parte, afirmă: "*Îmi caut eul și nu-l pot găsi*" (p. 13)

Sufletul ocupă un loc important în aceste creații.

Am reda integral un poem pentru ingeniozitatea cu care este construit: "*Te poți îneca în secundă / sau să rămâi de ea strivit / de greutatea ei desăvârșită / ca un melc nepriceput / sub roțile mașinii // Te poți îneca în secundă / sau să rămâi de ea strivit / de greutatea ei desăvârșită / ca un melc nepriceput // Te poți îneca în secundă / sau să rămâi de ea strivit / de greutatea ei desăvârșită // Te poți îneca în secundă / sau să rămâi de ea strivit // Te poți îneca în secundă*" (p.8). Poeta, după cum se poate observa, alege un mod degresiv de construcție lirică.

În celălalt grupaj, "Tu", apar adesea interogații, poeta i se adresează iubitului și consideră că fericirea poate crește hrănită cu sărutări și udată cu iubire (p. 32). Aflăm că: "*Pe cer / în lung și în lat /nici o pasăre*" (p. 29), versuri care dau și titlul cărții. Aici întâlnim și cel mai scurt poem din carte: "*Tu ești în fiecare strop de ploaie / și eu te beau/ tu nu cazi pe pământ / tu ploaie inversă / care spre cer zboară*" (p.31). Concluzia poetei: "*O ființă enigmatică ești tu / și eu trebuie uimită ca un copil / în fiecare zi / din nou să te privesc*" (p. 39).

În ultimul grupaj, "Noi", e în mod repetat exprimată dorința de a merge mână în mână cu ființa iubită. Tăcerea e atotcuprinzătoare și apar cuvinte precum "*copacii*", "*iarba*", "*soarele*", "*cerul*", "*fluturii*", "*păsările*".

Poeta se confesează: "*Pe câmpia mea verde / e mereu vară / și în iarnă / și iarba este / caldă și moale / ca o burtă de mamă / înlăuntrul*" (p. 47).

În concluzie, o nouă poetă română care scrie poezie în limba germană. Poeziile ei se înscriu într-un univers propriu, casnic și pașnic, bivalent, oscilând între năzuință și împlinire. Oricum, despre această tânără poetă, cu siguranță că vom mai auzi...

MIRCEA M. POP

"Pe sub fereastra" poetei Maria Cunțan

Hristos a Înviat !

Această Sărbătoare a creștinătății, Învierea Domnului nostru Isus Hristos, ne-a îndemnat, ca și altădată, să răsfoim, cu luare aminte, vechi pagini literare aparținând unor autori români care au părăsit de mult această lume, dedicate marelui eveniment care a marcat esențial și definitiv configurația spirituală a Lumii. Cum au gândit ei? Ce îndemnuri interioare au primit de la sufletul și conștiința lor? Cum și-au exprimat credința? De data aceasta ne vom opri la o poetă puțin cunoscută publicului (chiar și celui literar!) de azi. Numele ei este Maria Cunțan. Parcă aud în eter întrebarea : "Cine e Maria Cunțan?" Cei mai tineri, poate nici n-ar dori prea mult să afle. Memoria lor este deja supraîncărcată cu multe nume de... vedete și... corifei de doi bani, dar la ordinea zilei, pentru a mai forța pe teme literare. Chem în ajutor pentru prezentarea uitatei scriitoare ardelenă numărul din februarie 1936 al revistei "Gândirea", care consemna, cu pioșenie și respect, trecerea la cele veșnice a poetei Maria Cunțan. Iată o secvență a relatării, vechi de decenii, și câteva amănunte despre scriitoarea care a avut, totui, legenda ei:

"Maria Cunțan s-a stins și moartea ei a stârnit o oarecare surpriză, nu se știa dacă mai trăiește încă. Bătrână și uitată, se adăpostea într-un azil bucureștean, văzută arare de câteva femei de inimă cum sunt cele strânse în jurul "Revistei Scriitoarelor și Scriitorilor români". Ce soartă? Maria Cunțan e alături de Alice Călugăru și de Elena Farago, între puținele poete adevărate ale literaturii române. Alice Călugăru și-a pierdut urma prin Parisul tuturor seducțiilor. O fi trăind încă? O fi murit și ea? Poesiile ei de o sălbatecă frumusețe au fost uitate în foile revistelor de-acum un sfert de veac.

Elena Farago, despre ale cărei cărți melodioase și nostalgice nimeni nu mai pomenește, îndură un destin cenușiu pe la Craiova....

Maria Cunțan, pierită la trup, sfioasă și decentă, a trăit în vis și în spirit, până unde nu ajunge atenția noastră.

E de înțeles să fi fost ignorată, deși nu e de iertat. Inegală, da. Dar din cele două volume groase, intitulate "Din caietul vremii", se poate alege o frumoasă antologie de lieduri, de cântece simple și verzi, în care tonul popular se prelungește în ecoul difuz al romanticei germane, atât de familiară temperamentului poetei. În chip firesc, unele din aceste lieduri și-au atras tovarășia muzicii și s-au răspândit pretutindeni în romanțele cunoscute, între care amintin de mult apreciați "Pe sub fereastră". Iată primele două strofe:
Pe sub fereastra-mi curge-un râu,
Sunt lacrimile mele,
Copilele cu flori la brâu,
Își spală fața-n ele...

Și râd cu râsul lor nebun
Când turmele-și adapă
Nu înțeleg dacă le spun
Că-s lacrimi nu e apă.

Sau alta, care sună ca un *Stimmung* de Richard Strauss, și e totuși atât de românească în sentimentalitatea ei pură și ideală:
La fântâna cu găleată,
Pe cărarea dinspre gruiu...

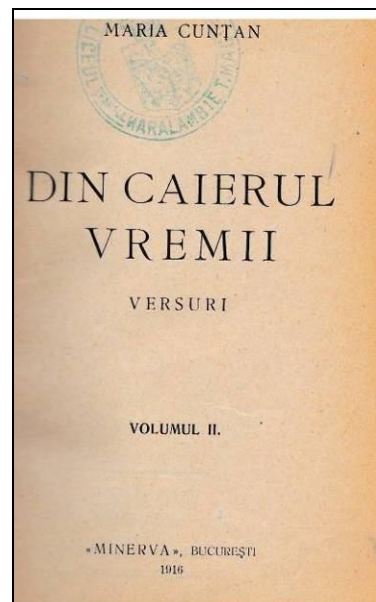
Maria Cunțan e un glas minor, dar notabil și viabil al sufletului popular ardelenesc. Autorul scurtei evocări notează în final, un "amănunt" semnificativ.... "Un singur om n-a uitat-o din câți au prețuit-o cândva - N. Iorga. Omul acesta, splendid în mărinimie, i-a urmat sicriul până la groapă". Să-i aducem peste decenii omagiul nostrum citindu-i poezia *Ouă roșii*...

Ouă roșii

Pământul se cutremurase,
S-a-ntunecat în miezul zilei,

Luminița Mihailenco, "Prima tăcere"

Iar sus pe Golgota murise
Isus împărțitorul milei.
Apostoli și mironisișe
Erau cutremurați de-un dor
De-a mântui sfințele moaște
Și-a le-ngropa în legea lor.

Pilat nu le-a-implinit rugarea.
Cesarul se putea teme,
Că luat de dâșii trupul rece
Cum poruncise - va-nvia.
Maria Magdalena însă,
Cea credincioasă lui Isus,
A înroșit un coș de ouă
Și cinste lui Pilat le-a dus.

Pilat uimit de-așa minune,
Uitându-și gândurile grele,
I-a zis Mariei Magdalene
Să ceară ceva pentru ele.
S-a înroșit mironosișă
Și-a îndrăznit să-l roage-ncet
"Dă-mi mie trupul de pe cruce
Al lui Isus din Nasaret"...

Pilat s-a tulburat o clipă,
S-a hotărât apoi să-l deie.
A luat din mâna ei ploconul...
Ce să se teamă de-o femeie?
Mironosișă-nvingătoare,
Cu doi apostolii mai străini,
Culcară-ntr-un mormânt de piatră
Pe cel încununat cu spini.

Și-a străjuit apoi mormântul
Și piatra se pecetlui,
Dar cel ce-a întrupat Cuvântul
A înviat a treia zi.

Poezia de mai sus figurează în volumul "Din caietul vremii", (II) Ed. Minerva, București 1916.

FLORIN COSTINESCU

Cronica literară – cartea de proză “Veniti, privighetoarea cântă...!”

Un roman despre viața scriitorului Alexandru Macedonski între realitate și poveste

Formația de publicist a scriitorului Al. Florin Țene, (autor a nouă romane și a numeroase volume de poezie, eseu și critică literară), grefată pe fondul unei structuri proeminent lirice se regăsește în proza de restituire și reconstituire a unor personalități literare incontestabile care, din diverse motive, au rămas în umbra istoriei literare.

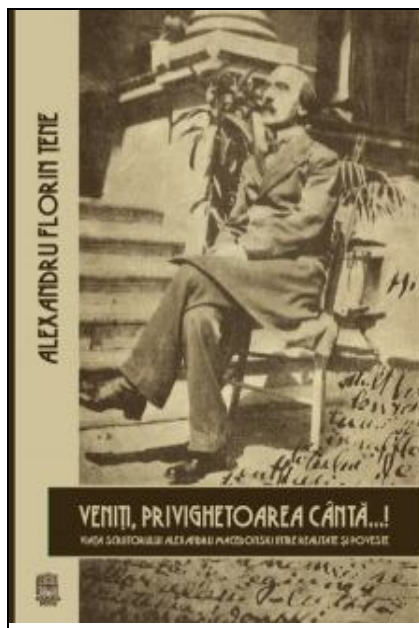
Autorul regăsește formula abordării romanțate a vieții unora dintre acești scriitori, pentru a le face mai accesibilă percepția, precum și pentru a-i apropia de interesul publicului larg, de regulă mai rezervat față de abordările academice.

Despre romanul “Veniti, privighetoarea cântă...!” (Viața scriitorului Alexandru Macedonski între realitate și poveste)“, în *Prefață*, prof. univ. dr. Florentin Smarandache spune:” Credem că, după ampla monografie al lui Adrian Marino, ca și a paginilor dense comprehensive ale lui Călinescu, Vianu, Vladimir Străinu, Caracostea sau Mihai Zamfir, ca să dăm doar câțiva dintre exegeții lui Macedonski, cartea lui Al. Florin Țene este cea mai solidă și viabilă lucrare dedicată vieții și operei macedonskiene.“

Acest roman este al doilea din seria acestui gen de proză pe care și-a propus-o scriitorul Al. Florin Țene, după romanul “La braț cu Andromeda - viața scriitorului Gib I. Mihăescu între realitate și poveste“, apărut în 2016.

Dacă Gib I. Mihăescu a fost nedreptățit ca scriitor în timpul regimului trecut, din motive politice, fiind prea puțin cunoscut și studiat, în cazul poetului Alexandru Macedonski, potrivnicia i-a fost propria-i fire, așa cum reiese din romanul lui Al. Florin Țene, spiritul său controversat, atitudinea de permanent revoltat, reacția războinică și turbulentă atât în spațiul politic al vremii cât și în mediul literar.

Imaginativ, fantezist, inspirat și

exaltat, Macedonski concepe existența ca o chemare spre înălțimile pure ale artei, ca o ardere pe altarul divin al Poeziei.

Poetul apare ca un mesager al armoniei universale: “Voind să uit că sunt din lume, voiesc să cred că sunt din cer” (Noapte de mai). Bine surprinde și creionează autorul romanului personalitatea lui Macedonski angrenată în societatea vremii.

Această aură vizionară îl desprinde pe poet de realitate și-i determină o atitudine singulară de un egocentrism exacerbant, de un orgoliu drapat în faldurile unei fantezii pline de grandoare. Din această postură, deși recunoscut și apreciat în boema literară a vremii, Al. Macedonski intră în conflict cu majoritatea scriitorilor de valoare contemporani lui, trimițând săgeți epigramatice dintre cele mai veninoase sau făcând atacuri directe la persoană, cu substrat grav și nedrept, precum în cazurile lui V. Alecsandri, Caragiale, Coșbuc, Goga etc., dar mai ales, împotriva lui M. Eminescu, despre care afirmă că: “niciun vers semnat de Eminescu nu e al acestui poet.” (În “Forța morală“, an II, nr.10..6 ianuarie 1902). Autorul romanului reușește în unele cazuri să îndulcească animozitățile dintre cei doi stârnite de faptul că Eminescu era conservator și Macedonski liberal. Desigur această atitudine îi va atrage oprobiul public, poetul fiind izolat și părăsit chiar și de către colaboratorii săi. Toate aceste aspecte îi vor umbri valoarea incontestabilă a creației, ca prim reprezentant al simbolismului

romănesc pe fondul unei structuri profund romantice, precum și aceea a activității de îndrumător al tinerelor talente prin cenaclurile create și mobilizator pe terenul artei prin publicațiile susținute.

Prin cartea sa, de aproape 600 de pagini, Al. Florin Țene proiectează personalitatea poetului pe fundalul social-politic al epocii și în boema literară atât din țară cât și în Europa, unde Macedonski a peregrinat pe urmele unei reale erudiții și unde a încercat să-și promoveze numele.

Prin acest demers, autorul romanului realizează o bogată documentație, rod al unei munci uriașe de cercetare asupra biografiei fizice și spirituale a poetului și încercând să descopere și să motiveze substratul subtil al degingoladei sociale, al mizeriei morale și materiale în contrast șocant cu măreția artistică a operei hrănită de zborul diafan și tragic totodată al imaginației poetice.

Al. Florin Țene încearcă să se transpună în pielea poetului pentru a descifra mecanismul psihologic al unei asemenea arderi ce se consumă între măreț și derizoriu, între sublim și banal între cotidian și absolut.

Căutând frumusețea în restriște și luptă, poetul se dimensionează la măreția de a fi “cineva“, conștient că veacul său mărunț va fi depășit de propria-i menire: “Va suna și pentru mine al dreptății ceas deplin /Și-al meu nume printre veacuri, înălțându-se senin.” (*Epigraf*).

Acest vis reușește scriitorul Al. Florin Țene să-l împlinească pentru poet, al cărui destin încearcă să-l descifreze cu apreciere, cu afecțiune cu parcimonie și cu înțelegere.

Prin acest volum, autorul repune în circulație memoria marelui și controversatului poet, căutând formula prin care să ni-l apropie, momentele de viață prin care să-i confere veridicitate, clipele de înălțare care să-i salveze căderile.

Prin romanul său, Al. Florin Țene întregeste paginile de istorie literară prin străfulgerări de suflet, prin verbul a ceea ce s-ar putea numi ”o altfel de istorie a literaturii române“, mai ales că romancierul are în lucru o altă carte de acelaș gen dedicată lui Ion Minulescu.

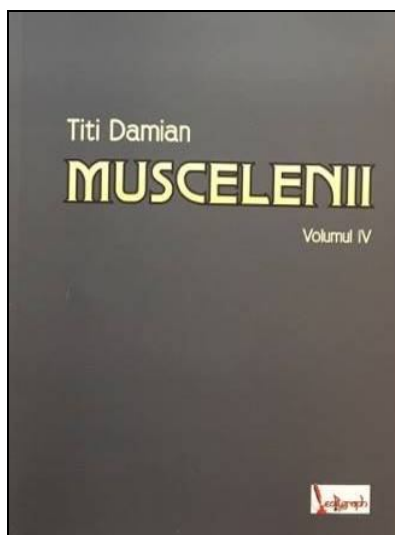
Prof. ANTONIA BODEA

Titi Damian și „Muscelenii”, două totemuri ale satului românesc

Scriitorul Titi Damian a țâșnit, brusc și parcă de niciunde, pe firmamentul literaturii române odată cu editarea romanului „Fagul” (Ed. Bizantină, 2005), impresionându-i deopotrivă pe cititori și pe criticii literari cu o matură artă scripturală. Primului volum i se vor alătura alte trei: „Umbra” (Ed. Omega, 2008), „Norul” (Ed. Editgraph, 2011) și „Ruina” (Ed. Editgraph, 2016).

„Muscelenii” e o tetralogie țărănească, având în centru satul de la munte, din zona Buzăului, cu tot ceea ce îi e caracteristic – ancestrala dragoste a țăranului pentru pământ și implicit cultul muncii, obiceiurile legate de viață și de moarte –, dar și cu teribile cutremure sociale care îi vor rupe, pe mulți, de o mare parte a propriului suflet, producând mutații niciodată imaginate pe harta personalității fiecăruia, a personalității colective, pe harta geografică a satului și a țării. Acțiunea tetralogiei „Muscelenii”, care poate fi considerată la fel de bine și o saga a familiei Mândruță, este istoric determinată și se întinde pe o perioadă de aproape șapte decenii: din perioada colectivizării forțate, trecând prin evenimentele din decembrie 1989, când cade comunismul, iar țăranii, cei care au mai rămas, își primesc pământurile înapoi, și până în ziua de azi, când satul românesc pare să fi devenit o ruină, populat doar de bătrânii despre care *vorbesc* aproape continuu clopotele bătând a mort. Fiecare dintre cele patru volume poate fi citit și independent de celelalte volume, având propria poveste și conducând personajele cunoscute în primul volum (cărora li se alătură altele) pe urmele unui destin care, se pare că tot din vina omului după cum reiese din roman, e greu de dirijat pe drumuri mai blânde: „Dumnezeu tace și destinul lucrează”.

Primul roman, „Fagul”, cel mai valoros din perspectiva problematicii țărănești, l-a impus dintru început pe Titi Damian, așezându-l alături de nume mari ale căror opere literare sunt arhicunoscute, un singur exemplu fiind relevant: Marin Preda și „Moromeții”. Ion Mândruță este un altfel de Ilie Moromete, dar cu o personalitate la fel de puternică, al cărui cuvânt atarnă greu atât pentru țărani, cât și

pentru „șapcalii” (activiștii de partid), iar Florin este la fel de inteligent și de harnic la învățătură ca și Niculaie Moromete. Florin Mândruță, în care îl descoperim pe Titi Damian, va înregistra în memoria sa întâmplările la care e martor încă de copil, va ajunge profesor de limba română, apoi, din dragoste pentru rădăcini și strângând în suflet prea multe și prea grele trăiri – ale sale, ale familiei, ale satului muscelean –, izbucnește în scris ca un vulcan. De altfel, Titi Damian ne mărturisește în frontispiciul tetralogiei: „Tot ce povestesc aici s-a întâmplat, chiar dacă realitatea e convertită în ficțiune”. Comprimând mult trama primului volum, putem spune că „Fagul” e o carte despre calvarul colectivizării forțate. Fagul – un copac de esență tare, care sugerează și simbolizează fiabilitatea în fața intemperiilor vremii și ale vremurilor – este martorul întâmplărilor din viața muscelenilor, un martor participativ din punct de vedere afectiv, personificat așadar, cu puteri dovedite de-a lungul timpului, fiind considerat un pilon al iubirii în variatele ei forme. Imaginea totemică a fagului e hiperbolizată pentru a da prilej autorului să-l redimensioneze cu unitățile de măsură neconvenționale ale muscelenilor: „Fagul cel Mare străjuia depărtările. Fagul cel Mare stăpânea Pădurea Samarului, ocrotind-o, ca un părinte ce-i era. Fagul cel Mare stăpânea munții, dealurile, satul și oamenii. Fagul cel Mare stăpânea sufletele. Mă stăpânea. Dimineța. Ziua. Noaptea. Își întindea un braț peste sat, altul spre pădure”. Obiceiurile muscelenilor sunt legate de acest fag: aici fac dragoste mai întâi cuplurile, ca într-o noapte a nunții care să le prelun-

gească fericirea o căsnicie întreagă, slujbele religioase se oficiază aici ca într-o biserică, oamenii dialoghează neconținut cu arborele mărturisindu-i durerile sau speranțele ca și când vârful lui s-ar fi aflat într-o permanentă și organică unitate cu Dumnezeu. Suferințele sunt date de furtunile iscate din senin de către „șapcalii” pentru a le lua pământurile în vederea înființării C.A.P.-urilor. Muscelenii cedează greu pentru că trebuie să-și smulgă pământul din propria carne și o fac numai în urma șantajului și a amenințărilor. Ion Mândruță se vede nevoit să semneze că e de acord să cedeze pământul, căruța cu boi și unelte agricole, pentru ca fiul său să poată urma „Școala petagogică”, unde nu reușeau decât copiii cei mai buni. O întreagă filozofie de viață e anihilată. Țăranii se trezesc „slugi pe pământurile” care odată fuseseră ale lor, sunt dezorientați și se simt dezmoșteniți de echilibrul lor tradițional.

Cel de-al doilea volum, „Umbra”, este o carte despre iubire. Florin Mândruță trăiește și re trăiește, ca într-un vis continuu, o dragoste atipică: se îndrăgostește de o fată, Sonia sau Tonia, dragostea îi e împărtășită într-un episod plin de candorea adolescenței, apoi fata dispare, lăsându-l s-o vadă peste tot, ca pe o umbră, și dându-i putere s-o aștepte ani în șir. Când o revede, trăiesc o minunată noapte de dragoste pe malul mării, apoi fata dispare din nou. Destinul face ca el să-și recunoască întâmplător fiica, neștiind că exista, ceea ce îl conduce la mamă. Aceasta este sora geamănă a adolescentei (acum moartă) de care se îndrăgostise demult și care îi împrumutase identitatea pentru a împlini, în apropierea valurilor infinite ale mării, iubirea celor doi. Se căsătoresc, Tonia-Sonia, aceeași pentru Florin, dăruindu-i fericirea familială. Tot despre iubire, dar despre iubirea maternă și cea filială, este vorba și în capitolul în care mama Stela se îmbolnăvește grav și este salvată de medici prin grija fiului mai mare, Florin.

„Norul” este cel de-al treilea volum al tetralogiei. Deși cuvântul *nor* devine un leitmotiv, simbolizând mulțimea primejdiilor ce stăteau să se abată peste musceleni, consistența cea mai relevantă o are în episodul care se referă, paradoxal, la speranța/lumina ascunsă în el. Satul mutilat demografic și locuitorii săi îmbătrâniți →

DIANA DOBRIȚA BÎLEA

de vreme și de nedreptele vremuri sunt efigii elocvente ale prăpădului lăsat în urma sa de comunism.

Este reliefată și o dramă a orășenilor dezrădăcinați, rămași țărani în structura lor profundă, care fuseseră nevoiți să-și părăsească satul natal pentru a lucra în fabrici și uzine și neștiind să se bucure de cele mai elementare binefaceri culturale citadine. Cozile infernale la alimente, descrise magistral de scriitor, micimea sufletească a unor dascăli cocoțați în vârf doar prin manevre politice și prin sărutări de mâini atotputernice, ingredientele austerității absurde impuse de plata datoriei externe a statului român comunist sunt tot atâtea realități care oferă scrierii lui Titi Damian o valoare documentară.

Evenimentele din decembrie '89 îi solidarizează pe musceleni, care au acum posibilitatea să se războne pe „șapcalii”. Cele două instanțe principale ale satului – preotul și învățătorul – îi domolesc însă pe țărani care, nu peste mult timp, își primesc pământurile înapoi. În lumina acestei nădejdi la care se pare că muscelenii n-au renunțat niciodată, și Ion Mândruță le arătase nepoților pământurile ce aparținuseră cândva familiei. Către finalul cărții, bucuria îi face pe musceleni să se adune la fag, reperul lor dintotdeauna, și să-l îndemne pe preot să officieze slujba Învierii în pragul Crăciunului, semn al resuscitării țăranelui odată cu eliberarea de sub jugul comunist.

Al patrulea volum, „Ruina”, prezintă dureros de realist interminabila tranziție postdecembristă.

La timpuri noi, și muscelenii au probleme noi. Prin sat se pripășesc codași ai orașelor, neam de musceleni și ei, care nu găsesc altă alternativă de a trăi decât furând din curtea oamenilor. Ba mai și omoară pentru câțiva bănuți și numai chef de a munci și de a trăi cinstit laolaltă cu sătenii nu au. Pădurile, de care muscelenii au fost totdeauna mândri și pe care le-au protejat consumând numai atât lemn cât le-a trebuit, sunt acum defrișate în modul cel mai barbar, fără ca lor să li se ceară acordul sau părerea. Dimpotrivă, când vreo cincizeci de musceleni se organizează disperăți și hotărâți să oprească dezastrul, tot ei sunt trași la răspundere de către oamenii legii.

Patima alcoolului începe să cuprindă tot mai mulți țărani care, lipsiți

de cele trebuincioase pentru a face măcar o agricultură de supraviețuire, nicidecum una firească, în concordanță cu timpurile ce se vor moderne, se transformă treptat, pierzând calitatea de lucrători ai pământului și căpătând un statut incert.

Depopularea pare să fie ireversibilă. Aflăm despre un sat în care nu mai trăiește decât o „baba” și despre un altul unde mai sunt doar câteva văduve și un moșneag „care să aibă grijă de ele”. Bătrânii satului se topesc acum de dorul și de grija fiilor plecați în străinătate, școlile se închid pentru că nu mai sunt copii, tradiționalele întâlniri sub fag sunt înlocuite cu sporovăielile întâmplătoare din jurul market-ului, până și preotul vinde pe ascuns clopotul bisericii sau strânge bani de la săteni și dispare cu ei. Lupta pentru moștenire devine acerbă, exemplul edificator avându-l chiar în familia Mândruță. Petrică, fratele mai mic, vrea totul pentru el, în detrimentul fratelui mai mare, ceea ce și obține.

Dacă ar trebui să dăm o formă geometrică acestei opere literare, aceea ar fi cercul. Desigur, multe cercuri concentrice sunt cuprinse în cel mare. Astfel, țărani sunt depozitați mișelește de pământ și la sfârșit, după foarte multe suferințe și umilințe, îl recapătă, deși pentru ei e târziu, fagul, îmbătrânit acum, va continua să trăiască prin „fășlagii” săi; și datorită scriitorului, fiu al satului, muscelenii se întorc la vatra strămoșească, fie și numai pentru a fi prezenți la o lansare a cărții despre ei.

Tetralogia „Muscelenii” este un roman complex, cu importante valențe istorice, psihologice și de dragoste, cu binevenite întreruperi lirice în densa tramă narativă, cu valoare documentară pentru cititorii de azi și de mâine, cu scene atât de bine așezate în fața cititorului încât ar putea fi reproduse cu ușurință atât de un pictor, cât și de un scenarist în vederea unui film de excepție. Bun portretist, mare povestitor, fin cunoscător al psihologiei țăranelui – și pentru faptul că are avantajul să perceapă realitatea satului din interior – Titi Damian mi s-a confesat de curând că a început să lucreze la volumul al cincilea al „Muscelenilor”. Nu pot decât să-i urez succes în continuare acestui scriitor care are o forță creatoare olimpiană și un talent pe măsură.

Avem un pământ ca o pită caldă

Gligor Hașa este pasionat de istorie, de epopeea românilor în lume. Scriitor cunoscut, prozator serios, autor de poezii și eseuri despre opera lui Mihai Eminescu sau despre miracolele din Ținutul Hunedoarei, el ne propune o carte densă, tensionată, intitulată *Vecinii pe care nu i-am ales* (Deva: Editura Gligor Hașa, 2015). Destinul unui popor în tumultul vremurilor. Atent la cărțile publicate de alți istorici, la revistele de specialitate, călător neobosit prin miracolul numit România, el adună în această carte câteva texte de referință despre o temă controversată. Vecinii, hotarele țării, oamenii care s-au dedicat apărării integrității naționale, erorii anonimi și eroii cunoscuți care au marcat paginile de istorie cu sângele lor, acestea sunt pasiunile scriitorului.

Tinerii cititori vor putea lua contact cu o realitatea dură, pentru mulți necunoscută, pentru unii omisă datorită fenomenului de globalizare care marchează zone întregi de continente. Gligor Hașa pune multă pasiune în ceea ce face, e documentat și îl interesează identitatea națională. Cartea sa poate intra în categoria celor dedicate istoriei naționale semnate de Ioan Aurel Pop sau Nicolae Breban.

Autorul ține să avertizeze cititorul, să-l pună în temă. De profesie dascăl, el știe că tinerii nu sunt familiarizați cu temele fundamentale ale istoriei noastre, că au ocolit bibliotecile serioase, că oficialitățile sunt preocupate mai mult de →

CONSTANTIN STANCU

spectacole formale dedicate unor evenimente istorice, aducând ca argumente manelele, falsa muzică populară, manifestările cu mâncare stropită cu bere și țuică din belșug. Partea spirituală fiind abandonată cu neglijență gravă, am putea afirma. Gligor Hașa observă că școala este privată de profesori specializați, de manuale actualizate, serioase, cu aplicații practice. Din memoria colectivă par a dispărea personalitățile care au făcut istoria. „În școală, elevul ardelean și bănățean învață o istorie trunchiată, răstălmăcită, cuminte atât încât să nu supărăm dușmanii, o istorie tezistă și bramburită, așa cum au învățat-o și istoricii” (p. 3).

Sunt mai multe fascicule în carte: *Românii – Poporul ales; Mari principii ardeleni; Vecinii pe care nu i-am ales; Holocaustul împotriva românilor și deznaționalizarea; Anexe: Cronica momentelor însemnate din istoria Ardealului; Răscruci și făclii din istoria Ardealului; Mențiuni despre români în cronicile bătrâne; Date statistice privitoare la România – 1942.*

Gligor Hașa abordează frontal starea istoriei noastre, pleacă de la modelul izraelian al patriei, pune în joc acea legătură spirituală necesară între români. El consideră limba română ca făcând parte din tezaurul lumii, o limbă specială în care suflul se poate exprima. O limbă în care ideile importante se pot materializa și mesajul important se poate transmite. „Astăzi, în Europa, jumătate din populație vorbește latină, cealaltă jumătate vorbește germano-slava. Româna le îmbină pe amândouă. La urma urmei românii sunt trăitori din bazinul hidrografic al Dunării de Jos, care vorbesc o limbă unicat – româna” (p.14).

Continuând călătoria sa prin istorie, autorul constată că *vlahul* este cea mai veche și mai răspândită seminiție și pune problema istoriei în termeni clar juridici, *restitutium in integrum*, notând oameni și fapte pilduitoare din lupta pentru afirmarea ființei naționale.

Abordează, apoi, un scenariu posibil, despre Ranistorum, actuala Orăștie. Numele localității este unul compus, subliniază autorul: Ra-zeitate și Storum-suffix pentru cetate. Numele cetății e legat de drama lui Decebal, e castrul unde decurionul Tberius Maximus a pus la picioarele

lui Traian capul sângerând a lui Decebal. Iată că istoria ne prezintă repere tragice din viața poporului.

Depășind faptele vlahilor, el se apleacă asupra lumii spirituale a oamenilor, consideră Munții Orăștie ca fiind *Tibetul dacilor*, un loc sacru, special pentru relația dintre individ și divinitate.

Călătorind pe hărțile de istorie, scriitorul pasionat până la limită, abordează Valea Mureșului, un loc cu multe semne. Consideră culoarul Orăștie-Sibiu ca o imensă vatră de civilizație pelasgo-celtică, o civilizație solidă, cu dovezi semnificative în ce privește activitatea umană în vremuri străvechi. O temă apropiată autorului sunt minunile și enigmaticele din Ținutul Hunedoarei. Atacă evenimente trecute precum cea călătorie documentară făcută de Nicolae Iorga în Ținutul Hunedoarei sau tracoromânii în publicistica eminesciană. Abordează o frescă veche: Ion Inochentie Micu, asupra acestuia au făcut aprecieri Mircea Eliade, Lucian Blaga, David Prodan etc.

Gligor Hașa pune problema Ardealului prin ochii lui Romului Vulcănescu, sub umbrela mitologiei românești.

Sunt analizate problemele latinității limbii și cea originii poporului român în raport cu tezele revizioniste și teoriile istorice mai noi, modelate de actualele principii ale globalizării. Abordarea este curajoasă, documentată și pe larg argumentată din punctul de vedere al unui ardelean pasionat de vatra sa.

Un text important e dedicat lui Onisifor Ghibu, un român apropiat de vremurile de astăzi prin gândire și fapte. Acesta nota: „De la 1922 încoace (noi am zice din 1989 încoace) suntem într-o tensiune înfiorătoare. Ucideri monstruoase, cruzimi de care aproape că n-a pomenit istoria noastră. Ne-am compromis în fața străinătății și am ajuns să ne disprețuim pe noi înșine, nemaivând încredere în noi...” (p. 98). Onisifor Ghibu a fost sărbătorit de UNESCO în anul 1983, cu ocazia reamintirii nașterii. Aceste cuvinte ar putea fi transmise și actualei clase politice, ține să precizeze Gligor Hașa.

Autorul readuce în memoria cititorului portretele lui Litivoi, a fratelui său Bărbat, a lui Iancu de Hunedoara, Matei Corvin, Gabriel Bethlen, apoi evidențiază participarea

ardelenilor la războaiele lui Napoleon etc. Analizează trădările lui Horea, Cloșca și Crișan și, de semnalat cu durere, cele doisprezece trădări ortodoxe din istoria românilor.

Gligor Hașa analizează și vecinii noștri: rușii, bulgarii, ungurii, abordând probleme istorice complexe și interesante.

Cu patos, el pune în paradigma istoriei *Golgota românilor din Ardeal* pe bază de date și evenimente certe, documentate, inclusiv fenomenul maghiarizării zonei. La acestea el răspunde cu studii pertinente privind continuitatea românilor pe aceste meleaguri, cum ar fi lucrarea *Continuitatea românilor din Dacia – Dovezi noi*, semnată de G. Popa Liseanu cu o prefață de I. Opreșan, apărută la editura Saeculum, un răspuns pentru Dictatul de la Viena.

În cartea de față este inserat și un interviu cu Gligor Hașa, concluzia sa fiind una tranșantă: „În întregime istoria Ardealului ar trebui să fie rescrisă, iar adevărul trebuie spus răspicat!” (p. 197), idee consemnată de Nicolae Cătănciu.

Cartea e tranșantă, autorul pune patos în ceea ce analizează, stilul său e frust, pătruns de realism. Fiecare frază are în spate argumente, ideile șerpuiesc în timp și spațiu, pătrund adânc în meandrele istoriei. El își asumă riscuri evidente. Pe alocuri cuvintele o iau înaintea ideilor, poetul are patos, istoricul acceptă, prozatorul admite. Luminile și umbrele se întretaie, patriotismul e o realitate a vremurilor actuale și dintotdeauna. Curajos cum îi stă în fire, autorul, atacând problema cetăților dacice din Munții Orăștiei, ca fiind *Tibetul dacilor*, face legături importante și subliniază: „Conchidem, repetând că în Dacia, de la Burebista la Decebal, avem de a face cu două tipuri de capitale: una politico-administrativă – Subcetate-Hațeg - și alta religioasă – Sarmisegetusa-Grădiște” (p.37). O idee îndrăzneată și susținută de multe dovezi.

Prin textele scrise, Gligor Hașa ne readuce în memorie momentele astrale din istoria românilor. El scrie: „Că avem un pământ ca o pită caldă, că avem munte și mare, dealuri și câmpii, că doar Raiul mai are atâtea bogății ale solului și subsolului... Le avem din prisos pe toate cele ce le-a dat Dumnezeu omului, în așa măsură încât nu ne vine să credem” (p. 11).

Un roman despre azilanți

Despre azilanții din Europa de Răsărit și viața acestora în lagăr, precum și despre documentele necesare în vederea obținerii aprobării pentru a emigra într-o țară din Vest (America, Australia sau Canada) scrie Zoltán Böszörményi în romanul său „Regál“, apărut în 2011 la Budapesta.

Zoltán Böszörményi s-a născut în 1951 în Arad, unde a fost corector la ziarul „Vörös lobogó“.

El este autorul mai multor volume de versuri (dintre care primele două apar în regie proprie, la editura Litera din București), dar și de proză scurtă și romane, toate în limba maghiară. În 2012 i se acordă în Ungaria premiul literar Attila József.

Romanul său din 2011 este tradus în germană cu titlul **In den Furchen des Lichts** (În fâșiile luminii) de către Hans-Henning Paetzke și apare în 2016 la Mitteldeutsche Verlag din Halle (Saale) în cadrul seriei „Biblioteca descoperirilor“. În această serie, au mai apărut cărți de cinci autori din Vietnam, unul din Rusia, altul din India etc.

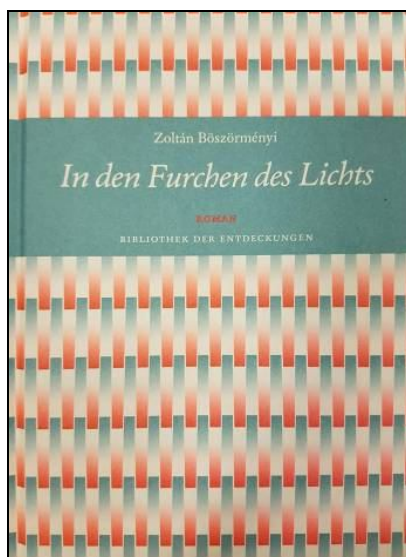
Böszörményi scrie secvențial, în virtutea memorării, abstracție făcând de cronologie. Cartea prezintă cele petrecute din momentul plecării spre graniță pentru a trece ilegal frontiera și până în momentul în care urcă în autobuz spre a fi dus la aeroport pentru zborul spre Canada.

Romanul este scris la persoana întâi, personajul povestitor fiind Tamás, al cărui nume apare însă doar în ultimul aliniat din carte: *“De acolo îmi strigă: Tamás, eu te iubesc”* (p.238).

Intrat în vizorul securității, Tamás, căsătorit, tată a doi copii, fusese bătut în beciurile acesteia, este dat afară din servicii pe motive fictive, nu mai are liniște și se decide să fugă. Este o decizie pe care o luaseră mulți în perioada comunistă.

Doar că modul de evadare din lagărul comunist depinde de posibilitățile financiare ale emigrantului.

În timp ce unul călătorește cu trenul la clasa întâi, după care ia un taxi spre a ajunge în lagăr, altul, fost cioban și pușcăriaș, trece peste o frontieră minată.

Viața în lagăr este amplu prezentată. Certurile și bătăile între emigranți erau aproape la ordinea zilei. Un tip mai în vârstă, Crețul, bețiv și recalcitrant, care nu se putea împăca cu faptul că unul sau altul primește viza de intrare, până la urmă este închis într-un dulap și aruncat pe fereastră de la etajul doi. Omoruri au loc și în urma unei bătăi de pomină cu măciucile.

Pe de altă parte, se leagă prietenii, o azilantă rămâne gravidă și se încapățânează să nască copilul, deși ea înseși este orfană și a fost crescută la casa copilului.

Deși azilanții nu aveau voie să lucreze, povestitorul cu prietenul său Chelul reușesc să o facă și își mai îmbunătățesc astfel puțin condițiile de viață.

Șanse nule de plecare aveau așa-ziiși *“azilanți economici”*, precum și cei care fuseseră închiși, ca tânărul cioban. Un telefon acasă, în țară, era imposibil de dat. Tamás așteaptă zadarnic la poștă ore în șir legătura telefonică cu familia. Azilanții dispuși să lucreze la negru erau exploatați la sânge și li se plătea puțin sau nu primeau nimic, cum a fost cazul cu renovarea unui apartament. Și totuși, ici și colo, se găsea câte o familie mилоasă și înțelegătoare, cum sunt pensionarii Walter și Helga, la care Tamás lucrează la crăpat și stivuit lemne de foc în pivniță.

Lagărul era obligatoriu. Acolo se primea legitimația de lagăr. Dacă se dădea curs cererii de emigrare, atunci intrai într-un cerc restrâns și erai programat la interviu. Dacă acesta decurgea bine, puteai emigra,

conform programării. Totul dura câteva săptămâni bune. Tamás are ghinionul de a i se fi descoperit două caverne mai vechi la plămâni, suspectat fiind de tuberculoză, și numai după ce Central de sănătate dă asigurare că nu e nimic grav, i se dă aprobarea de plecare în Canada. Realitatea și coșmarul, pe alocuri, se împletesc.

Cartea este alert și bine scrisă. Reținem câteva secvențe: *“Noaptea a ascuțită ca un cuțit. Ai putea tăia cu ea munții în felii.”* (p.9). Despre un gardian, se afirmă: *“Nu vede, ce vedem noi. Nu simte, ce simțim noi. Nu gândește ce gândim noi. El reprezintă puterea”*. (p. 49), ori, în altă parte: *“Peste mine se rotește neagra pasăre frică. Visez că am adormit și am fost înțepat”* (p.33).

În concluzie, cartea aceasta este un document pentru posteritate și merită pe deplin să fie tradusă și în țară.

MIRCEA M. POP

Ironie și plurivalență într-un fir epic de interes

Debutul târziu al autorului (*„Când se încurcă ițele”*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2007) înseamnă ucenicie îndelungată și anonimă, exerciții intense și diverse, dar și o conștiință estetică autodidactă. Dacă la nivelul povestirii lucrurile acestea par mai firești, experiența romanului implică o elaborare mai complexă și angajează și o anumită erudiție.

Trecerea de la povestire la roman – proiecția în imaginar, ficțiunea – deși este un exercițiu complex, →

AURELIU GOCI

se realizează firesc prin forțele interioare ale autorului.

Redimensionarea universului referențial nu devine doar o acumulare cantitativă. D. Ionel Dincă diversifică tipologia, montează relațiile dintre personaje, consolidează și nuanțează complexitatea acestora. Chiar dacă această tipologie nu este foarte amănunțită, umanitatea funcțională are credibilitate și chiar profunzime, bazându-se pe experiența limbajului popular.

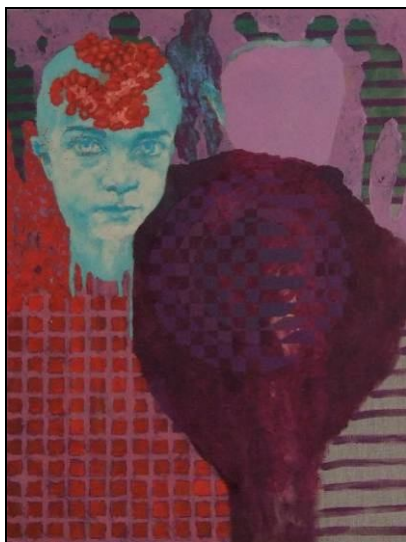
E un roman de familie, cu multe inserțiuni fantastico-umoristice, derulând acțiunea retrospectiv, începând cu anii celui de al doilea război mondial. Autorul nu este un simplu memorialist care evocă trecutul, ci un creator de personaje vii care fac acest trecut și marchează frontiera dintre acțiune și povestirea ei. D. Ionel Dincă este un povestitor cu har, cu putere narativă, reușind să concretizeze chipuri de oameni și evenimente cu credibilitate. Povestirea nu e cronologică și alcătuirea capitolelor fragmentează firul epic, astfel că fragmentele devin secvențe aproape independente, precum e episodul Balului. În plus, personajele vorbesc autentic și convingător precum „Profesoara de Dans”, dar și toate personajele feminine bătrâne: Ghinđușa, Leanța, Uța.

„Când se încurca Ițele”, text construit pe unități secvențiale în care se poate descoperi structura și stilul povestirilor anterioare, fără să fie nevoie de subtitlul „roman”, are o deschidere evocatoare mai largă și o arie socială specifică. Episodul ședinței diavolilor din iad e de mare efect amintind de celebrul echivalent sarcastic din „Țiganiada” lui Ion Budai Deleanu. Iată cum, marele Satan, secondat de adjunctul său Belzebut și amândoi subordonați Marelui Lucifer, își ceartă armata de draci ineficienți: „Vă desființez! Vă belesc! Ori vă puneți pe treabă, pe drăcii ca lumea, ori de nu, trei sferturi în somaj! În foc, până se vor găsi păcătoși să vă înlocuiască! Mai puțini draci, dar buni! Activi! Draci care să-mi execute ordinele! Să fie eficienți! Nu vă trimit să-i mângâiați pe creștet pe năpăstuiți, ori să le înmuiați inimile celor avuți, să-i faceți milostivi, să ajungă ca prin milostenie să-și mântuiască sufletele! Din contră: incitați-i la răzvrătire pe cei năpăstuiți! Infiltrați-le zgârcenie în inimi celor avuți și faceți-i să creadă că averea este totul pentru ei! Că pe pământ e Iadul, că pe pământ e Raiul! Că nu există nici înviere, nici viață de apoi! Că la urmă, văd ei pe dracu”, când vor pleca de pe

pământ cu mâinile pe piept, cu ele goale, și ce jale și plâns și scrâșnire de dinți îi așteaptă dincolo! Ce, vreți să se mântuiască și-ăia, și-ăia și să-i pierdem? Ispitiți, învrăjbiți, incitați la certuri, la dezbinări, la crime, la violuri! Șoptiți-le-n urechi îndemnuri! Vârâți-vă în inimile lor! Tulburați-le mințile! Faceți-i să vă urmeze sfaturile! Nu asta e menirea noastră?”

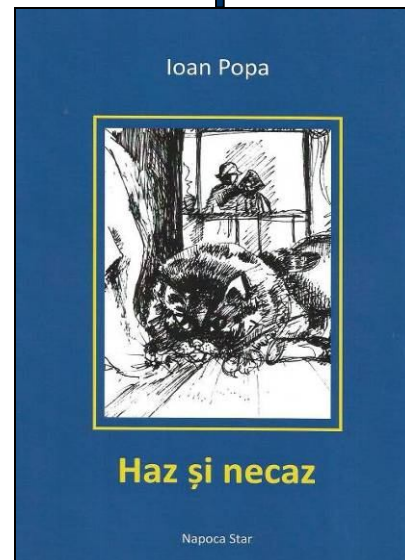
Autorul este și un remarcabil peisagist, realizând tablouri de natură în a doua parte a cărții. El activează o arie ficțională destul de largă, felurite medii sociale, diverse personaje cu diferite roluri și ranguri în acțiune, iar acțiunea se deschide plurivalent fără să urmeze o evoluție liniară. În plus, deși se relevă abia spre mijlocul cărții, dl. Ion Dincă este un creator de peisaje și medii naturale cu totul neașteptat. Iată cum percepe copilul Florin spațiul original: „Astea sunt locurile unde trebuia să-mi fi petrecut eu copilăria! – cugetă. Doamne, cât este de frumos la țară! Ce liniște și ce apus de soare! Uite, parcă se strecoara printre crengi fiuoare colorate de lumină! Și iarba asta verde! Și cireșii aștia spumuiți de flori albe!... și salcămii aștia înfloriți!... și cerul atât de curat și de adânc!..., mă fac să nu mai plec de aici! Îmi vine să mă arunc cu fața-n sus în iarba asta, și să cuprind tot ceru-n brațe! Să strâng la pieptul meu toate minunățiile astea de aici!”

Faptul că autorul are o întinsă activitate literară, concretizată într-o bibliografie impresionantă, dovedește că vocația narativă e reală și proiectul său scriitoricesc rămâne viabil. Plus, a parcurs o evoluție interioară care este marcată prin trecerea de la povestire la roman. S-ar putea spune că autorul este un susținător al realismului etern care edifică universul prozei.

Luminița Mihailenco, „Curbura”

La nunta povestirii

Cu o narațiune curgătoare și cu tărie așijderea vinului din părțile Seacășelor, îmbietor, adânc, care te prinde în mreje, ca pilda bună, scriitorul Ioan Popa ne invită iar, a nu știu câta oară deja, la ospățul povestirii cu ocazia lansării ultimului volum de povestiri intitulat *Haz și necaz*, cât de grăitor!, carte apărută la Editura Napoca Star din municipiul Cluj-Napoca.

Autorul creionează, așază pe pânza scriiturii satul cu locurile și cu oamenii săi, viața tumultuoasă a comunității rurale apelând la tehnica re-memorării și a introspecției: „trecutul însuși, cel personal, dar și cel al celuilalt, când celălalt contează, are greutate automat tocmai fiindcă e, presupus, plin de taine. A scormoni în trecut face parte din impulsurile umane irepresibile. Trecutul, memoria seamănă cu trupurile cu sertare pictate de Dali.”¹⁸

Creator dibaci, cunoscător de oameni și de-gustător de frumusețe, scriitor înzestrat cu har, Ioan Popa șlefuieste cu măiestrie personaje care împrumută din autenticul locurilor, prin limbaj, toponimie, onomastică, obiceiuri, ținută, atitudine, simțul datoriei. Istorisește, povățuiește, „povestirea este totdeauna pilduitoare în ordine morală bineînțeles,”¹⁹ descrețește frunțile cu vorbe de duh, spuse în graiul locului, pe care îl →

LÓRINCZI FRANCISC-MIHAI

¹⁸ Alexandru Deșliu, *Miezul lucrurilor, Convorbiri literare cu Irina Petraș*, Editura Pallas, Focșani, 2006, p. 22-23.

¹⁹ Ion Vlad, *Aventura formelor, Geneza și metamorfoza „genurilor”*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996, p. 95.

mărturisește, fiind un pedagog cu experiență, având în spate o viață de dascăl. Scriitorul își teleportează satul în operă, conferindu-i valoare atemporală, devenind ținut princiar, definitiv amprentat cu sigiliu regal, „clădind cu timpul în opera artistică, în marginea satului real, un altul fictiv, ce împinge mai toate trăsăturile celui dintâi în mitic,”²⁰ un spațiu natal devenit fabulos, un tărâm învăluit în fascinație, investit cu încredere și cu care scriitorul se identifică: „imaginea artistică impresionează mai puternic decât modelul ei; realitatea, ca să fie frumoasă are nevoie să fie percepută prin vălul artei.”²¹

Un filon care traversează povestirile scriitorului Ioan Popa este umorul. Unul de calitate, plin de must, acel ludic rafinat, blând, dens, care provoacă râsul sănătos, menit să mai elibereze omul de poverile vieții, *haz și necaz: nimic nu unește oamenii mai mult ca râsul*, după cum afirmă chiar autorul în povestirea *Televizorul*.

Povestirile din volumul de față, *Haz și necaz*, acoperă întreg peisajul rural, de la iubire și suferință, teme recurente în opera scriitorului, care se împletesc și dau viața de zi cu zi, scurte incursiuni istorice, evocarea unor figuri reprezentative ale satului: preotul, dascălul, doctorul, toți trei prezentați în tonuri și tușuri pline de umor. Un episod de un umor debordant l-am găsit în povestirea *Vrei – nu vrei, bea, Grigore, agheasmă!*, când avem o întâlnire față în față, între enoriașul Plească și preotul satului venit la botez. Vă invit să citiți povestirea și să gustați ce buchet are vinul de Secaș!

În *TT*, povestirea cu care debutează volumul, este redat un meci de fotbal de amatori petrecut pe o vreme ploioasă în lunca satului: *de cum se porni meciul, se porni și mocirla. În curând, cu toții deveniseră de nerecunoscut. Se făcuseră negri din cap până-n picioare, de păreau niște purceluși negri ieșiți de curând din răstoacă.*

Băutura, cu păcatele, dar și cu binefacerile ei, colorează pagini din povestirile *Păleru* și *Yes*. Scriitorul se oprește asupra unor momente care au

marcat anii comunismului, când *povești de toate felurile [...] mai descărcău sufletele mai greu apăsate în povestirea Țuțu, șoferul: povestea se încingea mai ceva ca-n poiana lui Iocan. Cursa lui Țuțu se transforma în adevărată tribună de lansare și dezbateri a ideilor și părerilor.* În tonalitatea aceleiași perioade, scriitorul aduce în discuție repartițiile guvernamentale pentru dascăli și doctori.

În povestirea *Profa*, Angelina, tânără dascăliță, ajunge într-un sat rupt de lume, loc în care nu se poate integra nicicum, iar suferința ei nu poate fi oblojită *nici cu vorbele pline de duh ale lui badea Gheorghe, las' că-i bine și-așa rău.* În povestirea *Doctorul*, venit la dispensarul din margine de județ, *să ispășească pedepse ori sancțiuni*, naratorul scoate la iveală tare ale regimului, care, înrădăcinate atât de bine, se păstrează și astăzi, patima băuturii și șpaga: *Unde-i monopolul?, întreba înainte de toate pe cel venit la el cu necazuri. Cum vii cu mâna goală la doctor? Ca să întregască metehnele și slăbiciunile oamenilor*, scriitorul mai adaugă și altele, care ies la iveală de sub curgerea condeiului său, ca ciupercile după ploaie, ca dovadă că omul este supus mereu greșelii, de la care parcă nici nu prea vrea să se depărteze, astfel patima după jocul de noroc și obținerea de folos rapid și fără muncă bântuie sufletul omului în povestirile *Caritasul* și *Lozul*, păcatul dragostei surprins în puf ne-o oferă povestirea *La fetițe*; promovarea pe bază de cunoștințe, obținerea diplomelor de studii pe căi necinstite în povestirea *Valer și Eliza*.

Viața așa cum este ea, cu bune și cu rele, în familie și în comunitate, *haz și necaz* deopotrivă, începând cu datoria creșterii pruncilor, plăcerile dragostei tinerești, mai arzătoare (*copil croit pe furate într-acea noapte de vis din mijloc de gerar*) sau mai potolite, căsnicia condimentată cu *haz și necaz*, școala și biserica, viața de comunitate, jocul, muncile câmpului, superstițiile, poverile și supărările, sărăcia și bogăția, lenea sau hărnicia, bunătatea sau răutatea sunt surprinse cu amănuntul de către scriitor, toate petrecute într-un orizont local care cuprinde Țara Secașului, părțile Blajului și zona Sibiului cu împrejurimile sale, locuri în care povestitorul așază, își urmărește și își

ghidează personajele: *în timp ce unii înoată în blândețe îngerească, alții se afundă în iadul lor de viclenii și răutăți (Doctorul).*

Dragostea bunicului față de nepot o transpune printr-o comparație grăitoare, plină de frumusețe și substanță, care mi-a căzut la suflet: *Ve-ghea asupra lui mai abitir decât consulii romani asupra republicii.* O semnificație profund creștină o au cuvintele pe care le transmite scriitorul, povățuindu-ne: *Hai să mai stăm laolaltă până ce încă mai suntem.*

Finalul cărții face trimitere la Psalmul 11 din Scriptură, cu un mesaj atât de actual pentru societatea de azi, pe care îl citim mai mult cu necaz decât cu haz: *atunci când se ridică sus oamenii de nimic, nelegiuții mișună pretutindeni.*

În creațiile sale naratorul ascunde situații reale, pagini din viața satului pe care le-a trăit sau le-a auzit, strecurate prin filtrele sensibile ale măiestriei, reclădite pe țesătura imaginarului, legate cu harul de mare povestitor, radiografieri de conștiință profunde, curate, sensibile dintr-o lume autentică, „căreia îi aparține, lumea pe care o cunoaște și înțelege cel mai bine, lumea pe care o regretă într-o anumită măsură și spre care se întoarce instinctiv ori de câte ori se ivește ocazia.

Într-o tehnică a echilibrului și buneii măsuri se topesc disonanțele vieții cotidiene, alungate din prim-plan în favoarea zilelor de altădată, dulci-amare și acelea prin lipsurile care le-au marcat, dar curate și înnobilate de respectul pentru legile morale.”²²

Ioan Popa este un scriitor dăruit cu harul povestirii, care ne încântă cu scrierile sale, pe care eu, personal, le citesc cu mare plăcere și cu nesăț. *Haz și necaz* este un volum care umple inima și povățuiește. Coperta, un desen în tuș, intitulat *Motanul*, realizat de Angela Petruța, pregătește și întregeste mesajul operei. În cărțile Domniei Sale se poate vorbi de o întrupare literară a satului natal. Scriitorul este un lutier al cuvântului viu pe care îl așază în forme, iar Povestirea ajunge la sufletul cititorului, unde se întâlnesc dăruit și dăruitor. Cerul cântă în cuvânt. Suntem la nuntă, la nunta Povestirii.

²⁰ I. Opreșan, *Lucian Blaga. Sub zodia mitului*, Ed. Saeculum I.O., București, 2015, p. 76-77.

²¹ Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române, 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, 2008, București, p. 652.

²² Monica Grosu, *Ioan Popa și valențele evocării*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2013, p. 17.

CUNUNI DE SPINI PE-O RANĂ ÎNCĂ VIE

*"Rupându-ne de Neam, sârma
ghimpată în Adevărul Nostru a
întins.../ Și pe Iisus, în fiecare ins,
L-a pus pe cruce, între fiu și tată...*

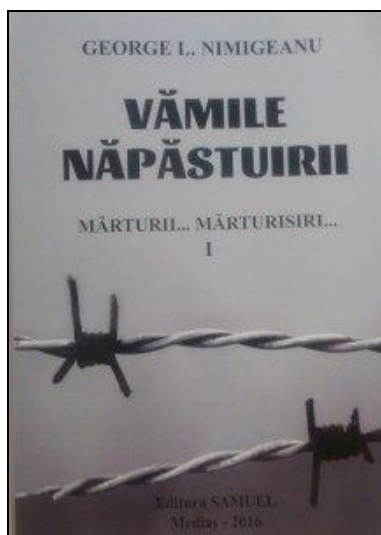
(George L. Nimigeanu)

Întâi i-am cunoscut poezia. Cuvintele încărcate de sens, sculptate măiestrit în statuia stilului clasic și în flexibile forme moderne, m-au captivat de la prima lectură. Întâlnirea noastră în miracolul cuvântului scris mi se pare predestinată. La redacție, aveam masa de lucru în același birou cu șeful secției de cultură Ion Crețu, înrădăcinat la Tereblecea. De fapt, în cazul meu, "masa de lucru" e departe de înțelesul concret al acestor cuvinte, căci nu prea rodeam coatele la ea. Nici nu încercam să scriu ceva la redacție, când îl aveam în față pe Ion Crețu, cu care îmi era mai mare dragul să discut pe orice temă. La el am văzut primele cărți ale lui George L. Nimigeanu, de la Ion Crețu am auzit primele versuri ale acestui poet, născut în același sat cu colegul meu de condei.

Degrabă aveam să-l cunosc în profunzime și să-i simt durerile sufletești, deși trăiește în România, la Mediaș, și nu l-am văzut aieva niciodată.

Astă vară, purtându-mi pașii prin Țara dragă, în drum spre Sibiu, am trecut și prin Mediaș. Ce rău mi-a părut că n-am memorizat, nu mi-am notat undeva adresa sau telefonul domniei sale! Aveam o bună ocazie să mă opresc pentru câteva minute și să-i mulțumesc pentru tot ce mi-a adus de la Mediaș poșta pe parcursul ultimului deceniu. Or, am primit de la poetul George L. Nimigeanu multe plicuri – cu ilustrate poștale de fiecare Crăciun și Sfinte Paști, cu noile sale plachete de versuri. Dezobișnuită cu scrierea și trimiterea scrisorilor în plic, prin poștă, le deschideam cu tremur de suflet și un sentiment de încântare față de bărbatul de modă veche, înzestrat cu talentul de a rotunji atât de caligrafic litere, așa cum își revarsă măiestrit în armonii lirice cuvintele.

N-a fost să fie cea posibilă întâlnire, însă degrabă înspre toamnă

mi-a sosit un plic mai voluminos, după o lungă călătorie pe nebănuite căi și prin întunecoase labirinturi ale unei inutile, exagerate vigilențe din partea nu știu cui. **Nu e prima dată când o carte sau revistă trimisă din România, ajunge anevoie la Cernăuți, de parcă ar face pe jos înconjurul lumii.** Oricum, drumul lui George L. Nimigeanu prin "Vămile năpăstuirii" a fost mult mai lung și spinos, decât cel parcurs de noua sa carte, cu același nume, din Ardeal până în Bucovina. E prea puțin să mărturisesc că am citit-o cu sufletul înlăcrimat, așa cum demult n-am mai poposit cu lectura în vreo carte. Doar de la o vreme, cititul cărților în format tradițional, ca și scrisorile de acest gen, a devenit o raritate. În "**Vămile năpăstuirii**" George Nimigeanu își retrăiește Golgota începutului pământesc, de la fragedă copilărie și până la intrarea în viața matură. Până la aceste cutremurătoare "mărturii-mărturisiri", cum le numește autorul, am întâlnit și în creația-i lirică, în special în placheta de versuri "Zodia nedreptății" (Ed. SAMUEL, Mediaș, 2010), crâmpieie dintr-un trecut traumatic. Poezia, însă, nu întotdeauna este expresia unor trăiri și suferințe reale, prin care neapărat trece autorul. Poemele din "Zodia nedreptății", mai ales cele incluse în ciclul "Amintiri dintr-o copilărie interzisă", deși au mesaj de spovedanie, pot fi concepute de cititorul care nu cunoaște calvarul suferit de autor, ca respirație artistică, izvorâtă din memoria ereditară, inspirată de dorul de meleagul natal, de durerea pierderilor iremediabile. Putem crede că, în poezia cu dor de Tereblecea, de

mama refugiată într-o lacrimă, de tata care "mânca numai duminică seara...", George Nimigeanu este urmărit mai mult de ecoul din străfundul mormintelor, decât de obsesia propriilor amintiri.

Cu totul altfel ne emoționează și ne înfrigorează volumul său de proză "Vămile năpăstuirii", scris, așa cum recunoaște autorul, la insistența unor buni prieteni: "*... am tot povestit "câte ceva" din viața mea zbuciumată, unii dintre "ascultători" m-au sfătuit să scriu toate cele trăite, pentru că întâmplările prin care am trecut sunt specifice vremurilor pe care le-am traversat cu toții, dar nu toți au avut "nenorocul" de a fi martori direct implicați...*". Poetul George L. Nimigeanu n-a fost doar martorul implicat, ci pe nedrept năpăstuitul. Până a deveni și al Ardealului, fiul Bucovinei, născut la 3 ianuarie 1938, la Tereblecea (județul Rădăuți la acea dată), a trecut printr-un infern incredibil chiar și pentru noi, cei rămași sub stăpânirea ciumei roșii: "*Cu frica-n sân și moartea în spinare,/ prin sârme,-n țară unii s-au tot dus.../ Și ne-am rugat și noi Celui-de-Sus, și am fugit, ziua-n amiaza mare,/ de-a valma, printr-un lan de grâu mănos,/ cu mama și cu-n frate dus în braț.../ cu spaima-n suflet... și cu moartea-n față.../ în noi purtând osânda Lui Hristos*".

Am apelat din nou la poezie, căci ghemul suferințelor redate poetic în "Zodia nedreptății" este depănat în volumul de proză – un viu document despre atrocitățile regimului dictatorial comunist, ce poate fi luat ca dovadă la marea judecată de apoi, la tribunalul din ceruri. Or, e prea scurtă o viață de om ca să-și vadă dreptatea pe pământ. Bărbatul ajuns în pragul senectuții rememorează trista, tragică poveste a copilăriei și adolescenței prin prisma copilului cu trupul frânt de chinurile pribegiei, cu sufletul rănit de ciulinii Bărăganului, din care maica sa n-a izbutit să plivească toți spini. Dar l-a legănat mereu cu alinarea: "*Lasă, dragul mamei, ne-om întoarce...*". Drumul refugiului, însă, așa cum este și cel al morții, le-a fost fără de întoarcere. Însorita și domoala vale a comunei Tereblecea a rămas pentru copilul țăranilor Leon și Domnica Nimigeanu un pământ furat din →

MARIA TOACĂ

clipa când a venit ziua plecării și taică-su "a legat cu un lanț solid un drug de lemn la roțile din spatele căruței... Au așezat apoi lada de zestre a mamei, după care au rânduit în ea cele de trebuință. La spatele căruței, sub coviltir, au pus sacii cu făină, pe cei cu cartofi și puțină cu brânză... peste fân au tras niște țoluri de casă... în față, lângă ziț, tata a legat o găleată de tablă, sub ea așezând, la picioare și la îndemână, plita aceea de tuci cu două ochiuri, lângă o cutie de lemn în care se găseau ciocanul, cleștele, cuiele, o sârmă făcută rotocol... Ultimele unelte le-a legat tata sub marginile coviltirului, pe partea din afară a loitrelor: coasa desfăcută și împachetată cu grijă, furca, lopata și toporul..."

Am selectat acest pasaj nu doar pentru a evidenția chibzuința gospodărească a țaranului tereblecean sau faptul că trecerea frontierei a fost bine gândită, minuțios pregătită de el, ci pentru că datorită acelei căruțe cu coviltir familia a supraviețuit. Căruța le-a fost casa de toate zilele și mijloc de transport dintr-un capăt în alt capăt de țară. Mai ales, *plita aceea de tuci cu două ochiuri* le-a menținut viața copiilor. Greu de imaginat că pe noi, cei rămași sub ocupația sovietică, cu bune și părinți osândiți prin Siberia și Kazahstan, împușcați în Lunca Prutului și la Fântâna Albă, ar putea să ne impresioneze peregrinările unor refugiați trecuți ziua în amiază mare prin sârma ghimpată, fără nicio zgârietură, ba încă într-o căruță încărcată cu toate bunurile necesare supraviețuirii.

Pentru lumea noastră terorizată de antihriști, trecerea fără vărsare de sânge a frontierei însemna mântuire, viață liberă și fericită... Mărturiile lui George L. Nimigeanu, însă, ne deschid ochii la adevăruri dure, imposibil de a fi acceptate și înțelese chiar nici de treaza rațiune. Am mai citit cărți cu acest subiect dureros, în special despre amarul refugiuului până în adâncul Țării, descris de doctorul Gheorghe Nandriș din Sibiu, fiul țaranului Florea Nandriș, unul din membrii renumitei familii din Mahala. Dar nici una nu se compară cu peregrinajul soților Nimigeanu din Tereblecea. Trecând odată cu ei hotarul, ciurma roșie le-a omorât speranța și visele, i-a lipsit de râvnita libertate... Pentru ei exista un singur

drept – să-și poarte răbdători crucea pe Golgota suferințelor, să-și rupă oasele muncind. Bărbatul care a luptat la Cotul Donului, care nu s-a dat de partea cozilor de topor, nu inspira încredere servitorilor regimului comunist din România.

Refugiații din teritoriile ocupate erau considerați "trădători", "reacționari", nedemni de drepturi cetățenești... În căutarea unui loc mai liniștit, Leon Nimigeanu și-a purtat familia dintr-un sat în altul. Tremurând în fundul căruței, copilului, care era pe atunci viitorul poet, i s-a întipărit în simțiri și în memorie grozăvii de nedescris: "Momentele de bucurie erau foarte rare și mi se păreau atât de scurte, încât parcă nici nu se petreceau cu adevărat". Rătăceau dintr-o localitate în alta în căutarea unei gazde – Boroaia, Moinești, Magirești, iar din urmă îi prindea frontul.

Apoi vine drumul infernal cu trenul foamei de la Jariștea, unde zădarnic încercau să-și amăgească durerea opoșiți într-o ploșnițarie, spre Banat, la Grabați, locul a cinci ani de oarecare liniște.

Când credeau că au scăpat de nevoi, ajungând să aibă, măcar pe hârtie, "casa noastră" în comuna bănățeană Grabați, o năpastă de nedescris a dat peste refugiații bucovineni.

Copiii lui Leon Nimigeanu n-au mai avut parte de serbarea șco-lară. "În seara de 17 iunie, parcă pe nesimțite, comuna a fost înconjurată de mașini și militari, înarmați "de război". Nimeni n-a mai avut voie să plece din sat, nimeni nu a mai intrat în sat... pe la ora două după miezul nopții s-au pornit niște bubuituri în poartă", așa a început noaptea urii, noaptea nedreptății fără de sfârșit.

Soldații au dat buzna în curte, au început să bată în obloane. Cu toții, mic și mare, au fost scoși afară, primind ordin ca până dimineață să fie gata de plecare.

Și iarăși a înhămat gospodarul calul, și-a încărcat bruma de "avere", având voie să ia numai cât încăpea în căruță. Și iarăși plânsete, și iarăși drumul spre chin și moarte...

De rând cu refugiații basarabeni și bucovineni, deja resemnați cu prigonirile, au fost scoși din case și câțiva localnici.

Aceștia treceau prin frământări cumplite. Cât de mult amintește

acest episod al deportării în Bărăgan de exilarea în masă a românilor din teritoriile ocupate – în Siberia și Kazahstan!

Deosebirea e doar că cei mânați în Siberia au fost adăpostiți în barăci, iar cei deportați în Bărăgan, cum s-a întâmplat cu familia Nimigeanu, au fost lăsați pe un câmp absolut gol, în bătaia vântului, în arsura infernală a soarelui, casă sau, mai curând celulă de pușcărie, servindu-le niște țărșii numerotați, care indicau lotul fiecărei familii.

Toți țărșii aveau să fie "improprietăți", cum scrie cu amară ironie George Nimigeanu, de câte o familie de "dușmani ai poporului", părinților săi revenindu-le parul cu numărul 368.

E îngrozitor să citești cum au fost lăsați în ploaie, sub un cer "potrivnic", răzvrătit parcă și el, în brațele deznădejdiei și ghearele urii. Până au înjghebat o colibă, s-au adăpostit mai întâi sub căruță...

Patru ani, patru luni și șapte zile a durat deportarea în Bărăgan, fără niciun drept civil, cu excepția "libertății" de a-și rupe oasele la cele mai grele munci.

Pentru copilul Georgică, cel mai dureros era lipsa dreptului de a-și continua învățătura la liceu și de a obține studii superioare. I-a fost interzisă nu doar copilăria, ci și visul de a-și urma vocația. Purtând stigmatul de deportat, cu domiciliu obligatoriu, nu a fost admis la Facultatea de Arhitectură din București, la care aspira. Numai după serviciul militar i s-a permis să se înscrie la Facultatea de Educație Fizică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, pe care a absolvit-o în 1965.

Fuga de invazia rusească nu le-a adus părinților săi libertatea la care visau, cel mai mare necaz pentru ei fiind să vadă ruinate speranțele copiilor, pentru viitorul cărora au și părăsit cuibul natal.

Cu volumul "Vămile năpăstuirii", poetul se întoarce spre satul acela de sub pământ, unde dreptatea zăcea în spânzurători, dar și la locul nașterii sale, sfârtecat de sârma ghimpată.

Nu e o carte de amintiri, ci însăși netămăduita-i rană cu cununi de spini, care, ca o răzbunare a traumatizantului trecut, bate la ușa baștinei părinților săi.

Iurie Colesnic ... în culisele Istoriei

Iurie Colesnic (n. 1955) este un cunoscut scriitor și istoric din Basarabia, un important om de cultură din Chișinău și chiar din întreg spațiu românesc.(1)

Întâia dată am aflat despre domnia sa în anul 1992, când a reeditat volumul *Pe urmele Basarabiei ... note și impresii din revoluția rusească* de Romulus Cioflec, la Editura Universității din Chișinău. La puțin timp, a venit în Sf. Gheorghe, pe meleagurile natale ale scriitorului Romulus Cioflec, pentru a-și lansa volumul.

În anul următor, 1993, Iurie Colesnic tipărește la aceeași editură, primul tom din opera sa *Basarabia necunoscută*, în care prezintă medalioane despre fiii credincioși ai Basarabiei. Câteva pagini din acest volum sunt consacrate lui Romulus Cioflec „acest fiu al Ardealului ce a avut parte de toate încercările la care a fost supusă generația sa”, dar care „se mândrește că poate fi numit prietenul Moldovei și-al moldovenilor.” (2)

Într-una din recente mele călătorii în Basarabia, l-am reîntâlnit pe Iurie Colesnic. Am discutat despre Romulus Cioflec, despre *Caietele de la Araci* și mi-a oferit recentul său volum intitulat *În culisele Istoriei*.(3) Substanțialul volum (355 p.) mi-a atras atenția de la început, fiind convinsă că voi descoperi referiri la scriitorul Romulus Cioflec. Nu m-am înșelat. Am admirat, mai întâi, bogata iconografie – imagini foto dintr-un vechi Chișinău, fotografiile ale multor Oameni care au trăit odinioară și au lăsat urme în Istorie. Ce frumos! „Fotografiile au puterea de a opri timpul în loc.” (p.350) Cât adevăr!

Sumarul, peste 90 de titluri, medalioane dedicate unor personalități basarabene ori acelor ce au plecat pe drumul vieții din Basarabia, apoi unor evenimente, clădiri, monumente.

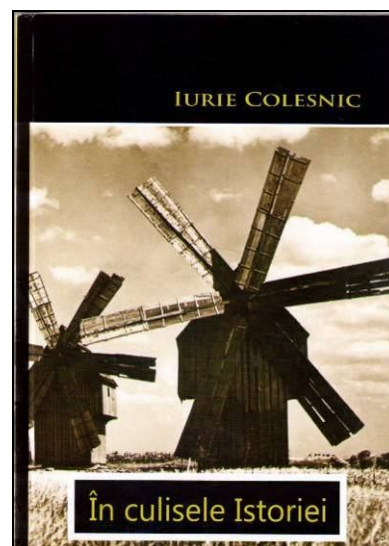
Aplecându-te îndelung asupra volumului, îți dai seama de documentarea asiduă, de seriozitatea cercetării. Bibliografia nu este trecută separat, dar o găsești în interiorul textelor, clar și corect redată, la obiect. Cercetătorul Iurie Colesnic își cunoaște în detaliu meseria. Totuși ne mirăm de ce nu a considerat necesară existența unui indice de nume. Ne-am fi descurcat mai ușor, în cercetarea noastră.

Chiar din primele pagini mi-a atras atenția titlul *Taina Aleii clasicilor*. (p.12-16) Am aflat că în anul 1932 e existat ideea de a se crea în Chișinău o Alee a marilor personalități. În nr. 1/1032 al revistei *Viața Basarabiei*, este semnalată inițiativa amplasării unui bust al avocatului Emanuil Gavriiliță (1847-1910), directorul primului ziar românesc din Chișinău, cu titlul *Basarabia* (1906-1907). Emanuil Gavriiliță a fost tatăl Antoniei Gavriiliță (1875-1960), absolventă a *Școlii de Arte Frumoase* din Odesa, prima soție a scriitorului Romulus Cioflec, cu care scriitorul a călătorit în Spania și în regiunile arctice, așa cum rezultă din volumele memorialistice.(4)

În capitolul *Funeraliile Patriarhului*, Iurie Colesnic evocă pe baza unor scrisori și documente, înmormântarea celui ce a fost „unul dintre promotorii mișcării naționale din Basarabia”, Pan Halippa (1883-1979), trecut la cele veșnice la 96 de ani, la mănăstirea Cernica, după ce „a petrecut” prin mai multe închisori și lagăre din România și din URSS (inclusiv Siberia). Pe viitorul om politic Pan Halippa, l-a cunoscut Romulus Cioflec la Iași, prin 1906, pe când își pregătea examenele de diferență pentru liceu. În martie 1917, Halippa l-a primit cu brațele deschise la Chișinău,(5) solicitându-i ajutorul de a redacta, în haină latină, gazeta *Cuvânt moldovenesc*, colaborând apoi și la *Sfatul Țării*, iar mai târziu la *Viața Basarabiei*. Prin urmare, colaborarea dintre cei doi a durat nu numai în perioada basarabeană a lui Romulus Cioflec (1917-1926) ci și după aceea.

Tot la Iași, în aceeași perioadă, l-a cunoscut Romulus Cioflec pe „bărbatul cu capul albit de ani”, Nicolae Alexandri, cel pe care Iurie Colesnic îl prezintă în capitolul *O ramură genealogică de la Veneția, dispărută în Gulag...* (p. 16-18). Cei trei, Romulus Cioflec, Pan Halippa și Nicolae Alexandri, au locuit puțină vreme, „într-o toamnă”, la aceeași gazdă, pe strada Florilor, în Iași.(6)

Romulus Cioflec prezintă, în volumul său memorialistic despre Basarabia, multe personalități ce se regăsesc în volumele scrise de Iurie Colesnic. Extraordinare „întâlniri”! În cele de mai sus, am amintit doar puține despre acestea. Considerăm că Romulus Cioflec este cunoscut în Chișinău și dincolo de Prut nu datorită faptului că a locuit aproape

zece ani în acest oraș, ci pentru că s-a implicat în tot ceea ce a însemnat mișcarea națională politică și culturală a Basarabiei dintr-o perioadă fierbinte a istoriei ei. Cercetătorul și istoricul literar Iurie Colesnic este desigur cel mai bun cunosător al activității din Basarabia a scriitorului Romulus Cioflec, precum și a relațiilor lui cu intelectualii basarabeni.

LUMINIȚA CORNEA

Note bibliografice:

1. https://ro.wikipedia.org/wiki/Iurie_Colesnic
2. Iurie Colesnic, *Romulus Cioflec* în vol. *Basarabia necunoscută*, Universitas, Chișinău, 1993, p. 224-230.
3. Iurie Colesnic, *În culisele Istoriei*, Cultura, Chișinău, 2015.
4. Romulus Cioflec, *Cutreierând Spania. Impresii de călătorie*, Editura Adevărul, București, 1928; Romulus Cioflec, *Sub soarele polar. Impresii și peripeții din voiajul unor salvați de la naufragiu de spărgătorul Krasin*, București, Editura Națională – S. Ciornei, 1929.
5. Luminița Cornea, *Un ardelean luptător pentru idealurile Basarabiei: scriitorul Romulus Cioflec (1882-1955)*, în vol. *Studii și articole literare*, Brașov, Editura Pastel, 2014, p. 17-38
6. Cf. Carte poștală trimisă de profesorul Al. Epure lui Pantelimon Halippa, în vol. *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Editura Arcuș, 2007, p. 97 și în vol. Luminița Cornea, *Romulus Cioflec – o viață în imagini*, Centrul Cultural Județean Covasna, Sf. Gheorghe, 2016, p. 21.

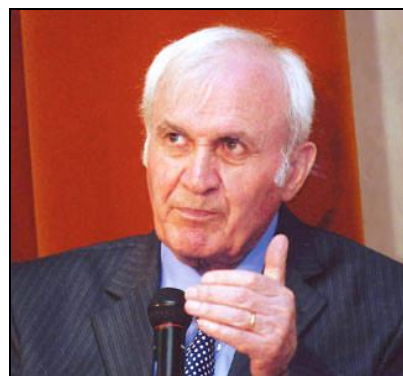
EX LIBRIS

Dincolo de imaginea delectabilă pe care, prin „inventarierea” unui bogat fond de documente literare avut la îndemână, o oferă jocul mozaicat al unei construcții de tip „puzzle”, plăcerea cu care se parcurge una din recentele cărți semnate de Ion Brad (*Comorile unui prieten tânăr: George Corbu-Junior* (București, Editura Muzeul Literaturii Române, 1916, 453 pag.) vine și din timbrul efervescent și tonic al comentariilor, semn că fibra culturii și a prieteniiilor intelectuale poate lega oamenii într-o „sacră complicitate.” Este vorba aici de un gen de evocări, a căror vibrație, dedusă din varietatea infinită a experiențelor, este întreținută de credința că devenirea și împlinirea în literatură, în genere, în cultură, ar beneficia de lecția Maestrilor. Receptiv și colocvial, lăsând intenționat deschise, pe lângă intenția vizibil recuperatoare, și alte multiple posibile perspective, Ion Brad insistă asupra evoluției în timp a relațiilor dintre scriitori, din convingerea că lecțiile pe care ni le oferă cei dinaintea noastră pot genera nu doar un șir de legături creatoare, ci și o beneficiă asigurare privind esența împlinirii spirituale.

După cum am lăsat să se înțeleagă, povestea de față, literalmente fermecătoare, a pornit de la „comoara” pe care Ion Brad o descoperă în casa mai tânărului său prieten. Făcând dovada unei reale voluptăți de bibliofil, acesta a moștenit de la înaintașii săi, adevărați cărturari patrioți, pasiunea de „iubitor și strângător” de cărți rare, de o anume substanță spirituală, alcătuite de cercetători erudiți, oameni de largă cultură intelectuală, cărți de toate felurile, făcute pentru lectură și delectare, cărți de care nu te poți despărți nicăieri, „gândite spre a fi ținute în mână și în pat, și în barcă, și acolo unde nu sunt prize”, pretutindeni pe drumurile pe care ne împing valurile destinului, cărți creative, unele de-a dreptul seducătoare, cărți ferecate cu meșteșug în legături de aur, pentru a fi prețuite ca adevărate comori și obiecte de artă. Informațiile lui Ion Brad se dovedesc bogate și impresionant de precise, comentariile, fecunde și expresive prin profunzimea observațiilor, înfățișându-se ca semne evidente ale unui intelectual

complet, poet, eseist și exeget, publicist și romancier, dar și editor și bibliofil rafinat, neobosit explorator al paginilor scrise timp de peste șaptezeci de ani. Prin fiecare rând scris, Ion Brad dovedește echilibru și generozitate, semne ale unui om înțelept, pacifist, preferând să evite stările ambigue, contrastele, inadapările sau dezacordurile, în folosul menținerii unei dispoziții propriu reușitei și tensiuni prielnice actului creator.

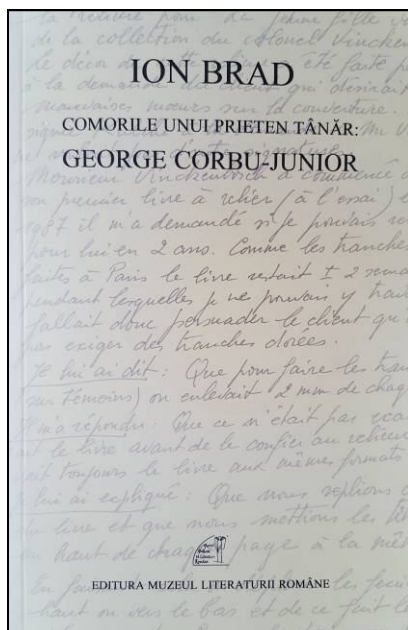
Păstrându-se în limitele unei asemenea vii disponibilități afective și intelectuale, Ion Brad reface în forme credibile și coerente mediile de formare și devenire interioară din anii '50-'60. Asemenea tablouri sunt dominate de imaginea unor scriitori autentici, mulți dintre ei aflați în prim-planul notorietății sau în devenire, impunând treptat o primenire a ierarhiilor. Din această perspectivă este descrisă și atmosfera din jurul grupării cercului *Sburătorului* și a lui E. Lovinescu, adevăratul „patron al criticii literare românești”, un fel de Sainte-Beuve al nostru din prima jumătate de veac XX, căruia, printre atâția alți scriitori, îi datorează celebritatea nume cèlebre ale scrului românesc interbelic, precum Hortensia Papadat-Bengescu, Vladimir Streinu, Ion Barbu, Anton Holban, Perpessicius, Ion Pillat, Tudor Vianu, Demostene Botez, Dimitrie Stelaru și chiar Geo Dumitrescu, care, la vârsta de 22 de ani ai săi, cu doar un an și ceva înainte ca strălucitul critic și istoric literar, romancier și memoria-

list să treacă în eternitate, primea un autograf pe volumul de *Memorii* (1900-1916): „Domnului Geo Dumitrescu de bun găsit pe același drum, 6 mai 1942 E. Lovinescu”. Reținem, ca deosebit de prețioasă, și dedicația pe care, pe la începutul apropierii sale de cenaclul *Sburătorul*, E. Lovinescu i-a oferit-o Hortensiei Papadat-Bengescu: „Doamnei Hortensia Papadat-Bengescu, ca să nu i se urască așteptându-și rândul. E. Lovinescu, 3 iulie 1920.” Într-un text din „Informația zilei” (13 mai 1943), „cărturarul savant cu suflet de poet” îi împărtășea lui Arghezi următoarele gânduri dominate de sentimentul înfiorat al morții: „Mă simt sărac și umil, rușinat de mine însumi și mai nevrednic decât toți cei care mă înconjoară [...] Înfiorați ne strângem unelte sărace de lut și ascultăm torsul stelelor”. O memorie involuntară atrage una după alta temele deduse istoricește de Ion Brad din varietatea infinită a experiențelor sale. Dintre marile personaje citate, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Agârbiceanu, Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Gellu Naum, Ioan Alexandru, Geo Dumitrescu și Marin Preda, citați peste tot în carte, rămân ca repere ale unei anume „geografii spirituale”, „stele fixe” în parcurgerea acestui itinerar spiritual.

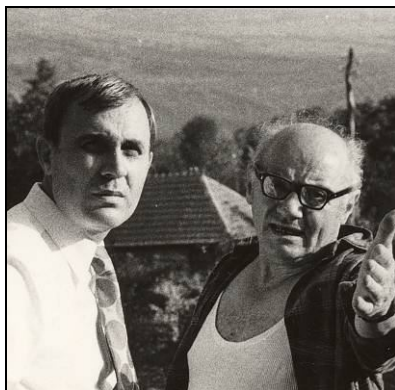
Cu adevărat încântătoare sunt și paginile despre membrii așa-numitei „generații a războiului”, poeți și prozatori cu un talent precoce, aliați cu sensibilitatea, îndrăzneala și spiritul nonconformist, pe care Ion Brad începe să îi cunoască prin Geo Dumitrescu, deja celebru prin avaturile proprii experienței mișcării albatrosiste, o promoție tot mai interesantă și dinamică, în stare să modifice configurația viitoare a literaturii contemporane și să impună, prin jocul interferențelor, o nouă axiologie. →

MARIN IANCU

Excelente și demne de o mai adâncă reflecție ni s-a părut portretul pe care poetul-memorialist Ion Brad reușește să îl realizeze talentatului Geo Dumitrescu, cunoscut prin „stilul său spiritual, adeseori malițios”, rebel și de o mare vivacitate, care, dincolo de „calitatea de bun gospodar al vieții operei sale”, „știa să fie și un coleg și prieten atent, cordial, plin de fantezie, cu formule și întorsături de frază din poemele mai vechi, reluate mai târziu, după pauze lungi, uneori dramatice.” Prietenia și colaborarea cu Geo Dumitrescu datează chiar din perioada începuturilor literare ale lui Ion Brad, de prin anii '50, când autorul cunoscutelor volume de versuri *Aritmetică și Libertatea de a trage cu pușca* venise la Cluj, însoțit de Miron Radu Paraschivescu, pentru a întemeia revista „Almanahul literar”, devenită mai târziu „Steaua”. Viața literară a Clujului de după 1953 se încheagă tocmai din asemenea frânturi de imagini, desprinse cu o tot mai multă insistență din anii petrecuți în redacția revistei nou înființate, întâlniri active patronate de inegalabila artă a ironiei subțire venite dinspre Geo Dumitrescu, proaspătul „șef ideologic” venit de la București ca responsabil al activității echipei de scriitori.

Aria unor memororii de acest gen se extinde treptat. Dacă la un moment dat, atenția îi este reținută de atmosfera din cercul înalt al conducerii Uniunii Scriitorilor, bucuria descrierii unor întâmplări cu scriitori precum Mihai Beniuc, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Demostene Botez și Zaharia Stancu devine nesfârșită, Ion Brad ținând să se ni se înfățișeze aici ca un povestitor autentic, inepuizabil. Procedând în acest fel, Ion Brad reușește să transforme cu repeziciune o carte într-o cheie biografică. Informația ajunge astfel să fie exploatată nu ca un fapt în sine, ci prin rezonanța pe care poate să o aibă în straturile mai adânci ale conștiinței și actului de creație proprii unui anume scriitor, ca semn al spiritualității acestuia. De exemplu, pe foaia de titlu a volumului *Întâlnirea din pământuri. Nuvele* (1948) putem citi: „Dlui Geo Dumitrescu, prima mea carte, cu mulțumiri pentru disciplina gândului, însușită de la D-sa; cu bune sentimente, Marin Preda, aprilie 1948”. A doua dedicație este transcrisă de pe volumul *Friguri* (1963): „Lui Geo Dumitrescu, cu acești sentiment miraculos de afectiune

Ion Brad și Ion Vlasiu

– fiindcă a învins curgerea de douăzeci de ani de viață – pe care l-am simțit în ziua când l-am cunoscut la el acasă într-o odăiță pe Calea Griviței; cu cele mai bune urări pentru un an fericit. Marin Preda, Dec. 63”. Cuvinte de încurajare și de mângâiere, de venerație și smerenie, mesaje și gânduri de recunoștință publică, o poveste de mulțumire sau de iubire, cu tâlcuri ce urmează să fie descifrate, dedicațiile transcrise aici de Ion Brad deschid noi forme de înțelegere a relațiilor dintre scriitori. De-a dreptul admirabilă, evocarea pe care Ion Brad o dedică amintirii lui Marin Preda rămâne „un exemplu de demnitate umană și profesională”, un adevărat elogiu adus prieteniei și talentului uriaș al autorului *Moromeșilor*. Portretele devin armonioase, echilibrate, neevitând, în unele cazuri, și tușele ușor ironice. În altă parte, aceeași sinceritate a sentimentelor exprimate poate fi ghicită și în dedicațiile adresate de poeta Nina Cassian „ciudatului, refractarului” Geo Dumitrescu pe unele dintre volumele sale de versuri publicate în perioada 1949-1997, cuvintele poetei reflectând atât de expresiv o anumită evoluție a naturii relației dintre cei doi pe durata a cinci decenii de frumoasă prietenie spirituală. Cum Geo Dumitrescu s-a bucurat de amiciția și simpatia multor scriitori aparținând generației care s-a afirmat imediat după al Doilea Război Mondial, și-i amintim aici pe Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru, Ștefan Augustin Doinaș, Radu Stanca sau Mihail Grama, dedicațiile primite de acesta ar putea sta la baza reconstituirii unei imagini destul de vivace a literaturii române postbelice. În plus, efectele sunt la fel de surprinzătoare și în paginile în care sunt evocați Ben Corlaciuc, „un alt prieten al lui Geo Dumitrescu”, fost corector la ziarul

„Timpul”, dimpreună cu „nefericitul” Ion Caraion sau cu prozatorul și eseistul Petru Dumitriu, o prezență intensă în presa vremii și în viața publică, ajuns, în cele din urmă, dintr-un „om de încredere al regimului”, un persecutat al acestuia, ceea ce a și determinat plecarea sa din țară în 1961. Mărturie destul de expresivă a unor suferințe suportate prin ani, rămâne și următoarea dedicație adresată, pe lângă multe altele, de poetul Ion Caraion șefului său de la „Albatros”: „Lui Geo Dumitrescu, toate versurile și ridurile mele premature închise în această carte ca într-un încă nu sicriu din cele câteva ale acestor 23 de ani, peste care n-ar fi trebuit să vină niciodată un război... Eram destul de timizi și așa... O prietenie pe care eu nu pot s-o strâng în cuvinte, pentru că ar trebui să le spun pe cele mai banale. Ion Caraion 23 II/1946”.

Ion Brad descrie, povestește, lăsându-se furat de dragul unei comunicări blânde, într-un ton dat de multitudinea trăirilor și a informațiilor. Prin mulțimea de portrete, confesiuni și reflecții de tot felul, mărturisiri și documente dintre cele mai valoroase, cu idei de toate felurile, tot mai fecunde și provocatoare, exprimate în fraze sprintene, cu eleganță și rafinament, volumul *Comorile unui prieten tânăr: George Corbu-Junior* deschide imaginea unei lumi învolburate, un spectacol fascinant al unei lungi perioade literare, cu puternice vibrații lirice, o existență în genere frumoasă, dar și cu note hilare pe alocuri, cu autori în căutarea gloriei, critici și gazetari, poeți și prozatori, crispări de conștiință, ambiții literare destrămate, amicitii și invidii, o trombă de imagini, cu personaje și opere reținute și comentate cu o matură și severă meticulozitate. Fără să pornească de la o anumită filosofie prestabilită, volumul *Comorile unui prieten drag* reprezintă un document semnificativ pentru înțelegerea psihologiei unei generații imediat postbelice, un act de adeziune și o formă de manifestare a curiozității intelectuale și a simpatiei față de unele clipe ce coabitează în conștiința memorialistului ca într-un muzeu imaginar subiectiv construit de un spirit analitic care, evitând căderea în digresiuni banale, cercetează cu minuție vibrațiile sensibilității sale în raport cu spectacolul existenței.

Preot deșteptării noastre

În colecția *Școala ardeleană a Galaxiei Gutenberg* coordonată de istoricul literar Ion Buzași a fost reeditat studiul „*Andrei Mureșanu-Viața și opera*” al reputatului dascăl blăjean Ioan Rațiu (1869-1917). Editura *Galaxia Gutenberg* din Târgu-Lăpuș a inițiat un program al restituirilor culturale privind viața și opera lui Andrei Mureșanu, publicând contribuția monografică a lui Valeriu Braniște și întregind mesajul editorial cu studiul *istoric-literar* al profesorului Ioan Rațiu la împlinirea a *200 de ani de la nașterea* celui despre care Mihai Eminescu scria în *Epigonii* că face „piatra să învie ca și miticul poet”, fiind „preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet”.

Editorul și autorul prefeței, prof. univ. dr. Ion Buzași, motivează valoarea literară a reeditării prin faptul că „este prima monografie, în sensul statornicit de teoria literară, din istoriografia literară românească, urmată în structura ei compozițională, cu mici modificări, de cei care au scris despre viața și opera lui Andrei Mureșanu”. Astfel, studiul profesorului Ioan Rațiu, constituindu-se la 1900 în teză de doctorat, prin extinderea documentară și de interpretare față de mențiunile cunoscute până la acea dată, devine operă de referință în bibliografia lui Andrei Mureșanu.

Ioan Rațiu își află reperele pentru studiul despre „poetul națiunii”, al românilor „din patru unghiuri”, în documente ale *Astrei*, studii, protocoale și anuare ale școlilor Blajului sau Brașovului, publicațiile *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, *Gazeta Transilvania*, *Familia*, *Revista ilustrată*, scrieri ale lui Iosif Vulcan, Ioan Pușcariu, George Coșbuc, Vasile Alecsandri, Timotei Cipariu, Mihai Eminescu, *Epistolele* trimise de Andrei Mureșanu lui Barițiu și Bărnăuțiu, poeziile publicate în volum la Brașov și Sibiu în 1862 și 1881, la acestea adăugându-se mărturiile orale („o mulțime de comunicațiuni”) ale soției poetului, Susana Mureșanu, protopopului de Bistrița, Alexandru Silași, profesorilor Iacob Mureșianu și Aurel P. Bota. Prin aceste *izvoare* își clarifică profesorul blăjean traseul monografic, constând

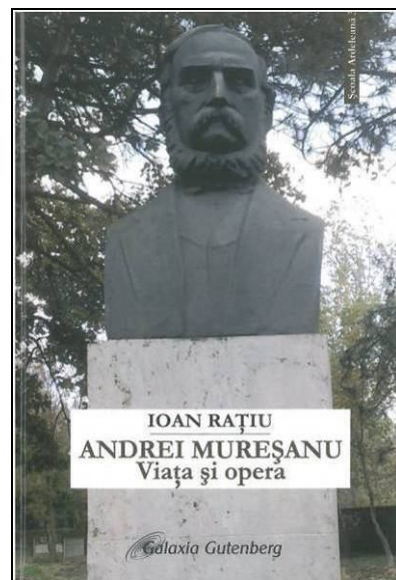
din *Introducere* și 9 capitole: *Tine-rețea*, *Carierea*, *Icoana creșterii rele*, *Spre Parnas*, *Culmea*, *Declinul*, *Moartea*, *Caracterizare generală și Literatură (Bibliografia)*.

Monografia profesorului Rațiu începe sub semnul de pietate față de cel căruia i se cuvine „reîmprospătarea” memoriei și dreptul la „laurul verde” și „coroana nemuririi”, căci „Fericit bărbatul care pătruns de înălțimea chemării sale și-a rezolvit nobil și cu abnegațiune această chemare”, stârnind în urmași sublime idei, argumentând „că este ceva pe fața pământului ce nu se poate încătușa, nici nimici”. Apreciind *literatura* (bibliografia) despre Andrei Mureșanu ca fiind „puțină, severă și nedreaptă”, profesorul blăjean *năzuiește* o scriere „demnă” de omul și scriitorul ce se cere așezat în galeria *oamenilor mari*. Mureșanu apare ca poet al „aspirațiunilor” care a lăsat națiunii române o „ereditate neprețuită” pe care „nu o va distruge nici seria anilor, nici fuga timpurilor”. „Râvna de carte” și „silița de fier” îi vor marca poetului biografia, începând cu *eminența* de la școlile normale din Bistrița, urmând apoi cursuri le de filozofie și teologie la Blaj, „vestitul focalar de știință și cultură”, oraș modest dar „glorios și falnic”, avându-i profesori pe Simion Bărnăuțiu și Timotei Cipariu.

Autorul monografiei accentuează rolul Blajului în formarea personalității lui Andrei Mureșanu: „Blajul l-a făcut ceea ce a fost”. La doar 19 ani, acesta simte cum *școalele* Blajului „dau viață nouă poporului român”, Blajul fiind o *Atenă mică* de unde bărbați cu spirite *luminătoare* vestesc Învierea neamului. Principiile corifeilor Școlii Ardelene, ideea de libertate, de neam, de istorie și literatură română, gloria străbunilor și as-

Luminița Mihailenco,
„Luptătoare”

pirațiunile naționale, *povețele spirituale*, erudiția și jertfa, într-un cuvânt *efectele* Blajului, detaliază Ioan Rațiu, îi edifică lui Mureșanu tăria conștiinței pentru cele mai importante etape ale vieții: profesor la Brașov, translator la cancelaria guvernului cesaro-regesc din Sibiu, traducător al *Icoanei creșterii rele* după pedagogul german Cristian Gotthilf Salzmann, redactor al *Gazetei Transilvaniei*, poet ajutentic al anului 1848, prin înălțătoarele texte lirice în care autorul monografiei descifrează zodie divină, *15 mai 1848* și *Răsunetul*. Această succesiune este apreciată de profesorul Rațiu ca fiind *culmea* biografiei poetului, după care urmează *declinul*, deprimarea, în același timp cu „sugrumarea luptei de libertate” din 1849; cu toate că la Brașov și Sibiu îi apar ediții ale poeziilor, iar *Astra*, prin Marele Șaguna, îi premiază opera.

Meritul monografiei profesorului Ioan Rațiu este acela de a surprinde și argumenta exemplaritatea, din toate punctele de vedere, („*Românul, politicul, învățătorul, profesorul și oficialul. Sentimentul moral. Omul de societate. Capul de familie. Poetul*”), a celui numit omul izbânzilor și al suferințelor, al energiilor neînfricate, riguros și plin de credință, drept în faptă și sfat, cu minte înaltă și suflet de o mare sensibilitate, ce a jurat pentru libertatea românilor; jurământ, se subliniază în finalul monografiei, *aere perennius* (mai durabil decât metalul). Este, credem, și ideea recente reeditări.

VALENTIN MARICA

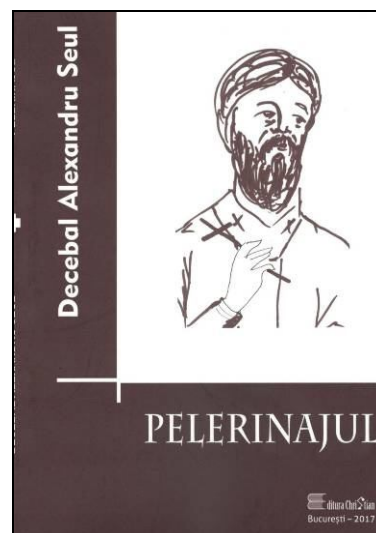
PELERINAJUL

O nouă apariție editorială pe harta de la Obârșiile Sucevei: *Pelerinajul*, de Decebal Alexandru Seul, autor, bine cunoscut în lumea slovelor.

A străbătut cale lungă spre a ajunge la mormântul părintelui Arsenie Boca de la Prislop. "Calea la Mormântul Părintelui Arsenie Boca este drumul spre Dumnezeu" (13. 08.2016, TV Kanal D, după autor). "Coborând apoi panta domoală a muntelui, mulțumit, Doamne, cum să mă exprim altfel, că la Mormântul Sfânt mi-am lipit buzele de Cruce, am atins, îngenunchat pe bordura lui, sacoșa cu hainele de acasă (o cămașă

de a mea și câte una de ale nepoților)... Am reușit să-mi continui rugăciunile cât m-am aflat în apropierea Locului Divin". Este un volum mic prin dimensiune, dar mare prin sens și conținut. Este un îndemn la lectură. Vă veți convinge! "Ah, în acele momente emoțiile m-au invadat, fără puțința de a le stăvili! Deci la pas, din înșuruirea lungă, lungă a pelerinilor, mi-am început, preț de circa 20 de minute, rostirea în gând, și chiar printr-un murmur abia perceput de mine, a rugăciunilor către Părintele Arsenie Boca". Grafica semnată de pictor de Izvoare Vasile Hutopilă dă culoare *Pelerinajului*.

Prof. ION AFLOREI

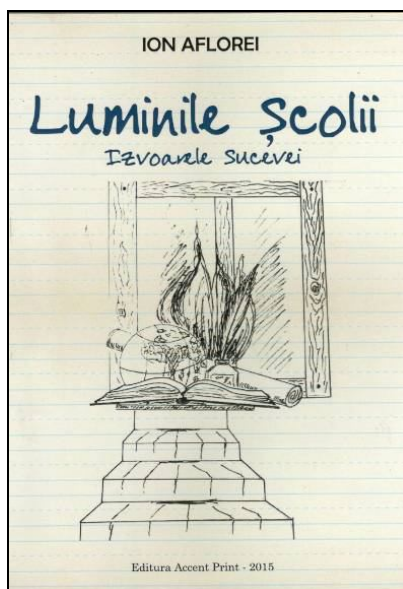

LUMINILE ȘCOLII

„Învață de la vultur când umerii ți-s grei/Și te du la furnică să vezi povara ei/Învață de la floare să fii gin-gaș ca ea/Învață de la mamă să ai blân-dețea sa/Învață de la păsări să fii mereu în zbor/Învață de la toate că totu-i trecător/În seama fiu al jertfei/Prin lumea-n care treci/Să-nveți din tot ce piere/Cum să trăiești în veci”. (lirică norvegiană)

Doar imaginea copertei întâi a cărții profesorului de geografie, Ion Afloriei, cu state vechi de condeier, aproape că divulgă conținutul acestei cărți și astfel cu pași siguri încerc să pătrund în universul ei. Admir, în primul rând, la prietenul și consăteanul meu mânuitor de slove, acum profesor ce se apropie de pensie, fost director-coordonator al școlilor din comuna noastră - voința neclintită de a scrie iubitorilor de carte de pretutindeni, cu stilul caracteristic, meticolos, raportat la documentări precise și cu profesionalism. Volumul *Luminile școlii din satul Izvoarele Sucevei*, Editura Accent Print, Suceava, 2015, se remarcă prin calitatea de invidiat a copertiilor și a graficii cunoscutului pe plan internațional și național a pictorului profesionist huțul domnul Vasile Hutopilă. Volumul are un motto cu semnătura lui Simion Mehedinți, 147 de pagini și o dedicație a autorului: „Dedic aceste rânduri colegilor de breaslă într-ale educației, celor care au trecut pragul școlii și au luat lumină, celor cu drag de carte și iubire de semeni, celor care m-au susținut și încurajat”.

Domnul profesor Ion Afloriei a avut răbdare să-și afle un sponsor și l-a aflat (dar nu căutându-l „ca acul în carul cu fân!”) în persoana domnului Petrică Beniamin, de mai multă vreme

lucrător pe Coasta de Azur, un tânăr cu inimă mare, cu rădăcini adânci în satul Izvoarele Sucevei, căruia autorul i se adresează din carte: „Să vă dea Dumnezeu înzecit!” Așadar cartea are un conținut divers, și-i voi parcurge în continuare principalele ei capitole, nu în ordinea lor, reținând aspectele principale. Cel mai întins capitol e intitulat *Catalogul școlii* (paginile 33-100) și cuprinde absolvenții, directorii, profesorii și învățătorii care au funcționat la Școala Gimnazială sat Izvoarele Sucevei, începând cu anii 1945-1946 până în 2014-2015, informațiile fiind extrase din cataloagele școlii, din păcate, celelalte documente școlare fiind distruse în timpul celui de al Doilea Război Mondial. Din *Luminile școlii*, nu lipsesc creațiile literare în versuri ale preotului nostru paroh, Petru Valentin Ardelean, creații evidente de natură religioasă. Titlurile lor: *Noapte sfântă, Îngerul păzitor, Surâs răstăgnit, Întâmpinare, Noapte*

de ajun, Înviere, Sfânta cruce, îndeamnă elevii cititori, publicul larg, credincios, la întărirea evlaviei pentru Divinitate. Iată doar o strofă din *Sfânta cruce*: „Ești far ce luminează/Stăbunele cărări/Ce duc spre mântuire/Spre fericite zări”.

Rețin și de la contabilul școlii, domnul Marcel Florea, o strofă dintr-o poezie, inserată în volum, intitulată *Poate la anul...*: „A-nceput să ningă, iar frigul te cuprinde,/Cu pași mărunți te-ndrepti sărman copil, dar unde/Căci nimeni nu te așteaptă căldură să-ți ofere./Îți suflă-n pumni, îți mai întorci privirea.../Și-ți spui tăcut - poate la anul...!” M-am oprit apoi asupra altor pagini din care am aflat sub titlul *Călăuzitorii spre lumină*, învățătorii satului de la Școala Gimnazială Izvoarele Sucevei, începând cu Ștefan Dulgher, din perioada interbelică, și continuând cu alți 84, ce au activat între anii 1945-1947, înșuruirea lor oprindu-se în 2014-2015.

În capitolul *Profesori de ieri până astăzi*, am întâlnit și un citat din Albert Einstein: „Educația este tot ce rămâne după tot ce ai învățat în școală”. Aici sunt trecuți 118 profesori care au lucrat între anii școlari 1958-1959 și 2013-2014. A răsfoit cataloagele prof. Ion Afloriei, la data de 1 august 2015.

„Nu ne dăm seama, dar școala este un izvor de lumină, îți dă o cale pe care tu tinere trebuie s-o urmezi. Școala este un munte. Pornește de la poalele lui și urcând cu sudoare și răvnă, ajungi în vârf. Dacă ai reușit, ai strigat EVRICA! Școala este un fel de Everest. Cei care iau lumină din călimara școlii ajung pe culme...” scrie profesorul Ion Afloriei în *Luminile școlii*.

DECEBAL ALEXANDRU SEUL

AMURGUL IUBIRII

(XL)

Problema modernității a încetat să fie aceea a relațiilor de înrudire, respectiv a sexualității dependente de consecințele sociale ale nașterii. Ceea ce constituie modernitatea sunt relațiile de schimb și așa cum o sexualitate de naștere susținea relațiile de înrudire, iubirea-pasiune susține relațiile de schimb într-o zonă în care ele nu se susțin altfel: aceea a familiei. În schimb, selecția partenerilor care constituie o familie, un cuplu, nu mai revine sistemelor de înrudire supravegheate colectiv, ci opțiunilor sentimental-erotic-apetitive individuale. Consecința acestei treceri de la codificarea unui schimb sexual care susține relațiile de înrudire la iubirea-pasiune, ca o economie a darului care resemnifică pe unități sociale limitate economia schimbului, este profundă și neașteptată, dar anticipată de calitatea feminină a tipului de iubire pe care Occidentul l-a inventat: în pofida aparenței, în societatea în care noi trăim, nu bărbații sunt cei care schimbă între ei femeile după sistemul atitudinilor codificate pe care le implică înrudirea; de fapt, unul din secretele subtile, dar evidente ale lumii în care trăim este faptul că femeile sunt cele care-și trimit, ca niște mesaje de iubire, bărbații unele altora.

Cum s-a petrecut această schimbare? În simultaneitate cu apariția, instalarea și metamorfozele iubirii-pasiune în Occident și ale individualității subiective raționaliste a modernității. "Inventarea maternității", ca o consecință a creării căminului în Occident la sfârșitul secolului XVIII¹⁸, conferă o atotputernicie mamei iubitoare pe care generațiile anterioare nu o cunoscuseră și implică anumite consecințe psihologice în ordinea diferențierii genurilor. În acest context, mamele îi tratează pe cei doi copii di-

ferențiat, accentuând separarea, astfel încât fetele ajung la un simț mai puternic al identității sexuale, sunt răsfățate, dar au o mai slabă autonomie și individualizare, în vreme ce băieții devin mai autonomi și mai individualiști, reprimându-și emoționalitatea ("băieții nu plâng niciodată!"); ei au în general o personalitate compartimentată, în ultimă instanță, este vorba despre mereu subliniatele diferențe dintre competența comunicațională a fetelor în ceea ce privește propriile emoții, față cu competența instrumentală a băieților.

De unde provine această schimbare? Am expus mai sus distincția lui Fromm între iubirea paternă și iubirea maternă. Iubirea maternă aparține economiei darului și este absolută la fel ca și iubirea lui Dumnezeu, există sau nu există, nu poate fi câștigată prin activități și succese, cum se întâmplă cu iubirea paternă. Mama, la fel ca și Dumnezeu, iubește pe cine iubește și nu iubește pe cine nu iubește. Prin urmare, mama este cea care modelează în noi iubirea.

Ne alegem cel mai adesea potrivit imaginii materne pe cea pe care o iubim, pentru că așteptăm de la ea această iubire absolută, care se îndreaptă asupra noastră pur și simplu pentru că existăm, nu pentru ceea ce putem face.

Pe de altă parte, mama este cea care ne educă la începutul vieții mai ales în ceea ce privește corpul - hrana și gusturile, igiena și mirosurile, hainele și look-ul. Ea este cea care stabilește cum trebuie să arătăm, cum să fim pieptănați, ce trebuie să purtăm etc. Atunci când o femeie alege sau se lasă aleasă de un partener, ea o face și în funcție de aceste calități care participă masiv la constituirea identității lui. Dar formarea unei perechi, a unui cuplu înseamnă licitarea și punerea în comun a unor semnificații, adică formarea unei lumi comune și a unei identități comune¹⁹, ceea ce înseamnă schimbarea unora dintre caracteristicile care, prin educație maternă, constituiau identitatea respectivului bărbat.

Bărbații sunt atenți mai ales la stabilirea semnificațiilor comune și recurc cu naivitate și disperare la definirea cuvintelor.

Femeile însă știu că gustul, mirosul, asocierile coloristice și asortările îmbrăcăminte sunt mai importante, pentru că definesc mai sigur și mai în profunzime, adică mai temeinic, pe-tru că somatic, corporal, o identitate personală. Prin urmare, ele își doresc să

schimbe aceste dimensiuni, oare-cum concrete, legate de simțuri, ale identității personale a partenerului lor.

Totodată, ele știu că dacă partenerul lor apare altfel decât în coerența vestimentară pe care ele au impus-o, dacă ceva, în mirosurile, gusturile sau asocierile coloristice și asortările îmbrăcăminte este străin înseamnă că respectivul este orientat deja, fie și inconștient cel puțin, spre altceva, gusturile unei femei sau un alt model masculin.

E unul din cele mai bune teste pe care ele le pot face, pentru că știu că schimbările de gusturi sunt o schimbare de identitate și de opțiune.

Tot astfel, bărbații versați știu că cel mai bine pot atrage atenția altei femei prin parfumuri, îmbrăcăminte sau look și că e preferabil să recurgă la gusturile unei femei (numai că acest consilier ar trebui ales dintre acele femei pe care persoana vizată le place).

O femeie, cel mai adesea direct, dar și prin intermediari, și în primul rând mama, imprimă pe sufletul unui bărbat toate codificările somatice referitoare la gusturi, mirosuri, asocieri coloristice și stiluri de îmbrăcăminte care-i asigură identitatea sensibilă, senzorială, concretă.

Un astfel de bărbat devine forma masculină a unei anumite feminități. (E poate chiar ceea ce ezoterismele au numit atât de misterios: "femeia internă".)

În momentul în care toate aceste codificări sunt efectuate prin educație, bărbatul este gata, ca o scrisoare pusă în plic, să fie trimis unei alte femei, care îl alege pentru a-l schimba parțial, pentru a-l ajusta la identitatea unei lumi comune.

AUREL CODOBAN

18. Vezi Anthony Giddens, *op. cit.*, p. 44.

19. Atunci când ne îndrăgostim, ne străduim să ne schimbăm unii pe alții pentru a construi o lume pentru doi.

Multe iubiri se consumă însă numai în acest travaliu de edificare a unei lumi comune prin metamorfozarea celuilalt. Când se încheie transformarea, iubirea dispare și ea consumată de efort sau anihilată de lipsa de interes a rezultatului.

Îndeosebi femeile par prinse în acest efort: există probabil o capacitate educativă, o facultate a puericulturii pe care femeia simte nevoia să o exercite asupra bărbatului-copil.

BUCOLICĂ

Râd poezii în imagini și metafore-n
oglină
Cum horesc din fluier cerbii,
Iar mistreții dănțuiesc, după cina lor
de taină,
Încheiată-n miez de ghindă

Ziditorii de imagini – temple-n
iederă sculptate,
Albe scrinuri suspendate pe-nnorate
cărării,
Miniaturi de piramide, filigrane-n
miez de carte,
Fulgere fierbinți și-n noapte, reci
aузuri de statui

Râd poezii, pe colină trec miresele-n
flori
Și doinesc precum amurguri în
pădurile de umbră
Râd izvoarele, iar glasul li se umple
de comori,
Îmi inundă valea albă albe glasuri de
viori
Cum o șoaptă-n verzi veșminte se
cuvântă.

AR FI...

Ar fi undeva o statuie
La care se-nchină poezii
La marginea albă a vieții
Dar ei nu se-nchină și nu e

Cel mare sau mic pe ogivă
Aleargă desculț prin ninsoare
Iar urma în urmă îi doare
Iar urma le stă împotriva

Ar fi undeva o statuie
Când timpu-i de ger și troznește
La geamul speranței hoște
Dar nimeni n-o vede și nu e !

FÂNTÂNA

Desculțo, cu tălpile moi,
Aprinzi în suflet cercuri albe
Prin care sar delfinii sori
Prin aurul topit din salbe

Rotundă gură fără grai,
Ascuți pe-auz oglinzi de fluier
Prin care trec sfioșii cai
Strivind tăiosul nimb din fulger

Albastru ochi fără privire,
Îmi torni în trup lumina-ți rece
Să se destrame-n mii de fire
Prin tine când, din nou, voi trece

ȘTII TU ...

Știi tu, copile, de ce eu apun?
Te joci senin, iar drumul ți-e doar
drum
Și cioburile-s ființe care-ți spun
Povești pe care nimeni nu le știe

Nu știi, când te privesc, ce tot îmi spun
Că îmi apari ca o vrăjitorie
Că nu-i minune-n locul tău s-o pun
Foc blând de nesfârșită poezie

Nu știi nimic din răul tău uman
Îngândurarea ta de ce-i frumoasă?
Te plimbi aici în mine ca pe deal
De n-ai mai vrea să mergi deloc acasă

Dar eu te strig, copile, ca pe-un fiu
Ori ca pe-un zeu, te rog, mereu de ești
Revino peste câmpuri de pustiu
Să scrii cu ochii ne-ncetat, povești.

UN GÂND

Satele erau negre
Zilele golite de-amintiri
vagi prevestiri pentru
inevitabile întoarceri

Îndepărtat de tine însuși
levitând...
oprire înăuntru, un gol
în care te poți vedea
ca-n oglindă

Adevărat că exist
la pragurile ignoranței
măsurat de propria-mi
respirație
un gând
în destrămare
o scară: amore, more,ore,re...
respir în vid
visez un singur vis
pentru că numai aceasta
e viața mea

o roată rotindu-se-ntr-una
o risipire...
dar câtă-nțepeciune-i risipită!

*

Clipe și clipe-au plecat
la moartea zăpezilor
zile și zile în negrul
sommelului de copil
căldura se-ntrupează prin flori
cum în minuscul bob de cleștar
gândirea pură!

FUGA DIN EGIPT

N-am întâlnit nicăieri sclavi
să se laude c-au ridicat piramide
de aceea, am plecat foarte repede
din Egipt....

SONET 1

Firavele sclipiri de-ar fi vlăstare,
Iar adevărul scumpă dăinuire,
În orice gând suav, o-nluminare,
Un zvon al frumuseții-n primenire

Iar când lumina ta se pierde-n rug,
De fiecare clipă-ndură greul,
Sunt un sărac, dar care-ți vrea belșug,
Ia-mi eul meu, să nu mai fie eul...

Ia toate cele câte țin de fire,
Să-mi mai rămân doar fragedă
nădejde,
Iubirii doar să fiu dezmarginire
Ca păpădia ce se risipește...

Astfel fiind nu ne mai pot prăda,
Nici moartea și nici timpul,
nimenea...

SONET 2

Ești darnică, dar nici nu știi să cheltui,
Habar nu ai cât e de scump-o rază,
Dar de-ai privi o clipă doar buchetu-i,
Te-ai bucura și pentru cât urmează.

Nu apun acestea-n semn de vreo
insultă,
Nici laudă prea-mi secilor strădanii,
E de frumos nevoie multă, multă
Să nu simțim ce repede trec anii

Trezindu-te străin în tine însuși,
Sub fulgi de nea descoperindu-ți eul,
Nici nu-nțelegi cum i se pare plânsu-ți
Și care din voi doi va duce greul...

Nimic nu-i veșnic și nimic nu moare
Ideea-i doar aici moștenitoare!

GHEORGHE CUTIERU

Starea prozei

Străinul din oglindă

Melisa dăduse docilă din cap și el se furișase imediat, mergând glont să se privească în oglinda de la baie. Degeaba însă, pentru că luciul colbăit al oglinzii de perete era departe de a reflecta ceea ce pentru o clipă întrezărise în ochii fetei care venise să-i ureze sărbători fericite, iar el numai în acel chip mai dorea să se recunoască.

Se rotise pe călcâie și o mie de oglinzi se rotiseră odată cu el - rapid și amețitor, de parcă se afla în sala oglinzilor, fiecare oglindă grăbindu-se să-l înfățișeze la o anumită vârstă și cu o anumită însemnătate - până când caruselul anotimpurilor se oprise în ochii care-l oglindeau mai adevărat decât orice oglindă de pe acest pământ.

“Ochii ei...”, murmurase, uluit.

Apoi, ca o explozie neprogramată: “Sunt fericit! Sunt fericit!”.

Și imediat după aceea, ca o străfulgerare de gând:

“Totuși, nu există fericire de unul singur, ea fiind o stare care trebuie neapărat împărtășită”.

“Fericirea mea am să i-o împărtășesc acestei fete, pentru că i-o datorez cu prisosință”, se hotărâse brusc.

Gândindu-se la Melisa ca la un vis frumos și neterminat, începuse chiar din pragul ușii de la baie, vorbind tare și convingător:

-Draga mea - de data aceasta rostise apelativul cel tandru și mângâios fără să mai simtă niciun fel de rezistență interioară - îți mulțumesc mult de tot pentru bucuria pe care mi-ai făcut-o. Acum însă, trebuie să pleci. Cel puțin...

“...deocamdată și te voi căuta eu într-una din zilele care urmează”, ar mai fi urmat să spună, dar rămăsese mut și cuvintele nu-i mai ieșiseră din gură.

Holul de la intrare era deja gol, pentru că Melisa plecase, pierzându-se în strălucirea nopții albe de Crăciun.

Ducea cu ea o enigmă, dar lăsa-se în urmă dâra de parfum a frumuseții și a tinereții sale, pe care el putea să apuce, dacă dorea cu orice preț să o găsească.

Fusese politicoasă până în ultimul moment și, în felul ei special,

găsise posibilitatea de a nu pleca fără să-l salute:

“Noapte bună! Noapte bună! Noapte bună!”, se declanșase roboțelul, făcându-l să tresară.

“Ptui!”, exclamase cu voce tare. Apoi, bombănise, învârtindu-se ca un leu în cușcă: “Noapte bună, pe dracu! O mai fi vreun bărbat căruia i-au fost nopțile bune după ce o femeie i-a frânt inima? Odată și odată, tot trebuia să o pățesc și eu, iar modul în care o pățești, alege doar soarta.”.

Ar fi vrut să plece și s-o ajungă pe Melisa din urmă, lucru ce nu mai fusese posibil, deoarece până să se dezmeticească ce trebuia să facă, trecuseră minute bune și apoi habar nu avea încotro o apucase ea. Nu știa unde locuia Melisa și la acea oră n-ar fi putut să se intereseze decât la evidența populației, lucru ce i se păruse total nepotrivit, în primul rând pentru că ar fi atras atenția și nu i-ar fi convenit, fiind un om foarte discret, iar în al doilea rând, poate că ar fi dat sfără-n țară, ceea ce l-ar fi deranjat de-a dreptul. Gândise la toate aceste aspecte, ceea ce însemna că încă nu-l părăsise simțul realității. Putea chiar să iasă din propria-i piele, privindu-se obiectiv și cu maximum de luciditate. Făcuse acest exercițiu de forță, recunoscând că se îndrăgostise, un lucru pe cât de frumos, pe atât de rar și care nu credea că i se va întâmpla și lui vreodată. Acesta fusese ultimul diagnostic corect pe care îl pusese în ziua respectivă și cu satisfacția pe care ți-o dă un diagnostic de certitudine, medicul Dinu Simionescu zâmbise mulțumit. Fusese din totdeauna un bun psiholog și un bun clinician și nu se înșelase nici de aceasta dată, chiar dacă în cauză era propria-i persoană.

Își făcuse chiar și o fișă de consultații, scriind și vorbind în același

timp, pentru ca întregul Univers să ia aminte la ceea ce consemnase el acolo: “Eu, medicul Dinu Simionescu, om serios, rezonabil și trecut de prima tinerețe, aflându-mă în deplînatatea facultăților mintale și având discernământul a ceea ce simt, a ceea ce spun și a ceea ce gândesc, din acest moment mă declar iremediabil îndrăgostit de Melisa.”. Cu foaia pe care se semnase și trecuse și data, se dusese apoi în fața oglinzii și repetase totul ca pe o poezie, ținându-și tot timpul arătătorul mâinii drepte proptit în piept, ca pe o dovadă a angajamentului său solemn. Apoi, îndreptându-și același deget spre străinul din oglindă, cel care ținea să-i amintească în permanență că vremea treceuse, lăsându-i chipul mai boțit decât altădată, declamase cu ton solemn: “Nu tu ești adevăratul străin, cărtitorule, zeflemistule, moralistule și pungăș fără pereche ce-mi ești! Să nu-ți mai aud gura! Shut up! Știi doar că viața mai trebuie și trăită, iar, la acest capitol, eu sunt restanțier. Voi recupera însă repede, pentru că nu sunt prost, iar în această situație, mă aflu doar din cauza prea marii mele seriozități. Până acum, în principal am învățat, iar în secundar, am trăit, așa că e cazul să mai schimbăm raportul și acest lucru se va întâmpla începând chiar cu ziua de mâine.”.

Acum știa prea bine că adevăratul străin nu era cel din oglindă, ci chiar el însuși, cel care nu trăise atât cât și-ar fi dorit și pe care nu ajunsese să-l cunoască destul, dar pe care nici nu mai avea de gând să-l nedreptățească de acum înainte, mai ales că întâlnise persoana iubită.

După ce se războise zdravăn cu străinul din oglindă, care voia să câștige cu orice preț și în defavoarea adevăratului străin, își luase roboțelul și îl strânsese tare la piept, rostind cu duioșie numele Melisei.

Străinul din oglindă însă nu voia să cedeze dintr-odată și se ținea pe urmele lui ca un pârâș înverșunat, aducându-i cele mai dezarmante argumente: “Nu ți-ai văzut pungile de sub ochi? Nici fața brăzdată de riduri? Dar tâmpelile albite?” Hotărât și neșovăielnic, îl combătuse și el cu contraargumente serioase: “Ce, nu s-a mai văzut? Goethe, de exemplu. Sau Heinrich Heine, alt exemplu și lista poate să continue.”. “Și dacă ea, această Melisa...?”, ajunsese străinul→

DOINA CHERECHEȘ

la ultimul argument, încercând să-l demoralizeze și să-l facă să renunțe chiar înainte de-a afla răspunsul fetei.

Uite că la asta nu se gândise, dar putea s-o facă chiar acum, nece-dând ispitei de-a se lăsa păgubaș.

“Dacă ea...”, spusese el și se oprise, simțind în gât un nod cât toate zilele. Tușise, înghițise și își dresese glasul, dar nodul rămăsese tot acolo. Încercase să-l dea la o par-te cu mâna, dar nodul era pe dinăun-tru, bine fixat, noduros și de ne-clintit.

Vorbise găjâit, gătuit, hârâit, greseiat, folosindu-și ultimile puteri pentru a încheia acea zi plină de ne-prevăzut: “Dacă ea...”, reluase el, cătrânindu-se: “Dacă, totuși, ea...”, o luase el iarăși de la capăt și tot nu-și sfârșise gândul, cotind brusc spre zări luminoase și încununate de succes.

“Ce-a făcut Goethe când a fost refuzat? A, da, elegia de la Marien-bad, una din cele mai frumoase poezii de dragoste...Dar Heine, când a priceput că dorința sa era imposibil de realizat, fiind rudă apropiată cu fata pe care o iubea? A, da, și el...”

“Povestea este veche/ Și totuși se-ntâmplă tuturor, / Iar cel ce o dată o trăiește/ Rămâne cu inima frântă de dor...”

“Oare aceste versuri sunt chiar ale lui Heine sau mintea mea obosi-tă îmi joacă feste la ora asta?”, se întrebase el și parcă mult mai important decât cine scrisese aceste versuri i se părea faptul că ajunsese și el să le trăiască adevărul.

“Dar eu, eu ce voi face în cazul unui refuz categoric din partea Melisei?”, se întrebase cu inima cât un purice.

“A, da, cartea pe care tot mi-am zis că o voi scrie cândva”, își amintise brusc. Respinsese însă gândul, pentru că nu mai voia să scrie nicio carte, ci doar să trăiască și să se bucure puțin de viață. Fusese medic și considera că scrisese tot atâtea cărți de dragoste câte rețete prescrisese în cursul carierei sale. Nu-i părea rău de timpul care trecuse și pe care nu mai avea cum să-l aducă înapoi, dar pe cel pe care îl mai avea în față, își dorea să-l petreacă puțin mai omenește.

Uitase de mâncare și de masa pe care o aranjase cu atâta trageră de

inimă. Nu-i mai era foame și parcă îl părăsise și oboseala. Se simțea puțin mai vioi, iar ca stare psihică, nu era nici vesel, nici trist, ci doar ușor încor-dat, ca pe vremea când era student și urma să dea un examen greu.

“De fapt, acesta este marele exa-men pe care mai trebuie să-l dau. Sper să-l și trec, dar să vedem. Restanțier n-am fost niciodată și sper că nici prin viață să nu fi trecut precum găscă prin apă”, își spusese el, încercând să-și facă din timp curajul de care avea nevoie ca s-o abordeze pe fată.

“Domnilor studenți, prima condi-ție pentru a lua un examen e să vă pre-zentați la acel examen, adică să faceți act de prezență”, îl ajunsese prin timp sfatul profesorului său de anatomie.

“Da, da, să mă prezint. Eu, Dinu Simionescu...”, se precipitase el, de parcă mai era student și se afla în fața unui juriu numeros și exigent.

“Nu, nu este bine așa, nu este bine chiar deloc”, se declarase nemulțumit de prestație.

“Nu e bine, dar nici nu trebuie să mă sperii mai dinainte de-a începe. Cu calm, cu stăpânire de sine și cu mult curaj. Da, cu mult curaj”, stabilise strategia care să-i asigure succesul.

Simțise nevoia să-și audă vocea, de parcă nu mai era nici studentul care se deprinsese să învețe în gând, ci copilul care spunea poezii și se oprea mereu la titlu:

“Eu, Dinu Simionescu...eu, Dinu Simionescu...”, repetase el de nu știu câte ori, luând-o spre dormitor.

“Ei, acum nu-mi iese pentru că sunt prea obosit, dar după ce voi trage un pui de somn, în mod sigur va fi altfel și mă voi descurca mult mai bine”, își spusese, păstrându-și curajul.

Pe lada patului stăteau împrăștiate ultimele cărți pe care le primise prin comandă on-line. Nu avusese încă timp să le răsfoiască, ci doar să desfacă pachetul, pentru a vedea dacă i se livrase tot ceea ce solicitase. Pe una dintre cărți nu o comandase, dar se trezise cu ea în pachet și nu se obosise să telefoneze și să ceară explicații și cu atât mai puțin să o returneze, nefiind omul care să-și piardă vremea cu nimicuri.

“Nu este timp suficient pentru ca să rezolvi lucrurile importante ale zilei și dacă te mai și împiedici în amănunte, ești un om mort”, era unul din principiile după care obișnuia să se călăuzească.

Când primise pachetul, ridicase dintr-o sprânceană, citind titlul cărții

Luminița Mihailenco, “Oameni fără limite”

care se rătăcise printre cele comanda-te. Îi atrăsese atenția, dar nu stătuse prea mult să se gândească ce-ar putea să însemne un asemenea titlu: “Cum să uiți o femeie”²³. Acum însă, ținea cartea strâns între palme și medita profund. Pentru că era o afirmație, titlul cărții îi suna ca o formulă, o rețetă sau o schemă de tratament, amintindu-i de numeroasele reclame pentru medicamente: “Cum să ne protejăm ficatul de noxe” sau și mai tare: “Cum să încetinim fenomenul de îmbătrânire, folosind elixirul tinereții veșnice”. Abureală, desigur...

Se trântise pe pat, fără să mai dea cuvertura la o parte și fără să se mai schimbe.

Titlul cărții îi mai stăruise o vreme în minte, dar nu sub forma unei afirmații categorice, ci a unei reverberații interogative, pe care de-abia mai putea s-o îngâne sufletul său obosit și îngândurat:

“Cum să uit această femeie?...”

“Cum s-o uit?...”

“Cum?...Cum?...Cum?...”

“Mi-ar fi imposibil s-o uit”, șoptise el, dând glas adâncurilor de necontrolat din ființa sa.

Rostind aceste cuvinte, buzele i se mișcaseră tot mai încet, iar trupul i se cufundase în somnul adânc, odihnitor și dulce.

În liniștea misterioasă a nopții luminate și călăuzitoare din ajunul Crăciunului, mirate, stelele se dăduseră la o parte, făcând loc văzduhului să-și desfacă larg aripile pentru a ridica de pe pământ un glas care încetișor și tainic murmură dor de pereche²⁴...

Din înalt, aducând cerul puțin mai jos, Cristos se naște, Domnul coboară...

Alexandria, 8 iulie, 2016

²³ Dan Lungu. “Cum să uiți o femeie”, roman

²⁴ Poezia “Noapte la mare”, de L. Blaga.

DEMNITATE

Nu pot sta la masă
cu nimicul
mișel și ipocrit
să măcinăm taclale
otrăvite
ori visurile-nflăcărâte
din clipa unui timp
căzut în somnul greu
pe nesimțite
sub fermecatele elixiruri
de-o singură Naiadă
folosite,

nu pot să mă răzbum
nedemn pe timp
chiar dacă el – orgoliosul –
zburând ca un zănatic
plin de sevă
hapsân nemernic
fără dram de scrupul
îmi tot fură
liniștea și înțelesul
zilelor și anillor
și mi-a ucis hoțește
pe tăcute
sublime constelații
de visuri și speranțe
născute, nenăscute.

NEDUMERIRE

Unul mi-a spus că n-are timp
să mai gândească nici să spere
că-ntreg urcușul spre Olimp
este un iad plin de mistere
în blesteme ferecate
și că-n mărgelile de rouă
tremurând pe nestemate
e moartea noastră-n haină nouă.

Altul mi-a zis că e ursit
să nu-și găsească-n lume rostul
să simtă când e împlinit
ca vântul care-ațâță focul,
că un demon îl seduce

să își asume împlinirea
țintuindu-se pe cruce
ca să-și găsească nemurirea

tu – un om cu simțuri bune,
când te biruie mania
ce să crezi din ce se spune ?
niciodată nebuina
-ca neantul și vecia –
nu sfârșește, nu apune ?

INFERN

Când ceru-ntreg s-a năruit
Cu tot ce-a fost, tot ce-ai iubit,
Când paradisul l-ai pierdut
Mai este ceva de făcut ?

Din nimic, nimic nu iese
Cât de mult vrei tu să-ți pese,
Tot încercând alt început
Nebun orbit de ce-ai avut.

Rătăcitor spre alte zări
De împliniri și de visări,
Te-mbată clipele trecând
Și zborul fiecărui gând.

Dar pe țărături fără viață,
Numai volburi, numai ceață,
Și moartea moare ca un val
Într-un impuls suicidal.

SOARELE ȘI LUNA

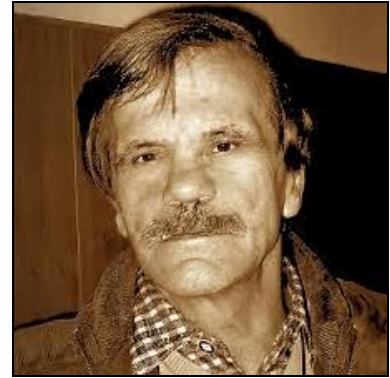
Înnobilând cu vrajă spectacolul divin
Și existența noastră prea deseori un chin
În spatiul celest, valsează mii de aștri,
Prin constelații vaste sau rotind
sihaștri.

Și aprig mirajul atâtor ochi senini,
Scânteii de nemurire-n cascade de lumini,
Urzește-n sine omul – tărâm de-
nchipuiri,
Zidind tot neziditul surpat de amăgiri.

Însă-l strivesc canoane și-un întuneric dens
Și tăvălugul vieții ca un deșert imens,
Iubiri dogoritoare, frustrantele tăceri,
Durerile de astăzi ca și-altele de ieri.

Dar – pasăre măiastră, renaște ca în vis
Pornește iar zidirea înverșunat, decis,
Că-ntre ființe omul -magica minune –
E soarele torid și Luna ce n-apune !

IULIU IONAȘ

VIS CU RAINER MARIA RILKE

Era după amiază și am adormit pe
canapeaua din sufragerie.
La un moment dat o voce
bărbătească mi-a zis, imperativ aș
considera: „Scoală-te și scrie ce-ți
spun eu, că ai să uiți”.
După ce am ascultat, reținând cu
acuratețe tot
ce îmi dictatase Glasul, m-am
trezit brusc din somn,
și cum pe măsuța din fața
canapelei aveam cele necesare
scrisului, am așternut pe hârtie
următoarele:

„Am venit pe lume cu un singur
ochi/ O singură mână/
Și un singur picior/ Dar mă simt
bine/ Căci, chiar și așa, pot să-l
citesc/ Pe Rainer Maria Rilke.”

Tulburat, confuz (mai ales că am
citit foarte puțin din
acest mare poet german, alții fiind
poetii mei preferați)
am căutat și nesperat de repede,
am descoperit,
aproape sărindu-mi în ochi,
următoarele versuri scrise
de către Rainer Maria Rilke:
„Stinge-mi lumina ochilor/ Te pot
vedea/ Acoperă-mi urechile
Te aud ușor/ Fară picioare către
Tine pot umbla/
Și fără gură pot să Te implor/
Frânge-mi în două brațele/
La fel te va cuprinde inima-mi /
Oprește-mi
inima în loc și creierul va bate/
Iar de-mi azvârli în creier foc/
Pe sânge te voi duce mai departe.”
M-am întrebat atunci, și mă tot
întreb în continuare:
Ce-o fi însemnând asta, Doamne?!

10. 03. 2017

ION IANCU VALE

Altă "Carte cu prieteni"

AMINTIRI CU FĂNUȘ NEAGU

(n. 5 aprilie 1932, Grădiștea-de-Sus, județul interbelic Râmnicu Sărat - acum în județul Brăila, - d. 24 mai 2011, București)

Pe Fănuș Neagu l-am descoperit în savuroasele lui cronici sportive. Îmi plăcea mai mult, poate și lui, stilul decât conținutul acestora, nefiind eu foarte interesat de lumea sportului.

L-am descoperit apoi în „Frumoșii nebuni ai marilor orașe”, primul roman pe care i l-am citit. Îmi plăcuse titlul și de acolo în colo drumurile spre proza lui erau deschise și se anunțau lungi.

M-am întors la „Îngerul a strigat”, la „Dincolo de nisipuri”, la „Ningea în Bărăgan”, prima lui carte de povestiri.

I-am savurat apoi partea de nonficțiune, începând cu „Cartea cu prieteni”, care a rămas multă vreme pe noptieră, citindu-o ca pe o carte cu rugăciuni. Fiecare prieten invocat îmi părea ca un elogiu adus acestuia. N-am sărit peste „Insomniile de mătase”, peste „Întâmplări aiurea și călătorii oranj”.

Prin „Scaunul singurătății”, am ajuns la „Amantul Marii Doamne Dracula”, pe care îmi scrisese și un autograf.

„În persoană”, față la față, cum se zice, ne-am cunoscut însă tot prin mijlociri sportive, prin septembrie 1988, la Galați, ajunși acolo, prin voia sortii, eu și colegii de redacție de la „Vatra”, Cornel Moraru și Mihai Sin.

Cornel Dinu, cât antrenase ASA Târgu-Mureș, dar și după aceea, ne devenise colaborator, iar eu țineam legătura cu Cornel Dinu. Nu știu ce s-a ales de paginile acelea manuscrise pe care mi le dădea, scrise de mână. Cornel Dinu îmi amintesc că avea un scris frumos, aproape caligrafic, chiar dacă literele era înghesuie parcă, să încapă cât mai multe. Nu-i scria nimeni texte, așa cum începuseră unii pe la colțuri să vorbească. Erau prea bine scrise, iar el era... fotbalist. Și le scria singur. Avea o minte scilpitoare (i se mai spunea „Procurorul”) și nu avea nevoie de vreo cârjă literară. Putea el oferi multora însă! N-am întâlnit în viața mea un fotbalist mai inteligent, cultivat, manierat.

Supărat pe cei care i-au trântit meciul cu Dinamo de la Târgu-Mureș, chiar proprii jucători, a plecat la Galați. Acolo, a adus repede Oțelul în Cupa UEFA, iar în primul tur căzuse cu Juventus Torino. Nu era speriat, ba, dimpotrivă, se consola cu gândul că, dacă pierde, îl bate o echipă mare. Dar n-a pierdut, a câștigat cu 1-0.

Și Cornel Dinu ne-a invitat la meciul cu Juventus, la Galați. A fost o mare sărbătoare a fotbalului. Cum n-a mai fost până atunci și nici după. Stadionul de 32.000 de locuri fusese neîncăpător.

Nu putea lipsi de la acest meci brăileanul (de fapt, grădișteanul) Fănuș Neagu.

În timp ce noi făceam degustări din cine știe ce băuturi rafinate, cu care nu ne întâlneam toată ziua – eram doar invitații de onoare ai lui Cornel Dinu! – Fănuș Neagu avea interdicție la alcool în acea vreme. Ne privea cu dojană, cu o lubeniță mare sub braț.

Ne-a spus, totuși, care sunt calitățile vinului ideal: să fie alb, să fie rece, să fie sec, să fie mult și să fie... gratis.

Ne-am întâlnit câțiva ani mai încolo, la Târgoviște, la un festival de poezie, „Moștenirea Văcăreștilor”, unde fusesem și eu în studenție laureat.

Chiar dacă nici atunci nu avea voie la alcool, nu se putea abține și mai „sufle” repede câte un pahar de vin... alb, cu toate celelalte calități. „Un om, ne-a spus Fănuș Neagu, nu poate bea într-o viață decât un pahar de vin”. „Pentru că, susținea el, expert în vinuri, după ce bea un pahar, devine alt om. Care, la rândul său, nu poate bea decât un pahar de vin...” Și povestea merge mai departe, până unde doriți.

Într-un gest reflex, stăteam ală-

turi la masă, am vrut să-i pun puțină apă minerală în vin. Era al dracului de sec. S-a opus vehement: „Pui degeaba. La cât vin am băut la viața mea și dacă pui o cisternă de apă, tot șpriț iese!”

Am ținut apoi, cum se zice, aproape. I-am căutat într-un an, Grădiștea natală, adus de un proiect literar a două școli – una din Brăila și alta din Târgu-Mureș – în care elevii au dezbătut într-un colocviu proza lui Fănuș Neagu și poezia lui Nicolae Băciuț. Era o onoare copleșitoare.

Tot la Grădiștea, în drumurile mele, visam să se facă o Casă Memorială „Fănuș Neagu” în toată regula, în casa natală, altceva decât improvizația realizată, cu acordul lui Fănuș Neagu.

Cum la Brăila participam la un Concurs de Creație Literară „Ion Creangă”, ca președinte de Juriu, și după ce mai inițiasem un Festival de Creație în Limba Rromani, la Șuțești, în județul Brăila, dar cu numele unui poet mureșean, dipărut prematur și tragic, Ștefan Fuli, mi-am zis că ar fi potrivit și un Concurs Național de Proză „Fănuș Neagu”, care să se țină în fiecare an în aprilie, luna sa de naștere. Atunci, din pragul casei natale, l-am sunat pe Fănuș Neagu și i-am smuls acordul pentru acest proiect, din care mai păstrez primele documente înaintate unor potențiali parteneri brăileni. Era cu puține luni înainte de a se prăpădi Fănuș Neagu.

Orgolii locale au pus stavilă proiectului meu. După moartea lui Fănuș Neagu, s-a făcut un simulacru de concurs... județean.

Le-am transmis organizatorilor că e jignitor. Fănuș Neagu nu e de campionat județean, ci de campionat național, cu participări internaționale.

Merită acest „Frumos nebun al marilor orașe” un concurs la altitudinea operei sale.

NICOLAE BĂCIUȚ
(foto de la Târgoviște, din colecția Nicolae Băciuț)

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

NAȚIUNEA ÎN STARE DE VEGHE

NOTE ȘI COMENTARIILE SOCIOLOGICE LA ROMANUL MARI UNIRI

24. „Poporul” - ca „stare de veghe” și putere constructoare a „patriei” (I)

În numeroase pagini ale romanului *Sacrificiul*, sunt evocate mari mase în acțiune. Ele participă la întruniri, la revolte, la lupte de stradă, la confruntări militare de mare anvergură desfășurate pe diversele fronturi ale primului război mondial. Mihail Diaconescu înfățișează lupte în fabrici, confruntări militare, retrageri din calea războiului a zeci și sute de mii de oameni, revărsări de imensă bucurie explozivă ale celor care se văd eliberați de sub teroarea războiului și a ocupației străine, diferite alte mișcări ale maselor animate de *trăiri comune*. Poporul participă la evenimente animate de preocupări comune, de temeri, așteptări sau bucurii comune, de idealuri comune.

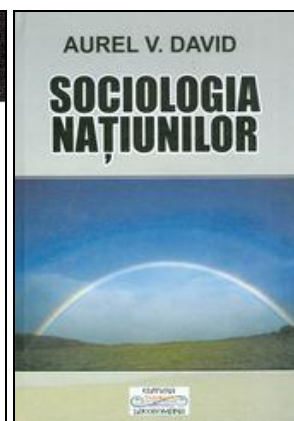
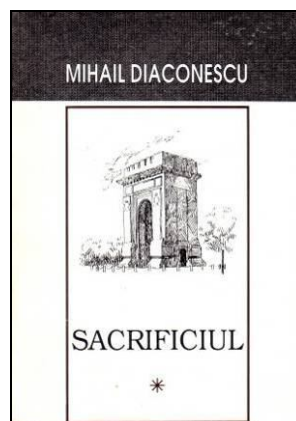
Arta literară practică de Mihail Diaconescu ne amintește de ceea ce G. Călinescu numea „romanul gloatei” în cuprinsul operei lui Rebreanu, dar și de marile creații epice, în care scriitorii precum Cezar Petrescu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Gib I. Mihăescu și alții au evocat participarea unor mari mase de oameni la evenimentele tragice și eroice desfășurate în primul război mondial.

Națiunile, înghesuite cu forța în cuprinsul putredului Imperiu bicefal, participă în variate moduri la acțiunile care dau substanță epică și sens revelator capodoperei literare *Sacrificiul*. Și din acest punct de vedere, putem vorbi de relevanța sociologică a romanului.

Numeroase momente, evenimente și scene din roman au, de asemenea, relevanță în perspectiva psihologiei sociale. E vorba de trăiri colective, uneori deosebit de intense, care apar ca urmare a comuniunii, comunicării și interacțiunii unor mulțimi de oameni în activitățile lor, respectiv în comportamente, tradiții, sentimente, atitudini, convingeri, inițiative practice, concepții, motivații, opinii, mentalități, stări de spirit. Citim, dominați de trăiri intense și de variate stări expectative, capitolele în care apar soldații prezentați de Mihail Diaconescu pe frontul italian, în tranșee, sau cele despre luptele Armatei Române în Ardeal, respectiv în preajma orașului Sibiu, sau cele despre adunarea muncitorilor de la Uzina Csepel de la Budapesta, cu represaliile executate de jandarmii unguri, sau altele asemănătoare, și înțelegem de ce romancierul Mihail Diaconescu este, ca și Rebreanu, un maestru al unor tablouri dinamice cu mari mase în acțiune.

Poporul e principalul participant la evenimentele din romanul *Sacrificiul*. Poporul are stări de revoltă, de exaltare sau derută. Poporul dă sens unor evenimente istorice decisive. Înainte de a fi personaj colectiv în romanul *Sacrificiul*, poporul este însă o realitate socială. Este și o noțiune sociologică.

În lucrarea pe care istoricul și sociologul francez Jules Michelet a intitulat-o în mod semnificativ *Poporul* (*Le Peuple*, 1846), carte care i-a influențat pe mulți pașoptiști europeni, inclusiv pe cei din Principatele Române, se spune că poporul este o *persoană colectivă*.

Poporul, crede Michelet, întărește *solidaritatea* oamenilor de pretutindeni. Această solidaritate întărește totodată *specificul* fiecărui popor, precizându-i, consolidându-i și afirmându-i *naționalitatea*. O întărește atât de mult, încât ajunge o unitate totală, percepută ca *persoană*, cu un suflet al ei, profund specific. Persoana este însă o realitate sacră. Așadar, subliniază Michelet, *și popoarele sunt sacre*.

Despre persoană ca realitate sacră ne vorbește însă teologia dogmatică și antropologia creștină ortodoxă, domenii pentru care Mihail Diaconescu are o afinitate cu totul deosebită. Ele sunt componente ale convingerilor sale artistice, civice și morale.

Sociologul german Ferdinand Tönnies, a fost, și el, preocupat de noțiunea de *popor*. Poporul, crede Tönnies, se caracterizează prin atribute precum *concordie*, *conștiință religioasă*, *solidaritate la bine și la rău* și prin *cutume comune*, trăite în viața familială, în sate și orașe.

Alți sociologi au vorbit despre comunitatea de norme, de sentimente, de reprezentări, de experiențe sociale și de valori ale popoarelor. Au vorbit și de unitatea culturală a poporului ca *ființă etnică* fondată istoric, ca instanță morală, cu o puternică și activă conștiință comună.

Mihail Diaconescu vorbește despre popor, îndeosebi despre poporul român, preluând atent aceste concepții, și altele, pentru a susține desfășurările epice din romanul capodoperă *Sacrificiul*.

El ne arată că în jurul noțiunii „popor” se poartă încă dezbateri între ideologi și sociologi. Ideologii consideră „poporul” un organism socio-politic așezat într-o ierarhie convențională după gintă și trib, dar precursor națiunii. Națiunile au creat popoarele („populus”) pentru a-și gestiona „treburile publice” („res publica”) și a recrea puterea de a-și păstra „patria” agresată de construcțiile mecanice. Pentru ființare, dar mai ales pentru supraviețuire în lupta cu imperiile și feudele -, națiunile au mobilizat permanent „poporul” („populus”, „demos”) - adică organizațiile sociale producătoare de resurse informaționale, energetice și umane, devenite „valori naționale”.

Ființarea neîntreruptă a națiunilor confirmă că acestea au întreținut, de la geneză până astăzi, „agentul” dinamizator al proceselor sociale organizante, care a satisfăcut necesitățile sociale ale oamenilor. Istoria scrisă a omenirii demonstrează că națiunile nu pot fi distruse decât în situații de calamități naturale sau de contexte geopolitice marcate prin războaie de exterminare.

AUREL V. DAVID

Florian Medrea, un apărător al Marii Uniri

(I)

„Biografia lui Florian Medrea intră în convergență cu Marea Istorie: a fost comandant al Gărzilor Naționale, al Corpului de Voluntari Horea, chestor al Poliției de Siguranță din Cluj, prefect al Județului Bistrița-Năsăud, prefect al Județului Rezina din Basarabia, împușcat mortal în anul 1947 în biroul său avocațial din Sebeș. E fără îndoială un ciclu biografic ce a talonat „Marea Istorie”, iar asasinarea sa din 1947 coincide cu asasinarea politică a partidelor istorice din România și a democrației românești, dezvoltate de-a lungul a 100 de ani de istorie.”²⁵

Destinul său iradiază cu o rară intensitate, împlinind într-un itinerar ascendent fapte mărețe care nu pot fi salvate prin mimetismul prodigios al cuvintelor, ci prin rigoarea sa morală și înalta concepție despre rolul său public.

Privesc chipul luminos al lui Florian Medrea, un om demn și uman, sobru și circumspect, exigent și riguros, și mi se pare că retrăiesc un timp regăsit, idealizant, dintr-o perioadă atât de fertilă, în pofida imposturii mimate de haosul acelor vremuri în care a trăit.

Trăind liber formula lui de viață, urmând fapte și idei modelatoare, lăsând la o parte faldurile certitudinii vremelnice, a urcat muntele aspru al destinului său, fără să uite că autenticitatea ființei se măsoară prin densitatea rădăcinilor, prin nobila dăruire de sine, prin coerența ideilor și faptelor.

Făcând parte din aceeași familie, încerc să descifrez câteva repere din viața celui care a fost Florian Medrea, fratele bunicului meu, perpetuând astfel starea de veghe a memoriei, unind în sufletul meu părțile risipite ale familiei, frânturi incomplete ale armoniei pe care mă străduiesc să o recompun. O mărturie *a posteriori*, lipsită de prețiozitate, despre un suflet mare, arzător și generos, a cărui rigoare morală a fost pusă la încercare în momentele grele ale Marii Istoriei.

Bunicul meu, Nicolae Medrea, ne vorbea adeseori despre frații săi, Ion, Aurel, Dominic și Florian, suflete tari, oameni devotați cu toată ființa

lor unui sistem de valori izvorâte din iubirea de țară, conducându-ne, pe noi copiii, spre raportări etice tot mai intense.

La fiecare întâlnire cu unchiul „Floriș”, cum i se spunea în familie, întrezăream, cu o infuzie narcisistă, unicitatea personajului care se definea în ochii mei prin verbul inepuizabil, umorul, umanismul și căldura cu care ni se adresa nouă copiilor, cu promisiunea de a ne revedea curând. Prenumele de Florian este cel mai frecvent atribuit bărbaților din familia noastră, tatăl meu se chema Florian, fratele meu tot Florian, botezându-l „Floriș” pe fiul său, vrând parcă să „recupereze” imaginea unchiului, care îi strângea mâna bărbătește și îl saluta de fiecare dată cu un călduros „Servus, Tizule!”

Om politic care nu convenea regimului, Florian Medrea a murit tragic, împușcat în ziua de 3 septembrie 1947 în biroul său avocațial din Sebeș, unde se retrăsese dezamăgit de evenimentele ulterioare, aduse de teroarea care se instala, de servitutea impusă cu forța, neacceptată voluntar. Departe de cei care se înrolau de bună voie, participând la propria lor supunere, el a păstrat cu sfințenie ideea că binele fundamental e libertatea.

Cu puțin timp înainte, la 14 iulie 1947 a fost arestat Iuliu Maniu, așadar și el se aștepta să fie arestat, dar păstrând secreta convingere că există un fel de a trăi înțelept și curajos, un fel de a se bucura și de a suferi, rămânând autentic în comportamentul său. Era anul în care a început procesul membrilor PNȚ, partid din care făcea parte, ar fi fost târât și el în marea înscenare a procesului moscovit...

Nu trebuie uitat că Florian Me-

dreă fusese ales *consilier militar* al Consiliului Dirigent al Transilvaniei, un fel de guvern condus de Iuliu Maniu. Adeseori îmi imaginez dublul solilocviu sau chiar îndelungile convorbiri ale celor doi bărbați al căror semn heraldic a fost idealul libertății, departe de ideea de servitute, de slujire a noii puteri tiranice.

În anamneza autobiografică, există momente care au valoarea unui adevărat eveniment istoric... Eram copii când vestea morții unchiului Floriș a căzut ca un fulger asupra noastră, asupra familiei sale, asupra celor care i-au fost mereu aproape. În ziua înmormântării, ne-am dus împreună cu părinții și cu bunicii, la biserica Maierii din Alba Iulia, unde sicriul lui era depus pe catafalc. Cu ochii copilului care eram „văd” și acum biserica plină de lume, și „aud” încă glasul înalt al protopopului Baba, lansând strigătul dureros, niciodată uitat, ce mi se părea că se înalță până la cer, ieșind prin bolta bisericii: *S-a prăbușit un munte și vuietul lui izbește în inimile noastre...*

Orașul întreg îl conducea pe ultimul drum, la cimitirul Maierii, pe cel care la 1 Decembrie 1918 urca în fruntea Gărzilor Naționale în Cetatea Alba Iuliei, călare pe un cal alb...

Mult mai târziu, în anul 1990, în câteva imagini datând de la 1 Decembrie 1918, l-am văzut la televizor pe Floriș Medrea călare pe faimosul cal alb, cu mantaua lui de ofițer austriac, urcând dealul Cetății în fruntea gărzilor, în acea îndepărtată zi a Marii Uniri de la Alba Iulia...

O imagine care mi se părea o reparație târzie a uitării așternute asupra acestui personaj important al istoriei transilvane.

Tatăl meu mi-a arătat cândva un ziar îngălbenit, care apărea la Alba Iulia și unde cineva scrisese un articol, la câteva zile după înmormântare, un soi de „panegiric” oficial care sublinia cu ipocrizie: „*Moartea dr. Florian Medrea ține de ingeniozitatea lui Sherlock Holmes*”...

Și mi s-a părut că am trăit inocentă până în momentul în care am descoperit realitatea morții, și am înțeles că furtuna nu se abate doar asupra arborilor celor mai înalți, ci și asupra oamenilor puternici, chiar dacă par de neînvinși!

ALEXANDRA MEDREA

²⁵Virgil Lazăr, *Un apărător al Marii Uniri*, Grinta, 2012, *Prefață*, p. 6.

Transilvania, starea noastră de veghe

(VIII)

În rândurile de față, ne vom referi numai la planul confesional și la cel cultural, strâns legate între ele. Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei a fost, firește, în esența sa, un act religios și ecleziastic, dar cu variate conotații politice și naționale, în funcție de punctele de vedere ale factorilor implicați. Ideea de unire a românilor transilvăneni cu Biserica Romei a fost, din perspectiva Casei de Habsburg, una politică, iar răspunsul unora dintre conducătorii românilor a fost unul național, de forma: ne unim dacă ne dați drepturi naționale. De aceea, programul de emancipare națională a românilor a fost formulat de un om al bisericii, anume de Inocențiu Micu-Klein, numit (de împărat) episcop greco-catolic în 1729 și înscăunat în 1732. El a elaborat o serie de memorii (numite *supplex libellus*) către puterea politică austriacă și către foruri locale, în care a arătat că a sosit scadența, în sensul că românii s-au unit cu Roma, dar drepturile promise nu au fost acordate; și revine, pretinzând imperativ aceste drepturi: ridicarea românilor din starea de supuși și considerarea lor între națiuni, la egalitate cu acestea; dreptul poporului român de a ocupa și funcții publice, inclusiv în guvern și dietă (în dietă era un singur român, episcopul), de a învăța carte și meserii în proporție cu numărul său; ușurarea situației țărănimii și ameliorarea generală a tuturor categoriilor sociale ale poporului său oprimat.

Argumentele episcopului pentru acordarea drepturilor națiunii sale erau moderne și logice: românii erau cei mai numeroși locuitori ai țării, ei purtau majoritatea sarcinilor publice, dar de foloase beneficiau alții; românii erau și cei mai vechi locuitori ai țării, fiind urmașii romanilor, colonizați acolo de împăratul Traian².

Pentru Inocențiu Micu, condițiile de viață ale națiunii române și moștenirea sa istorică devin arme de luptă politică, iar revendicările sale ajung să fie un adevărat program politic al emancipării naționale a tuturor românilor din Transilvania. Concluzia era: *nihil de nobis sine nobis*,

adică să nu se hotărăscă nimic legat de români fără participarea reprezentanților românilor. Aceasta e o altă idee politică modernă, adevărat prolog al teoriilor lui Jean-Jacques Rousseau.

Îndârjit de opoziția și disprețul stărilor și convins de dreptatea sa, episcopul se transformă în lider politic: el convoacă un sinod la Blaj, unde îi cheamă pe reprezentanții cei mai de seamă ai românilor, deopotrivă clerici și laici, greco-catolici și ortodocși, spre a se pronunța în marile probleme ale națiunii. Era, de fapt, o adunare sau reprezentanță națională. Suverana Maria Terezia, iritată de mult timp de acțiunile vajnicului episcop, l-a chemat pe acesta la Viena (1744), l-a supus ilegal unei anchete și l-a amenințat; ca urmare, acesta pleacă pe ascuns la Roma, pentru a se pune sub protecția papei. Inocențiu Micu-Klein a trăit în exil până în 1768, cu interdicția de a reveni în mijlocul poporului său, dar cu gândul mereu la acesta. Inocențiu Micu-Klein a înaintat zeci de memorii către prelați și capete încoronate, pentru îmbunătățirea sorții națiunii sale. A murit în Italia, după un exil de 24 de ani, cu dorința de a aștepta obșteasca înviere în Transilvania natală, în „mănăstirea” de el zidită, convins că „nu poți învia cu adevărat decât în pământul patriei”. Dorința episcopului-martir a fost împlinită abia după 229 de ani, când rămășițele sale pământești au fost aduse de la Roma și înhumate la Blaj, în toamna anului 1997.

Refuzul stărilor (națiunilor recunoscută) și al Curții vieneze, influențate de stări, de a acorda integral românilor transilvăneni drepturile promise în scris în 1699-1701, desconsiderarea luptei lui Inocențiu Micu și exilarea sa au creat tulburare între români și au încurajat acele tendințe firești de revenire la ortodoxie. Între 1744 și 1763, s-au derulat astfel de mișcări, unele violente, în urma cărora, o parte dintre românii din Transilvania au rămas sau au revenit la ortodoxie (act pentru care Curtea vieneză a acceptat refacerea ierarhiei ortodoxe). Astfel, din 1761, românii aveau oficial două biserici, una ortodoxă și alta greco-catolică, ambele de rit bizantin. Prin unirea cu Biserica Romei și perspectiva (iluzorie) de extindere și asupra românilor ortodocși a „privilegiilor ilire” (acordate sârbi-

lor), s-au creat formal două categorii privilegiate și în societatea românească, cu acces mai mare la cultură și chiar la viața publică. Libertățile au fost însă pentru români doar parțiale și limitate, prin neaplicarea celei de-a doua Diplome Leopoldine a unirii (care ar fi trebuit să extindă egalitatea și asupra mirenilor) și prin refuzul extinderii „privilegiilor ilire” (care funcționau în Banat) și asupra Transilvaniei. Toate acestea au stârnit reacții, inclusiv în domeniul cultural.

Totuși, integrarea Transilvaniei și Banatului între țările conduse de Casa de Habsburg a creat condiții favorabile afirmării națiunii române. Pentru prima oară în istorie, românii transilvani au simțit un interes real și concret din partea autorităților pentru soarta lor.

Reformele tereziene și jozefine, vizitele împăratului printre români, rostirea de către suveran a unor cuvinte în românește și compasiunea exprimată de acesta față de supușii săi „valahi”, emiterea de acte administrative oficiale în limba română, crearea regiunilor de graniță, loviturile date privilegiilor medievale deținute de stări sau desființarea iobăgiei au creat printre români impresia că beneficiază de oarecare ocrotire, că nu mai sunt ai nimănui. S-a născut astfel în opinia publică românească un sentiment tonic de încredere în suveran, sentiment numit de istorici „mitul bunului împărat” sau „iluzia monarhică”, care – înainte de a fi perceput ca mit ori iluzie – a condus la îmbunătățirea sorții românilor.

Acad. IOAN AUREL POP

² În secolul al XVIII - lea, se considera că au drepturi politico - teritoriale asupra unei țări cei mai vechi și mai nobili locuitori ai acesteia. Or, românii, fiind urmașii romanilor, erau și vechi, și nobili, adică se încadrau perfect în această regulă.

Ioan al Banatului

„Acestei duminici eu i-aș spune Duminica Răsplătirii, nu a Judecării.”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să ne oprim astăzi la o sfântă evanghelie cu titlul care oarecum sperie – evanghelia din **Duminica înfricoșatei judecări**. Pregătirea pentru viața cea veșnică este o temă foarte importantă care interesează credincioșii, dar care le trezește o serie de temeri, zic eu.

Î.P.S. Ioan: Da, este scris în calendar **Duminica înfricoșatei judecări**, dar oare Dumnezeuul nostru, care este iubire, poate să înfricoșeze pe cineva? Dumnezeuul nostru este iubire, dar și adevăr. **Acestei duminici eu i-aș spune Duminica Răsplătirii, nu a Judecării**, ci a Răsplătirii. Iată să vedem ce ne spune Hristos despre această răsplătire. A consemnat Sfântul Evanghelist cum la sfârșitul veacurilor se vor aduna toate neamurile și va împărți păstorul turma, oile de-o parte, caprele de alta.

Sunt două verbe pe care stă această evanghelie. Verbul „a veni”, de conjugarea a IV-a, în graiul nostru românesc, „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu de moșteniți Împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii!” (Matei 25, 34) Vedeti prepoziția „de la” ce importanță dă cuvântului - „de la întemeierea lumii”! Și (folosind alt verb) spune celorlalți: Duceți-vă, mergeți, plecați, depărtați-vă, fugiți de la mine, blestemaților! Iată deci verbul „a veni” generează binecuvântarea lui Dumnezeu: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu!

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, în predica pe care ați rostit-o, în acest an, după sfântă Evanghelie, v-ați adresat credincioșilor într-un mod special.

Î.P.S. Ioan: Binecuvântați să fie frațiiile lor care-au fost la sfânta biserică, pentru că sufletele lor, în mod tainic, au auzit cuvintele acestea „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu!” au fost binecuvântați și chemați de Duhul Sfânt în biserica lui Hristos. Cei mulți sunt cei care n-au venit. Oare cei care nu vin în ce categorii vor intra când se vor aduna toate neamurile?

De mai aveți frați și surori, soți sau soții și copii care n-au răspuns la cuvântul „veniți”, aduceți-i, luați-i în brațe și aduceți-i la sfânta biserică! Mă bucur când văd atât de minunat, duminica, multe mame cu pruncii în brațe, aducându-i să se întâlnească și să se împărtășească cu Hristos.

Iubită mamă, nu mai veni la biserică fără fiu sau fără fiică, nu mai veni fără soț, soț fără soție, pentru că dacă aici pe pământ, nu veți fi împreună, deja apare această fisură în viața frațiilor voastre și duminica Judecării sau a Răsplătirii va fi ziua înlăcrimatei despărțiri.

Chiar nu-ți pasă, iubită mamă? Vrei să vezi cum îți pleacă soțul sau copiii în focul veșniciei? Cum vei intra în Împărăția lui Dumnezeu?

Spuneam cu o anumită ocazie, într-o altă predică, luați-o ca pe o povestire, cum într-o zi ajunsesem la poarta Raiului. Înaintea porții stătea un înger care păzea poarta Raiului. Am văzut îngerul și de departe o femeie apropiindu-se de poarta Raiului. Și am văzut cum tot venind, din când în când, femeia se uita înapoi, iar pășea spre poarta Raiului și iar se uita înapoi. Și iar venea și iar se uita înapoi. Și a ajuns aproape de ușa Raiului și s-a oprit. Și i-a zis îngerul: bună creștină, intră! Treci pragul Raiului, că te așteaptă Hristos! Femeia a început să plângă și iar s-a uitat înapoi. Și iar i-a zis îngerul: bună creștină intră, pășește, că te așteaptă Hristos! Și iar s-a uitat înapoi și a început să plângă și i-a zis îngerului: nu pot să intru, căci copiii mei încă nu s-au întors de pe căile rătăcite ale lumii acesteia. Și a rămas biata femeie plângând la porțile Raiului, până se vor întoarce și copiii ei la Dumnezeu.

L.C.: Iertați-mă, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, înțeleg că îndemnați mamele, în general, părinții să nu vină singuri la biserică, să se uite înapoi la cine vine după ei.

Î.P.S. Ioan: Credeți că vor fi feri-

ciți, în Rai, singuri? Nici în Rai, iubită mamă, deși e patria iubirii și a fericirii, nici acolo nu vei fi fericită dacă vei ști că soțul tău sau copiii tăi nu sunt cu tine sub aceeași aripă a harului lui Dumnezeu.

În viața aceasta, atâția și atâția creștini caută câte un duhovnic cât mai iscusit, ca să-i îndrume, mulți căutându-L pe Hristos. Eu vă spun: bine e să vă duceți până la marginea lumii, să vă găsiți un duhovnic care să vă îndrume spre Hristos, dar dacă n-o să găsiți un duhovnic atât de iscusit care să vă arate pe unde este Hristos? Însă Hristos ne-a descoperit și s-a descoperit nouă, în această sfântă Evanghelie, pe unde putem să-L găsim pe El. Și spune „flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc” (Matei 25, 35). Iată deci unde se ascunde Hristos! Printre cei flămânzi. „Însetat am fost și Mi-ați dat să beau” (Matei 25, 35). Printre cei însetați, dar nu numai printre cei însetați de apă, ci și printre cei însetați de adevăr și de dreptate. „Gol am fost și M-ați îmbrăcat” (Matei 25, 36). Iată pe unde Îl mai găsim pe Hristos? Printre cei goi și de îmbrăcăminte, dar goi și pe dinăuntru în viața lor. „Străin și m-ați primit” (Matei 25, 35). Ați primit vreun străin, în plină iarnă, în casele frațiilor voastre?

Am fost în iarna aceasta într-un adăpost pentru oamenii străzii, amenajat de primărie, într-o centrală termică. Erau cam 45 până la 50 de oameni. În orașul acesta, în cetatea aceasta, trăiesc peste 320 de mii de oameni. Mii! Nimeni nu le-a deschis să-i adăpostească o noapte. Nu erau numai săraci, nu erau numai flămânzi, nu erau numai goi, dar erau și bolnavi. O tânără după ce am fost acolo, la câteva zile, a născut acolo, între bărbați... Noroc cu polițista care-i păzea că a ajutat-o. A născut un copil sănătos.

Ce-o să ne spună oare Hristos nouă celor din cetatea aceasta? Nu m-ați cercetat! Străin am fost și nu m-ați cercetat! Oare n-am putea, pe undeva, pe aici, găsi un loc unde să ridicăm o casă nu pentru cincizeci de oameni ai străzii, ci pentru unul, pentru doi oameni. Dacă fiecare biserică din cetatea aceasta ar adăposti măcar în perioada de frig, de iarnă, unul sau doi oameni, cât har ar revărsa Hristos peste această cetate! Ne-ar vedea că avem grijă de frații Săi cei →

**A consemnat
LUMINIȚA CORNEA**

Portret în mișcare

Preot dr. Gheorghe Nicolae Șincan - 65

În rotundul unei vârste, 65, pr. dr. Gheorghe Nicolae Șincan e același pe care l-am cunoscut cu aproape trei decenii în urmă: plin de energie, voluntar, neostoit, harnic, sensibil, delicat – și atâtea alte calități care îl fac bun de pus pe rană, că e aceasta a trupului sau a sufletului.

Deși s-a stabilit la Târgu-Mureș în 1988, ca protopop al protopopiatului Târgu-Mureș, am mai degrabă sentimentul că a fost aici dintotdeauna, prin prezența sa activă, în teritoriile credinței și culturii, fiind mereu aproape în multe dintre înfăptuirile noastre, de la atâtea întâlniri literare, până la ședințele de la Patriarhia Română, ca membri în Adunarea Națională Bisericească.

Un om devotat Bisericii strămoșești și misiunii sale, un patriot înflăcărat, atent la tot ceea ce se întâmplă cu noi, ca neam, ca popor, ca ființă.

Preotul Gheorghe Nicolae Șincan a dat misiunii sale distincție, altitudine, prestanță, eleganță, firesc...

Niciun alt preot, din întreaga istorie a Târgu-Mureșului și a întregului județ Mureș, nu-l întrece în altitudinea preocupărilor sale, între care, dincolo de amvon, la loc de cinste se numără

activitatea editorială, cea publicistică și cea științifică.

Prin cărțile sale s-a apropiat tot mai mult de cei cu credință în Dumnezeu, pentru că în ele a adunat o parte din esența predicilor sale, „în speranța, spune părintele Șincan, că unele dintre ele vor sluji preoților, slujitorilor Bisericii, ortodocși și neortodocși, sau altor vorbitori publici, pentru împrobărea conștiinței lucrării misionare a Bisericii și a conținutului acesteia, făcându-le cuvântarea mai colorată și mai accesibilă ascultătorilor”.

A câștigat, firește, în timp, în înțelepciune, pentru că n-a încetat o clipă să se adape de la izvoarele acesteia, devenind ceea ce cu admirație și respect numim un veritabil cărturar, mereu în orizontul cunoașterii.

E doctor în teologie, colaborează mereu la mai multe publicații din țară, este redactor-șef adjunct al revistei *Vatra veche*, e autorul unui număr impresionant de cărți, de mare utilitate în viața credincioșilor.

E și membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și membru al Ligii Scriitorilor, filiala Mureș.

Pentru toată activitatea sa a fost răsplătit cu numeroase distincții, între care „Fibula de la Suseni”, cea mai importantă distincție acordată personalităților mureșene.

Părintele Șincan mi-a influențat în mod decisiv viața. Nu i-am mărturisit niciodată acest lucru, dar, ca la o târzie spovedanie, trebuie să-i mulțumesc, cu adâncă plecăciune, pentru că fără el, viața mea ar fi fost mult mai săracă. M-am îmbogățit sufletește, m-am așezat la casa mea, pentru că părintele Șincan (Gheorghe, asemeni sfântului al cărui nume îl poartă), e un luptător de nădejde, (Nicolae, alt sfânt pe care îl are în numele lui, și căruia îi seamănă) a fost mereu plin blândețe, bunătate, dărnicie...

La mulți ani, părinte Șincan, și să te răsplătească Dumnezeu însutit cu sănătate și lungime de zile, pentru tot ce ai făcut pentru cei care am avut șansa să fim în preajma ta.

NICOLAE BĂCIUȚ

→Convorbiri duhovnicești flămânzi.

L.C.: Desigur, aceeași situație este și în legătură cu aproapele care este bolnav.

Î.P.S. Ioan: Spune Hristos „bolnav am fost și M-ați cercetat” (Matei 25, 36). Știți câți bolnavi sunt în toate spitalele din Timișoara? Vreo două mii și ceva. Câți îi mai cercetăm și pe aceștia? Apoi a mai zis Hristos: „în temnița am fost și ați venit la Mine” (Matei 25, 36). În temnița din Timișoara sunt în jur de o mie și ceva de oameni. Poate ați auzit prin mass-media cum am găsit într-un grajd o femeie cu patru copii, la vreo doi km de sat, părăsită acolo. Am întrebat-o unde îi este soțul și mi-a spus că-i în temniță.

Sunt atâtea și atâtea opere teologice care vorbesc cât mai elevat despre mântuire, despre întâlnirea cu Hristos. Toate bune sunt. Dar iată cât de simplu este să te întâlnești cu Hristos! Și cât de ușor poți să te mântuiești și să auzi binecuvântatul glas al lui Hristos care va zice: veniți, binecuvântații Tatălui meu, să moșteniți Împărăția

cea dăruită vouă de la întemeierea lumii! Atât de simplu ne putem mântui, pe cât de ușor și de simplu putem să pierdem veșnicia. Iată când spune Hristos acolo: veniți, binecuvântații Tatălui meu, să moșteniți **Împărăția cea dăruită vouă de la întemeierea lumii!** De atunci a pregătit Dumnezeu locașul pentru om, pentru veșnicie.

Dar când le spune celorlalți, „celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților” (Matei 25, 41), nu spune: mergeți în focul cel gătit vouă, și diavolului, și îngerilor lui de la întemeierea lumii! Nu locul căderii și al durerii a apărut după căderea îngerilor și al satanei. Iată că spre locul acela se îndreaptă atât de multă lume astăzi!

Mă bucur că duminica văd venind pâlcuri-pâlcuri de credincioși și credincioase care se îndreaptă spre Cer. Ei nu merg la biserică, ci merg să bată la porțile Cerului. Binecuvântat să fie Dumnezeu că ajung și că pot, câteva clipe, să audă din taina bucuriei celei cerești. Sunt convins că se vor întoarce la fiecare dangăt de clopot, așa

cum se întoarce frunza și iarba primăverii, așa cum se întorc păsările călătoare. Cred că se vor întoarce înapoi în acest cuib, așa cum se întorc rândunicile în fiecare primăvară la cuiburile lor, așa se vor întoarce frățiile lor în acest cuib care zice-se că ar fi așezat la streășina cerului. Biserica nu este pe pământ, fiind zidită sub streășina Cerului.

L.C.: Prin urmare, îndemnul Înalt-preasfinției Voastre către credincioși este de a se îndrepta, la fiecare dangăt de clopot, spre biserică, cuibul zidit sub streășina Cerului, unde aflăm locul mântuirii și al bucuriei de a viețui împreună, privind mereu în Sus.

Î.P.S. Ioan: Le-aș spune de fiecare dată: veniți și vă odihniți o clipă. Priviți această viață atât de tumultoa-să, atât de frământată și cu atâtea dureri! **Veniți și vă odihniți sub acest cuib de sub streășina Cerului.** Dumnezeu să vă ajute tuturor! Să ne învrednicească Dumnezeu pe toți a-tunci când vom ajunge la răscrucea veșniciei, să putem intra în Împărăția lui Dumnezeu.

ÎNCERCARE DESPRE SUBLIM

Dialog cu romancierul, esteticianul
și criticul de artă
MIHAIL DIACONESCU
(XII)

Mi se pare potrivit să cităm aici modul cum Constantin Leonardescu, foarte atent la modul cum estetica din epoca sa colaborează cu psihologia, sociologia și biologia, a exprimat în *Principii de filosofie literaturii și artei (încercare de estetică literară și artistică)*, tratatul său publicat în 1898, ideea de sublim în relație cu „factorii obiectivi ai frumosului”, respectiv cu „frumosul și sublimul în natură”.

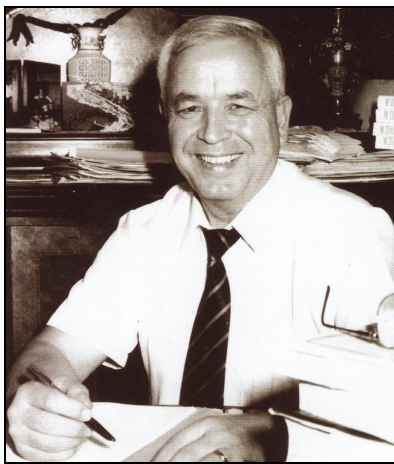
Constantin Leonardescu scrie: „Expresiunea de ordine, de proporțiune și armonie, acordul elementului rațional cu elementul sensibil al judecării ce ne facem cu ordinea sensibilă, după modelul ordinii raționale, iată materialul care contribuie **într-un mod indirect** la formarea sentimentului estetic.

Dar, am zis, că nu numai ideea forței **necontrariată** produce în noi sentimentul frumosului, dar și ideea forței **împiedecată**, sugerată de lucrurile și ființele care luptă pentru dezvoltarea lor.

Această concepțiune, într-adevăr, contribuie la formarea **sentimentului frumosului** sub o formă mai dezvoltată, numită **sublim**.

Într-adevăr, ceea ce ne sugerează **ideia sublimului** este lupta de care are nevoie forța spre a se dezvolta, alungând piedicile ce se opun **ordinii și proporțiunii, sau armoniei** – e lupta care se revelă în natură și care se aseamănă cu lupta ce încercăm pentru libertate și independență. O ființă care luptă cu curaj în contra obstacolelor ce se opun dezvoltării sale, aspectul unui arbore bătut de furtună și care pare că luptă pentru existență, ocazională în noi producerea sublimului.

Când e vorba de forța nemărginită a naturii, de care depinde ordinea și armonia universului, această forță ne sugerează **sublimul dinamic**, numit astfel de **Kant**, spre deosebire de **sublimul matematic**, sugerat de **întinderea nemărginită**. Cerul înstelat, calea lactee, sistemul solar, emoționând-ne din cauza simțirii noastre **mărginite**, produc sentimentul sublimului.

Dar, neapărat, **sentimentul frumosului ori a sublimului** față cu natura variază în conformitate cu **simțul nostru estetic**, moștenit și modificat prin educațiune și după **mediul social**” (*Principii de filosofie literaturii și artei. Încercare de estetică literară și artistică*, la pag. 263-264, în ediția din 1988 apărută la Editura Științifică și Enciclopedică).

- Este limpede faptul că ideea de sublim a fost discutată în diverse epoci, din perspective de o mare varietate și cu argumente pe cât de felurite, pe atât de puternice. Ați avut dreptate când ați afirmat, la începutul discuției noastre, că o istorie a ideii de sublim în cultura europeană ar putea fi o lucrare de mare interes pentru toți cei preocupați de problemele esteticii, criticii de artă, moralei, antropologiei, psihologiei.

- E limpede și faptul că, în acest dialog al nostru, inevitabil succint, problema sublimului nu poate fi evocată decât fugitiv și sumar.

- Aș dori să ne întoarcem la Hegel... D-Voastră, domnule Mihail Diaconescu, sunteți considerat un apologet al Ortodoxiei... În **Prelegeri de estetica Ortodoxiei** ați introdus capitolul **Arta ca reuniune de simboluri**... Dar despre forța revelatoare a simbolului a scris și Hegel, în celebrele sale **Prelegeri de estetică**. Sunt curios să aflu modul cum esteticianul și teologul ortodox Mihail Diaconescu asociază ideea de sublim ca atribut al Divinității, așa cum o afirmă Hegel, cu excepționala putere de revelare prin care simbolurile, mai ales cele spirituale, se impun conștiinței noastre și cu principiile afirmate de estetica Ortodoxiei.

- Dialogul nostru a ajuns, iată, într-un punct în care aș dori să aduc în discuție ceea ce am scris în

Prelegeri de estetica Ortodoxiei. În acest tratat, așa cum ați observat D-Voastră, eu nu am scris despre sublim. Dar acum, în acest dialog, este necesar să amintesc modul cum văd eu problema simbolurilor, tocmai pentru că mi se pare că ea ne ajută să dăm mai multă coerență discuției despre sublim. Vă rog să-mi permiteți să mă autocitez. De acord?

- Bineînțeles. Pot eu să zic, nu?

- Așa cum am spus, în *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*, respectiv în volumul al II-lea *Ipostazele artei*, se află secțiunea *Arta ca reuniune de simboluri*. Primul capitol al acestei secțiuni e intitulat *Simbol, analogie, antinomie și anagogie*. În acest capitol am afirmat: „În Ortodoxie întreaga artă are caracter simbolic. Simbolul este un obiect, o imagine, un semn figurativ, un cuvânt, o ființă ce reprezintă în mod indirect, în cadrul unei convenții determinate și în virtutea unei corespondențe de tip analogic, un alt obiect, o altă ființă, o idee, o noțiune, o calitate, un sentiment, o acțiune sau orice altceva. Simbolul e un substitut. El reprezintă, exprimă și semnifică. El are capacitatea de a **transmite** ceva dintr-o altă realitate. Transmiterea are caracter succint, incomplet. Transmiterea dezvăluie caracterul rațional și comunicabil al lumii.

Lumea în ansamblul ei are o existență rațională, ce poate fi descoperită în cadrul experienței umane și a dialogului interuman. Învățătura ortodoxă subliniază în mod deosebit faptul că lumea ca operă rațională a lui Dumnezeu a fost creată pe măsura rațiunii umane în progres continuu. Raționalitatea lumii are virtualități infinite.

După doctrina ortodoxă, lumea naturală, perceptibilă prin simțuri, cognoscibilă sub numeroase aspecte și comunicabilă parțial în structurile logice ale limbajului, e un simbol al lumii supraraționale. Lumea, omul, creațiile sale științifice, artistice, tehnice, instituționale constituie mediul prin care se comunică ceva de dincolo de ele. În lume și în om, ca chip care tinde spre desăvârșire, Dumnezeu Se comunică prin revelație naturală. Pe cale rațională și pe cale simbolică, omul poate contempla măreția, bunăstarea și continua creație divină.

Prof. SABIN GEORGE SĂNDULESCU

AIUREALĂ CU EPITETE

Am știut, apoi am recunoscut spre satisfacția, dacă nu chiar spre veselie unora și stupefacția altora, că sunt un aiurit...

Nu, nu exclamați repede:

-Aha, am știut noi!, pentru că nu e chiar atât de simplu. Aiureala, sau aiuristica nu seamănă cu prostia sau muțenia din cauza acesteia! Adică, nu te trezești într-o dimineață, te ridici bărbătește în picioare și spui cu voce normal de puternică și de hotărâtă, ca să afli că te-ai trezit:

-Sunt un aiurit! Nuuuu!

În acel moment, cu un pic de fachirism, dai ordin la toate părțile corpului tău, un fel de comandă ultra-secretă, dar puternic-milităroasă, să se comporte în consecință, respectând instrucțiunea, fără nicio împotrivire?

Nici vorbă!

Chestiunea este de-o complexitate realmente copleșitoare, deoarece constați, cuprins de năucire, că ai reușit să te trezești după o noapte în care de cinci ori te-ai visat cu capul pe butuc și cu gâdele rânjind sardonice uitând să te întrebe:

-Domnu' - sorry!, ai vreo ultimă dorință?

De-abia atunci realizezi cu tristețe ce poate să însemne ieșirea din Uniunea Europeană a Angliei - țară cu bună și îndelungată tradiție în domeniul și arta tăierii capului pe eșafod în condiții civilizate. La noi nici în vis nu se petrece așa ceva, ci țeapa, trasul pe roată, accidentul de mașină, incendiul, dacă e vorba de mai mulți condamnați sau vreo demisie... Iar în ceea ce mă privește pe mine, în al cincilea episod din visul cu eșafodul, călăul semăna per-

fect cu directorul adjunct când anunțase în ziua precedentă disponibilizarea generală, deoarece, din cauza ineficienței Serviciului „Linguri cu telecomandă”, firma noastră se afla în pragul falimentului urmând să intre ca secție în conservare într-o firmă *multinațională*. Mă rog, nu prea știm noi despre ce e vorba, dar zice-se că va fi bine, iar la o adică, Uniunea Europeană va asigura telecomenzi și farfurii-gamele fabricate în Honolulu.

...Ce-ce? Că n-am auzit bine: să-l fi visat pe directorul nostru general? Eu, un simplu funcționarăș public? Glumiți! O-i fi eu aiurit, dar nici... Asta mi-ar mai lipsi: să mă laud la colegi că l-am visat pe „general”! Oho!, imediat colega Cerasela de sectorul „Găini jumulte”, ar urla:

-Aiurit-aiurit, da’-și permite să-l vizeze pă Generalu’! Văzurăți? Carieristu’ dă Ioaneș!

Oricum, am înțeles mai de multă vreme că a-l visa pe conducătorul firmei era egal cu o profanare de morminte... Ca să nu mai spun că povestindu-mi visul colegilor de serviciu, aș fi fost etichetat rapid ca fiind părtaș în formă continuată la fapte de corupție pentru care, în unele țări, decapitarea nu se petrece doar în vis... Așadar, nu, pentru că, apropo de „șeful nostru cel mare”, avem obligația moral-cetățenească să păstrăm un moment de pioasă reculegere având în vedere că, în cazul unui ordin de condamnare la moarte a tuturor directorilor, el ar fi o victimă sigură, dar atât de nevinovată, încât nici experții DNA n-ar fi în stare să-i construiască un dosar ca lumea.

Luminița Mihailenco,
“Necunoscuta”

De ce? Fiindcă, după investigațiile noastre, cumulate cu rezultatul fi-nal dat publicității de Comisia de bârfitoare a firmei, cunoscută și apreciată în toată urbea, el a fost angajat la noi ca individ sub acoperire, ceea ce imediat ne-a umplut de respect și de teamă. Acum, între noi fie vorba, *acoperirea* era o chestie pe care am considerat-o oarecum stranie sau eufemistică după ce i-am găsit ramificații epitetice precum: prost, fraier, mitocan, corupt, delapidator, meschin, violent, pedofil, delator, traficant, indecent, mârlan, grobian, afemeiat, infidel, nesimțit, denunțator, escroc și etc. Ca să nu mai spunem și că era amantul femeii de serviciu, o tinerică vâjnoasă și nurlie pe care o angajase la firmă pe bază de competență... - ...Sexuală?, s-a interesat cu veselă malițiozitate șefa „Serviciului Plan”, aflată în opoziție după ultimele alegeri.

-Da, doamnă, pentru că, în ce te privește pe dumneata, când te văd mi se volatilizează virilitatea, i-a zis „generalul” la o ședință de analiză...

Zdrang!

Liniște deplină, după care, vocea umilitei:

-Mă voi plânge conducerii partidului meu că jigniți opoziția!...

Aceasta, deși recomandarea pentru angajare a femeii de serviciu, a fost acceptată de o comisie special constituită care a urmărit cu maximă vigilență și exigență desfășurarea celei mai grele probe a viitoarei nou angajate: măturarea scârilor de jos în sus. Din fericire, ea cunoscând de pe *surse* ce probă practică avea de dat, s-a prezentat în fața comisiei îmbrăcată corespunzător de sărăcăcios, adică purtând un compleu - jachetă și fustiță mini - care să arate cât mai convingător neajunsurile în care își târa zilele.

Urmărindu-i priceperea și hărnicia la măturatul scârilor treaptă cu treaptă către etajul superior, cei cinci membri ai comisiei aprobau, prin înclinarea capului cu responsabilitate și înghițind în sec.

În concluzie, chiar oficial declarat aiurit, nu era potrivit să-l vizeze pe directorul nostru general nici dacă ar fi fost strănepotul lui Mao Zedong... Pardon? A, da: era comunist, iar la noi e capitalismul în floare...

-De mucegai, completează Cerasela. →

DUMITRU HURUBĂ

FLOAREA ALBĂ DE CIREȘ

Mă tot sună de câteva zile și mă îndeamnă să merg acasă, spre a prinde în plină floare faimosul cireș care străjuie înaltul casei. E bătrân cireșul, să aibă vreo... 30 de ani și vară de vară ne oferă darul său, îmbiindu-ne cu fructele sale negre, dulci-amăru. Nici nu știu ce să-i răspund deocamdată, fiindcă, de regulă, îmi respect promisiunile, iar pentru asta trebuie să fiu foarte atentă. Dezamăgirea lor ar fi cu atât mai mare, cu cât aş promite și nu m-aş ține de cuvânt, decât dacă aş lăsa totul pe seama întâmplării. Dar, cum nimic nu este întâmplător, merg la sigur: în curând, voi merge din nou acasă!

”Vino să vezi minunea, e ca o mireasă în rochia-i albă de mătase! Îmi șoptește la telefon cu vocea-i tonică sau stinsă, după cât e soarele de generos sau norul de întunecat. Nici nu știi ce mireasmă împrășteie... Azi am lăsat ușa de la balcon deschisă. S-a încărcat casa de mirosul cireșului nostru, apoi m-am gândit că n-ar fi rău să deschid și ușa camerei tale, apoi și fereastra. Parcă te auzeam strigând: „*Primăvară, primăvară, tu aduci mireasma-n țară/ Din Craiova-n Olănești, Secuieni sau București/ Tu ne prinzi de mijloc iară și cânti hore până-n vară*”.

Îți mai aduci aminte, nu? Erai pe la ciclul primar și te învățai în jurul cireșului, cântând de mama focului, convinsă fiind că cireșul va lega rod mai repede, iar soarele va bate mai cu putere și fructele se vor înroși la iuțea. Acum ești ocupată cu serviciul. Nici nu mai cânti și nici drum pe-acasă nu-ți mai faci! Timpul trece, iar noi nu mai întinerim, doar tu înflorești an de an. Te deschizi ca floarea cireșului și te mai

coci puțin. Asta nu-i rău, dar mireasma florilor de cireș n-o găsești în fiecare zi. De aceea zic, vino, poate mai prinzi ceva din trena rochiei de mireasă. Să știi că, deși l-am curățat, sunt încă multe crengi aproape de pământ. Parcă te văd cum întindeai mâinile micuțe pentru a prinde o creangă. Când reușeai, strigai cu toată forța: *Am plins, am plins cleanga, uite, am adunat cileșe!*” Iar mâinile tale erau roșii ca sângele, fiindcă fructele mici și coapte zemuiau printre degetele tale. Le strângeai fără milă, apoi îți încărcai gura cu boboșele aproape sfărâmate.

Mamă-ta spune că face și anul ăsta niște dulceață. Îți plăceau clătitele cu dulceață de cireșe amare. Erau preferatele tale. Acum, mai mănânci clătite? Cine știe? De ceva timp, nici gusturile nu ți le mai știu. De fapt, cine să le prepare? Tu ai treabă multă, serviciul cere sacrificiu; așa spun toți, cei tineri. Tânără ești și tu, dar floarea cireșului se trece și odată cu ea ne trecem și noi. La tine e altfel. Tu prinzi putere în fiecare zi, iar bujorii din obrajii tăi sunt departe de noi! Oare cine se bucură acum de ei?

Știi, ne-ar plăcea să vii, cât nu se trece floarea cireșului. E alb tot și râde

spre razele soarelui, bucurându-se, ca atunci când tu te cățărai tocmai în vârful lui și te ascundeai printre crengi ca să nu te vedem. După lungi căutări, auzeam ecoul strigătului tău: *Cine mă caută, mă găsește! Cine mă caută, mă găsește!*... Și râsul tău răzbătea ca un clopoțel vioi și fără griji. Acum, se pare, că te-au năpădit și griji, și gândurile. Adevărat. Timpul tinerilor se măsoară altfel decât al vârstnicilor. Parcă eu îmi mai pot măsura pașii cu pașii tăi? Nici nu mai pot să ajung în fiecare zi prin văile din spatele livezii, așa cum o făceam odinioară. Îți mai amintești? Urcam și coboram, de parcă nici nu atingeam pământul! Tu o luai adesea înainte, fiindcă mai mult alergai, asemenea mieilor scăpați din țarcul lor ori dezlipiți de mama lor. Te opream în dreptul vreunul copac și te apucau de creangile lui, legănându-te în voie. Mă opream și eu din mers și-ți urmăream cu duioșie legănarea copilărească... și cât mă bucuram.

Acum, ai schimbat totul pe-o viață scumpă de oraș și fugi din când în când la munte cu prietenii, iar floarea noastră de cireș te tot așteaptă. Și de nu vei veni nici săptămâna asta, poate o vei face în săptămâna coacerii. Cireșele tale preferate, nici ele nu așteaptă prea mult. Doar știi, culegem ce culegem, apoi rămân hrana preferată a graurilor. I-auzi, mamă-ta îmi șoptește că va face, totuși, și anul acesta câteva borcane de dulceață! Să fie acolo, nu se știe!

Stai, stai că nu te mai aud, maică-ta mă tot bruiază, tot repetă întruna: „*Să fii sănătoasă, floare albă de cireș!*” Iar eu repet: „*Nicăieri nu-i ca acasă! Nici ușa, nici pragul, nici patul, nici pâinea, nici măcar razele soarelui nu încălzesc ca acasă!*”

ANGELA BURTEA

AUREOLĂ CU EPITETE

→Cum-cum?!? Floare de mucegai? Să fim sobri, deși avem și libertate și...

-Libertatea de a visa la orice, zice colegul Moșmondeanu rânjind cu răutate, că tot degeaba!

-Fraiere, te papă *deneaua* într-o zi, l-am amenințat.

-Aiurea!, mi-a replicat.

Lingviștii și oamenii de știință vor constata după cercetări că noțiunea *aiurit* nu ține de abstract, ci de concretețea ființei care sunt eu, fiindcă nimic nu e întâmplător...

În orice caz, multă vreme fiind

convins că asemenea lucruri nu se pot petrece în realitate – revin la „tăierea capului”, în câteva rânduri mi-am pus în gând să-l visez pe „general”, dar n-am reușit decât un vis-surogat, un fel de ghiveci universal din care, adesea, ieșea un cap-cranii scoțând mugete șăgalnice ale unui vițel proaspăt înțârcat. Mama a interpretat semnificația visului ca fiind o simplă aiureală de-a mea, deoarece ea nu putea concepe ca fiul ei, cu toată configurația individualității proprii, să aibă visuri care să compromită întregul nostru nemușag. De-aceea, într-un final zdrobitor, chiar anunțându-mi dezmoștenirea...

În realitate, lucrurile stăteau foarte simplu: statutul directorului general împodobit ca o sorcovă cu epitete, avea la bază numirea sa în funcție pe criterii clar-politice plus incompetență profesională – dosar beton!

E greu de priceput?

Nu, nu directorul general, ci eu, aiuritul!

Altfel, orice om normal și de bună credință, aflat încă sub imperiul aceluia vis moral-distrușător, amenințarea disponibilizării, tăierea capului și toate celelalte, reale sau petrecut în vis, deschizi fereastra și, asemenea unui somnambul profesionist, gata să o iei peste acoperișuri fluierând.

OAMENI PE CARE I-AM CUNOSCUȚ

Adelaida Mateescu,

matematician și grafician

(Foto: Mircea Șeptilici și A. Mateescu la Exporampa)

Sunt prietenă cu Adelaida Mateescu din anii 70, deci de peste patru decenii. Ne-am cunoscut la un liceu din București, ea era șefa catedrei de matematică - a studiat facultatea de matematică la Iași - eu a catedrei de chimie. Ceea ce ne-a apropiat a fost nu numai respectul pentru profesiune, domeniu în care am colaborat cu rezultate remarcabile, dar și simțul umorului, exprimat de ea prin grafica din caricaturi, de mine prin scris.

Ne amuzam, eu afișând lângă Laboratorul de chimie poante extrase din extemporalele elevilor, ea făcând expoziții de portrete ale colegilor, în cancelarie.

Mini-expozițiile ei din școală (organizase asemenea expoziții și la liceul Sf. Sava, unde fusese înainte), intitulate "*Șarje colegiale*", s-au bucurat de mare succes, ele aduceau zâmbetul pe fața celor obosiți de vremurile grele pe care le trăiam, din toate punctele de vedere: politic, economic, cultural.

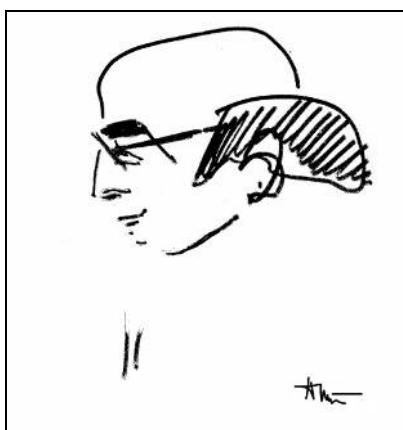
Când mi-am dat seama de uriașul potențial și talent al prietenei mele, confirmat și de mama mea, critic de artă, i-am propus, în joacă, să-i fiu *impresar*. Artista era (și este încă) o persoană timidă și modestă, dar a acceptat propunerea mea. Eram pe atunci în corespondență cu Mircea Șeptilici, căruia i-am propus o întâlnire pentru a-i prezenta potretele de actori realizate de Ada. Când le-a văzut, Mircea Șeptilici a lansat - pe loc-propunerea deschiderii unei expoziții în holul Teatrului de Comedie. Așa s-a născut "Exporampa", al cărei vernisaj s-a ținut în februarie 1978. Au vorbit la deschidere Mircea Șeptilici, Amelia Pavel (mama) și alții. Au fost prezenți o mulțime de actori și evenimentul a fost

apoi mediatizat, aducându-i-se multe laude, în presă și la radio.

N-am încetat, după ce am plecat din țară 1982, să insist pe lângă artistă să-și scoată la vedere lucrările. Spre marea mea bucurie, nu am fost singura care i-a apreciat talentul. Participarea ei între 1985 și 1993 la cele 12 expoziții colective o dovedesc.

Ușurința de a exprima în câteva linii o idee este prezent nu numai în portrete, unde ea știe să prindă expresia figurii, dar și în desenele care ilustrează texte. După 1982, anul plecării mele, a colaborat cu tatăl meu - care scria, în timpul liber, epigrame și catrene-scoțând în fiecare an, pentru fiul meu, câte o carte *unicat*, intitulată "*de la Adi și de la Bunicu' / Versuri ilustrate pentru ăla micu' "* dactilografiată și legată de mână, cu versuri de tata (Doru Pavel, jurist) și desene - în original - de Adelaida.

Talentul ei de ilustratoare a fost pus în evidență, public, prin apariția, la sfârșitul anilor 90, a câtorva unor cărți pentru copii ilustrate de ea, iar la începutul anilor 2000 a creat coperte și

Iosif Sava

ilustrații pentru volume editate în România și Canada.

Iar acum, cei care urmăresc publicația online "LaPunkt" pot vedea nostimele ei ilustrații pentru textele scrise de mine.

În decursul primului deceniu al anilor 2000, graficiana a acceptat să se înscrie, la îndemnul meu, pe câteva site-uri culturale, unde postările potretelor ei s-au bucurat de o primire entuziastă. Muzicieni, actori, oameni politici, sportivi, oricine intra sub privirea și penița ei, condusă de o mână fără greș, aducea bucuria și admirația privitorilor.

În anii următori, munca mea de *impresar* s-a simplificat.

Pe de o parte, numele și talentul Adelaidiei începuse să fie cunoscut, pe de alta, deși la fel de modestă, artista a prins curaj și a participat la câteva concursuri.

Cum era de așteptat, premiile n-au întârziat să apară. Citez câteva din ele:

- Premiul I, Laureat-grafică-etapă republicană C.R. Acordat de AAPA, 1987
- Premiul I de Caricatură la Festivalul Național de Umor „Ion Canavoiu”, 2010
- Premiul Special la Salonul de caricatură ed XXII a Festivalului, 2014
- Premiul I de Caricatură la Festivalul Național de Umor „Ion Canavoiu”, 2016.

Când muzicologul și renumitul specialist din domeniul operei Costin Popa, cu care am pus-o în legătură, i-a propus colaborarea la volumul "*Opera în potrete*" (Ed. Pegasus Press, 2013), graficiana a acceptat să fie autoarea copertii și a portretelor din interior.

Volumul s-a bucurat de mare succes.

Acelei coperti i se datorează și ideea care a stat la baza concepției copertii pentru volumul meu "*Oameni pe care i-am cunoscut*" (Ed. Vatra veche 2015).

Mi-ar trebui o carte întreagă ca să povestesc drumul pe care l-am parcurs împreună de-a lungul anilor.

Ea continuă să dea și astăzi meditații la matematică, se bucură de reușitele elevilor și, seara, când apare la TV vreo *fizionomie* interesantă, o prinde imediat într-un desen. Are în arhiva personală sute de portrete, din care am ales, pentru exemplificare, una.

Ne-am jucat, cele două prietene, toată viața și, din acest joc, s-a conturat o artistă de o incontestabilă valoare. Adelaida Mateescu este și o persoană de o calitate umană deosebită: din modestie, ar fugi de sub lumina oricărui reflector.

Mă va ierta deci, sper, pentru includerea ei în rubrica de față.

VERONICA PAVEL LERNER

Gândurile unui imigrant român

3 ianuarie, 2017

Cum vedem lumea din jurul nostru ca străini de loc și timp? Putem noi trăi în societatea americană ca români ce aparțin altor locuri și chiar timpuri? Poate un român să devină una cu spațiul american și cu timpul său prezent? Alegerile recente au provocat în mulți imigranți o căutare de sine și un efort de identificare care parcurge decenii înapoi în timp, întrebându-ne «cine suntem noi?», suntem printre deplorabili sau dintre-acei de sus care nu știi ce să întâmplă prin sferele joase ale cotidianului? Întrebările de sine persistă și pe axa valorilor: ce este specific estului în aceste alegeri și cum vedem acum valorile vestului când ascultăm un discurs direct, sufletesc, necenzurat, cu păcătos și mucalit laolaltă? Poate un român să aleagă cine e el aici pe pământ străin? Ori este menirea lui aceea de a fi observator etern? Cu aceste alegeri am coborât în timp, ca istoric și ca individ cu legături omeneste de familie și societate și ca femeie ce mă aflu și gândesc constant în universul rațiunii.

Săptămâna trecută am descoperit aspectul timpului într-un articol în revista *The New Yorker: Present Tense, How Time Became Psychological*, de Alan Burdick (December 19 & 26, 2016, p. 68). Înainte de toate, ideea de timp e o caracteristică a minții noastre, Burdick ne spune, așa cum Sfântul Augustine a decoperit un singur prezent în toate timpurile, chiar și trecutul, și greu de crezut, chiar și un viitor. Ideea de timp ni se revelează noaptea, când ne trezim la o ora exactă, spre marea noastră surprindere, sau când pulsează în noi simțul conștiinței. Tot noaptea imigrantul devine conștient de timpul său, un timp care se află în afara timpului local al țării adoptive. Tot cu venirea serii, cei departe de casă simt una și aceeași cu ceea ce a simțit poetul chinez Li Bai (701-762) în versurile sale din *O noapte liniștită*: “静夜思: / 床前明月光 Culcat, zăresc o rază argintie, / 疑是地上霜 Mă întreb oare o fi venit înghețul. / 举头望明月 Ridic privirea, luna strălucind o văd / 举头望明月 低头思故乡 / Plecându-mi trupul mă sufoc de dorul casei mele”.

Ce fel de timp este prezentul imigrantului într-o țară străină? Timpul meu, aici în Illinois, este un prezent în care trecutul meu este mai activ ca oricând. Îl simt zi de zi: în felul de vorbi, de a gândi, de a se preda istorie, de a scrie, felul de a fi, organiza pe-

traceri, de a se împrieteni, pentru mine prezentul și trecutul sunt contopite într-o permanentă comparație. Comparația nu moare niciodată, este potență și chiar distructivă. Distructivă de prezent. Nu pot vorbi de un prezent american în viața mea. Până și viața cotidiană este împreună cu anii petrecuți aici din 2001, și chiar în mod febril cu anii mei de facultate și copilăria mea bucureșteană. Este împreună până și cu istoria pe care am învățat-o în facultate. Când vine noaptea, toate firele care mă leagă de cotidianul american sunt înghețate pentru a le scrutina adânc. Li Bai simte la fel, cum vine înghețul pe furis că o rază de luna tupilându-se într-un colț, odată cu venirea serii. Sunt subțiri aceste fire? Rezistă ele circumspecției mele adânci, se distrug? Care fir mai rezistă oare până a două zi?

Conștiința de român este puternic legată de conștiința timpului care nu moare, chiar dacă alte ore și zile trec și multe evenimente se petrec în jurul meu, eu trăiesc un timp cu conștiința de român. Cum spune Sf. Augustin, noi locuim propriul nostru prezent. Însă care prezent îl locuiesc eu aici, în Illinois de 15 ani în continuu la studiu? Este clar, eu locuiesc un prezent românesc. Și prezentul românesc locuiește în mine. Nici nu poate fi altfel, chiar dacă aș vrea să îl resping. Pentru că înțelegerea timpului nostru e legată de conștiință, și conștiința mea e românească. Și noi nu putem scăpa de noi înșine. William James, autorul clasicului studiu *Principii de psihologie*, (1890) înțelege prezența timpului în om ca pe ceva ce omul vestic îl creează el însuși. Această creație a timpului este produsă și percepută noaptea, «the twilight of our general consciousness.» Dar oare cum locuiește timpul românesc profesorul meu american? Prin cunoașterea limbii române, el poate străpunge toată armură unei națiuni direct spre zările noastre intelectuale. Prin forța minții, el aduce ideea românească mai aproape de el, încât îi devine ca un prezent. Dar el nu îl locuiește, așa cum îl locuiesc eu, el și-l creează. Prin lectură și cercetare, el creează prezentul românesc așa cum procedază orice ființă a vestului: în mod rațional.

Oricât mi-aș dori să devin una cu această țară, oricât de dulce e pâinea și masa și casa aici pe pământ american, un român nu poate fi altceva decât român. Am realizat după cincisprezece ani și am renunțat să mă opun. Și fiecare licărire a estului pe ecranul știrilor mă aduce cu gândul la cartierul meu, unde o fată tânără poate visa lumi occidentale, le poate avea, dar dragostea

maternă nu o poate stinge. Oricâtă rațiune o învăluie. Și privesc ecranul și fiul său este alături. Tot timpul. Și viața ei se întâmplă în jurul lui, programul lui de școală, ora de culcare. Fiul ei este lumina. Și oricât ar iubi America, noua ei țară și casă, în casă ei aurită, și în casă ei albă, valorile estului apar pe fața ei nestingherite. Și un bărbat american tot timpul va rămâne fascinat de timpul lui prezent și viitor și timpul ei trecut. Se va consterna să vadă chiar cum fiul său poate locui un timp și trecut estic, chiar dacă s-a născut pe pământ american.

Timpul istoric adunat din seminarii și cursurile pe băncile facultății este complet diferit de cel predat în vest. Și totuși, eu pe primul îl iubesc și îl cultiv. Eu simt că trăiesc în el. Timpul cultivat de istoricii din vest este un timp alterat pentru nevoile prezentului, nevoi trecătoare, fără urme vizibile pe scara valorilor noastre. Este atractiv, strălucitor, ademenitor, dar cu greu lasă urme adânci în sufletul românului.

Și vine un timp deodată care mă tulbură în așa hal, încât simt că mă respinge pământul. Trec zile, trec nopți, și deodată simt acel timp care mă cutremură. Și îmi scol bărbatul să îl iau în brațe să îi spun: “Hai acasă! Hai să mergem acasă!” Plângând, vreau acasă, deodată totul în jur e respingător, pământul mă respinge. Și apoi vine un alt timp în sufletul meu, un timp frumos de mai când am fost acasă. Și parcă pământul de acasă mă îmbrățișează și mă simțeam una cu el. Mă aflu în el și îmi era bine. Sufletul îmi era învăluit de căldură. Și acel timp revine mereu în mine să mă vindece de dorul neconținut care apare pe furis noaptea mai ales, când firele se rup din nou. Odată cu soarele pe cer, copilul îmi spune: “Eu sunt fericit unde sunteți voi!”, dar eu știu în sine mea că, noapte de noapte, firele se vor tot rupe în sufletul lui de copil.

POMPILIA BURCICĂ

Ziua tatălui

Dintr-o depărtare atât de distorsionată, abia simțită, o rază de amintire pătrunde prin zorii zilei peste clipirea somnoroasă a nopții. Și, peste imensitatea lumii, și raza aceea caută o fisură în sufletul meu, pentru a se cuibări în el.

Îmi înalț privirea peste rutina care umple zilele și mă simt inundată de amintirile duioase ale copilăriei. Această rază mi te-a adus înapoi dintr-o altă lume, învăluit de amintiri fericite, mai viu ca niciodată, atât de viu încât îți simt lumina zâmbetului și, sub privirea ta din altă dimensiune, redevin fetița de odinioară.

Prinsă de mâna ta puternică, mă las condusă spre câmpiile copilăriei mele, aud glasul tău care mă poartă pe tărâmul zânelor și, chiar dacă cunosc pe de rost povestea, știu că de fiecare dată, tu îi adaugi ceva nou pentru a mă captiva...

Măinile tale se joacă de-a v-ați ascunselea în spatele tău, iar când mi se arată sunt pline de florile care îmi plac atât de mult sau poate îmi aduci miere sau fructe sau alte surprize, mereu însoțite de zâmbetul și îmbrățișările tale, și fiecare surpriză are o istorie proprie pe care tu mi-o împărtășești de fiecare dată...

Înșiruirea amintirilor continuă să umple spațiile goale din sufletul meu, iar ochii se dezlănțuie în valuri de lacrimi, în timp ce raza care mi te-a adus dispăre ducând cu ea dulcea ta prezență.

Un fulger neașteptat îmi lasă sufletul descoperit în fața intemperiei dorului.

Limbajul tăcerii

Există o tăcere care se naște atât de încărcată de ea însăși încât își creează din propria-i greutate combustibilul ce o face să clocotească.

E liniștea ce sălășluiește pe tărâmul agitat al sentimentelor mutilate ce caută subiectivismul înfrunțărilor.

Și mai există o altă formă de tăcere, cea care răsare din rădăcina cerului și a pământului și e atât de diafană încât cuvântul se sfiește să-i treacă pragul ca să nu-i întine lumina și pacea care o sălășluiesc.

Întoarcere la copilărie

Aș vrea să mă mai pot pot întoarce în visul florii de cireș, să îmi lipesc privirea de fereastra orizontului, acolo unde magia oricărei clipe poate să deschidă poarta veșniciei. Aș vrea să mă pot hoinări prin anotimpul ploii, să mă ascund în mângâierea picăturilor și să cuprind în zbor curcubeul inocenței mele.

Primăvara

Primăvara coboară zâmbitoare dintr-o floare de cireș, îmi atinge sufletul cu o mângaiere suavă și mă seduce cu înfățișarea-i plină de exuberanță. Nu mă pot împotrivi și mă las furată de zburdălnicia ei spre zbor și visare. Dintr-o dată, întreaga lume pare mai frumoasă, mai pură și fără de păcat, ca și cum Universul s-ar fi născut în această clipă, care în sublimul ei atinge veșnicia. Mă aplec asupra unui fir de iarbă împodobit cu o picătură strălucitoare de rouă, ce pare a-și susura povestea, o poveste despre rosturi, înțelesuri și tainice trăiri...

Cădere

Sufletul scaldat în pustiu se îmbată cu întuneric și se hrănește cu propria-i sete. Același întuneric își murmură părerile printre fâlțări de aripi:

-A fost abuzat, are încrederea slăbită, îi lipsește suflarea...

-Se va face bine! Nu necesită decât un chiuretaj.

A fuma sau a nu fuma

Ignoranța se plimbă pe stradă la braț cu impertinență.

Unul nu știe care dintre cele două îl deranjează mai tare când, deodată, se trezește învăluit de un nor imens de fum.

Fumătorul (femeie sau bărbat) exalează fumul în toate părțile și își agită mâna ce susține țigara cu imperativul de care dă dovadă un câine ce urinează pentru a-și marca teritoriul.

Nefumătorii sunt o specie pe cale de dispariție.

Eliberare

Azi iubirea ta îmi bântuie sufletul cu zvârcoliri muribunde, dar în căutarea ei haotică, niciodată nu va mai reuși să trezească în mine armonioasele acorduri ale fericirii și nici nu va mai putea isca durerea ce se oglindește în lacrimile împietrite din inimă. Azi, sufletul meu rămâne tăcut și închis, rezistând oricărei încercări venite din partea ta de a comunica cu el.

Azi, în sfârșit, am învățat să umplu spațiul acelei clipe când îmi doream cu ardoare să te văd, să te simt, să mă pierd în tine și să mă contopesc cu tine; clipa aceea care părea interminabilă, am învățat să o umplu cu seninatate și pace.

Azi, în sfârșit, am învățat să mă bucur de toată frumusețea lumii mele interioare fără acea dorință nebună de a te vedea și de a mă preocupa pentru tine.

Azi, în sfârșit, am învățat să mă iubesc și să mă respect pe mine însămi, dincolo de dorința arzătoare de a-ți vedea chipul și privirea ce știe să vrăjească.

Azi, în sfârșit, mă simt liberă, fericită în singurata mea, când am evadat din lumea ta plină de meșchinărie.

Azi, în sfârșit, am reușit, să zâmbesc după atât de multă risipă de sentimente pe care tu le-ai călcat, fără milă, în picioare.

Azi am hotărât că niciodată sufletul meu nu va mai călca pe cărările ce duc spre lumea ta.

Și, chiar dacă niciodată nu voi uita cât de mult te-am iubit, azi zborul meu se înalță dincolo de toate dimensiunile și semnificațiile lumii tale.

(Narațiunea face parte din antologia "Selección de Obras del II Premio Imprimatur de Relato Breve 2,0", după ce a rămas finalistă la concursul cu același nume, organizat de Editorial Fundación Imprimatur, 2012.)

ELISABETA BOȚAN

VISUL HECUBEI

În codru....
Înfiorate miresme de tei,
Din palmele apăstate pe piept
mai storc ploaia,
să strângă așchia cruci de cedru
ce-aprinde văpaia,
ca-n visul Hecubei,
înfrânta cetate de Ahei.

Cu înghețata scrâșnire
de orgoliu viril,
acum...

simt șuvoi
topirea stropilor sângerii,
carbonizare și fum.

Apoi...
Ca în lumina zilei de' ntâi
sunt iar copil
și zeu neștiut,
iar în visul Hecubei
sunt flăcări de lut
mocnind latent, subtil,
într-un alt început.

28 februarie 2016

ACUARELĂ

Canarii înfloresc pe ramuri de cer,
imagini răscoapte
de arșița verii.
Un vals desuet
pe buzele serii,
peste stânci calcinate
se stinge-n eter.

Valuri leneșe adorm pe nisip,
spuma-i dantelă a vrajei
umedul vis se resoarbe-n adânc.
Un pescăruș, aprig străjer al plajei,
trezește somnul blând al unui prunc,
sub pleoapele-i deschise-s
mirate flori de cer.

În lanuri de sălbatică seacă
prelinse printre stânci nelămurite,
ștregarul vânt hai-hui
zidește pacea
În palide statui....
de ceară.

24 mai 2016

VIORICA ȘUTU

AZI NOAPTE N-AI VENIT, IUBITO

Azi noapte n-ai venit, iubito,
deși ți-am inserat un vis
și-am despletit cărări
aprinse de luceferi.
De noi știa doar luna,
îți jur, și poate vreun gând ascuns.

Azi noapte n-ai venit, iubito,
deși ți-am inserat un vis.
La poartă am înflorit caișii
și-am înverzit țâțânie la uși.
Sub prag
ți-am pus inelul de logodnă
și-o sută, nu, o mie de sărutări
ți-am pus, să te călăuzească
spre sufletul ce așteaptă
o mângâiere, atât.

Deși ți-am inserat un vis,
Azi noapte n-ai venit, iubito.

DUMITRU D. SILITRĂ

cine te îngrijește, cine te iubește

toată lumea știa când vin sărbătorile
după trântelile ei de oale
de dimineața îi puteam auzi
vocea care mi se părea că prea pune
capac
cum să fie toate
un, du-te, taci, pune aia, dă aia,
nu așa trebuie, să nu, nu,
mai încolo
pe urmă
câteodată
își fixa reflexia din bărbie
își întindea mâna
mai încolo
era fascinant cum
își îngrijea bărbatul
ca pe o placă
(nu din cea mortuară)
ci dentară

alfa și omega

nu știu de unde am pornit
cred că eram doar o mimă în toate
mimă socială, mimă sentimentală
cert e că un scrib din antichitate
s-a gândit să-și bată joc de mine
să-mi arate că scrie peste toate
informațiile și școala mea
că nimic nu pică unde ar trebui
să pice
iată-l acum scriind pe scribd

Luminița Mihailenco, "Sora medicală"

ori pe facebook
o poveste care în fiecare clipă o ia
într-o parte
și eu tot dau să centrez însă parcă ea-
și știe cărarea
firul poveștii o cam ia la vale ce-i
drept
că din ghemul ăsta de fir policolor
șifonat și sintetic
niciodată nu știu ce-aș putea croșeta

deși nu prea ne iese

noi tot căutăm
forma
imagea
iluzia
perfectul simplu
în care ne-ar putea conveni
să ne stabilizăm
până o să vină moartea și chiar
(nici nu ne-ar veni să credem)
ne-am putea surprinde
deși nu prea ne iese
luptăm împotriva
continuității vieții

amor

(pentru un cantec lui Florinel - link to
salam)

sunt gelos, perorez
și nu vreau să mă tratez
și crede-mă, n-o să-nviez
ca să-ți spun că mă iubesc
aș vrea să mor, de dor
în patul meu dumnezeiesc

de-ale pământului

de la începutul anului
(f.a...f.l.)
ceva s-a-ntâmplat
au venit ploii
au venit flori
pământul s-a umplut de nevoi
s-au umplut și lanurile mănoase ale
țării noastre agrare
de sămburi
și nu știu cum se face
sub pâinea crescută a invidiei
stăm și ne coacem

florile răsului

unde să Pitești
florile târătoare
dacă nu
la vedere
să împodobească
și să alunge cu parfumul lor
melancolia
zidurilor
însingurate

VIORICA LAZĂR

(Portret de Liliana Ștefan, 2017)

DE VORBĂ CU MINE

Azi sunt dulgher,
fâlnicul Stejar e lemn pentru sicrie.

Oh... blestemată nevinovăție,
cioplindu-l, mă întreb care-i folosul,
se-ngroapă în pământ, nu înflorește
și nu mai bucură pe nimeni
cu frumusețea lui.

- Esti osândit, Stejarule,
să-ți sameni nemurirea putregăind.

Te întrebi de ce-ai fost tu alesul
să fii sicriu?
și eu mă-ntreb când Dumnezeu mă tot
lovește,
de ce tocmai eu? Știu bine că n-am
greșit!

Azi, eu sunt dumnezeul tău, Stejarule,
hai, lasă-te cioplit!
Știu bine c-ai fi vrut să ajungi un pat,
să fii părtaş la bucurii,
să scârțâi de necaz că nu ești om.

Oh... nu-ți dori, nefericitule... nu-ți dori,
fă un efort și lasă-te cioplit.

Când o să am mai multă vreme-n
coastă,
o să-ți explic ce-nseamnă a fi om,
poate o să am și eu nevastă, o casă și-un
pom,
tot un stejar,

Pe care o să-l tai,
o să-l tai pentru că-l iubesc,

Frunză cu frunză, creangă cu creangă o
să-i tai...
și dumnezeu ne taie neîncetat
când o speranță, când un vis, când o
iubire...

Iar apoi ne ia și viața
auzi tu?... ne ia viața!

Cumplită-i clipa când trebuie să mori,
nu-i așa, Stejarule?

O să-mi fac din tine sicriul!

OVIDIU STAN

ACEST EXORCISM...

Ești cel mai iubit dintre pământeni
în clipa tristă de meditație,
tu, omule,
care-ai știut să mă rupi
din tăcerile de scrum
și să mă ridici în al nouălea cer
pe brațele poeziei,
ce răsărea
ghiocei printre munții de gheață;
soare – cu adâncul zilei
scris pe față ei radioasă...

„Ceea ce nu m-a distrus, mă înalță”:
mă grăbesc să trăiesc
întru iubire
și întru tot ce cuprinde
această simțire.

POEZIA...

Un exorcism prin care chiar moartea
își uită menirea...

MATERN

Nu mă-ntreba cine-i o mamă,
Când gândul ei respiră raze –
Trăiri în armonii – de seamă,
Țesute-n suflet de mătase
Color, ce i l-ar potrivi
Splendorilor din 9 arte
Cu farmecul de plină zi,
Trăit mereu în guri de noapte,
Dar fără teama de-a se pierde...
Gonită pe aripi de vânt,
furnat de un zbor feeric,
ea este apă și pământ,
Ea este aer, este foc,
Și-n toate-i chip de primăvară
Și-i o ființă la un loc
Cu Cel ce-n lume seamăn n-are...
Cu-acest copil... Al ei copil...
Atât de drag! Și-atât de rege
În universul de sublim,
Cu-o lege care-i cea mai lege –
Cea a jertfirii – un altar
Pe care-o inimă arzândă
Se face-un codru de stejar,
Și-adună-o țară de cuvinte...
...Nu mă-ntreba cine-i o mamă
Când gândul ei e doar iubire:
Un suflet ce nu are seamăn
Cu dorul în nemărginire.

MĂRTURISIRE

Părinte,
nu sunt liber să fiu român
decât doar că în suflet, inimă și gând
port această moștenire de la străbuni.
Iar în matema mea,
bătută în cuie de grindina de calchieri
cotropitoare,
pocită de infractori în lege, de niște
stati,
adun așchii de nestemate pe apucate,

precum părinții noștri culegeau
cărțile *Adevărului despre lume*
la mănăstirile incendiate
în dricul nopții de **enkevediști**;
aceștia, în delir alcoolic, contaminați de
politizare,
profanau Scrisul martirilor,
binecuvântat de Cer,
trecându-l prin flacăra mistuitoare.

Părinte,
nu sunt liber să aștept cu lumină
actul ce mi-ar confirma redobândirea
cetățeniei
și revenirea la Patria mamă.
Mă strecor prin pădurea anilor grei de
aramă,
tiviți cu buchea „crimei” de a fi
basarabean
și mi-e teamă de parcă aș ține ceva din
furat
pe când adevărații hoți intentează
dosare penale
pentru *mea culpa* de a avea câte cinci,
(dar nu șase!) degete la mâini și
picioare.

Părinte,
nu sunt liber să-mi apăr copiii
precum mi-o doresc, dar nici să strig
că au fost și rămân mai buni decât noi,
chiar dacă băta nătângă de fariseu i-a
umilit.
Ei cu sângele lor au plătit o redeșteptare
îmbătrânită devreme într-o, chinuitor de
lungă,
de la 89 încoace, încercare
de a ne renaște în aceeași cetate –
cea moștenită de la străbuni –
România.

P.S.

Părinte,
sunt liber doar pe atât
pe cât să nu accept cu gândul, darmite
inima,
un regim de teroare.
Doamne, apără-ne,
nu ne lăsa să trăim pe nou o oroare

LIDIA GROSU

Picăture de Vatră Veche (19) MANUALUL OMULUI

DE LA LUMINA STELEI LA LUMINA FIINTEI

"La steaua care-a răsărit / e-o cale-
atât de lungă...", ne spune Poetul
povestea razei de lumină peregrinând
prin cosmos până la lucirea-captarea ei
în ochi de om. Născând astfel sensul
aducerii aminte, al răspunsului la
întrebarea: în fapt, care este noima
nașterii umane, desprinsă din miracolul
apariției sale cosmice?

Desigur, am putea gândi că lumea
stelelor reprezintă doar spațiul-matrice
absolut necesar ca viața umană să apară
și să se manifeste. Astfel, potrivit teo-
riei antropice – în forma sa tare și slabă
– se poate argumenta că devenirea cos-
mică are immanent implantată în proce-
sualitatea sa apariția "gândirii care se
gândește" (Aristotel), apariția intelligen-
ței umane. Un proces teleologic care nu
se putea împlini decât în prezența
luminatorilor – stele, soare, luna – nă-
scuți prin act creator în Ziua a Patra prin
 comprimarea luminii din Ziua Dintâi ...

Cum spune Einstein... sau, de fapt
Eminescu, care – în manuscrisul 2267 –
a prefigurat perfect sensurile formulei
relativității, descriind comprimarea
luminii de "soare, lună și stihii" până la
prefacerea ei în "lut de stea", în trup de
om. Or, tocmai această lumină cosmică
a devenit – în eoni de timp – suportul
substanțial-energetic al acelor forme-
gând, al hologramelor purtătoare de
informație ce au îngăduit aminoacizilor
deja apăruiți în oceanul primordial pla-
netar ("supa Oparin") să se aglutineze
neîntâmplător în structură de ADN, în
prima celulă biologică generatoare de
"lumină vie".

Iar, de aici la om, doar pasul
metamorfic al câtorva miliarde de ani...
desprins din nesfârșire.

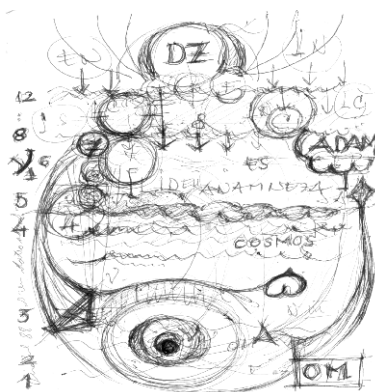
Iată un scenariu științific care nu
reprezintă decât o secvență a procesului
cosmo-antropo-creator. Căci, mergând
și mai înapoi, *in illo tempore*, câți
precep adevărul atât de simplu povestit
în termenii Părintelui Gheorghe
Ghelasie: faptul că noi, oamenii, ne-am

născut de fapt din "gena" unui DIVIN
(ARHE)CHIP, formă imuabil-asemă-
nătoare cu Tatăl, "hologramă desfășu-
rată" (David Bohm) în trei ipostasuri și
anume: ca o matrice informațional-
ondulatorie concepută de Loghii Divini,
mai întâi, spre a fi prefăcută mai apoi în
matricea informațional-energetică a
unui Adam Kadmon, manifest ca spirit
conștient de sine, așezat inițial într-un
vibratil Rai Ceresc de unde încă nu
lipsea comuniunea nemijlocită cu
Dumnezeu, prin rezonanță iubitoare.

Pentru ca după o vreme – cine știe
câtă – matricea de spirit ceresc să se
întrezeze pământeste prin "cădere în
piele", prin configurarea substanțial-
energetică a unei forme reale și vii,
tinzând evolutiv-omomorfic către
Absolutul Chip-Asemănare.

Aceasta pentru ca în cele din urmă –
prin creștere (legică) în frecvență, prin
Înălțare-Liber-Aleasă sau prin îndivi-
nare, îndumnezeire, cum o numesc
Sfântii Părinți – Sufletul Omenesc să se
poată reîntoarce în starea de originară
ființare a aceluia "sus" de care încă
abisal își mai aduce aminte ca de o
"Lume a Ideilor", cum o numea Platon.
Fără să se îndoiască nici o clipă că ea
pur și simplu EXISTĂ.

Este uimitor faptul că acest proces –
atât de simplu descris de Hegel ca o
ieșire "din sine" a Ideii Absolute, spre a
se întoarce îmbogățită "în sine" prin
experiențierea trăirii cosmice – abia de
puțină vreme își găsește expresii
raționale de înțelegere, în termenii
fizicii cuantice, ai teoriei și tehnologiei
informației-holografiei, ai biofotonicii...
teoria bio-laserilor... Or, tocmai pentru
că inteligența cuvintelor-gând nu a fost
până acum suficient de clară în acest
sens – neîngăduindu-i lui Kant să
accepte că există o "metafizică fizică",
adică o "TEOLOGIE BIOFOTONICĂ"
– o intuiție discursivă a fost datoare să
o suplinească ca printr-o fără de egal forță
de spunere: aceea a metaforei poetice, a
celeii picturale...

Structural figurate, chipul "lumilor
lumii" – sugerate printr-un desen "pri-
mit" cumva, în timp de câteva minute
doar, ca pe o revelație – susținând ideea
atât de simplă că ierarhiile lumii sunt
diferențiate prin frecvențe de lumină,
prin înălțimi de undă.

Cea mai înaltă, Zâmbitor-Atotcu-
prinzătoare, fiind aceea a lui Dumnezeu
însuși: Necreată Lumină, din care toate
urmează a se naște: ierarhiile divine...
îngerii, arhanghelii...

Apoi co-creatorii, generatori de ma-
trici perfecte: "...dumnezeii ce stăteau la
masă cu Dumnezeu...", cum uluitor
amintește *Psalmul 81*.

Esențializate, acestea sunt primele
ierarhii coborâtore notate simbolic în
termenii lui Sal Rachele: de la 12 la 8...
Și apoi, mai jos, în lumea entităților
spiritual-sufletești, urmează "familiiile
de frecvențe", "benzile" coerente de
vibrație unde se așează sufletele celor
plecați, afini...

De la 7 la 6... în zone de decizie
majoră, de unde ele – sufletele – pot
alege să se înalțe în orizonturile supe-
rioare, fără puțința de a se mai întrupa
vreodată, sau să se întoarcă în trup
uman, prin reîncarnare pământescă.

Ca avatari, inclusiv, spre a ne po-
vățui pe noi, pământeni... precum
Arithea, chiar acum. Iar nivelul 5... ahh,
un loc de stranie aducere aminte, adesea
dramatică pentru entitățile sufletești
care nu se pot desprinde de memoria
pământului, suferind teribil că –
destrupate – sub nici un chip dorințele
lor trupești, încă atât de vii, nu mai pot
fi satisfăcute. Adevăratul iad... Și apoi,
sub 5, nivelul Voalului: un schimbător
"(meta)fizic" de frecvență, crescător la
plecare ("moarte"), coborâtore la venire
(naștere).

Un nivel de unde încep să pulseze
ierarhiile cosmice, filtrate printr-un
Curcubeu Planetar de frecvențe... 4...
nivelul ce îngăduie sinergia cerului cu
omul-pământ... de la 3 la 1.

Așadar, A TRĂI PENTRU A
ÎNȚELEGE, spre a ne întoarce
îmbogății acolo de unde am venit, prin
pașii treptați – nesfârșite cicluri de
întropări – ai unei inexorabile creșteri
în frecvență: prin ceea ce alegem liber –
cum ne-a fost dat să facem cu mintea
noastră adamică, cu inima emoțiilor
noastre și cu carnea trupului nostru.
Crescând în frecvența luminii, în
beneficiul unei atât de firești întoarceri
ACASĂ... AKASHA.

Revenind în Sânelui Dumnezeu !...
Aceasta este tot.

**TRAIAN-DINOREL D.
STĂNCIULESCU**

Emily Dickinson

(n. 10 decembrie 1830 - d. 15 mai 1886)

Tematica liricii sale cuprinde: dragostea, singurătatea, moartea.

Prin forța novatoare a operei, concentrarea expresiei poetice în forme epigramatice și densitate metaforică, este o precursoră a imagismului secolului al XX-lea.

Poeziile sale au fost publicate postum sub titlul *Poems* ("Poezii").

(Extazu-i călătoria)

Extazu-i călătoria
Unui suflet de muntean –
Dicolu de țărni, spre-adâncuri
Nesfârșite de ocean!

Noă, ce-am crescut la munte,
Ne-nțelege-un marinar
Fericirea cea divină
De-a fi prima dată-n larg?

(Doar ce murisem de frumos)

Doar ce murisem de frumos
Și-odihneam între scânduri,
Când unul mort pentru-adevăr
Îmi fu adus alături.

El m-a ntrebat de ce-am căzut?
– Pentru frumos, să știi.
– Eu pentru adevăr – sunt una;
Așa că frați vom fi.

Și astfel, semeni regășiți,
Am stat de vorbă-n noapte,
Pân' mușchiul moale ne-a mușit
Și nume, dar și șoapte.

(E-atât răsfăț! E-atât răsfăț!)

E-atât răsfăț! E-atât răsfăț!
Iar dacă pierd, atâta sărăcie!
Și totuși, chiar așa, sărac,
Am jucat totul pe o carte
Și-am câștigat! Da! Șovăiala
Mi-a dat victoria chiar mie!

Viața-i doar viață, moartea moarte!
Extazu-i doar extaz și vântul vânt!
Și dacă, totuși, sunt înfrânt,
Măcar să știu că dulce-i răul.
Eșecul nu-i decât eșec,
Mai jos de-atât nu duce hăul!

Și-nvingător de m-ați văzut,
O, tunuri, clopote din turlă,
Să bateți rar la început!
Căci răul nu-i cum îl cred unii,
Și m-ar uimi peste măsură
Să văd că nu-i cum l-am crezut!

(De voi opri o inimă să plângă)

De voi opri o inimă să plângă,
Nu voi trăi-n zadar;
De-oi alina cuiva durerea,
Sau răul să-l repar,
De-oi ajuta o pasăre slăbită
Să își găsească cuibul iar,
Nu voi trăi-n zadar.

(Sunt nimeni! Tu cine ești?)

Sunt nimeni! Tu cine ești?
Tot nimeni ești și tu?
Deci suntem doi – nu spune!
Căci ne-ar goni, știi tu.

Ce groaznic să fii cineva!
Expus, ca un brotac
Ce-și strigă numele întruna
Și-i admirat pe lac!

(Plăcere scumpă-i, și tihnită)

Plăcere scumpă-i, și tihnită
Să vezi o carte veche,
În straietele timpului său;
Un privilegiu este

S-o iei de mâna vârstnică,
S-o-ncălzești în a ta
Și să purcezi spre vremea când
Era mai tânără și ea.

Să afli vechile-i păreri,
Să-nvești din tot ce îți arată
Despre povești ce ne privesc,
Scrierile de altădată.

Tot ce savanții cercetau,

Și-ntregerile fel de fel,
Când Platon sigur exista,
Sofocle era om și el.

Când Safo încă mai trăia,
Iar Beatrice-nveșmântată
În rochia ce Dante o diviniza.
Întâmplări de altădată

Și veacuri într-o clipă ea străbate
Și-ți spune: Încă de la început
Visele tale-au fost adevărate –
Căci a trăit acolo unde ele s-au
născut.

Prezența ei e-o încântare,
O rogi să nu te părăsească;
Vechi pergamente clatină din cap
Numai ca să te necăjească.

(Durerea suferă de uitare)

Durerea suferă de uitare,
Să-și amintească neputând
De începuturi, sau vreo vreme-n care
Să nu fi fost ea pe pământ.

N-are alt viitor decât ea însăși,
Căci nesfârșitul ei târni
Cuprinde și trecutul, însă
Și noi dureri anunță-acum.

(El a mâncat și a băut din scumpele cuvinte)

El a mâncat și a băut din scumpele
cuvinte,
Pân' spiritul i s-a-ntărit;
Nu mai băga în seamă sărăcia
Și nici că din țărni e clădit.
El zilele mizere le-a trăit dansând,
Și-aripile lăsate moștenire
Erau o simplă carte. Câtă libertate
Ți-aduce un spirit fără îngrădire!

(Eu timp de ură n-am avut)

Eu timp de ură n-am avut,
Mormântul mă împiedica,
Și viața mult prea scurtă-a fost
Ca să închei cu vrajba.

Nici de iubire timp nu am avut;
Dar cum e musai și un pic de
osteneală,
Chinul mai mic al dragostei mi s-a
părut
Destul de mare după a mea
socoteală.

În românește de
CARMEN SCARLET

BIBLIOTECA BABEL

Anabelle Aguilar Bealey

Simplitatea timpului

Corpul tău e un un templu pentru
păsări
Nu are vitralii
Dar e o încăpere a luminii.

Corpul tău emite melodii gregoriene
Învolburate marea fluviale
Panglici infinite
Ce nu ascund însă realitatea
Derivelor tale.

Corpul tău transformă timpul într-o
migdală
Trece prin ziduri
Transformând frescele
În căutarea centrului
Culorii albastre.

Picioarele tale
Se împotmolesc în albiile de ape

Balaurul
Și șarpele
Se îmbrățișează

Corpul tău
Doarme

O mașină cenușie
Cu volanul în vânt
Și o pisică târcată
Traversează, indiferente,
Strada.

Femeia care face dreptate

Ape stagnează suspendate
Sau se odihnesc, albe
Printre pietre.

Fetița mă acoperă
Cu grijă
Îmi învește degetele
Învinețite
Osoase
Alege o cuvertură
Întunecată și mătăsoasă
Care să-mi stăpânească
Frisoanele

Păsărelele
Puii abia ieșiți din găoace
Se-ascund în pădure

Singură pasărea colibri
Întârzie pe felinarul
Fricii

Nu mai aud
Nici măcar trenul

Nu mai aștept
Absolut nimic

Lacustră

Zgomotul era insistent
Un deget de cristal
Bătând în poartă

Puteam să prevăd o crizantemă
Neliniștită
Cu ramuri generoase
Sau un uriaș blând
Ieșind dintr-o pagină

Era numai o pasăre
Care vroia să-și construiască un cuib
Ca și cei care n-au casă

Și cum toți
visează să aibă una

În care să se
adăpostească din calea ploilor
Pasărea și-a adus cu sine și
materialele

Ar fi interesant să vedem
Dacă se găsește ceva poetic printre
ele

Pasărea mănâncă painea înmuiată în
lapte
Ca să prindă puteri

Luna căzuse în adâncul lacului
Umplându-l până la refuz
Făcând să țâșnească din toate părțile
Amintirile în noaptea bătrână

Cuvântul pe care-l folosim
Nu este întotdeauna cel mai corect
Există tăceri ample
Care reprimă sunetul
De neconfundat
Al unei păsări
Bătând în ușa de la intrare.

Punct final

Cu ochii acoperiți
De o pânză cenușie
Parfumată cu o spaimă veche

Fără a fi eliberate
Măinile sunt libere
Albe și pline de vene

Nu m-am folosit de căciulile groase
Ale primilor pelerini

La ce ar servi
Atâta împopoțonare ?

Am făcut opt pași
Am urcat șapte trepte
De lemn neșlefuit
Cu zgomote urât mirositoare

S-a născut în San Jose, Costa Rica și acum locuiește în Venezuela dar și în Canada. Scriitoare de seamă a Americii Latine, Anabelle Aguilar Bealey este autoare a numeroase volume de poezie și proză, eseistă și autoare de literatură pentru copii.

Opera ei face parte din diverse antologii în spațiul internațional de limbă spaniolă și nu numai. A câștigat mai multe distincții literare atât în Costa Rica cât și în Venezuela.

Eu gândeam
Că murim
De mai multe ori

Transpirația îmi împresura
Coastele scrâșnitoare
Sânii mi se umpluseră
De flori, urmare a faptelor
mele bune

Sângele țâșni
Într-o linie
Roșie și densă
Curgându-mi la picioare

Trebuie să verificăm
Dacă aspirina
Își face încă efectul

Toți strigau
“Să înceteze durerea!”

Un pitic își rostea ultimul cuvânt
Călăul nu sosea la locul execuției
Picioarele sale se înfundaseră într-o
cavernă
O micuță floare albastră
Descrie cercuri
Deasupra capului meu

Simțeam originea speciei
Bătându-mi în tâmpile
Și calmul celui care pleacă gândind
Că puțin îi pasă cuiva
De urma lăsată în lume de altul.

Traducere și prezentare
FLAVIA COSMA

Ocean întors Mărgelele copilăriei

(XVI)

Dimineața, merg cu colegii mei de anul trecut la școala mea veche - "Școala Mihai Eminescu". Dar după-amiază, merg la școala de arte plastice - "Școala Octav Băncilă". Miercuri și vinerea după-amiază avem desen de la 3 la 5, iar sâmbăta după-amiază avem modelaj de la 3 la 7. Desenăm natură moartă și facem și compoziții. Iar la modelaj, avem niște căzi mari de fontă din care scoatem lut și facem statuete.

Îmi place la școala asta; am luat și un premiu la un concurs de desen.

Cel mai bun din clasă e un băiat care se numește Cezar Petrescu. E înalt, frumos; mi-ar place tare mult de el. Unde mai pui că îl cheamă și Cezar Petrescu ! Dar el nu se uită deloc la mine.

Uneori mă întorc acasă de la desen pe strada Rece, pe lângă depozitul de petrol, acolo unde mă trimitea mama câteodată să cumpăr gaz pentru lampa de gătit.

Alte dăți, când am bani, mă întorc pe la Piața Sfântu Spiridon unde este un chioșc de răcoritoare. Îmi cumpăr de acolo un rulou de susan umplut cu cremă de ciocolată și cu dopuri de ciocolată la capete. E tare bun, dar e foarte scump; costa un leu cincizeci.

În ultimul timp, întâlnesc lângă Spitalul Sfântu Spiridon un cerșetor. E lăptos și cu barbă mare; mi-ar place să-l desenez. Este cărunt, dar nu e prea bătrân. De ce o fi cerșind ?

*

Mama vroia să facă un papricaș de pui și m-a lăsat să-l supraveghez. Am amestecat eu în cratiță de câteva ori, dar trebuia în același timp să mă ocup și de baronul Münchhausen pe care-l însoțeam pe o ghiulea la ase-diul unei cetăți. Situația a devenit de-a dreptul critică : ghiulele zburau în toate părțile, fumul bătăliei închidea complet orizontul și baronul Münchhausen a fost făcut prizonier la turci.

Când tocmai mă străduiam să văd cum o să iasă din încurcătură, apare mama țipând :

-Papricașul!! S-a făcut scrum. Și ce fum e aici ! Nu pot să-ți las nimic în grijă ! Când lucrezi, lucrezi. Nu te-

apuci să citești în același timp.

Mama a încercat să mai recupereze ceva, dar nu mai era nimic de făcut ; până la urmă, a dat totul la găini. M-a pus să curăț oala cu spălătoarea de sârmă; am frecat-o eu timp de câteva ore, dar tot a rămas neagră pe fund.

Asta s-a întâmplat acum trei zile, dar când intri în bucătărie tot se mai simte mirosul de arsură.

Baronul Münchhausen nu mi-a purtat noroc. De altfel e un mare mincinos, cum zice și tata.

Când era mic, el citea poveștile unui alt mincinos "Till buhoglindă" și se pare că și acesta i-a adus necazuri. Era la pășune cu vacile. Și cu ochii la isprăvile lui "Till buhoglindă", nu a observat că vacile au intrat în porumb. Iar când tatăl lui a văzut apoi stricăciunile, a fost vai de el !

După cum se vede, mincinoșii nu aduc noroc.

*

O vedem pe doamna Dumitrescu cu ochii roșii, toată plânsă. Se jalește că i-a murit mama; a primit o telegramă de acasă : "Mama moartă, veniți repede". Și ea și domnul Dumitrescu sunt din același sat. Pleacă amândoi de urgență.

La întoarcere, suntem mirați că o vedem pe doamna Dumitrescu senină și plină de viață.

Ne explică: "Nu mama mea a murit, ci mama soțului."

Soțul ei s-a ascuns într-un colț și tace trist.

*

Tata m-a luat cu el la domnu' Georz. De fapt pe domnu' Georz îl

cheamă Gheorghe Ivănescu. Tata mi-a spus că e lingvist și că un lingvist studiază limba. Domnu' Georz are în casă la el o cameră mare, mare plină numai cu cărți. Peste tot vezi numai etajere cu cărți, chiar și în mijlocul camerei; la el e ca la biblioteca de la școală.

Mi-a spus că are și el o fetiță, dar ea mai mică decât mine și e la București.

Îl aud vorbind cu tata despre o carte pe care a scris-o în care vorbește despre originea limbii române. Tata îi povestește că și el lucrează la un dicționar cu graiul din satul lui. De asemenea, plănuiește să scrie o lucrare în care să demonstreze continuitatea poporului român în Transilvania "pe baze lingvistice".

Sunt mândră de tatăl meu. Știe atât de multe lucruri !

*

Doamna Meran și-a luat un câine. Îl cheamă Muțunache. Are o cușcă lângă magazie și e ținut legat în lanț. Lanțul alunecă pe o sârmă care traversează curtea, așa că Muțunache are o arie de desfășurare destul de mare și poate să vadă și poarta dinspre stradă. De fiecare dată când intră cineva în curte, ne anunță lătrând.

Lui Iris îi e tare frică; nu se apropie nicicum de el. Eu m-am împrietenit oarecum; îi duc resturile de mâncare de la masa noastră.

Îl dezlegăm noaptea ca să ne păzească de hoți. Totuși chiar și cu el, în ultimul timp au dispărut diverse lucruri din curte.

Tata zice că hoții vin de la școală, de la Oltea. Găsim mereu gardul dinspre școală stricat. Mama îl tot peticește cu sârme și table, dar peste un timp apar din nou spărturi. Vedem mereu copii în dudul negru care e lângă gardul școlii; dacă ne apropiem, ei o zbughesc.

Ni s-a furat un hârleț, un șezlong, o găleată. Dispar roșii și fructe din grădină, găini. Sub măr avem un pat și a dispărut salteaua de pe el.

Tata zice să nu lăsam nici un lucru afară, că vine « olteașu » și ni-l fură.

SIMINA LAZĂR HUSER

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Stimate maestre Nicolae Băciut, ne-am încălzit la 3 „Vetre” din anul 2017, iar acum suntem sub semnul 4, aşadar:

Patru-i notă rea la şcoală,
Luna patra-i păcăleală,
Pe când „Vatra” 4, iată,
Este foarte-apreciată!

Vasile Larco

La început a fost un gând, apoi o zbatere de suflet, de parcă unui pui de vrabie i-ar fi tremurat aripile pentru un prim zbor. A urmat înălţarea cuvântului care a prins rădăcini în cer, a ridicat biserici în trup, în lut, în cuvânt. A deschis uşi la care au bătut şi nobili şi cerşetori. Toţi au fost boţeaţi după aceeaşi lege – poet, scriitor, jurnalist, cititor, fiecare după chipul şi asemănarea Dumnezeului aşezat în inima sa. Şi câtă binecuvântare a curs de atunci pe drumul lung şi greu de la primul până la cel de-al 100-lea zbor...Puiului de vrabie i s-a dus vestea şi peste hotare. Mirosul bunătaţii aburind a aprins repede toate văzduhurile, apropiind mările şi oceanele. Căci nu există VATRĂ mai caldă, mai primitoare decât cea VECHE, unde se desăvârşesc la foc mic, sufletele atinse de har divin. Acest har a curs din belşug din sufletul şi din mâinile celui care a ştiut să menţină aroma ierbii şi al pâinii de ACASĂ, redactorul-şef al revistei, NICOLAE BĂCIUŢ al cărui apostolat îl înţeleg doar cei care-i cunosc truda de zi cu zi.

Sunt onorată că pot fi parte din acest număr istoric, că pot participa la o asemenea sărbătoare despre care se va vorbi într-o zi mai mult, când poate revistei i se va stabili şi locul fruntaş pe care-l merită cu prisosinţă.

Pentru că suntem în preajma Sărbătorilor Pascale şi poate nu întâmplător sărbătorim apariţia cu numărul 100, doresc revistei, colaboratorilor şi cititorilor, armonie, bucurie, binecuvântări, har divin în toate, iar domnului Nicolae Băciut, aceeaşi putere de muncă, dăruire, credinţă şi iubire şi să rămână aceeaşi candelă „neadormită” aşa cum ne-a fost şi până acum.

Vatra veche 100, Compoziție din
petale, de Ileana Rus

1
0
0

V erdele din verde s-a întrupat.
A tins de prea plin, bocetul
T recut prin focul sfânt al
R âbdării aerul l-a călcat. Cu sfială,
A n de an cerul s-a lăsat sărutat.

V ii ca păsările sunt cuvintele
E liberate din colivii. Nevăzută o
C andelă aprinsă stă de veghe,
H râneşte întunericul, lumina urcă.
E iz divin în cuibul celor 100 de
trepte...

Şi cuibul este – Vatra Veche!

MIHAELA AIONESEI

La mulţi ani, *Vatra veche* şi felicitări pentru activitate şi iniţiative domnului Nicolae Băciut! Astfel de reviste literare, de cenacluri şi festivaluri ca şi cel de la Brăila, ar trebui să se organizeze în multe oraşe din ţară. Într-o lume invadată de tot felul de ziare ce promovează subcultura, revistele literare sunt o mană cerească, o gură de aer pur, ce-ţi oxigenează creierul şi-ţi luminează mintea. În ţara asta mai avem mulţi copii talentaţi şi numai aşa se poate descoperi viitorul literar al României. Tot aşa a debutat la *Tribuna* de Cluj în urmă cu ceva ani, o elevă frumoasă şi deosebit de talentată. Era Ana Blandiana, care astăzi e poeta şi scriitoarea sufletului acestui neam şi a multor suflete ce vibrează în întreagă lume când citesc sau au bucuria de a asculta o voce ca a Anei Blandiana. Ce admir şi mă impresionează mult la domnia voastră, Ana Blandiana, este faptul că aţi rămas

acelaşi om deosebit, care se simte intimidată, jenată de măreţia propriului talent, de măreţia întregii dumneavoastră opere literare şi a activităţilor civice fapt ce va da o strălucire aparte. Au fost multe evenimente, sărbători ale talentului şi poeziei, pe care am putut să le trăim datorită bunăvoinţei dumneavoastră de a ne ţine la curent cu aceste bucurii. Vă mulţumesc din inimă.

Doina Mihai

La Mulţi Ani întru Cuvânt, *Vatra veche!* La Mulţi Ani, Omule-Jertfă, pentru care nu există timp, nu există spaţiu, ci doar CUVÂNT care CUVÂNTA!

Mulumim pentru fiecare metaforă daruită, pentru fiecare emoţie asumată, pentru purtarea de grijă, pentru felul în care Festivalul "Ana Blandiana" a pătruns în conştiinţa cititorilor.

Vă dorim ca Ani Mulţi şi Binecuvântaţi să rămâneţi într-o permanentă *cuminecare*, într-un dialog sufletec, cu orice fiinţă umană care mai crede pe cuvânt - CUVÂNTUL.

Cu preţuire,

Cristina, Gabriela si Cristina

Îngăduiţi-mi, înainte de toate, să vă felicit cordial pentru momentul festiv de la revista literară *Vatra veche*. Numărul 100 e o cifră generoasă în palmaresul publicistic al unei reviste, dar aşa cum mărturisaţi e mai mult decât o cifră. E o „stare de spirit”. Şi aveţi perfectă dreptate. M-am bucurat şi eu de câteva numere ale revistei primite online şi a fost o încântare lectura. Vă mulţumesc, în calitate de cititor, pentru tot efortul deus la apariţia neîntreruptă, dar şi pentru frumuseţile de gând şi simţire găsite acolo.

pr. Ovidiu Bârsan

Vă mulţumim pentru revista atât de reuşită în calitatea textelor şi a lucrărilor acelu artist cuceritor prin originalitate şi minuţiozitate.

Cu gânduri bune,

Lucica Albinescu,

Secretar Fundaţia Academia Civică

Vă mulţumesc domnule Nicolae Băciut, în mod deosebit dumneavoastră, pentru implicarea în realizarea acestor evenimente expoziţionale importante în activitatea mea plastică ! Cu respect şi admiraţie pentru tot ceea ce realizaţi în sprijinul şi coordonarea activităţii culturale muşene !

Ioan Cacovean

Dragă Nicolae,
Îți mulțumesc din toată inima și pentru ceea ce ai făcut pentru mine și pentru ceea ce ai făcut pentru toată opera brăileană.

Dumnezeu să te răsplătească.

Cu drag,
Ana Blandiana

Domnule Băciuț, vă trimit o cronică la recentul volum semnat de poetul băcăncian Dumitru Brăneanu. Felicitări pentru revistă, pentru activitatea culturală bogată (vin vești de pretutindeni despre ea) și pentru verticalitatea de cărturar! Să aveți o primăvară minunată!

Valeria Manta Tăicuțu

Domnule Nicolae Băciuț,
Am primit suplimentele la *Vatra veche*, nr. 3, dedicat lui Nichita și cel pentru Ana Blandiana. Vă mulțumesc! Un gest de noblețe și un gest de stabilitate în istoria literară. Felicitări pentru efortul depus, pentru pasiune! Onorat pentru că textele trimise au fost utile acestui exercițiu de memorie și de revigorare! Nichita a lăsat un semn durabil, Ana Blandiana e o șoaptă cu valoare de țipăt.

Vă trimit câteva note literare la o carte semnată de poetul Daniel Marian, sper să fie utile revistei!

Mulțumesc, felicitări, cordial!

C. Stancu
www.costyconsult.wordpress.com
www.constantinstancuscrib.wordpress.com
www.arhiveliterare.blogspot.ro

Domnule, mulțumesc (nu știu dacă am mai făcut-o și nu doar că trebe, dar și meriți) pentru revistă și pentru urarea de plăcută lectură.

Altminteri, îți dau mare dreptate cu "scandalul" la ai lui Caragiale (nu știu dacă vei fi reținut, dar și eu mi-am făcut un pic de lucru cu Nenea Iancu - la doctorat), chiar e loc excelent de insistat în chestiune, de scormonit. Nu sunt la curent cu ce s-a mai spus în ultimii ani - este descoperirea ta? Ar fi un caz grăitor despre cum cele mărunte ale zilei pot deschide uși către cele mari ale vremii. (...) Te îmbrățișez,

A.B.
Încă o rugăminte: Cândva ai făcut un interviu cu părintele Filaret Gamalau. Mă interesează dacă deții informații pe care nu le-ai publicat despre relația respectivului preot cu inspectorul numit Rafael Dominte, cel care l-a turnat autorităților pe Gămălău.

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc din inimă pentru revistă și mai ales pentru publicarea eseului.

Felicitări pentru acest adevărat act de cultură și pentru omenia și modestia de care dați dovadă.

Sunt fericit că am avut prilejul să citesc ceva de Dv. și despre Dv.

Vă doresc tot binele din lume !

Mihai Merticaru

Stimate d-le Băciuț,
Mi-a plăcut numărul 3 al *Vetrei vechi*, multe mulțumiri și felicitări! M-au impresionat, printre altele, sculpturile artistului Nizar Ali Badr. Spuneți, în articolul pe care i-l dedicați: "Pietrele lui Nizar Ali Badr sunt cuvinte" și, numai cu câteva zile în urmă, fără să fi citit încă articolul dv., mă gândisem la sunete - literele muzicienilor și la culori - literele pictorilor. La Nizar Ali Badr, într-adevăr, fiecare pietricica e un cuvânt care spune o poveste-poezie foarte tristă! Splendid! Felicitări!

Cu respect,

V.P.L
Canada

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Vă felicit pentru noul număr al revistei! Toată admirația pentru efortul, încununat de succes, de a realiza și cele două admirabile suplimente!

Sânziana Batiște

Felicitări pentru revista pe care o conduceți! În documentul pe care vi l-am trimis, va propun spre publicare un interviu, *Rădăcini în pământ și în cer*, pe care i l-am luat artistului arădean, Valentin Voicilă, o personalitate care, cred eu, merită să fie cunoscută nu numai în orașul nostru. Va rog mult să îmi scrieți ce credeți despre materialul pe care vi l-am trimis. Am încercat să va trimit interviul și prin e-mail, dar nu știu dacă am reușit. O săptămâna plină de realizări vă doresc!

Prof. Adriana Bulc

Vă mulțumesc pentru revistă și vă propun spre analiză și publicare, dacă va corespunde exigențelor, desigur, piesă de teatru "Companie, înainte, marș!" Considerație,

Elena Agiu-Neacșu

Vă mulțumesc mult, d-nule Băciuț pentru frumoasa revistă *Vatra veche*, în care, iată, găsești cam tot ce și-ar dori un adevărat cititor, dar mai ales un căutător al spiritului românesc, un căutător al istoriei și valorilor reale culturale românești. Îmi plac îndeosebi rubricile „Starea prozei”, „Ochean întors” și anchetele pe care revista le face pe urmele nepăsării multora dintre noi. Edificii, reale lăcașuri de cultură, case memoriale, lăsate voit în paragină, doar-doar s-or șterge urmele reale ale

culturii și istoriei naționale. Va felicit pentru continuarea, menținerea vie a acestui spirit deosebit!

Nicolette Orghidan

Mulțumesc mult... ca de obicei, am distribuit-o prietenilor mei.

....o primăvară frumoasă!

Andra Dumitrescu

Sunt onorată și bucurată pentru publicarea, în nr. 2/2017 al revistei *Vatra veche* a cronicii semnată de doamna profesoară Guner Akmolla la ultima mea carte *Semantica luminii*. De asemenea, mulțumesc întregii redacții pentru acest prețios dar. Cum să nu te simți binecuvântat sau cum să nu simți că ești pe un drum bun când, în viață, întâlnești îngeri de lumină, așa cum sunteți dumneavoastră pentru scriitorii și poeți care vor să se afirme. Cum să nu simți că cineva acolo sus te iubește și te ocrotește când îți trimite oameni speciali care fac lucruri deosebite cum sunt oamenii din redacția acestei reviste literare. Din acest motiv *Vatra veche* ne încălzește inimile când o răsfoim, pentru că dvs maestre o luminați cu suflet și bunătațe.

Să aveți sănătate, bucurii atâtea câte dăruți celor din jur, necondiționat și din toată inima.

Cu respect,

Mihaela Meravei

Stimate domnule redactor-șef,
Am primit și am citit, că de obicei, cu mult interes și acest număr al prestigioasei dumneavoastră reviste. Vă mulțumesc pentru acest minunat gest dar și pentru postarea recenziei volumului *Confidențial*, al bunului nostru prieten Sergiu Branda. Cu cele mai bune gânduri,

M.B.B.

Stimate Domnule Băciuț,
Am primit revistele și vă mulțumesc frumos pentru tot. Felicitări pentru tot ceea ce realizați cu profesionalism și cu pasiune. Vă doresc sănătate și împlinirea frumoaselor proiecte pe care le aveți.

Cu prețuire,
L.F.

Felicitări pentru ultimele apariții ale revistei *Vatra veche*, care includ și Suplimentul dedicat Anei Blandiana. O încântare! Mulțumim pentru răsfațul literar.

Mă întrebam dacă pentru numărul următor interesează o mică selecție din ciclul "Amintiri din vremi apuse".

Cu mulțumiri anticipate,

Milena Munteanu

Dragă dle Nicolae Băciuț,

O groază de obligații profesionale (teste, simulări, ședințe etc.) m-au cam acaparât cu o insolență tipic dâmbovițeană și, ca atare, nu am reușit să vă pregătesc o „Aniversare” pentru aprilie.

Selectasem din lista celor născuți acum, pe Alexandru Lungu, Magda Isanos și Ilarie Voronca. Dar sigur nu mai reușesc să mai prind rotativă.

Am pe masă 120 de lucrări de clasa a XII-a la corectat. O adevărată nebunie.

Mă revanșez sigur pentru luna mai.

Primiți, va rog, aceste rânduri despre recenta carte a Excelenței Sale, prietenul meu, dl Ion Brad. Problema e că, recent, ați mai avut o cronică la acest volum. Decideți dvoastră.

Până una altă, urări de bine, putere de muncă și sănătate acasă, tuturor celor dragi. Doamnei sărutări de mâini.

Al dvs.,

M.I.

Stimate domnule Nicolae Băciuț, am citit pe facebook despre apariția revistei *Vatra veche* și, de aceea, vă adresez rugămintea să mi-o trimiteți și mie, ca și până acum, pe adresa de mail. Vă mulțumesc anticipat și vă urez mult succes în elaborarea acestei prestigioase publicații literare.

Ilie Gorjan

Mult stimate dle Director Nicolae Băciuț!

Vă mulțumesc pentru o lume atât de largă, diversă, amplă, interesantă pe care o conține/ o dezvăluie revista *Vatra veche*, cultivarea continuă fiind un reper în toate timpurile.

Totodată, va rog foarte mult să acceptați spre publicare materialele atașate.

Va mulțumesc pentru colaborare.

Cu aleasă prețuire,

Lidia Grosu,
Chișinău

Complimente, Nicolae Băciuț! Numai omul potrivit luminează în locurile potrivite!

Prof. Adriana Bulc

Stimate domnule Băciuț,

Vă mulțumesc din suflet. Ați muncit enorm, cu sufletul la creier, pentru a face aceste SUPLEMENTE. Prețuirea mea. Vedeti ca v-am trimis, cu câteva zile în urmă, câteva poeme.

Sănătate și Sărbători cu binecuvântări de Sus,

Dumitru Velea

Nicolae, iubit frățior,

Ești fără de egal. Nu știu când și cum le faci, atâtea... și minunate pentru inimă și minte. Îți voi sta alături - prin propria facere - în tot ceea ce un singur cuvânt poate să cuprindă: ÎMPREUNĂ.

Te cuprind... îmbrățișez.

Traian-Dinorel

PS. În timp util - câteva zile sper - îți trimit "picătura"...

Stimate și dragă domnule (și frate întru Duh), Nicolae Băciuț,

...Vă mulțumesc mult, cu adâncă reverență, pentru trimiterea numărului 3/2017, al superbe *Vatra veche*, a domniei voastre! ...Mai ales că este număr aniversar "Ana Blandiana"!

...Multă, multă sănătate!

Doamne, ajută-ne, ocrotește-ne și ne călăuzește, înspre Sfânta Lumina Ta!

Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie, frăție întru Duh,

Adrian Botez

Vatra veche, de la primul număr, se poate citi și pe site-ul Universității "Lucian Blaga", din Sibiu.

<http://digital-library.ulbsibiu.ro/dspace/handle/123456789/1687>

LILIANA OPRESCU

Ana Blandiana, la ceas aniversar

Vă mulțumesc frumos, stimate domn Nicolae Băciuț, pentru acest nou număr, alături de cele două suplimente dedicate Anei Blandiana și lui Nichita Stănescu. Meritați prețuirea și aprecierea cititorilor pentru consecvența dăruirii dvs. în acest act de cultură.

Felicitări tuturor celor care au contribuit la acest număr captivant și cele două suplimente!

Cu respect și aleasă prețuire,

Irina Lucia Mihalca

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc mult pentru amabilitate.

Cu cele mai bune gânduri,

Al. Skultéty

Mulțumesc pentru revistă. Impresionantă, ca de obicei.

Aurelian Sârbu

A fost un dialog foarte interesant care a cucerit cu adevărat publicul. Felicitări!

Luminița Cornea

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Revenind acasă, am găsit cele două numere supliment ale revistei *Vatra veche*, pentru care vă mulțumesc foarte mult. De fapt, eu trebuie să vă mulțumesc pentru mult mai multe, inclusiv pentru felul în care ați vorbit destul de recent la Solovăstru despre cărțile mele - un adevărat laudatio, mi-a spus nepoata mea, care a fost foarte impresionată de prestația Dvs. Spuneți-mi, vă rog, cum pot vizualiza și eu evenimentul respectiv.

Cu considerație,

Doina Cherecheș

Mulțumesc mult pentru publicare, Dle Băciuț! Luni sun la redacție pentru ediția tipărită. Toate cele bune și un sfârșit de săptămână plin de bine!

Cu recunoștință,

Georgeta Resteman

Maestre Nicolae Băciuț, sunteți de felicitat. Ați făcut și faceți lucruri excepționale. Am primit trio „Vatra veche”: Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Festivaluri și nu numai. Le voi citi cu mare plăcere și interes. Să vă dea Dumnezeu sănătate!

Cu prețuire,

Vasile Larco

Mulțumesc frumos pentru numărul special dedicat Anei Blandiana.

Ioan Danilă

Minunat, frumos acest număr omagial „Ana Blandiana”! Mulțumesc mult, d-nule Băciuț!

Nicolette Orghidan

Stimate d-le Băciuț,
Foarte multumesc pentru suplimentele Ana Blandiana și Nichita Stănescu. Ne-ați oferit baie de poezie! Splendid.
Vă admir pentru dăruie și putere!

V.P.L.
Canada

Vă mulțumesc! Într-un unic „Colocviu Național de Poezie de la Iași (18-20 octombrie 1978)”, am avut ocazia de a-i vedea pe amândoi.

I-am mai văzut pe Dan Deșliu și pe Ion Gheorghe, tot atunci, într-o ipostază de care nu vreau să-mi mai amintesc...

Mihai Știrbu

Mulțumesc. Putere de muncă în continuare și multe primăveri frumoase.
Cu stimă,

Prof. Marilena Pavelescu

Mulțumesc respectuos pentru eforturile pe care le faceți să tipăriți REVISTE.
Cu stimă,

Vasile Mesaroș

Recunoștință și binecuvântare continuă!
Cu prețuire,

Lidia Grosu,
Chișinău

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru transmiterea celor trei nr. 3 ale revistei *Vatra veche*. Ca totdeauna, excelente. A vă spune: Felicitări, mi se pare prea convențional. Voi spune însă că ele obligă să fie citite. În semn de mulțumire pentru *Vatra veche*, care mă bucură lună de lună, îmi îngădui să vă transmit și eu un pdf al unei recente cărți (decembrie 2016),

Ion Talos

Încântătoare revista! Vă mulțumesc, dragă dle Nicolae Băciuț. De la Chișinău,

Eugenia Bulat,
poetă.

Excelent omagiu! Felicitări!!

Rodica Lăzărescu

Mulțumesc din suflet pentru acest nou număr din *Vatra veche*. E lăudabilă inițiativa ta de a cinsti un mare poet, o mare conștiința românească, pe admirabila poetă Ana Blandiana. Te felicit și îți doresc în continuare mult succes!

Ion Cristofor

Felicitări, reviste foarte bune,
Rog să puneți pe lista primitoare și pe: Dl Gao Xing, romanolog, redactorul-șef al revistei Literatură Lumii - gaoxing63@aliyun.com, Dna Prof. Pang Jiyang, Dl Prof. Ding chao, Dl Prof. Dong Xixiao - pangjiyuan@bfsu.edu.cn Constantin Lupeanu 鲁博安, Directorul Institutului Cultural Român de la Beijing .

北京罗马尼亚文化中心主任

Telefon/WhatsApp/电话: (...); wechat/ 微信: titulescu Adresa: Chaoyangmen, Galaxy Soho, Corp A, Etaj 1, 10125-27, District Dongcheng, 100010 Beijing, China, 地址: 中国北京市东城区朝阳门, 银河SOHO, A座一层楼, 10125-27, 邮编 100010

Stimate, domnule Băciuț,
Am primit suplimentul revistei *Vatra Veche* despre Ana Blandiana. Nu pot decât să-mi exprim aprecierea și admirația pentru tot altruismul de care dați dovadă. E mult de muncă într-o luna și la o revista de talia *Vetrei vechi*, dar la două? Se vede câtă importanță dați culturii și cât luptați că ea să rămână la cote înalte.

Am citit și interviul cu d-voastră din revista *Pro Saeculum*...mi-a conturat și mai frumos poetul, dar și OMUL Nicolae Băciuț.

Să va țină Domnul sănătos și voios și să ne vedem cu bine la Târgul de carte joi. Succes și la zilele Nichita.
Cu respect și considerație,

Mihaela Aionesei

Felicitări colegiului de redacție, Domnului Nicolae Băciuț, tuturor truditorelor întru Cuvânt și Frumos care au contribuit la apariția acestei noi ediții! Succes pe mai departe! Vă mulțumesc frumos pentru publicare! Sunt onorată.

Georgeta Resteman

Onorat, vă mulțumesc din suflet, maestre Nicolae Băciuț!
Cu prețuire,

Victor Burde

Deși suntem prieteni de o viață, nu încetează să mă surprindă Nicolae Băciuț. Harnic, implicat, cu știință și rafinement, acesta a reușit rară performanță de a realiza, pe lângă numărul curent al

revistei *Vatra veche*, pe luna martie a.c., două suplimente dedicate poezilor ANA BLANDIANA și NICHITA STĂNESCU. Nota bene!

Răzvan Ducan

Stimate domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru expedierea revistelor și că întotdeauna, le citesc cu deosebită plăcere. Fac parte din sărbătorile mele de suflet.

Va trimit un eseu cu rugămintea de a-l publică atunci când se poate.

Elena Buică
Toronto

Doamne ajută!

Vă mulțumesc pentru că îmi trimiteți și revista *Vatra veche*.

Pot trimite articole legate de Misiunea pentru credincioșii surzi? Pe ce adresă de email se trimit articolele?

Cu bucurie duhovnicească,

preot Țiru Cătălin

....Mulțumesc mult!.....Ca de obicei, am distribuit și prietenilor!

Andra Dumitrescu

Domnule Băciuț, va felicit pentru activitatea dvs. în domeniul publicisticii literare! am vorbit acum câteva zile la telefon în legătură cu numerele din *vatra veche* în care apare numele meu, numere mai vechi, fie cronici literare fie în interviuri, e vorba de a. Ilesciuc, pe care numere, în varianta tipărite va rog să mi le trimiteți! de asemenea suplimentul despre Stendhardt și cartea despre acest om minunat! îmi transmiteți cât costă și eu va trimit banii! va mulțumesc! aștept un semn de la dvs.

Alexa Gavril Băle

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Întors dintr-un tur de conferințe și recitaluri (d)in RFG, confirm recepționarea materialelor foarte interesante - adică nr. 3 și cele 2 suplimente Ana Blandiana și Nichita Stănescu - foarte reușite și informative.

Vă urez și pe mai departe succes și activitate rodnică...

Hans Dama
Viena

Dragă domnule Nicolae Băciuț,
Nu am mai publicat la revista *VATRA VECHE* până acum, dar la îndemnul doamnei Anca Sîrghie (acum în America), vă trimit un dialog realizat chiar în Duminica Ortodoxiei, trecută de curând. Anexez și fotografiile celor doi participanți la dialog.

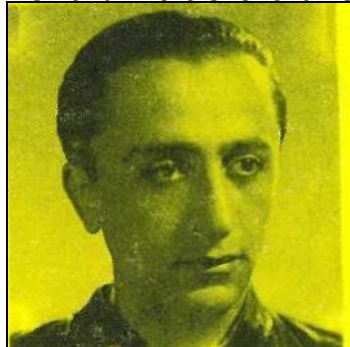
Vă rog să îmi spuneți dacă sunteți de acord cu publicarea lui.

Vă mulțumesc și vă doresc sănătate!

Cu bune gânduri,

Mihaiposada

De la un clasic citire

NICOLAE GHIȚESCU

(1919-2002)

Aforism

Din zori în noapte, tot o apă
- Și-n șirul zilelor la fel-
Aleargă omul către groapă
De iese sufletul din el!

La doctor

Bătându-i inima prea tare
S-a dus la clinică îndată
Și doctorul i-a spus: - Răbdare!
O facem noi să nu mai bată!

Femeia fatală

Are cap de păpușică,
Trup de fildeș, sâni bogăți
Și trăiește singurică...

Cu-o mulțime de bărbați.

Comunicare

A telefonat acasă
Când l-au prins cu mâna-n bani:
- Scumpa mea, nu vin la masă.
- Cât întârzi? - Șapte ani!

Unui speculant

Un cioban cu clop pe frunte
La tarabă vinde caș.
Numai clopu-i de la munte,
Că ciobanu-i din oraș.

LUMEA LUI LARCO

RITUAL ȘI COMPENSARE

Speranța-i una și-i divină,
Uniți în jurul unui cleric,
De Paște să primim lumină,
C-am stat destul în întuneric.

IDEALURI

În toată lumea clar se știe,
Că n-o să strice niciodată;
O primăvară timpurie
Și-o-mbătrânire-ntârziată.

INSTANTANEU DE PAȘTE

Când popa zise, din rutină:
Veniți ca să luați lumină!
Chefliul ce stătea în strană
S-a îndreptat c-o damigeană.

ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Am depășit o grea etapă,
Azi nu mai e ca în trecut;
Eram la margine de groapă...
Și-un pas în față am făcut.

CONJUGALĂ

Ca burlac trăiam în voie,
De nimic n-aveam *nevoie*,
Dar acum că suntem doi
Am o groază de *nevoi*!

CRONICĂ DE PRIMĂVARĂ

Rai e primăvara-n sat,
Umblă-n flori albinele,
Ies țărani la arat
Și la gard, vecinele.

Miei se zbenguie la stână,
Sus, în cer e-o ciocârlie,
Un bătrân și o bătrână
Merg să cumpere scrumbie.

O țigancă-n paneraș,
Firavele viorele,
Le aduce la oraș
Pentru ochii dragei mele.

Pomii se îmbracă iar,
Își refac a lor coroană,
Stau copiii ca pe jar,
Vor să iasă la hârjoană.

Dragostele se-nfiripă,
Însă e un vechi păcat,
Că pe-a timpului aripă
Vor zbura pe rând din sat.

Trec romantic rândunele
Peste crestele cochete
Și prin gândurile mele,
Când moderne, când ascete,
Își fac cuibul. Dar mă doare
Că odată-or să dispară
Și doar penele ușoare
Vor rămâne peste țară.

SPRE PRIMĂVARĂ parodie după Șt. O. Iosif

Spre tine văd curgând
Răcoarea serii
Fetiță, trup plâpând,
Vin cavalerii.

Ești scumpă draga mea,
În lumea nouă,
O inimă, cândva,
Vei „rupe-o-n două”.

Aromele de pin,
De vânt aduse
La tine în cămin,

Sub pernă-s puse.

- Mulți fani îți dau ocol,
Ești fată mare,
Nici vorbă de viol...
E o-nscenare.

Vezi tu, pe cer nu-s nori,
Hai, recunoaște,
Copilul tău din flori,
Pe când s-o naște?

BUNĂ VECINĂTATE

Să ai încredere-n vecini,
O spun bătrânii de la noi,
Chiar dacă-ți par că nu-s de soi,
Tu să-i respecti ca pe creștini.

Nu poți să fii ca un strigoi,
De-ți cer, le dai fără să
suspini...
Să ai încredere-n vecini,
O spun bătrânii de la noi.

Dar parcă-ți vine să leșini,
Când este câte-un marțafoi,
Pe care-l găzduiești și-apoi
Rămâi pe drumuri prin străini...
Să ai încredere-n vecini?!

VASILE LARCO

Plastica

Adrian Pal

JOCUL, IUBIREA ȘI ÎNȚELEPCIUNEA

Motto: Copilul râde: "Înțelepciunea și iubirea mea e jocul!"
Tânărul cântă: "Jocul și-nțelepciunea mea-i iubirea!"
Bătrânul tace: "Iubirea și jocul meu e-nțelepciunea!" (*Trei fețe*, de Lucian Blaga)

Adrian Pal -15/07/1951 - Profesor Emerit în 1979 și Ordinul "Meritul pentru învățământ în grad de cavaler" în 2004. Membru UAP din 1996.

Premii-Distincții:

1987- Diploma Concursului Internațional de Machete, de

Afișe pe tema sportive – Aalborg-Danemarca

1987- Diploma Concursului Internațional de Machete, de

Afișe "EUROPA MEA" Montvilliers-Franța

1995 - Premiul Special al Juriului – Expoziția "Constantin-Gavenea".

Pentru omul de astăzi, aflat sub imperativul ritmurilor alerte ale vieții cotidiene, răgazul oferit de intrarea într-o expoziție de pictură a devenit se pare, un deziderat greu de planificat în agenda arhiplină a zilei sale de lucru. Timp pentru sine, nu prea mai rămâne. Și astfel, asemeni celui rătăcit ce se îndreaptă în direcția greșită alergând după Fata Morgana cea - negreșit - cu cercei grei de aur, pierde ocazia de-a se relaxa și totodată, de a se regăsi într-un anume fel pe sine; nu ca un univers singular, ci ca univers reflectat și conectat în multiversul de pe simeze. Pentru că, doar acolo în liniștea expoziției, poate asculta și înțelege vocile altor universuri, până atunci estompate de propriul său monolog interior. Și abia atunci, conectat la frumosul ce-l înconjoară, s-ar putea întreba ca și Blaga: "Țărâna e plină de zumzetul tainelor./dar prea e aproape de călcâie / și prea e departe de frunte. /Am privit, am umblat, și iată cânt: /cui să mă-nchin, la ce să mă-nchin? (Din cer a venit un cântec de lebedă – Blaga). Printre frumoasele exponate ale Galeriei tulcene de artă, nelipsite au fost de-a lungul anilor și compozițiile profesorului și pictorului Adrian Pal.

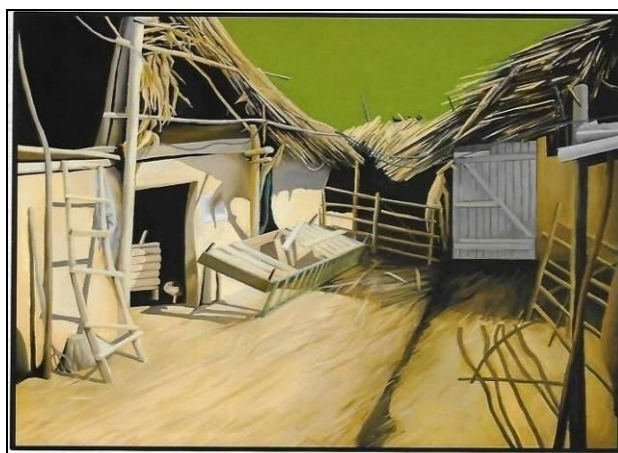
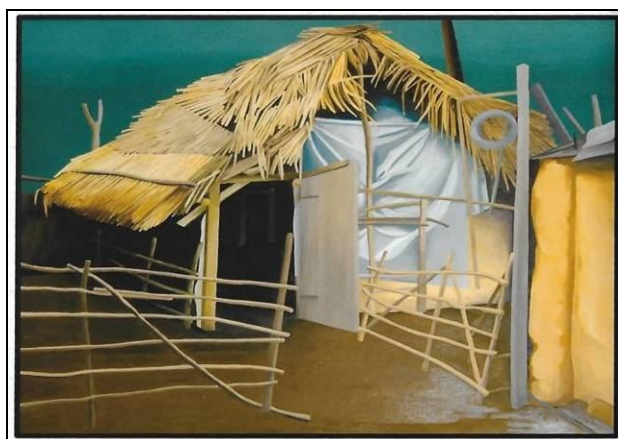
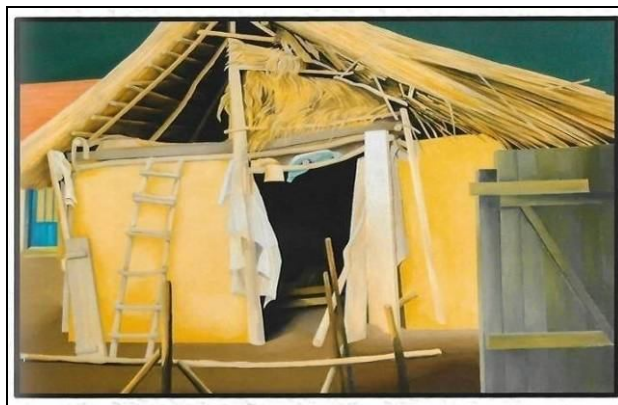
Realizate în tușe sobre și totodată delicate, tablourile lui Adrian Pal, din orice ungher al Galeriei ar fi așezate, par a te rechema în fața lor și a te provoca oarecum șăgalnic, să le mai privești o dată și încă o dată...

Și cu cât le privești mai atent, cu atât ele încep să te uimească precum fata pescarului din poveștile copilăriei, pentru că par a se oferi privirilor și cu rezervă dar și cu generozitate, în aparent puține, tăcute și schematice elemente, care în mod miraculos devin cumva tot mai vizibile și mai numeroase, mai "vocale", descriindu-ți cu lux de amănunte, nevăzutele până atunci prezente, cuprinse în ramele lor.

Și cumva dintr-o dată, picturile lui Adrian Pal, capătă dimensiuni 3D, iar nevăzutele prezente devin vizibile. Întâi, își face apariția lumina.

Câteodată, strălucitoare ca o adevărată zeiță, ea tinde să acapareze deseori prim-planul tablourilor, →

TANIA NICOLESCU

revărsându-se și stăruind în a scotoci cele mai ascunse cotloane și nimicuri, de parcă ar fi în căutare a ceva doar de ea știut, dar pe care nu îl mai regăsește.

Alteori, o vezi pășind cu timiditate în vârful picioarelor și atingerea sa devine delicată, de parcă s-ar teme să nu sfășie cumva, păienjenișul de umbre, ce se-așterne molcom peste trecutul ce se tot spulberă-n țărână, cu susur de nisip în clepsidră.

Cu o curiozitate avidă, de adevărat arheolog, ea scoate la suprafață și expune privirilor cealaltă prezență până atunci nevăzută – omul - creator al unei lumi pe sfârșite, pe care asemenea unui meșter Manole o tot peticește, o reconstruiește, până când îi dă o altă formă; mai aerată, mai rece, dar mai îndepărtată de lumină.

Pentru că, omul, țărânel pentru care gospodăria era cândva atelierul său de muncă, loc al creației sale, de care, ca orice creator era legat prețuindu-i și valorizându-i fiecare element, însă fără a cădea în meschinărie - căci ușile așteaptă deschise și toate sunt la îndemână – se transformă văzând cu ochii, în omul pentru care gospodăria devine doar adăpostul său, înconjurat de ziduri trainice de beton, pe care nici lumina nu le mai poate escalada și-n spatele cărora toate utilitățile - mai ales fântâna cu apă – devin posesii cât mai bine ascunse.

Și comparând în tăcere portretele până atunci nevăzute, cel al luminii ce se dăruiește cu generozitate tuturor, precum ”un măr de lângă drum și fără gard” (Beniuc) și cel al omului deja alienat, orientat cu fața, nu spre bucuria creației sale, ci către posesia devenită atribut dominant al existenței sale și zăvorâtă obsedant, în spatele zidurilor și gardurilor impenetrabile, nu poți să nu zărești licărind între ele și surâsul ironic al pictorului.

Adrian Pal:

“Culorile au învins în lupta cu secundele”

NT - Mă uit în cer, mă uit în pământ./M-am întrebat cine sunt./Gânduri se duc, vin/Din vânt, din senin, /Ca niște păsări rotunde./Încotro?De unde?(Mă uit – Tudor Arghezi). Am ales anume aceste întrebări atât de cuprinzătoare ale lui Arghezi, pentru ca cititorii revistei noastre să poată afla mai multe despre dumneavoastră? Așadar?

AP – M-am născut în urmă cu 65 de ani în Focșani, dintr-un tată ardelean și o mamă moldoveancă. Tata provenea dintr-o familie în care tatăl său era maghiar, iar mamă româncă. Bunicul din partea mamei era văr primar cu poetul simbolist Ștefan Petică. Tata a părăsit Ardealul pentru totdeauna după Dictatul de la Viena și s-a stabilit în cele din urmă în Focșani - după ce trecuse prin Iași și București – unde a întâlnit-o pe mama mea, Didi.

Școala, am urmat-o în Focșani – am fost elev la Liceul ”Unirea”, apoi am devenit student în București, unde am absolvit Institutul de Arte Plastice ”Nicolae Grigorescu” în 1974 și în urma repartiției, am ajuns în Tulcea, unde, de peste 40 de ani predau la Liceul de Artă ”George Georgescu”.

La 65 de ani, încotro? Mi-aș dori să închei un circuit început de tata și familia acestuia și să mă stabilesc în

Ardeal, la Alba Iulia, alături de unul dintre fiii – Alexandru – și familia acestuia.

Consider că mi-am făcut pe deplin datoria la Tulcea.

NT - Dacă ați picta cea dintâi imagine a copilăriei care v-a rămas în minte, ce am avea în fața ochilor?

AP – Mi-amintesc de călătoria făcută în copilărie pe calea ferată de la Focșani la Reghin, la Iernuțeni, la bunicii din Ardeal.

Drumul era lung și obositor, dar presărat cu peisaje diferite și înveselit de jocul de-a numărul stațiilor și descifratal numelui acestora.

În curtea bunicilor am descoperit atelierul de fierărie, cuptorul de pâine, fântâna cu lanț, grădina de legume și flori, șura de paie, grajdul vacilor, cotețul păsărilor, cocina porcului. Iar în interiorul casei bătrânești cu ceardac, am descoperit alte lucruri noi pentru ochiul meu; lămpile cu gaz atârinate de plafon, lada de zestre a bunicii, fierul de călcat cu jar, mobila veche de lemn, cărți și ziare vechi, bucătăria cu bunătăți, camera cu borcane, sacii de făină de grâu și porumb, cântarul cu greutate. Fascinat era podul cu tot felul de obiecte păstrate până la uitare.

Târziu am realizat de unde această aplecare de-a aduna și picta asemenea obiecte, multe astăzi dispărute sau făcând obiectul muzeelor. Astăzi acest tablou ar încăpea într-un triptic purtând titlul – ”Gospodăria Țărănească a bunicilor mei”.

NT - ”Prin ce minune sau prin ce descântec/ mi s-a turnat în trup atâta vis/ de-s numai chiot însoțit și cântec?”- cum spunea Zaharia Stancu – așadar, cum, când și de ce ați ales lumea artei, pictura?

AP –În învățământul gimnazial, pentru că îmi plăcea atelierul ca disciplină de învățământ, am ales cursurile Școlii de Muzică și Arte Plastice (ca extern), unde l-am avut ca profesori pe pictorul Dumitru Popa, un excelent acuarelist, iar apoi, în liceu, am avut-o ca profesoară pe d-na Popescu Valeria, care studiasse cu Nicolae Dărăscu.

Totuși, pentru că părinții nu au fost de acord să urmez liceul de specialitate din Galați, am pierdut patru ani importanți din creație.

În schimb, am cunoscut în această perioadă, satisfacția practicării sportului de performanță – atletismul. Nimeni nu credea că nu voi da admitere la IEFS și totuși, chiar dacă nu eram prea pregătit, am ales să studiez artele plastice. →

TANIA NICOLESCU

De ce pictura și nu atletismul? Poate pentru că o anume sensibilitate din mine nu putea face față luptei până la epuizare de pe pista stadionului. Culorile au învins în lupta cu secunde și totuși, sunt și acum momente când regret despărțirea de frumoasa și dura alergare în aer liber.

N.T- Privind tablourile dumneavoastră care au ca tematică "Gospodăria țărănească" mă reîntorc versurile lui Blaga: Caut, nu știu ce caut. / Caut aurore ce-au fost, țâșnitoare, aprinse / fântâni - azi cu ape legate și-nvinse. /... Caut, nu știu ce caut. Subt stele de ieri, /subt trecutele, caut / lumina stinsă pe care-o tot laud". Ce anume simțiți că nu mai regăsiți în lumea de azi?

AP – Noi, care știm cum arătau vechile străzi (mari) cu amintirile tinereții, căutăm în continuare autenticul ca stare obișnuită a lucrurilor, nealterat de "civilizație".

Ne bucurăm în fața unor ruine și admirăm preocuparea semenilor pentru restaurarea valorilor.

Încă mai putem regăsi în unele locuri - în special la sat – odihna lucrurilor ce pare ancestrală și totuși atât de reală în trebuința zilnică a omului modern.

Dar, jocurile copilului de astăzi nu au aproape nimic în comun cu jocurile copilăriei mele. Este vorba de un alt copil, dintr-un alt timp.

Poate că, de multe ori, școala neefectuată cum trebuie a stricat vorba simplă, scrisul a devenit mai rar, necaligrafic, plin de greșeli. În numele prieteniei sunt distruse sentimente și principii.

Descoperi uneori în cel mai bun prieten intrusul cu identitate dublă, slugarnic și lingușitor.

N.T- Mă-ntorc de acum ca /albina spre stup,/cu harul subt aripi /cu-amurgul în trup. Arhanghel spre vatră (Blaga) Aveți deja 65de ani. Poate sunt mulți, poate-s încă puțini, nu știu ce credeți, dar privind în urma dumneavoastră puteți spune că ați realizat ceea ce v-ați dorit? Și-apoi, privind către viitor, ce anume v-ați dori de la timpul care vine ?

AP – Profesorul și artistul plastic, este părinte a trei copii:

Alexandru - 32 de ani, absolvent al Universității de Muzică din București, clasa maestrului Gheorghe Zamfir, în prezent managerul Centrului Artistic din Alba Iulia, instrumentist și dirijor.

Adrian – 34 de ani, absolvent al Facultății de Arte plastic din București, secția pictură monumentală, clasa profesorului Ion Grigore și Ion Achiței. Este membru UAP din Romania.

Ioana – 38 de ani absolventă de Psihologie în Los Angeles.

Școala și elevii au însemnat pentru mine marea pasiune a vieții, căroră le-am acordat cea mai mare atenție și le-am dăruit tot ce aveam mai bun. Visele mele au modelat suflete tinere și au lansat creatori locali și naționali. Timpul dedicate meseriei de dascăl l-a întrecut cu mult pe cel consacrat de condicele de prezentă.

Bucuria de a-i vedea mulțumiți și fericiți pentru rezultatele muncii lor a fost completată de profesor cu bucuria de a scrie și a vorbi despre ei în mass media locală și națională, în cărțile publicate.

Creația plastică mi-a adus împlinirea de care aveam nevoie, iar cea literară mi-a întregit-o pe prima.

Stabilirea în milenarul Aegyssus se datorește copiilor acestor locuri "vinovați", vinovați că m-au legat pentru atâția ani (peste patruzeci) prin nevăzute fire ale dragostei și tinereții, determinându-mă să le fiu prieten sau frate mai mare, să creez și să visez alături de ei.

În liniștea pensionării aș dori să recuperez, să creez și să produc o schimbare în tehnica picturală, să împlinesc ceea ce am început acum peste cincizeci de ani și să pun fericit... punct.

Luminița Mihailenco

- născută în 1978, la Chișinău

Studii :

- 1990-1996 - Liceul de Arte Plastice "Igor Vieru" Chișinău

- 1996-2001 - Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca, România, Prof. Liliana Moraru

- 2001-2003 - Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca, România, Prof. Dr. Ioan Sbârciu.

- 2004-2005 - Academia de Arte din München Litografie, clasa Prof. Karl Imhof

- 2005- 2011 - Academia de Arte din München

Pictură și grafică, clasa Prof. Axel Kasseböhmer

- pentru lucrările ei a obținut mai multe premii

- 2004 - Colaborare scenografică cu teatrul „Satiricus“ Chișinău

- 1999-2001 - Colaborare cu diverse edituri pentru copii din Cluj-Napoca, România.

- are multe lucrări în colecții particulare : Republica Moldova, România, Rusia, Olanda, Marea Britanie, Grecia, Germania, Canada, Ungaria, Austria.

- a avut mai multe expoziții personale și de grup la Miami, S.U.A.; Chișinău; München; Saarbrücken, Tokio

*

Uneori noaptea îmi vin gândurile,

parcă cineva îmi spune ce trebuie să fac a doua zi... Așa s-a întâmplat și cu pictorița Luminița Mihailenco. Dintr-o listă am ales numele ei. Am luat legătura și artista a răspuns provocării mele de a-mi face un portret, de a dialoga și să rămânem prieteni.

M-am uitat în internet și am găsit mai multe lucrări ale ei. Pictura executată de Luminița Mihailenco transmite emoție și trebuie privită cu sufletul. Orice artist ca să se definească trebuie în primul rând să-și găsească în el toate valențele ca apoi să-și făurească propriul stil.

Pictura este un lucru foarte intim și când ajungi spre perfecțiune, doar atunci îți permiți să arăți celorlalți munca ta, asta este un semn de respect și de bunățate. Din acele

bătălii din interiorul artistului se naște o pictura plină de liniște și frumusețe.

Luminița este o artistă tânără și cu o puternică personalitate.

Este un om minunat, deși micuță de statură și firavă emană putere, multă căldură, lumină și este foarte sociabilă.

La un moment ea mi-a scris: „Identitatea mea este determinată de modul în care interacționez cu lumea.

Nu caut frumosul, nu știu ce-i asta: un munte înzăpezit, o poiană cu flori? Nu văd sens să le redau, nu văd sens să le immortalizez. Nu am peisaje sau naturi moarte. Caut alte perspective, pe cele care redau și reflectă aspecte subtile. Eu reacționez și interacționez cu momentul : am văzut o umbră care m-a impresionat, o dansatoare într-un spațiu cu pereți gri, m-a impresionat desigur spațiul gri în care se mișca grațioasă balerina. Aș fi vrut să pot radiografia aceste momente, să pătrund în organicul lucrurilor...Asta caut, așa muncesc !"

Mă bucur că am cunoscut un artist cu un asemenea suflet curat, cinstit și drept !

Mă rog Bunului Dumnezeu ca Luminița Mihailenco să facă cât mai multe tablouri. Lucrările ei să fie privite, admirate, înțelese și cumpărate ca munca ei să fie răsplătită pe deplin !

ADALBERT GYURIS

Literatură și film

Aniversarea și telegrama

William Saroyan (1908-1981) a scris romane, memorii, povestiri. A fost la orfelinat, dar și la război. Pacifist înăscut, s-a retras la Paris. A murit de cancer de prostată. Statuia lui domină în Erevan, în Armenia. Cartea din 1943 – *The Human Comedy* – a atras-o pe regizoarea-actriță Meg Ryan, care în 1915 a realizat filmul *Ithaca*, în care ea joacă rolul mamei. Pe generic se află și fiul ei – Jack Quaid – în rolul lui Marcus, dar și Tom Hanks, Sam Shepard, Hamish Linklater (actor și scriitor, care a venit la București când i s-a jucat piesa *Vandalul*). Aici în film, Linklater mi-a atras atenția în rolul lui Tom, funcționar pitoresc la telegraf, cu o mimică extrem de complexă, între timiditate și bufonerie.

E război. Mama, fata, băiatul Homer și micuțul Ulise. Fantoma tatălui mort apare în imaginația femeii, anunțând semne ale destinului. Homer se angajează la telegraf, merge cu bicicleta și duce telegrame. Fratele său, Marcus, îi scrie de pe front. Localitatea Ithaca e prezentată cu multă poezie, cu bucuria copiilor inconștienți, cu fetele mergând la cinema. La Homer, în *Odiseea*, Itaca e simbolul unui obiectiv pe care îl atingi cu sacrificii, e ținta călătoriei spre casă.

Băiatul Homer începe să înțeleagă dramele vieții.

Duce o telegramă funestă unei doamne, care-și sărbătorește zgomotos aniversarea. Casă mare, luminată. Oaspeți, veselie. Deodată, telegrama ca o ghilotină. Fiul doamnei a murit. În sticla unui tablou vedem o imagine sintetică :

chipul răvășit al femeii și fața brusc maturizată a lui Homer. Mai apoi, Homer va duce mamei sale telegrama ucigătoare : a murit fratele Marcus. Durerea lui e mare, dar vrea să-și respecte și jobul, să înmâneze conștiincios telegrama, chiar dacă e vorba de familia lui. Astfel că Willie, bătrânul slujbaş cehovian, ce moare în timpul serviciului, acolo la telegraf, devine un fel de exemplu de datorie sacră, în stil clasic.

ALEXANDRU JURCAN

Afiș cultural

Festivalul Național de Creație
Literară „Ana Blandiana”,
2017

Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, 2017

OCHIUL CICLOPULUI

Vatra veche 2009, 2010

Directori de onoare
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC
Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Vasile

Larco, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Mihaela Malea Stroe, Valentin Marica, Maria Daniela Pănăzan, Titus Suciu, Flavia Topan, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Flavia Cosma (Canada), Darie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Claudia Șatravca (Chișinău), M. N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2017 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

